PG 5237
.K3

Class PG 5237

Book .K3

Copyright No.

COPYRIGHT DEPOSIT.

POVESTI

ZO

Všetkých Strán Sveta.

Poučno-zábavná čítanka.

SOSTAVIL A VYDAL:
PAVEL K. KADÁK.

K DOSTANIU V KNÍHKUPECTVE
P. K. KADAK,
BOX 79, SCRANTON, PENN'A.

PG5237
.K3

Copyright, 1913

by PAUL K. KADAK.

©CLA351833

PREDSLOVO.

V tejto knihe nie sú žiadne bájky, žiadne národ ohlupujúce vymysleniny, ale samé dobré a užitočné čítanie, ktorým sa Slováci nielen zabavia, ale aj poučia. Keď v tejto knihe čítate o nejakých národoch, lebo krajinách alebo zveroch, môžete byť istí, že veci sa v skutku tak majú — nie sú to žiadne bájky. .

Kniha táto poslúži k prospechu Slovákov, a každý, kto zná oceniť dobré čítanie, túto knihu bude odporúčať aj iným krajanom. V každom slovenskom dome mala by byť aspon jedna z týchto kníh, aby v čas dlhej chvíle rodina mohla sa zabaviť.

Odporúčajúc tieto Povesti ct. slovenskému obecenstvu, a pozdravujúc všetkých čitateľov, znamená sa

s rodáckou úctou,

P. K. KADÁK.

ODPORÚČANÉ KNIHY:

Statistikár a Samopočtár, všeličo so statistiky sveta a hotové výpočty 50c, s mapovou knihou 75c.

Žartovník, okolo tisíc žartovných a smiešnych kúskov, 50c., a 75c.

Dejiny Ameriky, opis starých obyvateľov, objavenie Ameriky, zakladanie prvých osád, založenie Spoj. Štátov a všetky hlavné udalosti, 40 a 50c.

Fenomeny, pojednávanie o zjavoch duchov, bájky, príšery, atď. 30c.

Veľký sklad iných kníh.

Modlitebné knihy v rozličných krásnych opravách.

Píšte si pre cenník pod adressou:

P. K. KADAK,

BOX 79, SCRANTON, PA.

PRI OSÁCH ZEMEGULE.

Hrúzy ľadových krajov na točnách.

Ľudia, najmä však učenci od dávnejších čias túžili vedeť, že čo je a jako je to na točnách zemegule, to jest na najsevernejších a najjužnejších končinách sveta. Preto cieľom objavenia týchže krajov vysielali výpravy vedecké. Vše ďalej a ďalej podarilo sa zajsť výpravám napriek strašných ťažkostí a prekážok. Mnohí bádatelia a ích mužstvo vracali sa domov bez toho, aby boli svoj konečný cieľ dosiahli. Mnohí iní nevrátili sa nikdy. Strašná zima, hlad, neschodné ľadové prekážky, náhle preborenie sa ľadu, sňahové fujavice a iné podobné hrúzy vyžiadaly si v obeť mnoho ľudských životov. Bádatelia museli vlastniť mimoriadnu vytrvalosť, smelosť, odhodlanosť, a oddanosť k svojim súdruhom, aby svoj cieľ čo len čiastočne dosiahnuť mohli. Obdivuhodné sú činy bádateľov, ktorí šli hľadať severnú a južnú točnu.

Cestovatelia učili sa zo svojej zkúsenosti, a ešte viac zo skúsenosti iných bádateľov, a dľa toho vždy lepšie a lepšie pripravovali sa na dráhu do ľadových krajov.

Konečne ľudská srdnatosť a vedomosť a vytrvanlivosť zvíťazila nad všetkými prekážkami, a bádatelia došli ku točnám. Amerikán Robert Peary objavil severnú točnu roku 1909, a Norčan

Roald Amundsen došiel na južnú točnu roku 1912. Ale koľké trápenia a nebezpečenstvá zažili nielen spomenutí dvaja hrdinovia, ale aj iní bádatelia, o tom by sa daly knihy popísať.

Svet teda už má vedomosti aj o tých najneprístupnejších končinách zeme, kde takrečeno večná zima panuje. Pred vekami bolo pri točnách teplo, o čom svedčia rozličné nálezy, hlavne kostry zverov, ktoré len v horúcich krajov žijú. Lež to bolo dávno, pred tisícami rokov. Od pamäti ľudskej jako na severe, tak aj na juhu panujú zimy, čím diaľ tým hroznejšie.

Čím ďalej ide človek k točnám, tým zimnejšie kraje nachádza, a vrchol všetkej zemskej zimy je na severnom a na južnom bode zemegule. Pri točnách panujú také mrazy, v jakých by biely človek nevyžil medzi žiadnymi okolnosťami. Priemerne je tam asi osemdesiat stupňov zimy.

Na točnách niet ročných obdôb jako u nás. Tam rok trvá za jeden deň, alebo naopak — deň trvá za rok, lebo slnko za pol roka ustavične je nad oblohou, a potom zas za celého pol roka je zapadlé. Za pol roka je svetlo, za druhého pol roka tma. Pri točnách niet žiadneho života, žiadneho živočícha, žiadnej rastliny. Tam niet žiadneho pohybu, žiadneho zvuku, okrem víchrov a žiar slnečných, ktoré podivne rachotia a v rozličných barvách ožiarujú oblohu a sňah. Následkom riedkosti povetria a zvláštnych stavov vzduchu lúče lámu sa a podivné zjavy pôsobia. Nad zemou zjavujú sa prevrátené vrchy a kraje, alebo iné predmety, ktoré sa nachá-

dzajú v diaľkach. Žiare tie podivné, krásno-strašné, menujú sa aurora borealis. Plavci za starých čias, kedy boli ľudia ešte pôverčivými, podivné veci vyprávali o týchto zjavoch.

Dľa bádateľov, okolie severnej a južnej točny je rozdielne. Široko ďaleko na všetky strany okolo severnej točny je len more, pokryté ľadami. Zeme tam niet. Naproti tomu južná točna spočíva na suchej zemi, tvoriacej časť sveta, ktorá je ľadami a sňahom pokrytá. Cestovatelia v severných krajoch museli zápasiť s inými prekážkami, než ích spolu-učenci pri južnej točne.

Na ceste ku severnej ose sveta prechádzali bádatelia po zamrznutom mori, ktoré sa dakedy náhle otvorilo pred nimi, lebo za nimi, alebo aj pod nimi. To stalo sa následkom príchodu teplých vetrov, ktoré ľady polámaly, alebo aj následkom náramných prúdov morských. Mnohokrát prelomily sa ľady pred cestovateľmi, ktorí museli potom buďto otvorenú vodu obchádzať, alebo čakať, kým zas zamrzne, pričom tratili mnoho cenného času, čo zas malo za následok prerušenia plánov a konečne aj nezdar dráhy.

Bádatelia obyčajne vybrali sa na svoju cestu na lodi, ktorá bola so všetkým zásobená. Tak pluli ďalej a ďalej, až im ľady zastavily postup. Tam loď buďto zanechali zamrznúť, alebo si povynášali zásoby na ľadovú pôdu, postavili stan, a loď poslali zpiatky. Najčastejšie však podržali loď pri sebe. Na tom mieste potom zimovali, pripravujúc sa na ďalšiu dráhu na jar. V novších časoch bádatelia

najímali si Eskymákov do služby, lebo títo ľudia, žijúc v severných krajoch, navyklí sú na tamejšie okolnosti. Okrem toho majú oni dobrých psov na ťahanie sánok. Bádatelia potom na jar, keď sa už svetlo vrátilo a počasie odteplilo, vyslali vyberané mužstvo vopred so zásobami, aby pokrm a iné potreby na dráhe uložili. Tak postupne pokračovali. Zásobné stanice si preto zakladali po dráhe, lebo so sebou nemohli viesť nadostač potravín pre seba i pre psov, aby im na celú dráhu postačilo. Konečne, keď už trúfali si bádatelia doraziť jedným dúžkom ku točne a potom zpiatky ku najbližšej stanici, vybrali si najlepších pomocníkov, najlepší záprah psov so sánkami naloženými pokrmom, palivom a šiatrom, a zanechajúc všetkých ostatných pozadu, ponáhľali sa vopred. No všetkým naskytly sa neprekonateľné prekážky, ktorým prv, ktorým neskoršie, a museli sa vrátiť ku svojej lodi, aby na druhé leto opätne zkúsili svoje šťastie, alebo aby sa domov navrátili. Len jediný Robert Peary došiel až na samú točnu, kde postavil americkú zástavu a porobiac vedecké bádania, zaznačil si všetko a vrátil sa víťazoslávne ku svojim súdruhom, ktorí na neho čakali, a konečne šťastlive došiel ku lodi a potom domov.

Z toho vidno, že bádatelia zostávali obyčajne dva tri roky v ľadových krajoch.

Roald Amundsen vybral sa hľadať južnú točnu keď už severná bola objavená. Loď jeho zastala pri vysokých ľadových ohradách, ktoré tiahnu sa po pobreží južnej časti sveta. Jako múry vypínajú sa

tieto ľadové hrádze nad morom, a cestovatelia považovali ich za nepriechodné. Myslelo sa, že cez tieže ľadiská, stojáce rovno sťa múry a vypínajúce sa do výšky pár sto stôp, nemožno vôbec prejsť a preto sa vrátili od nich. Lež Amundsen vedel, že on cez ne prejde, lebo jedna anglická výprava roku 1902 oznamovala, že pomocou balonu vyzdvihli sa nad ľadovú prekážku a za ňou uzreli vrchy a kraje. Amundsen dal do steny ľadovej vyrúbať schody, po ktorých sa konečne dostali až na vrch prekážky. Tam si založil stan, do ktorého dal s lode nanosiť všetkých zásob na dostač. Potom vysielal oddiele mužstva vopred, aby zakladali potravné stanice, ktoré pozostávali z malých budov z ľadu postavených, do ktorých zamurovali pokrm a palivo. Také zásobené stanice dal zakladať vymeranou dráhou na viac miestach. Keď sa zima a či noc dostavila, Amundsen so svojim mužstvom utiahnul sa do svojho domu, ktorý si tam boli postavili. Ale prišly veľké sňahové metelice a ích dom bol celkom zaviaty, takže len komín trčal nad sňahom. Keď chceli z domu výnsť, museli si tunel prerobiť pod sňahom. To sa mu nepozdalo, i mal dobrý nápad. Do ľadového vrchu dal vytesať tunel a ďalej dnu rozličné miestnosti na bývanie, spanie, varenie, pracovanie a ešte aj na kúpeľ. Tu dnu v ľadovom paláci bolo im pomerne teplo a pohodlne. On bol prvý z bádateľov, čo zimoval v ľadovom úkryte, ktorý podobal sa malej uhoľnej bani. Keď zima prešla, vybral sa Amundsen podľa svojich plánov točnu hľadať a pojal so sebou štyroch sprievodcov. Ostat-

né svoje mužstvo zanechal pri hlavnom stane a pri staniciach. Tu poznamenať treba, že kedy je na severnej časti zeme leto, vtedy je na južnej strane zima, a naopak. Kým slnko za pol roka svieti na severnej točne, za ten čas je na južnej točne noc a tma, a zas keď je na severe polročný deň, vtedy je na juhu noc.

Amundsen mal pomerne dobré šťastie. Cez vysoké ľadové vrchy za prekážkou prešiel bez ztraty. Potom dostal sa na rovinu, ktorá bola na desať tisíc stôp vysoko nad hladinou mora. Tu ho zastihla sňahová búrka, pre ktorú ďalej ísť nevládal. Postavil šiator a tam so svojimi štyrmi kamarátami čupel, čakajúc kým búrka prejde. Ale sňah neprestával padať a pokrm sa im minul, i začali hladovať. Ku zásobnej stanici nemohli ísť vo fujavici, jedno pre hlboký sňah bolo to nemožným, a po druhé v takom čase nemožno najsť dráhu. Aby seba aj svojich psov zachránili od hladu, nútení boli zabíjať psov. Za dlhší čas nejedli ničoho okrem psieho mäsa, ktorým aj ostatných psov krmili. Keď sňahová fujavica prestala, museli sa vrátiť ku stanu pre nové zásoby. Ale mimo toho nenašli také strašné prekážky jako iní cestovatelia, a konečne šťastlive došli na točnu južnú, kde postavili si šiator, ktorý tam potom aj zanechali. Na šiatre nechal Amundson norskú zástavu, a dnu nejaké listiny.

O pár týždňov pozdejšie dorazil ku južnej točne aj anglický bádateľ Robert Scott, ktorý tiahnul inou dráhou v tom istom čase jako Amundsen. Scott našiel Amundsenov šiator aj listiny tam za-

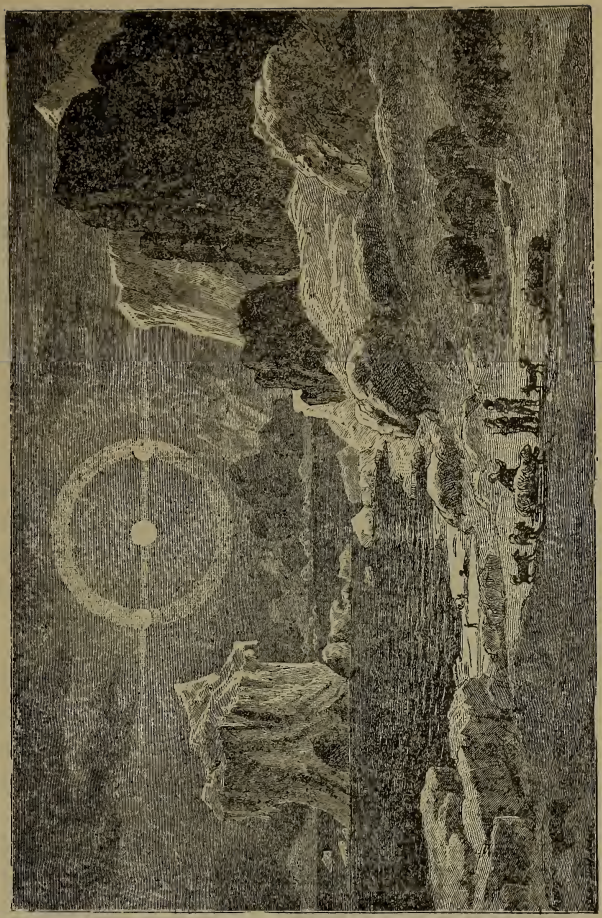

Posledná stanica v severných ľadových krajoch.

nechané a vzal ich sebou. Ale Scott a jeho štyria súdruhovia na zpiatočnej dráhe zahynuli. Zastihla ich sňahová fujavica a nútení boli postaviť si šiator a utiahnuť sa do neho. Jedla ale mali sebou už len málo, a keď sa im minulo, hynuli hladom a zamrznutím, lebo ani paliva nemali. Jedna ich zásobná stanica bola len na jedenásť míľ od nich vzdialená, ale pre sňahovú fujavicu nemohli ísť ku nej.

Jeden zo Scottových sprievodcov ochorel na nešťastie a museli ho na sánkach viezť, a keď sa raz sánky prevrhly, nemocný udrel sa tak prudko o ľadiská, že utrpel otrasenie modzgu a zomrel. Keď potom fujavica sňahová zastihla Scotta, mal len troch mužov so sebou. Jeden z nich cítil na seba smrteľnú slabosť prichádzať, a aby Scottovi nebol na obtiaž, vyšiel zo šiatra a ztratil sa. Isté je, že zamrznul súmyselne. Scott robil každý deň zápisky o svojich príhodách až kým od hladu nedokonal. Keď sa Scott ku svojmu stanu nevrátil za dlhý čas, išlo ho mužstvo hľadať, a našli ho v šiatri mrtvého aj s jeho dvoma súdruhami. Málo chýbalo, že aj mužstvo druhého stanu Scotta nezahynulo. Scott ich postavil ku stanu vo veľkej diaľke od hlavného stanu, a keď loď potom pre ľady nemohla ku tomu miestu dôjsť, úbožiaci strašne trpeli. Jedla mali na dva mesiace vypočítano a museli na tom živiť sa za deväť mesiacov, keď konečne prišla pre nich výprava.

Scott mal od počiatku svojej dráhy zlé šťastie. Jeho loď Terra Nova vyplula z Londýna dňa 1. júna 1910 a o mesiac pozdejšie dorazila ku Novému

Zealandu, kde sa ďalšie prípravy dokončily. Pôvodne počítalo mužstvo výpravy päťdesiať mužov, z ktorých však len polovica súčastnila sa cesty od lode po ľadových krajoch južných.

U ľadovej prekážky, ktorá delí more od ľadového územia, uložila výprava značné množstvo zásob, z ktorých si mohli brať v tom páde, keď by im nepostačili tie zásoby, ktoré so sebou viezli na dráhe. Scott a jeho sprievodčí s ťažkosťami preliezli cez ľadovú prekážku, čili cez ľadové steny, prešli cez výšiny rovné, a potom tiahli cez vysoké vrchy ľadové. Šiel tou istou cestou jako predtým keď sa bol súčastnil výpravy pred pár rokmi.

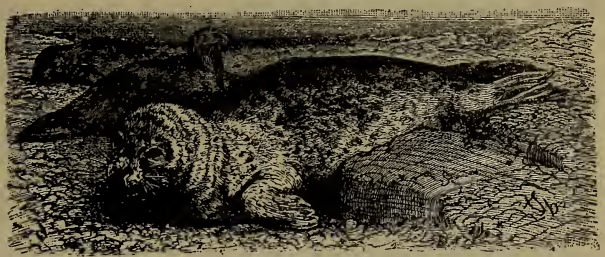

Tulene, hlavný prameň výživy Eskymákov.

Ale loď Terra Nova mala od počiatku svojej plavby nesnádze. Keď opustila Nový Zealand, zastihnutá bola prudkou víchricou, ktorá loď odniesla ďaleko od jej dráhy. Vlny morské ustavične zasahovaly palubu, zpliaknuly do mora dvoch sibírskych koníkov, niekoľko psov, strojové sánky a množstvo potravín a mých zásob. U výklenku Adaru druhý

víchor ich zastihnul, a vlnobitie bolo také strašné, že aj miestnosti strojov boly zaplavené. Na nešťastie pumny pokazily sa a plavci museli vedrami vyčerpávať vodu z lode, čo trvalo za celý týždeň.

Dňa 9. dec. loď dorazila medzi ľadiská, a keď cez ne prešla, dostala sa do prudkej búrky. V januári došla loď konečne do prístavu v McMurdo zálivu, kde postavené boly zimné stany. O niekoľko dní pozdejšie vybral sa Scott smerom ku točne. Vzal s bou dvanásť mužov, osem koníkov a dva záprahy psov so sánkami. Bolo počítano, že asi za dva mesiace Scott vráti sa. Loď Terra Nova vrátila sa na Nový Sealand. Na tejto ceste mala loď tiež tuhý zápas s víchrami a vlnami. Počas cesty našla Scottova loď malú loďku Fram, ktorá viezla Amund senovu výpravu ku južnej točne.

Scott a jeho mužstvo narazili na neprekonateľné ťažkosti a museli sa vrátiť, aby znovu podnikli cestu. Keď sa Scott nevracal za dlhší čas, jeho mužstvo zaostalé pri hlavnom stanu, išlo ho hľadať, pričom podstúpilo desné nesnádze a trápenia, a málo chýbalo, že aj oni nezahynuli od hladu a mrazu. Konečne našli Scotta a dvoch jeho sprievodcov v šiatri zamrznutých.

Cestovatelia v ľadových krajoch severu a juhu musia byť pripravení na veľké nebezpečia, trápenia, hlad, a strašnú zimu. Oni musia byť vyberaní a k takým ťažkostiam jakoby zrodení. Obyčajný človek by tam ničoho nedocielil, a iste vrátil by sa z krátkej cesty, jestli by totiž nezahynul hneď na počiatku. Cesty také trvajú obyčajne za dva roky, dake-

dy aj dlhšie. Hlavné ťažkosti robí to, že nemôžu sebou voziť nadostač potravín a paliva (oleja), lebo ích dráha vedie raz cez sňahy hlboké, raz cez polámané ľady, ktoré sú vo výškach nakopené; inokedy zas cez ľadové klzké vrchy, alebo aj cez vody viac menej kusmi ľadu pokryté. Na severných cestách Eskymáci s ich psami osvedčili sa byť dobrou pomocou cestovateľov, a cez letné obdobie, kedy more nie je celkom zamrznuté, môžu tam loviť tuleňov, mrožov. Na južných končinách zeme však niet žiadnych obyvateľov, a okrem tuleňov a vtákov penguinov niet tam ničoho živého. Lež aj tieto zveri sú len na miestach, kde je voda. Ďalej od pobrežia, kde sú len pevné ľady a sňahy, tam už vôbec žiadneho života niet.

Skoro každá výprava do ľadových krajov utratila niekoľkých členov následkom hladu, umorenia, utopenia alebo iných nešťastí. A daktoré výpravy celé zahynuly. Na príklad výprava A. W. Greelyho, ktorá pozostávala z Amerikánov, a ktorá šla hľadať severnú točnu, zaviazla u skalnatom brehu Sabine r. 1882, kde osemnásť mužov zahynulo, a ostatní siedmi len po hroznych trápeniach boli osvobodení. Roku 1895 švedsky vzduchoplavec S. A. Andree vzniesol sa v balone s dvoma súdruhmi z ostrovov Spitzbergen, a od toho času niet po nich ani stopy. Andree úfal preleteť ponad severnú točnu, lež kam ho vietor zahnal a kde zahynul, to sa nevie.

Najhoršie však povodilo sa výprave Franklinovej, ktorá s dvoma lodiami šla hľadať severnú točnu r. 1845. Celá výprava, spolu stotridsaťosem mu-

žov, ztratila sa. Za tridsať rokov vysielané boly iné výpravy, aby zmiznutých Amerikánov hľadali, ale celý výsledok bol ten, že pár mrtvol našli.

Americká výprava, známa pod menom Jeanette Expedition, ktorá vybrala sa roku 1879 severnú točnu hľadať, plavila sa cez Beringskú úžinu. Loď zaviazla medzi ľadmi a utrpela dieru. Za dva roky pumpovali vodu, a konečne keď loď potopila sa, odplavili sa na člnkoch ku sibírskemu pobrežiu. Vyše tridsať mužov zahynulo.

Aby ct. krajania mali pochop o trápeniach, aké museli snášať členovia výprav, tu podávam opis jednej príhody.

Keď sa Franklinova výprava ztratila v ľadových krajoch a nedochádzaly od nej žiadne zprávy, vyslané boly z času na čas pomocné výpravy, aby zmiznutých mužov hľadali. Jednu pomocnú výpravu viedol Dr. E. Kent Kane r. 1853. Jeho loď "Advance" plavila sa na sever popri Greenlandu, kde si najal jedného polovzdelaného Eskymáka so sánkami a psami. Priebeh a príhody celej výpravy tejto nemožno opísať v malej knižke. Len jeden dej zaznačujem.

Loď zastala v zálive Rafaelner dňa 10. sept., lebo pre ľadiská ďalej pluť nemohla. Dňa 7. okt. slnko zapadlo, a tma zaľahla na kraj. Za celých sto štyridsať jeden dní panovala tma nepretržite. Tma tá bola veľmi zronujúceho vplyvu. Ešte aj eskymácki psi javili jakúsi nepokojnosť a zronenosť. Ale prv, než by bolo slnko zapadlo, Dr. Kane vysielal ľudí vopred, aby v istých miestach ukla-

dali pokrm a iné potreby na označených miestach. Tento pokrm mal byť pozdejšie upotrebený mužstvom, ktoré malo na sánkach cestovať ďalej na sever po ľadoch prv, než sa začnú na leto ľady taviť a rušať. Ztratenú výpravu Franklinovu úfali najsť ďalej na severe v blízkosti točny. Jakonáhle vyšlo zas slnko do dvadsať týždňov trvavšej noci, Dr. Kane vysielal nové mužstvá na sever k zakladaniu zásobných staníc. Tak medzi inými dňa 18. marca vyslano bolo osem mužov so sánkami, aby postavili jednu zásobnú stanicu k budúcim potrebám.

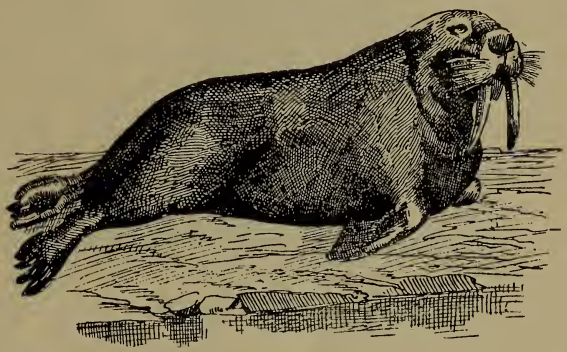

Obrovský mrož z ľadových krajov.

V noci 29. marca Dr. Kane a jeho sprievodčí, ktorí zostali na lodi, zaslyšali vonku jakési zvuky, a potom počuli dakoho prichádzať. Boli to traja členovia z mužstva vyslaného k založeniu stanice. Prišlí mužovia boli vychudlí, ztrápení a omrzlí, a sotva sa mohli na nohách udržať od slabosti. Keď sa príchodčí trochu sotavili a mohli ústa otvoriť,

rozpovedali, že ostatní mužovia výpravy zaostali dakde severo východne, a že sa ľady rušajú. Istý Thomas Hickey zostal pri nich, aby ich ošetroval a krmil. On jediný bol ešte dosť zdravým, aby mohol druhým pomáhať. Oni traja že prišli zavolať pomoc pre tých štyroch polomŕtvych. Ale od útrap títo traja prišlí mužovia mali aj rozum pomätení a neboli v stave zrozumiteľne povedať, že kde sa tí ich súdruhovia nachádzajú.

Dr. Kane bez meškania vystrojil výpravu a vybral sa hľadať ztratených mužov. Na sánky naložili pemnikanu, jako volajú spresované a okorenené mäso, a položili na ne aj jedného z prišlých mužov, menom Ohlsena, keď ho prv dobre zamotali do kožušín, aby na ceste nezamrznul. Dr. Kane úfal, že Ohlsen bude v stave aspoň jako tak označovať dráhu, po ktorej majú ísť ku ztratеným mužom. Teplomer ukazoval sedemdesiatosem stupňov pod nullou. Keď považime, že už desať lebo dvadsať stupňov pod nullou je strašná zima, môžeme si aspon trochu predstaviť tú strašnú zimu, jaká tam vtedy panovala.

Ohlsen sa sánkach hneď zaspal, lebo bol za päťdesiať hodín bez spánku, a okrem toho bol vysilený a umorený do krajnosti. Výprava pomocná počítala desať mužov. Za šesťnásť hodín Ohlsen spal jako zarezaný, a výprava napredovala len tak voslep. Dr. Kane len tolko vedel, že ztratení mužovia ležia dakde v obvode štyridsať míľ, ale kde, to len tak hádal. Konečne zobudil sa Ohlsen, ale im nemohol dať žiadneho vývodu, lebo od trápenia blúznil.

Dr. Kane došiel so svojim sprievodom na veľkú ľadovú rovinu, ktorú mienil dobre prehľadať, lebo sa nazdával, že ztratení mužovia, súc zmorení, iste nepôjdú pomedzi ľadové vrchy, ale skoršie po snadnejšej dráhe cez rovný ľad. Opustil teda sánky, dal postaviť šiator, a Ohlsena vytiahli z kožušín. Zima tu bola ešte krutejšia, a keby človek bol postál za chvíľu, iste by bol na mieste zamrznul. Preto treba bolo

Náčelník Eskymákov.

ochrany v šiatru pri plameňoch oleja, alebo rušať sa, aby krv v žilách nezastydla. Mužovia trpeli teraz smädom, ale nebolo času na to, aby ľadu na ohni roztavili a vodu z neho vypili. Ľad však ssať nemožno v takej strašnej zime, lebo on páli sťa horúce železo. Keby kto položil ľadu do úst, mal by ústa zpálené a perny a jazyk by krvácaly.

Dr. Kane rozkázal svojim mužom, aby sa rozišli

a tak hľadali ztratených svojich súdruhov. Ale bár jako chceli poslúchať, vždy mimovoľne sišli sa zas do hromady, nevedno, či následkom príšerných podôb ľadov a či od hrôzy opustenosti. Všetko vôkol bolo biele, pusté, strašne mrazivé, a to účinkovalo na čuvy mužov tak, že tratili smysle a pevnú vôľu. Ešte aj tí najsilnejší zachvátení boli zádychčivosťou a triasli sa na celom tele. Sám Dr. Kane dva razy zamdlel. Tak ztrávili dve hodiny. Bez pokrmu a vody boli už osemnásť hodín, keď Eskymák, ktorý ich sprevádzal, vykriknul, že našiel stopy sánok. Za hodinu prezerali dráhu sánok, lebo nebolo isté, či to nebol len sňahový závej. Vždy ďalej a ďalej išli po ľadovej púšti, až konečne v dialke uzreli americkú zástavu postavenú na sňahovom kopci, za ktorým postavený bol šiator.

Dr. Kane za ostatnými ponáhlal sa ku šiatru, kde našiel svojich mužov stáť. Do šiatru nechceli pozreť v obave, že tam najdú svojich ztratených súdruhov mrtvých. Keď vnišiel Dr. Kane do šiatru, viaceré hlasy vítaly ho. Vonku zostavší mužovia, slyšiac v šiatru hlasy, vypukli v jásot, a Dr. Kane, ktorý bol vždy chladnokrvným, vyronil slzy radosti, že sa mu podarilo svojich verných súdruhov zachrániť.

Tak všetkých spolu bolo päťnásť mužov. Dr. Kane a jeho desiati sprievodčí cestovali bez odpočinku za dvadsať jeden hodín. Že boli unavení do krajnosti, netreba ani povedať. Ale do šiatru nevmestilo sa viac jako osem mužov, nuž kde im popriať odpočinku? Vonku, to by znamenalo istú smrť, lebo

v takej ukrutnej zime by bez pochyby v krátkom čase zamrzli, keby sa nerušali. Ochranné mužstvo rad radom dostalo v šiatru útulku a spánku za dve hodinky, kým ostatní vonku behali, aby nepomrzli. Potom rozdaný bol pokrm, nad ohňom roztavili ľadu a tým hasili si smäd. Na to chorých zobliekli, potreli po tele, aby krv priviedli do obehu, a potom ich znovu do kožušín zamotali a položili na ich sánky, kde ich ešte do viac kožuchov zamotali a na sánky priviazali. Všetci chorí boli tak v jednom batohu zabalení, len nad ústami ponechaná bola malá diera na dychanie. Keď bolo všetko hotové, vrátila sa výprava ku lodi. Zdravší ťahli sánky cez púšte raz po sňahu, potom po ľadoch, alebo pomedzi ľadové vrchy a doliny neschoné, Ohlsen medzitým sotavil sa natoľko, že bol v stave chodiť. Za šesť hodín pochodovali s dobrými nádejami. Ale od toho času začali tratiť smysle a silu.

Bonsall a Horton, dvaja z najsilnejších mužov, prišli ku Dr. Kaneovi a prosili ho, aby im dovolil trochu pospať. Hovorili, že im nenie zima, a vietor im cez šaty neprechádza. Vôbec, že sa dobre cítia, len trochu spánku potrebujú. No ich žiadosti nebolo vyhoveno, lebo Dr. Kane vedel, že spánok by znamenal smrť pre nich. Keď človek už mrzne, ide na neho sladký spánok, proti ktorému musí sa brániť, ináč zahynie.

O chvíľu ztratil sa jeden z mužov, menom Hans, a našli ho v sňahu polomrtvého. Druhý, menom Thomas, zostal stáť na mieste so zatvorenými očiami, a nemohol sa hnúť ďalej. Konečne John Blake

hodil sa na sňah a zdráhal sa ísť ďalej. Mužovia nesťažovali sa, že im je zima, lež chceli odpočinku. Dr. Kane nahováral, posmeloval, ba aj bil ich, aby ich len hnal vopred. No to všetko nič nepomáhalo, a Dr. Kane uznal, že im musi povoliť. Dal postaviť šiator, čo sa aj stalo, ale len horko ťažko, lebo mali prsti pomrzlé a nemohli nimi rušať. Ani len zápaľku nemohli zažať, takí boli zdrevenelí. Zima bola taká tuhá, že ešte aj pálenka, ktorú mali v kožušinách zamotanú, zamrzla im na ľad. Do šiatru vložili všetkých chorých a vysilených, a James McGary bol pri nich ponechaný. Bolo mu naloženo, aby o štyri hodiny pohnul sa a nasledoval Dr. Kaneho a Wm. Godfreya, ktorí postupovali ďalej, aby došli ku tomu šiatru, ktorý boli zanechali na kraju ľadovej roviny, kde chceli oheň rozložiť a ľadu natopiť, a tiež nejaké teplé jedenie pripraviť pre ostatných, ktorí za nimi prídu.

Šťastím bolo to, že išli po rovine, ináč by boli iste zmýlili dráhu, lebo nemali čistej mysle a len jako opití brodili sa sňahom vopred. Aby na ceste nezaspali a nezahynuli, bez prestania jeden druhého posmelovali a podnecovali; lež oba ztratili povedomie na toľko, že nevšímali si času, ani nevedeli, že čo robia, len na to sa mohli rozpamätať, že potkali ľadového medveďa, ktorý lenive prešiel pri nich a potom roztrhal kožuch, ktorý bol daktorý z mužov ztratil dňom predtým. Medveď stočil kožuch do klbka, ale ich si vôbec nevšímal. Medveď potom šiel ku ich šiatru, ktorý shodil, a ale väčšej škody nenarobil, lebo ho odplašili. Dr. Kane so svojim súdru-

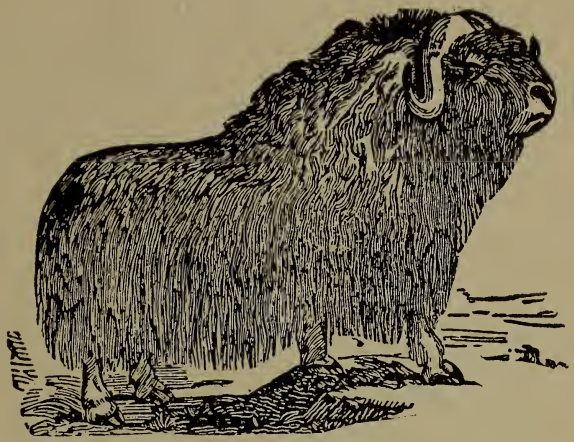

Muskové byvoly.

V severných ľadových krajoch nachádzajú Eskymáci a Indiáni, a dakedy aj cestovatelia podivných byvolov. Zvery tieto žijú v čriedach po dvadsať do tridsať kusov. Podobajú sa ovciam, ale sú veľké jako kravy. Zvláštne pri nich je ich dlhá jemná srsť, ktorá visí až po zem, a ktorá ich patrne chráni od hroznej zimy. Srsť je hnedej barvy a taká jemná jako hadbáv. Dakedy sú zvery tieto sňahom zaviate za dlhší čas. Živia sa biednou trávou, machom a inými rastlinami, ktoré cez letné mesiace rastnú v severných krajoch.

hom horko ťažko postavili shodený šiator, po čom vliezli do neho a spali za štyri hodiny. Keď sa zobudili, brada Dr. Kaneho primrznutá bola ku kožuchu, a Godfrey mu ju musel nožom urezať, aby ho osvobodil. Spánok im trochu pomohol, a zbavili sa opilosti, jaká zachvacuje ľudí v tuhej zime. Kým ostatní mužovia s chorými prišli, Dr. Kane navaril polievky z ľadu a pemnikanu, ktorú jedli horúcu a ktorá všetkých prebrala na čas z driemot a z premrznutia.

Keď sa mužstvo občerstvilo, nastúpili poslednú a najhoršiu časť cesty ku lodi. Dráha teraz viedla ich cez drsné ľadiská, po ktorých len s veľkým namáhaním mohli napredovať. Krajná únava tak účinkovala na nich, že tratili povedomie a vôľu, a smäd hnal ich k zúfalstvu. Niektorí nemohli sa sdržať, aby si kus ľadu nevložili do úst, a hneď im ústa zpuchly a ztratily reč. Zima premáhala ich všetkých a po jednom klesali na ľad v bezvedomí. Ale Dr. Kane zistil, že keď ich násilne prebrali po spánku, cítili sa byť posilnenými za čas. Preto rad radom dovolil im aby si sadli na kraj sánok a za tri minúty pospali. To im osožilo, ale bez pochyby všetci by boli tam zahynuli, keby na šťastie vietor nebol prestal. Aj slnko svietilo a zohrievalo v istej miere úbožiakov.

Skoro všetci ztratily smysle a nevedeli ničoho, ani čo robia, ani kam idú. Len toľko ešte mali rozumu, že nasledovali šlapaje v sňahu. Ale bár vedomia a pamäti nemali, predsa títo vyhladovaní, unavení, premrznutí ľudia tiahli sánky, na ktorých ich

bezvládni a chorí súdruhovia ležali. Jedného z mužov poslali vopred ku lodi, a po jeho šľapajách ostatní nasledovali. Kde tu vidno bolo, že klesnul do dňahu, ale jakousi nadprirodzenou silou povstal a kráčal ďalej, až došiel na loď, kde rozpovedal rozkazy Dr. Kaneove.

Na lodi zaostalí mužovia hneď vystrojili sánky so psami, naložili liekov a iných súrných potrieb, a s Dr. Hayesom išli výprave v ústrety, ktorú aj našli ale v smutnom stave. Na sánkach boli štyria mužovia priviazaní, kým ostatni ich tiahli. Títo desiati mužovia, ktorí pred troma dňami boli zdraví a silní, podobali sa teraz mrtvolám. Od hlavy do päty pokrytí boli mrazom, a od slabosti sa len tak tackali, ani spitý človek. Úbožiaci nevšímali si svojich súdruhov, ktorí im prišli k pomoci, a jako rozumu a smyslov pozbavení bez slova, bez znaku poznania a bez prejavenia citov tackali sa vopred. Všetci boli v deliriume. Bola jedna hodina po obede, keď konečne vrátili sa ku lodi, ktorú pred troma dňami boli opustili. Za šesťdesiať štyri hodiny vystavení boli zime, hladu, smädu a únave, nuž niet divu, že došli na pokraj zahynutia. Pojedni, ktorí ešte obstáli na nohách, išli vopred, nevšímajúc si nikoho a ničoho, až došli ku stene lodi, kde zastali a na rozkaz od Dr. Kaneho odhodili povrazy, za ktoré tiahli sánky, a potom vyliezli na loď, kde sa na svoje lúžka hodili vo svojich obmrznutých šatách a upadli do tuhého spánku.

Na lodi bolo zostalo len sedem mužov, z ktorých päť bolo chorých. Dr. Kane pomáhal vyniesť cho-

rých a bezvládnych na lod, po čom aj sám zaspal. O pár hodín začal blúzniť a boly obavy o jeho život. Ostatní mužovia tiež blúznili keď sa zobudili, a za dva dni podobala sa loď blázincu. Dvaja z chudákov zomreli a viacerí chorľaveli za dlhší čas.

Ostatné dobrodružstvá výpravy nebudem opisovať. Ale čo vytrpeli títo mužovia za krátke tri dni, to už samo by naplnilo mieru útrap. Loď zostala v ľadoch zaviaznutá, a mužstvo tam prežilo aj druhú zimu. Ich trápenie bolo strašné, lebo následkom nedostaku čerstvého pokrmu skoro všetci ochoreli na škorbut a iné strašné choroby. Mimo toho potkany a rozličná červ a chrobač tak sa rozmnožily na lodi, že to ľudia ďalej vydržať neboli v stave, a rozhodli sa, zanechať loď v ľadoch a odplaviť sa na člnkoch, čo aj učinili. Vzali sebou aj sánky, na ktorých sa po ľadoch dostali konečne do Greenlandu. No mnohí zomreli od útrap. Dr. Kane zomrel tiež o krátky čas po svojom návrate. On bol opísal všetky tie trápenia, jako aj trpezlivosť, lásku, oddanosť svojho mužstva.

Keď teda čítate kedy o výpravách do ľadových krajov, vedzte, že členovia výprav takých nemajú na ružách postlano, a že sú to mužovia so silným charakterom, ktorí sú hotoví svoj život obetovať za svojich spolubližných. Veru od nich mohli by sme si brať príklad, jako si vzájomne pomáhať aj v tom najvyššom nebezpečí.

KRÁĽ NA TRONE SÚDI PODDANÝCH.

Králi nie sú jednakými pánmi, ale za to všetci jedia koláče bez práce. Niektorí africkí králi vládnu len jednou obcou, lež predsa hodujú na mozoľoch svojich poddaných. Za kráľa volia si divoši toho, kto je najmocnejším telesne, vlastne často volí silák sám seba a ostatní musia ho uznať za svojho pána, ktorý vládne nad ich majetkom a životom. Jestli sa najde smelý chlap, ktorý kráľa porazí, obyčajne stane sa kráľom, kdežto starý kráľ musí sa ztratiť od hanby a potupy.

Africkí králi držia si okrem toho mnoho žien, ktoré musia na nich pracovať a o ich pohodlie a

blaho starať sa. Jestli sa ktorá ženská zapáči kráľovi, jednoducho si ju vezme. Alebo, jestli dačo potrebuje, poddaní mu to musia dať, jestli totiž majú. Stáva sa nie zriedka, že keď nejaký cestujúci obchodník zavíta do krajiny a má tovar, ktorý sa kráľovi páči, poddaní mu to musia kúpiť, pravda nie za peniaze, lebo tých neznajú, ale za slonovú kosť, kravy, kozy, ovce alebo za iný ich majetok. Kráľ si potom hovie za celé mesiace, vyvalujúc sa po tráve a jediac a pijúc ustavične medzi jeho ženami. Najcennejším tovarom pre kráľov afrických sú rozličné pestro barevné látky na šaty, zbraň, pálenka a doháň. Ktorý navyknul na pálenku, ten za ňu dá celý majetok svojej krajiny, a potom pije, kým len zásoba stačí.

Medzi zahálaním však kráľ vodí svojich bojovníkov na vojnu, aby dačo mohol ukoristiť, a z času na čas vydržuje súdy, aby vyrovnal spory medzi svojimi poddanými. Sediac a kúriac na nejakom tróne, jako to na obrázku vidno, žalobníci i obžalovaní idú pred neho a on ich súdi a trestá. Kto má majetok, ten sa môže často vykúpiť zaplatením pokuty do kráľovho vrecka.

Všetky dôchodky krajiny berie si kráľ. Keď na príklad dakto chce prejsť cez jeho krajinu alebo tam obchodovať, musí kráľovi poslať nejaký dar, ale dar musi byť taký, aby kráľa uspokojil. Peňazí neprijmá a z tej príčiny cestujúci musia nosiť sebou značné zásoby blyskavých hračiek, zrkadiel, červeného plátna, pálenky, nožíkov a podobných predmetov, ktorými kráľa uspokojujú.

HRDINSKÉ SEBAZAPRENIE.

Keď človek nemá čo jesť a hladom mre, to je jedna vec. A keď človek narába s pokrmom každý deň a pritom zomiera hladom, to je zas iná vec. V prvom páde je to len jednoduchá tragedia, lež v druhom prípade je to hrdinstvo, poneváč sebazaprenie vyžaduje také hrdinské srdce jako konať hrdinské činy. Ľudia vo všeobecnosti len toho považujú za hrdinu, kto prevádza nejaké hrdinské skutky alebo kto svoj život obetuje za svoj národ alebo za svojich spolubližných. Lež kto má zdravú rozvahu a prečíta si príhody Davida Brainarda, ten iste uzná menovaného muža za veľkého hrdinu.

Brainard bol členom chýrnej Greelyho výpravy k severnej točne, ktorá roku 1881 zaviazla u Grinnellu, len päťsto míľ od severnej točny. Brainard bol dôstojníkom a kommissárom menovanej americkej výpravy. Že táto výprava nedosiahla severnú točnu, stalo sa len pre tú príčinu, že loď, ktorá výpravu doviezla do ľadových krajov, hneď sa vrátila ku Newfoundlandu a členovia výpravy so zásobami boli osihotení. Nasledujúceho roku a tiež o dva roky pozdejšie vyslané boly lode výprave na pomoc, lež nemohly ku nej dopluť a mužstvo výpravy octnulo sa vo veľkých ťažkosťach, lebo potravín a zásob nebolo nadostač. Veliteľ výpravy konečne roku 1883 zanechal miesto, kde výprava sdržovala sa za dva roky, a na člnoch hľadeli sa dostať ďalej na juh po mori, aby hľadali pomoc, lebo už

vtedy trpeli hladom. Keď dopluly malé člny Greelyho na Kane More, ľady zastavily im ďalšiu cestu. Výprava, pozostávajúca z dvadsať troch vojakov Spoj. Štátov a dvoch Eskymákov, zanechala člny a na veľkom kusu ľadu plavila sa za dva týždne po mori. Jaký osud ich očakáva, to nevedeli, lebo ľad, na ktorom sa nachádzali, mohol sa rozdrviť, alebo mohol ich vyviezť na šíre more, kde sa mohol roztaviť. V takom páde nič nemohli očakávať okrem smrti. Ale na šťastie prúd zahnal ľad ku brehu pri výklenku Sabine, kde po veľkých ťažkostiach dostali sa na suchú zem. Ale ich stav bol temer beznádejný, lebo len veľmi málo potravín a iných potrieb mohli vziať sebou. A bol už koniec septembra, kedy sa zima začína a kedy už nemohli očakávať, žeby ich nejaká pomocná loď osvobodila. Jako sa preživiť cez dlhú tmavú zimu? To bolo hádankou.

Mužstvo bolo by tam iste zahynulo, ale pomocné lode, ktoré hľadaly výpravu, boly tam uložily potravín do označených staníc. Mužstvo zásoby našlo, a pri nich si vybudovalo zo skália budinok, na ktorý položili hore dňom čln tam nájdený, aby im dnu nepršalo.

Keď boli so stavbou búdy hotový, prezreli všetky svoje zásoby a zistili, že všetkého pokrmu majú len toľko, aby im za mesiac vydržal, keby totiž každý z mužov dostával denne plnú porciu jedla. A nebolo ani najmenšej nádeje, žeby ich mohla nejaká pomocná loď dosiahnuť pred marcom, lebo more je do toho času ľadami kryté. Nepozostávalo im iné, jako podeliť pokrm tak, aby im vydržal aspon za

štyri mesiace. Poneváč jedla bolo len na mesiac, museli ho tak deliť, aby každý dostával denne len štvrtinu riadnej porcie.

Mužstvo okrem hladu trpelo aj zimou, smädom a chorobami. V búde postavili si malú plechovú pec, v ktorej kúrili len vtedy keď chceli dačo uvariť, poneváč paliva mali len veľmi málo. Niekedy pálili alkohol, inokedy trosky z dreva, a niekedy tukom z tuleňov. V búde bolo vždy zima; len keď dlhšie kúrili, bolo tam natoľko teplo, že voda im nezamrzla. Obyčajne však vždy našli svoje lúžka primrznuté k zemi. Smädom trpeli preto, že s palivom museli sporiť, a len z času na čas mohli si trochu ľadu roztaviť na ohni a vodu tú piť. Za celé mesiace bolo vonku tma a strašne zima. V búde udržovali si svetlo tak, že do plecháča nakládli tuku z tuleňa a miesto knota pálili dnu kusy povrazu alebo zo šiat. Ale ani také svetlo nemohli si stále dovoliť, lebo masti nemali nadostač.

Jako strašne trpelo mužstvo za tie štyri mesiace, to sa ani opísať nedá! Po každé čo vypočítali, že prešiel deň, radovali sa, že sú zas bližšie k vysvobodeniu. Oni úfali, že jestli dožijú do jara, nejaká loď vyslaná ku ich vyhľadaniu najde ich a potom budú môcť nasýtiť sa! V ich zápiskách stoji doslovne: "Zas prešiel jeden deň, chvála Bohu! Ó, keby len prišiel čas kedy budeme mať jedla do sýtosti, tepla a svetla a zdravia!"

Sám vodca výpravy Greely písal:

"My sme sem prišli do záhuby. Nepoddáme sa, ale budeme zápasiť do konca, ale ja sa skoro bláz-

niem, keď si predstavím našu budúcnosť. My nebojime sa smrti, ale tej cesty, ktorá ku nej vedie. Zomrieť je ľahko, veľmi ľahko; ťažko je len, brániť sa proti smrti, vytrvať a žiť.''

Brainad, ktorý bol vždy odtušlivý a veselý, napísal toto: ''Život stáva sa nesnesitelným — strašným. Ja sa obávam, že všetci zbláznieme. Čo je to, čo nás udržuje? Prečo sme sa dosiaľ neošialili? Ja neviem.''

V zápiskách je zaznačeno jako viacerí mužovia zblázneli, a jako niektorí zo slabších kričali, vriešskali, klnuli a zápasili jeden s druhým vo veľkej zúfalosti. Niektorí odvážili sa kradnúť zo zásob pokrmu napriek tomu, že taká krádež bola smrťou trestaná. Jeden bol pristihnutý a zastrelený, ale niektorých to neodstrašovalo. Za trochu jedla ochotne dali sa zastreliť. Skoro všetci boli viac menej chorí a takí slabí, že sa sotva mohli obracať na lúžku. Jeden po druhom mreli úbožiaci, až konečne len siedmi zostali na žive. Keď už aj ostatní boli blízko smrti, prišla konečne pomocná loď, ktorá ich zachránila.

V tých hroznych chvíľach viacerí ukázali svoje hrdinské srdce. Bár hladom mreli, predsa zo svojho malého dielu dali iným, ktorí už mreli hladom. Ale Brainard bol zaiste jeden z najväčších hrdinov, čo dokazujú zápisky. Medzi trpením toho najvyššieho stupňa, kedy iní nemysleli na iné jako na jedlo a nemali iných žiadostí, jako jesť, on vedel chladnakrvne opísať zažité príhody. V tých hroznych časoch, kedy za celé mesiace bola noc a mračná za-

kryly ešte aj to slabé svetlo, ktoré hviezdy vysielaly ku nim, kedy víchor strašne hvízdal a prenikal cez všetky špáry do ích biednej búdy, ba aj cez ích šaty do premrznutých tiel, kedy hrúzou naplňovaly živle všetko čo bolo živého — medzi všetkými tými hrúzami, ku ktorým sa hlad a smäd a mráz pripojily, Brainard pri svetielku tukovej lampy robil svoje zápisky, a jedného dňa napísal: "Jako bezpečne a povďačne máme sa cítiť v tomto chladnom a biednom, ale silnom dome, kde sme aspoň pred rozzúrenými živlami chránení."

On zapísal každú jednu udalosť, a pochválil každý dobrý a hrdinský skutok svojich súdruhov. Mnoho ráz bol by sa poddal osudu, lebo zomrieť bolo by ľahšie, než snášať tie útrapy, lež v takých chvíľach predstavila sa mu pred očima jeho milá rodina, priatelia a príbuzní, a k vôli ním chcel si život zachrániť. Pri rozdávaní mäsa mal veľké ťažkosti, lebo bolo zamrznuté na tvrdo jako skala a musel ho pílkou rezať, k čomu však treba bolo telesnej sily a on jej nemal. Od slabosti viac ráz zamdlieval, a musel všetku svoju pevnú vôľu a všetky svoje sily napínať, aby dokončil svoju povinnosť. Najľahšie by bolo všetko zanechať, ľahnúť si a tak vyčkávať smrť. Nech sa robí čo chce. Lež nádej na zachránenie zas sa mu vkradla do srdca, a rezal mäso na rovné kúsky ďalej. Mnohoráz bol pokúšaný, aby pre seba odrezal väčší kúsok, alebo aby po kúsku hrýzol kým reže ostatné kusy mäsa, lež hneď mu prišlo na myseľ, žeby o toľko iní menej dostali, a zaprel sám seba.

Aby bol iným na pomoci, viac ráz vybral sa na vonok v strašnej zime a vo víchrici, a podarilo sa mu zastreliť niekoľko líšiek, ktorých mäso potom rozdelil medzi mužstvom. Poneváč bol aj tak slabý, poľovanie ho tak vysililo, že sa potom nevládal hnúť a veliteľ ho napomínal, aby si sily šetril. Rozdelovanie pokrmu, to bolo jeho povinnosťou a viac nie. Lež on ochotne konal aj iné práce. Vo februári Brainard ťažko ochorel od únavy a lekár oznámil veliteľovi, že jestli neprestane robiť, hrozí mu isté nebezpečie smrti. Ale Brainard ďalej konal svoje povinnosti, vychádzajúc v strašnej zime ku stanici, kde bol pokrm uložený. Raz, keď bol veľmi oslabnutý a vysilený, veliteľ mu chcel dať každý deň malý kúsok chleba na posilenie, ale on to zamietnul so slovami, že keď už nebude v stave vydržať ďalej, že to veliteľovi oznámi.

Brainard čo komissár bol jediný, ktorý mal právo ísť do potravnej stanice, ktorá bola so sňahu postavená a plátnom na vrchu pokrytá. Za dlhé chvíle každého dňa bol v potravnej stanici jedine Brainard, chystajúc porcie jedla pre mužstvo. Okrem Boha a Brainarda nikto nevedel, koľko sa tam jedla nachádza. Jako iní členovia výpravy, tak aj Brainard bol ustavične hladným. Už predtým hladovalo mužstvo, ale najhoršie trpelo hladom od toho času, čo sa tu v búde uzimovali. Každý muž dostával na deň menej než funt jedla, a sťažovali sa, že keď celú svoju dennú porciu zjedia naraz, potom ešte väčší hlad pociťujú. Teda každý si domyslí, že Brainard bol v strašnom pokušení, keď

delil pokrm v stanici. Nikto ho nevidel, nuž mohol si trochu zahryznúť. Najväčším pudom človeka je udržanie si života, teda on musel zápasiť nielen z hladom nevýslovným, ale aj s prirodzeným pudom. No on hrdinsky zápasil s pokušením a nikdy ani len kúska pokrmu si nevzal. Ct. čitatelia môžu sa pýtať, že kto vie, či si nebral z potravín keď ho nikto nevidel? Na to dáva sa tá odpoveď, že pokrm bol vypočítaný na určitý čas a na porcie a nič z neho na konci nechybilo; vytrval práve dľa výpočtov. A okrem toho, veliteľ a mužstvo nikdy nezbadalo ničoho, čo by poukazovalo na jeho vinu, a všetci mali v ňom úplnú dôveru.

Pri vyšetrovaní, ktoré sa dialo ohľadom Greelyho výpravy, Brainard dostal pochvaly a vyznačenia za svoje srdinské sebazaprenie a povýšený bol pozdejšie za plukovníka. On a šiesti pozostalí členovia výpravy dopravení boli na pomocnej lodi do Spoj. Štátov, kde sa po istom čase úplne uzdravili.

To iste bolo najväčším hrdinstvom, že on za štyri mesiace delil a rozdával potraviny, bol každého dňa o samote pri jedle v potravnici, pritom vždy trpel strašne hladom, v skutku bol od hladu umorený a blízko smrti, a napriek tomu zaprel sám seba a nevzal si ani omelinky jedla, ktoré mu neprislúchalo, ale svedomite delil sebe i všetkým ostatným jednou mierou.

Mlátenie pšenice v južnej Amerike.
(Čítanie na druhej strane.)

MLÁTENIE PŠENICE V ČILI.

V republike Čili, v južnej Amerike, majú zvláštny spôsob mlatby. Tamojší farmári zaoberajú sa hlavne dochovávaním koní a pestovaním obilia. Kone, ktorých majú veľké množstvo, používané sú k jazde a k poľným prácam, ale kobyly cez celý rok zostávajú na pasienkoch. Keď obilie, hlavne pšenica (žito) sožnú, posnášajú ju na ohradené miesto, kam potom vženú všetky svoje kobyly, často viac sto kusov. Na to krikom a šľahaním poplašia kobyle, ktoré divokým skokom behajú krížom krážom po úrode. Kopytá kobýl drtia klasy a mlátia z nich zrno.

Rozumie sa, že pšenica nie je takým spôsobom vymlátená dokonále, a tiež aj slama sa celá poláme a pomelí, lež na tom nezáleží statkárom, ponevádž úroda je hojná, a obilie nemá u nich takej ceny jako práca. Mlatba taká je pomerne lacná a rýchla; netreba ani drahých strojov, ani sluhov veľký počet. Obyvatelia južnej Ameriky sú od prírody lenivý ľudia, ktorí boja sa každej namáhavej roboty. Keby statkár mal mlátiť obylie takým spôsobom jako sa to deje inde, prišlo by mu zrno o mnoho drahšie, a otázka je, či by vôbec našiel ľudí, ktorí by boli ochotní takú ťažkú prácu konať. Zem majú mimoriadne úrodnú, nuž na zrne im tak mnoho nezáleží. Robotníkov niet na dostač, teda hlavne na tom im záleží, aby skončili práce s čím menej roboty.

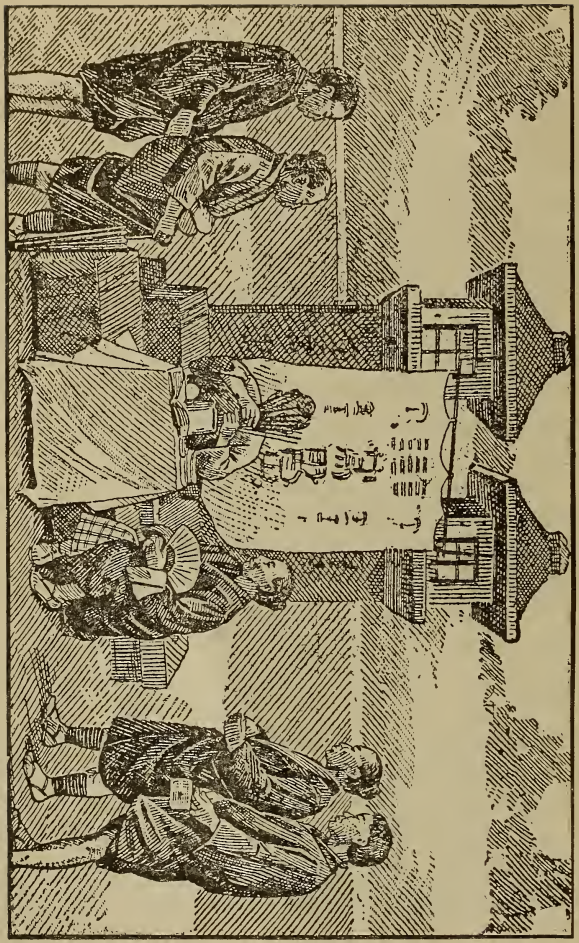

Japonský čarodejník. — (Čítanie na druhej strane.)

JAPONSKÝ PROROK.

Japončanov vyhlasujú anglické a iné časopisy za vzdelaný a pokročilý národ, zvlášte od rusko-japonskej vojny, ktorú Rusi nevyhrali len preto, že neboli pripravení a že židia a Angličania napomáhali Japončanov. V Japonsku najdú sa vzdelaní a učení ľudia, ktorí v Amerike a v Europe osvojili si vedomosti, ale tých je len málo. Národ japonský vo všeobecnosti je polodivý a nevzdelaný. Japonci sú pohanmi a nechcú k sebe pripúšťať osvetu kresťanstva. Vojsko a loďstvo majú dobré, jako bár ktorá veľmoc, poneváč sa válečnému remeslu naučili od belochov, no ináč sú zaostalí. Dôkazom toho je aj to, že japonský národ je veľmi pôverčivý a vydržiava si veľký počet prorokov a čarodejníkov, ktorí verejne po uliciach svoje hlúpstva prevádzajú a nevedomých ľudí o ích peniaze klamú. Sedliaci a rybári z ďaleka putujú ku prorokom, aby im budúcnosť odhalili. Proroci robia všelijaké hoky-poky a paličkami obratne prehadzujúc veštia a prorokujú, jako to na našom vyobrazení vidno. Japonský robotník pracuje za malú plácu, za šesť lebo desať centov denne, ale aj z toho usporí peknú sumu, aby len mohol si dať začarovať. Japonci sú biedny národ, neslýchane chudobný, následkom čoho život nemá pre nich ceny. Snáď z tej príčiny sú Japončania zúfalí a neboja sa smrti.

Z RÍŠE OPÍC.

Opice (nalpy) sú zvieratá, ktoré nemajú nôh, ale nato miesto majú štyri ruky, to jest ích všetky štyri údy majú podobu rúk, čo im umožňuje loziť a skákať po stromoch obdivuhodnou rýchlosťou a obratnosťou. Poneváč sa opica najviac podobá človeku zo všetkých zverov a poneváč rada napodobňuje ľudí, preto je ona najsmiešnejším zverom. Opica je zrodeným pajácom, a mnohí ľudia držia si ich na zábavu a rozveselenie.

Domovinou opíc je Afrika, južná Amerika a Asia, kde v nesmiernych pralesoch žijú všelijaké druhy a plemená opíc, rozmanitých podôb a veľkostí. Niektoré sú malé jako mačky, ba aj menšie, no niektoré zas sú obrovské. Na príklad gorilla africká je taká veľká jako poriadny medveď. Obyčajne gorilly sú päť stôp vysoké, ale daktoré dosiahnu aj šesť alebo sedem stôp výšky, a pritom sú veľmi hrubé, s veľkými svalami, mocnými ramenami, a vážia tri štyri do päť sto funtov. Ich sila je obrovská. Domorodci majú veľký strach pred gorillami a volajú ich lesnými ľudmi alebo duchami. Gorilly uťahujú sa do ďalekých a neprístupných lesov, a ľudom vyhybujú, no jestli sú prenasledované alebo zranené, zápasia zúrive a beda tomu, kto sa do ich moci dostane. Na nasledujúcom vyobrazení vidno jako rozhnevaná gorilla útočí na domorodcov, ktorí opovážili sa vniknúť do jej domoviny. Ktorého ulapí táto obrovská opica, ten obyčajne tam zanechá svoje kosti, poneváč ho buďto dohmoždí

svojimi mocnými rukami, alebo mu pretrhne hrdlo jediným kusnutím silných zubísk. Niekedy uspokojí sa opica tým, že ulapí svojho nepriateľa a pohryzie mu ruku alebo inú časť tela a ujde. Lovci zažili tiež rozličné nebezpečné dobrodružstvá s gorillami a inými veľkými opicami. Opica ľahko mre, ľahšie než iné zvery. Jediná guľka ju usmrtí na mieste, jestli trafí ju do hlavy alebo do prsú. No jestli je len ľahšie zranená, vrhá sa na poľovníka. Istý lovec vypráva, že prenasledoval gorillu cez pralesy na viac míľ, konečne sa mu postavila voči a bijúc sa do prs, volala ho do boja. Opica bila sa po prsiach tak prudko, že údery znely ani čo by bol na veľký bubeň tlkol. Lovec strelil, ale dobre netrafil a gorilla vrhla sa na neho. On bránil sa puškou, ktorú mu opica z ruky vytrhla a vo chvíli ju polámala a rúru oceľovú pokrívila sťa nejakú hračku, a potom ju hodila do lovca, ktorý od úderu a tiež od hrúzy zamdlel. To bolo asi jeho šťastím, ponevráč opica, považujúc ho za mrtvého, obzerala ho a škarede škrečala, ale ináč mu neublížila. V tom prišiel druhý lovec, privolaný výstrelom a škrekom opice, ktorý gorillu zastrelil.

Domorodci vyprávajú všelijaké príhody s gorillami. Medzi iným tvrdia, že samec goríll číha za ženami domorodcov a už viac ráz ženu pochytil a odniesol do pralesov, kde ich držal v zajatí. Niektoré zo zajatých žien o pár mesiacov ušly a vrátily sa ku svojmu kmenu, kde podivné veci vyprávaly. Ale väčšinou ženy nevrátia sa živé, ponevráč gorilly ich pečlive strážia, a v páde nejakého poplachu,

pochytia ich a ujdu s nimi do iných krajov. Sila goríll musí byť obrovská, keď považíme, že nesúc ženu behajú po stromoch a vetvách, ba často preskakujú s jedného stromu na druhý do diaľky dvadsať stôp. Opice žijú obyčajne v rodinách a daktorý starý silný samec je vodcom, ktorého musia všetci poslúchať. Jestli sú na jednom mieste prenasledované, alebo jestli tam niet nadosť ovocia a iných pokrmov, vtedy vodca svolá celú rodinu a vedie ich po stromoch do iných krajov. Po zemi málo putujú, ponevráč sú tam velikánske húštiny, cez ktoré prejsť je takmer nemožno, a podruhé vyhybujú zemi preto, že sú tam rozličné zvery, jako leopardy, levy, hady, atď., ktoré útočia na ne. Svoje mladé opice veľmi milujú, a jestli nejaký zver ulapí mladú opicu, matka nezná žiadneho strachu a pustí sa do boja aj s levom lebo tigrom. Rodinu bránia obyčajne samci, ktorých vodca vedie do boja a zápasia tak odvážlive, že aj leva alebo inú zver odoženú.

Ženy ušlé zo zajatia goríll vyprávajú, že samci dakedy aj kolami (drúkami) bojujú. Zajatej žene neublížily a staraly sa o jej pohodlie, ale pojedny samice boly na ne žiarlivé a boly by ich zabily, keby ich samci neboli bránili.

Dľa ich rozprávok, z času na čas svedú sa tuhé bitky aj medzi samcami rodiny o nejakú samicu. Každý má svoju ženu alebo aj viac, ale druhý samec musí im dať pokoj, ináč je bitka na smrť z toho. Dakedy sídu sa všetky opice a posadajú si do kola, na čo vodca ulomí silný konár a bije ním o nejaký dutý peň alebo iný drubý kus dreva. To sa najviac

Útok gorilly na domorodcov.

stáva vtedy, jestli opice zabily nejakého veľkého zvera. Vtedy mrcinu zanesú do svojho kola a bijú ju drúkami, pričom strašne vreštia. Na to vodca opíc roztrhá mrcinu a dáva všetkým žrať. Po hostine, bije na klát a vyzýva samcov do boja. Obyčajne sú všetci ticho a on je aj naďalej vodcom. No jak sa nájde nejaký mocný samec, ktorý si trúfa byť vodcom, ten boj prijme a začne sa biť s vodcom rodiny. Boj trvá, kým jeden z nich nenie buďto zabitý alebo kým sa útekom nezachráni. Jestli ujde, viac sa do tej rodiny nevráti. Ostatné opice za ten čas ticho pozorujú zápas a víťaza potom uznajú za svojho kráľa.

Medzi gorillami vidno bolo viac ráz ľudské podoby. Myslelo sa, že sú to nejaké zvláštne opice, no zisteno bolo konečne, že gorilly, keď utratia svoje mladé, ukradnú domorodcom deti a prisvoja si ich. Taká mocná je ich túha za deťmi. Deti také vyrastú medzi opicami a potom s nimi skončia svoj život.

Lesy Brazilie a iných štátov južno amerických hemžia sa opiciami menšieho druhu s chvostami, o ktorých sú zaujímavé povesti. Plavci lodi "Napo", ktorá pluje medzi New Yorkom a Rio de Janierom, a ktorá často pluje aj hore riekou Amazon, vypravujú, že v Brazilii sú aj také opice, ktoré spievajú. Jeden z plavcov, menom F. Pell, vybral sa na hon do lesov, kým bola jeho loď nakladaná. Jako tam šiel cez húštiny, slyšal sladký spev, za ktorým šiel ďalej a ďalej, aby sa presvedčil, že čo to tak spieva, keď razom vyskočil z úkrytu jaguár, podobný ty-

grovi, ktorý sa chcel na neho vrhnúť. Plavec však odskočil na stranu a v tom aj strelil na zvera, ktorý obnovil útok a lovca prevalil, ale v tom istom okamihu plavec opäť strelil a trafil dravca medzi oči. Keď sa omráčený plavec prebral, slyšal zas ten milý spev, a obzrúc sa videl, že to opica vyspevuje. Umienil si teda, že ju ulapí, čo sa mu aj podarilo tak, že zahodil na ňu sluku povraza. Pell priniesol lapenú opicu domov, lež viac nechce spievať, ale vydáva jakýsi plačlivý škrek. Indiáni pozdejšie vyprávali Pellovi, že istý druh opíc žije s jaguármi, ktorým slúži za lákadlo. Opica taká spieva a vábi za sebou ľudí do húštin, kde jaguár už čaká na svoju korisť.

O opiciach sú rozličné žartovné povesti, ktoré však nemožno tu uverejniť. Že opice napodobňujú ľudí, to je dokázanou vecou. Niektorí boháči držia si na zábavy opice, ktoré vedia pri stole sedeť a lyžiciami a vidličkami jesť, ba aj na stôl nosia jedlá, alebo pomáhajú v kuchyni. Plavci na malých lodiach majú tiež opice na zábavu. Niektoré znajú aj plachty sťahovať a vyťahovať, alebo zástavy snímať. Istý cestujúci obchodník vypráva, že raz bol zaspal pod stromom, a keď sa zobudil, všetok jeho tovar bol preč. Keď potom pozrel na stromy, kde sa ozýval škrek a piskot, videl tam opice vyobliekané do svojich šiat, ktoré predával. Ponevráč neznal spôsobu, prísť ku svojmu tovaru, v hneve napľul na boganču, ktorá jediná bola zostala na zemi, a hodil ju na opice. Čo nasledovalo, to mu bolo zaiste po vôli: opice na stromoch sobliekly háby, na-

pľuly na ne a hodily ich dolu. Vo chvíli bol celý jeho tovar poshadzovaný a on si ho posbieral a odišiel. Ale o chvíľu počul veľký škrek za sebou, a obzrúc sa, videl jednu z opíc tančiť a bol to taký smiešny tanec, že sa od smiechu až po zemi začal váľať. Tá opica totiž mala na nohách boganče. Obuť a šnorky posťahovať doviedla, lež potom neznala jako ich zobuť, a s obutými nohami a či rukami nemohla na strom vyliezť. Bez rozmýšľania pribehnul ku opici a ulapil a poviazal ju, ale za to zle pochodil, lebo ostatné opice začaly na neho hádzať orechami a inými predmetmi, následkom ktorého bombardovania musel hľadať spásu v úteku. Zabudnul tam aj svoj tovar. Keď sa pozdejšie vrátil, opice boly zas vyobliekané v jeho háboch, a bár koľko pľul a hádzal klobúkom a šatami o zem, opice ho viac neposlúchaly, ale ušly.

— Na severných končinách Ameriky objavení boli takzvaní bieli Eskymáci, o ktorých sa myslí, že sú to potomkovia Norčanov, ktorí prišli do Ameriky viac sto rokov pred Kolumbusom.

— Veľké územia nachádzajú sa v Južnej Amerike, kde ešte nikdy biely človek nekročil. Domorodí Indiani vyprávajú, že v tamejších mlákach a močarinách sú obrovské podivné zvery, hady, jašterice a šarkany, podobné predpotopným zverom.

— Najlepším liekom pre suchotinárov a slabých ľudí je mlieko, surové vajcia a čerstvý vzduch.

Olistená mladucha. (Opis na druhej strane.)

DIVNÁ SVADOBNÁ OBYČAJ.

V Tichom oceáne je množstvo ostrovov s podovnými obyvateľmi. Medzi tieže patrí aj ostrov Nová Pomerania, ktorú si osvojili Nemci. Domorodci tohto ostrova majú zvláštne svadobné obyčaje. Tam si mládenci nevyberajú, ale dievky. Jestli sa dievke daktorý šuhaj zapáči, tak dievka zajde k jeho otcovi alebo k daktorému príbuznému a požiada ho, aby patričného mládenca pre ňu získali. Jak je mládenec spokojný s dievkou, ide do jej rodičovského domu, kde ho uhostia čo najlepšie môžu a obdaria ho reťazou na krk. Teraz si mladík musí vec rozvážiť, lebo jak reťaz prijme, musí vziať dievku za ženu. Jestli reťaz prijal, dievka mu je oddaná jej otcom za prítomnosti rodiny. Na to musí sa dievka utiahnuť a žiť ukryto za viac mesiacov. V tej dobe nesmie sa žiadnemu mužskému ukázať, a v páde, že musí dakde ísť, zahalí sa lístim z bananov a pískaním vystríha mužov, aby utekali. Mužskí držia si za povinnosť, odvracať sa, zakrývať si oči, a utekať trebárs aj cez vodu, len aby nevestu nevideli. Na obrázku predošlej strany vidno, jako mužovia vyhybujú neveste. Počas utiahnutosti žije dievka v dome svojej svokry, kde nesmie nič pracovať, ba ani rušať, a kde ju stále krmia vyberanými jedlami, aby stlstnula, lebo len tučné ženy majú cenu. Keď je už vykrmená jako hus, vtedy odbaví sa svadba a začnú žiť v manželstve.

MEDZI ESKYMÁKMI.

Príhody amerických dobrodruhov v arktických krajoch.

Vo východno-severnej časti Kanady rozprestiera sa velikánsky záliv, ktorý by sa mohol skoršie menovať morom. Záliv tento objavil anglický plavec Henry Hudson, ktorý hľadal cestu morskú do Asie asi sto rokov po objavení Ameriky, a od neho dostal záliv meno Hudson Bay. Na rozsiahlom pobreží a v okolitých územiach žijú ešte aj dnes divoké kmeny indianske, a v severných a východných krajoch prímorských žijú Eskymáci. Polodivé tieto národy živia sa hlavne lovom a od nich pochádzajú rozličné cenné kožušiny. Tu je domovina tuleňov, rozmarov čili mrožov, ľadových medveďov, bielych a iných vzácnych líšiek, a iných zverov, ichž kože majú veľkú cenu. Anglická spoločnosť čarterovaná pod menom Hudson Bay Co. dostala výlučné právo obchodovať s domorodcami týchto krajov, a že zarábala veľké peniaze, to je všeobecne známo; za trochu dreva lebo železa, alebo za iné malé predmety jako nože, háčky, ihly dostávala od domorodcov cenné kože tuleňov a iných zverov. Menovaná spoločnosť bola veľmi žiarlivá na svoj obchod a prísne nakladala s každým, kto by sa bol opovážil tieto chladné kraje navštíviť a s domorodcami obchodovať.

Do týchto krajov vybrali sa šiesti mladí Ameri-

káni, aby si tam zapoľovali a pritom aj Eskymákov obzreli, či by sa s nimi nedal zrobiť nejaký výnosný obchod bez vedomia Hudson Bay Companie. K tomu cieľu najali si malú plachtovú loď, jejž kapitáň bol už častejšie v ľadových vodách severnej Ameriky a mal nielen potrebnú zkúsenosť, ale aj odvahu. Jeho matrozi, počtom päť mužov, slúžievali na rybárskych koráboch a prekonali mnohé cesty u pobrežia Greenlandu. Okrem toho vzali si jedného černocha za kuchára. Keď bola loď naložená potravinami rozličného druhu, zbraňou, teplými odevami a obuvou a inými potrebnými zásobami, za prajného počasia vyplula z newyorského prístavu začiatkom mája roku 1870. Kapitáň dobre vedel, že svoju cestu musia prekonať cez leto, poneváč na zimu je more pokryté ľadami a plavba je úplne vytvorená.

Veľké bolo oduševnenie dobrodruhov, keď loď "Hecla" vyšla na šíre more. V mysli predstavovali si, že jaká zábava ich očakáva. Za prvé dni plavby boli všetci v tej najlepšej nálade, poneváč vetrík hnal loď hladko vopred po malých vlnkách mora, lež keď pozdnejšie zastihnutí boli búrkou a loď kolísala sa, dostavila sa morská choroba a išlo im žalúdky povyvracať. Kapitáň a matrozi boli navyknutí na more a kolísanie lode neškodilo im ani najmenej.

Keď sa loď blížila o niekoľko dní k užine morskej, ktorá vedie do Hudsonu, začal viať od severa ostrý a studený vietor a naši dobrodruhovia ponáhlali sa pre svoje zimné kabáty. Tiež zbadali, že čím ďalej na sever plujú, tým dlhšie stávajú sa dni a

kratšie noci. Jedného rána uzreli v dialke biele predmety na mori, ktoré ich pozornosť pútaly, lež kapitáň im vysvetlil, že sú to kusy ľadu, ktoré prúdy ženú z ľadového mora na juh. Za chvíľu potom slyšať bolo drenie a praskanie pôsobené tým, že ľady trely sa o boky lode. Lady stávaly sa hustejšími a kapitáň uznal za dobré, zmeniť smer, aby im vyhnul a vyhľadal vodu, kde by toľko ľadov nebolo. Prúd mora bol tu taký náramný, že treba bolo byť opatrným, aby sa loď nestrokotala na ľadiskách. V zime utvoria sa velikánske množstvá ľadu v početných zálivoch a medzi mnohými ostrovkami, a potom cez leto sa lámu a prúdy mora ich ženú na juh. Až v júli býva more dosť očistené od ľadov, aby lode mohly tam pluť bezpečne.

Kapitáň dal stiahnuť hlavné plachty, aby loď išla len pomaly vopred. Treba bolo byť opatrným, poneváč keby tak loď narazila na veľké ľadisko, mohla by sa ztroskotať. To bolo ich šťastím, že kapitáň bol zkúsený a opatrný plavec, lebo len o chvíľu pozdnejšie stráž vykríkla, že je pred nimi ľadový vrch. Na rozkaz kapitáňa matrozi so žrdami a hákmi bežali vopred a keď mohli ľadový vrch dosiahnuť, opreli oň svoje železom okuté žrde a odtískali loď, lež napriek tomu loď narazila na ľad tak prudko, že sa otriasla od základov. Keď sa plavci zo strachu prebrali, kormidelník usiloval sa loď obrátiť, lež silný prúd morský hnal loď ku ľadovému vrchu, v ktorom začalo razom čosi praskať a pukať, ani keby strielal z možiarov. Z placov niekoľkí teraz vyskočili na ľadový vrch, aby vyzkúmali príčinu prasko-

tu, no nemohli ničoho vidieť a vracali sa zpiatky na loď, keď z prostriedku vrchu vyšlahla voda mohútnym prúdom do výšky, čo kormidelník tak vysvetloval, že vo vnútri vrchu musí byť medzera, cez ktorú morská voda bola z času na čas vytískaná.

O niekoľko hodín mhla zdvihla sa rýchle a začalo slnko svietiť tak krásne jako keby boli bývali dakde v južných horúcich krajoch. Aby loď od ľadového vrchu odtiahli, zpustili čln, ktorý silným porvazom priviazali k lodi a potom šiesti plavci veslovali celou silou, kým ostatní žrdami odtískali čln. Pomaly, ale stále vzďalovala sa loď, tiahnutá člnom, až konečne bolo možno zas vytiahnuť plachty a nastúpiť ďalšiu cestu. Pre plavcov nastala teraz dobrá zábava, poneváč kde tu vidno bolo na pobreží bielych medveďov alebo tuleňov, na ktorých strielali. Niekedy aj vystúpili na pobrežie a pešo honili divú zver. Okrem medveďov a tuleňov zabili aj hodne vtákov, menovite husí, kačiek a iných prímorských vtákov.

Jedného dňa, plujúc medzi početnými ostrovami, plavci ďalekohľadmi pátrali po pobreží, či by sa im neukázala nejaká zverina. V dialke uzreli množstvo čiernych lebo tmavých telies, ktoré sa u vody pohybovaly, a každý dačo iné hádal, čo to môže byť, až sa kapitáň ohlásil, rieknuc, že sú to tulene. Ale divným mu bolo, že tulene tie rúcaly sa do vody rad radom, čo však vysvetlilo sa rýchle, lebo zpoza jedného ostrova vyplulo viac člnov, ktoré patrne tuleňov pohonily.

"To sú Eskymáci na svojich kajakoch, čili

člnoch,'' riekol kapitáň. Každý, kto mal nejaký ďalekohľad, díval sa teraz v stranu, odkiaľ člny prichádzaly. Plavci chceli sa dobre prizrieť na Eskymákov a preto boly plachty vtiahnuté a loď zastala. Pozorujúc pobrežie, jeden z matrozov ukazoval ostatným stá tuleňov, ktoré sa na pobreží najbližšieho ostrovka sohrievaly. V tom videli jedného medveďa preplávať cez užinu, a keď sa vyškriabal na ľadom pokrytý breh, otriasol so seba vodu a zakrádal sa ku tuleňom. Plachty lode v rýchlosti vytiahli a kormidelník obrátil loď smerom ku medveďovi, na ktorého si priali plavci streliť. Keď došla loď na dostreľ, tulene poskákaly do vody a medveď poplašený dal sa na útek. Strelili za nim viac ráz a bolo patrným, že ho postrelili, lebo zanechával za sebol krvavú stopu. Práve chceli na člnku vystúpiť na breh, aby medveďa prenasledovali, keď v tom ozvalo sa v dialke ''Tajar! Tajar!''

''Čo to?'' tázali sa plavci.

''To na nás volajú Eskymáci, aby sme ich počkali,'' riekol kapitáň.

Člnky, počtom asi šesťdesiat, hnaly sa dosť rýchle smerom k lodi. V každom kajaku čili člnu sedel jeden Eskymák. Veslujúc rýchle raz jedným, raz druhým koncom svojho krátkeho vesla, hnali svoje kajaky veľmi obratne vopred. Za nejakej pol hodiny dorazily člny ku lodi, a Eskymáci bez slova pozerali hore na plavcov. Všetci mali dlhé vlasy, ktoré ich patrne chránily proti zime, lebo ani jeden z nich nemal žiadnej čiapky ani klobúka. Tvár mali tmavú, širokú, líca veľké, ale nos a oči malé a ďale-

ko od seba ležiace. Kabát, nohavice a čižmy mali z kožušín. Boli to malí ľudia, ani jeden z nich snáď neprevyšoval päť stôp, ale temer všetci boli tlstí, okruhlí, sťa by naliati.

Po dlhšej prestávke plavci pokynami dávali Eskymákom na vedomie, že môžu prísť bližšie. Títo hneď výkrikami a divokým mávaním rúk odpovedali. "Kajmo, kajmo!" kričali teraz Eskymáci. Jeden z matrozov, ktorý bol už cestoval po týchto krajoch, znal pár slov po eskymácky a vysvetloval ostatným, že chcú obchodovať, a keď aj on zakričal "kajmo", Eskymáci o dušu ponáhlali sa so svojimi člnkami ku lodi a začali sa po zpustených povrazoch hore škriabať. Kapitáň vidiac to, vystríhal plavcov, aby naraz mnoho Eskymákov nepúšťali na loď, lebo kto vie, čo v nich sedí. Mohli by po prípade Amerikánov premôcť a loď olúpiť. Jako mohli najlepšie, začali teda vysvetlovať Eskymákom, že len desať lebo dvanásť mužov pustia razom na loď, čo však Eskymáci nezrozumeli, až keď im začali puškami po rukách biť, zpustili sa zas dolu na svoje člny.

Niekoľko Eskymákov prišlo na palubu, kdežto ostatní zostali dolu na svojich člnkoch. Matroz, ktorý znal trochu eskymácky, pýtal sa teraz hosťov, že čo majú na predaj. Po dlhých ťažkostiach doznali sa, že Eskymáci nemajú ničoho sebou, ale keby loď priplula ku ich osade, tam že majú kožušiny a cenné kosti veľrýb a zuby mrožov. Plavcom nechcelo sa isť zpiatky, ale jeden z nich rád by bol vzal sebou domov jeden z ich kajakov na pamiatku.

"Kajmo!" zvolal plavec a ukázal na jeden z člnov. "Kajmo!" odpovedali Eskymáci, ale pritom rukami ukazovali, že tam nič nevidia na zámenu. Kapitáň dal priniesť trochu červeného plátna a kus železa, čo keď uzreli úskymáci, hneď volali: "Tajma, tajma!" totiž, že sa im to páči.

S lode zpustili povraz, na ktorý uviazali jeden z kajakov a vytiahnuli ho na loď. Bol to ľahký čln, asi dvadsať tri stopy dlhý a poldruha stopy široký. Zvláštnym bolo to, že na člnu nebolo ani len kúska dreva. Priekom a na pozdlž boly kosti mrožov a rýb posväzované, a na nich obtiahnutá koža z tuleňov. Čln bol celý kožou obšitý, len v prostriedku bola malá diera, do ktorej si Eskymák strčil nohy a sadnul. Jako môžu sa odvážiť Eskymáci na týchto malých a ľahkých člnoch po mori, to je pozoruhodné. Veslo mal Eskymák len jedno a pozostávalo z jedného drúčka, na koncoch ktorého boly lopatky. Ku člnu bol priviazaný aj harpún, čili pika, ktorá slúži Eskymákom za braň. Harpún bol tiež len z kosti robený, a na konci mal druhú malú kosť tak priviazanú, že keď bodnul píkou do nejakého zvera, píka sa nevytiahla, zrovna jako je udica na ryby. Konce píky boly veľmi na ostro vyhladené, a na druhom konci bol priviazaný dlhý povraz spletený z kože, ktorú zo zverov na úzke remienky porezali. Keď sa Eskymák priblíži ku zveru, celou silou hodí do neho svoj harpún, ktorý sa tam zachytí, jako háčik v pisku ryby, po čom tiahne zvera za remenný povraz, pripevnený na harpún. Zvlášte tuleňov takým spôsobom lapajú. Ale často musí Eskymák aj

celé dni čakať pri diere v ľadu, kým sa tamaď vystrčí tuleň alebo mrož.

Matroz ukázal prv na člnok, potom na plátno a zvolal "Kajmo". Eskymáci však pokývali hlavami a riekli "Negamaj", čo matroz vysvetloval jako "nie". Keď však plavec priložil ku plátnu aj kus železa, hneď volali Eskymáci "Tajma", totiž, že dobre. Plavci prevzali čln a Eskymák vzal si plátno a železo. Ale ohľadom vesla a píky nastalo nedorozumenie; plavci mysleli, že to ide s člnom, ale Eskymák nechcel dať, a keď plavec riekol "kajmo" ukazujúc na druhý kus plátna, Eskymák odpovedal "Karak", a ostatni tiež začali vykrikovať "Karak, karak, karak!" Kapitáň sa teraz zamiešal do obchodu, a vysvetloval, že karak znamená drevo, a rozkázal matrozovi priniesť dreva, čo kládli do pece. Akonáhle uzreli Eskymáci drevo, začali sa rehotať až im slzy padaly z očú, a hneď oddali plavcom harpún a veslo. Plavcom zdalo sa to byť čudným, že si Eskymáci tak vysoko vážia kúsok dreva, lež kapitáň im vysvetloval, že drevo je im veľmi potrebné a užitočné, lebo z neho si môžu vyrobiť rozličné potrebné veci. Na okolí široko ďaleko nerastie žiadných stromov, vôbec temer ničoho, a Eskymáci len vtedy prídu ku drevu, keď ho kedy najdú plávať v mori. Drevo im je takým vzáctnym jako železo. Hlavné predmety obchodu s Eskymákmi, ktoré im dávajú belosi na zámenu, sú nasledovné; ihly, nože, sekery a tkaniny. Eskymák si nepraje žiadných daromníc a hračiek lebo okrás. Medzi divokými národmi v horúcich krajoch najlepšie sa cenia sklené pá-

tričky, guľky, zrkadlá, zvončoky, divoko barvisté plátno a podobné. Eskymák chce len potrebné veci k výžive, a poneváč ani dreva, ani železa, ani žiadneho iného kovu v jeho krajoch niet, nuž je pochopitelným, že za ne dá všetko. Šiat Eskymák nepotrebuje, poneváč on si ušije z košušín šaty, ktoré sa najlepšie hodia pre tie kraje. V lete nosí na sebe len jednu kožu, kdežto v zime má dve vrstvy kožušín, aby bol proti desnej zime chránený.

Kým sa s Eskymákmi takto prevádzal na lodi podivný obchod zámenami, jeden z matrozov ukázal na ostrov, kde bolo vidno postreleného medveďa. Jakonáhle Eskymáci uzreli medveďa, hneď sa ich asi desať vybralo za nim. Keď vystúpili z člnov, rozdelili sa na troje. Jedni šli z ľava, druhý z prava, a ostatni priamo na medveďa, ktorý, zbadajúc nového nepriateľa, dal sa na útek, ale prišiel na tých Eskymákov, ktorí išli z prava. Títo pustili sa za medveďom a keď ho dohonili, bodali ho svojimi harpúnmi. Prišli im aj druhí na pomoc a za chvíľku ležal medveď vystretý. Eskymáci mu bez meškania stiahli kožu, a potom začali si ujedať mäsa, ktoré v dlhých pásoch z neho rezali. Keď sa už asi nasýtili, a každý požil tak do desať funtov medveďaciny, vzali sebou kožu a mäsa koľko mohli uniesť a vrátili sa ku lodi, kde mäso medzi ostatnými Eskymákmi rozdali. Plavci čudovali sa nemálo, že týmto polodivým ľudom surové mäso z medveďa tak chutnalo, že si aj prsty oblizovali.

Poneváč Eskymáci nemali ničoho na zámenu, kapitáň dal natiahnuť plachty, chystajúc sa k od-

chodu, po čom Eskymáci zpustili sa dolu na svoje člny. Teraz napadlo plavcom, žeby dobre bolo vidieť aj nejaké eskymácke ženy. Matroz, ktorý znal najviac po eskymácky, požiadal Eskymákov, aby svoje ženy priviedli, ale ťažko sa mu bolo dohovoriť, až mu napadlo, že žena sa volá "henelej." Keď toto slovo vypovedal, zdalo sa, že porozumeli, a hneď na to odveslovali preč.

Plavci zvedave pozerali za Eskymákmi. Všetci mali krátke kabáty z medvedej kože, a na zadu krágla mali prišité vrecko z tej istej kožušiny, ktoré si na hlavu zatiahli v páde veľkej zimy lebo dáždu. Pravda, gombíkov nemali, ale koženými pásmi si kabát na predu zavazovali. Nohavice mali z ľahšej kože, najviac z lýšky, a čižmy siahajúce až po kolená boly z tuleňa. Pod kabátom mali jakúsi koženú košeľu, ale ťažko bolo poznať z jakej kože. Kapitáň tvrdil, že košele tie sú z vyrobených mechúrov, ktoré prv vysušia a potom trú do tých čias, kým zmäknú.

Život Eskymákov je zaiste smutný, totiž dľa ponatia belocha. Skoro cez celý rok panuje tam zima. V lete ešte kedy vtedy je teplo, ba prídu aj horúčavy, ale leto je veľmi krátke a zima dlhá. Jaké zimy tam panujú, to si nemožno ani predstaviť. Cez leto bývajú Eskymáci najviac v šiatroch, ktoré sú z kože mrožov zrobené. V zime však zabednení sú Eskymáci v domoch zo sňahu a ľadu. Keď sa blíži zimné obdobie a dni stávajú sa kratšími, žena Eskymákova nareže zo sňahu tablí vo veľkosti asi dvoch stôp, z ktorých potom muruje dom. Dom tento je

sklepený jako bývajú pivnice v kraju, ale v okruhlej podobe. Obyčajne dom pozostáva z jednej veľkej miestnosti, ktorá je okolo osem stôp vysoká a dvadsať stôp v priemere, a táto miestnosť spojená je s menšou komorou, kde zimujú psi Eskymáka. Ku domu vedie sňahový tunel. Keď je dom postavený, žena zapáli dnu oleja, aby teplota roztavila trochu sňah, čo keď sa stane, u tunelu vyreže dieru, ktorá slúži za dvere, na vrchu domu ale zrobí pár malých dierok, aby dym tamaď vychádzal. Poloroztopený sňah, z ktorého je dom zrobený, zamrzne tak, že je tvrdý a silný jako ľad. V dome potom porobia si so sňahu postele v podobe širokých lavok, ktoré pokryjú kožušinami z medveďov a mých zverov. Do domu nanosia si Eskymáci toľko mäsa a loja z tuleňov a mrožov, aby mali čo jesť cez celú dlhú zimu, a aby sa ušlo pri tom aj ich psom, aspoň toľko, žeby pri živote zostali. Na prostriedku domu položia plachý kameň, v ktorom je jama vydlabaná; do jamky naložia potom loja lebo rybacieho oleja a zo srstí upletený knot zapália. Oheň tento sa čmudí v dome cez celú zimu bez prestania. Žena musí dávať pozor, aby oheň nevyhlasnul. K tomu cieľu má vždy nachystaný loj lebo sádlo, lebo po prípade olej. Keď už nastane tuhá zima, rodina sa utiahne do svojho domu a sňahom zabední dvere. Tak cez dlhé týždne lebo aj mesiace žijú Eskymáci zatvorení, lepšie rečeno zabednení jako v bečke. Cez sňahové lebo ľadové steny prechádza trochu svetla, ale keď nastane dlhá noc, ktorá trvá za pár mesiacov, vtedy len ohník v dome slabo osvetluje miestnosť.

Vzduch v takých zatvorených domoch je nesnesitelný pre belochov. Čud z ohňa a smrad mäsa, ktoré je dakedy už nahnité, jako aj psínce a ľuďský trus zaiste nie sú prijemnou vôňou. Keď kedy nastane lepšie počasie, Eskymáci vychádzajú zo svojich domov, aby trochu pobehali na vonku a nadýchali vzduchu, lež často za celé týždne sú zabednení.

Pokrm Eskymákov veru nie je vyberaný, ani rozmanitý. Oni nemajú žiadnych obylín, žiadnych zelenín, žiadneho ovocia; nikdy nejedia chleba, ani ničoho okrem mäsa a sádla a rybaciny. A vo všeobecnosti najviac živia sa celkom surovým mäsom. Len niekedy im napadne, na loji uškvariť mäsa. A podivným by sa zdalo, koľko masti požije Eskymák! Tri, štyri funty tuku lebo sádla naraz, to mu je nič. Často pijú aj rybací olej alebo ešte častajšie roztopenú masť z tuleňov. Na jeden dúžok vypije Eskymák aj kvartu masti. A deti eskymácke považujú to za lahodku, keď dostanú loja, ktorý mlsajú a cicajú ako deti belochov cukroviny. Známo je, že mäso, a zvlášte masť dáva telu teplotu, teda pochopitelným je, že Eskymáci len preto v stave sú jestvovať v takej strašnej zime, že jedia mnoho masti a mäsa. Čudným je len to, že sa im mäso neprije, kedže ho každý deň požívajú bez všetkých iných pokrmov.

Psom kedy vtedy hodí Eskymák po kúsku mäsa, aby od hladu nezdochnuli. Mnoho im dávať nemôže, lebo sám snáď nemá mnoho, a musí gazdovať, aby mu pokrm vytrval, kým si bude môct novú zá-

sobu zadovážiť. Keby mu skoršie vyšiel pokrm, zahynul by hladom aj s celou rodinou, lebo cez zimné obdobie niet možnosti, aby si nejaký pokrm zadovážil, nakoľko more je zamrznuté a zvery sa odsťahovaly. Mimo toho, po tme a v krutej zime by ani sám Eskymák nič nezviedol.

Eskymáci nemajú ani najmenšieho pochopu o čistote. Umývať sa, to im ani nenapadne, ani spodné šaty meniť veru nie. Jako majú šaty na sebe, tak ich nosia ustavične, a tak aj spia. Len niekedy, keď majú v dome pomerne dosť teplo, vyzlečú sa, alebo keď sa mocno zpotia a šaty na nich zamrznú, vtedy si ich soblečú a vyšušia.

Napriek všetkým tým biedam a nedostatkom, Eskymáci sú veselí a blažení jestli len nehľadia hladu v ústrety následkom planej polovačky cez leto, ktorá u nich značí toľko jako u belochov žatva. Eskymák cez leto ustavične honí tuleňov a iné zvery, aby si na zimu zásoba mäsa a tuku nahromadil. Eskymáci vo všeobecnosti sú zdraví ľudia, a tlstí; oni síce nemajú veľké bruchy jako to vidno u tlstých belochov, ale sú okruhlí, plní, ani čo by mali pod kožou oleja naliato. Majetkov nemajú žiadnych, ani o budúcnosť sa ďalej nestarajú, len aby mali nadosť potravín odloženo na najbližšiu zimu. V takých okolnostiach považovali by sa iní ľudia za nanajvýš nešťastných a biednych.

Eskymáci sú spokojní so svojim osudom a cítia sa byť šťastnými do tých čias, kým ich civilizácia nezastihne. V daktorých krajoch vyhľadali Eskymákov nielen obchodníci, ktorí týchto biednych ľudí

nesvedomité sdierajú, ale aj missionári, ktorí kresťanské nauky a civilizáciu priniesli medzi nich. Kde sa to stalo, Eskymáci skoro v každom prípade vyhynuli. Civilizácia robí ich nespokojných; ona prináša ku nim choroby, ktoré prv neznali, a jestli s civilizáciou prichádza aj pálenka, jako to obyčajne býva, to znamená koniec celému kmenu. Pálenka vyhubila celé osady eskymácke, takže po nich ani stopy nezostalo. Niektorí ľudomilní ľudia chceli Eskymákov priviesť ďalej na juh, aby nemuseli živoriť v takej strašnej biede v ľadových krajoch, no o tom ani reči byť nemôže, lebo Eskymák nevyžije v teplejších krajoch. Ktorých Eskymákov svábili a priviedli medzi vzdelané národy, tí za krátky čas zomreli, najviac na suchotiny. Medzi Eskymákmi niet žiadnych chytľavých chorôb, a temer každý zomre buďto následkom vysokého veku, lebo pri nešťastí, alebo dakedy od hladu.

U niektorých kmenoch Eskymákov panujú také ťažké pomery, že len zdravý a obratný lovec je v stave vyživiť svoju rodinu. Cestovatelia tvrdia, že v niektorých prípadoch, keď už nevládnu živiť starých svojich rodičov lebo príbuzných, alebo keď dakto už tak sostárne, že je ostatným na obtíž, vtedy vubudujú pre neho dom, vložia ho dnu a naložia tam potravín toľko, aby mu to na pár mesiacov vystačilo, a tak ho v dome sňahovom zamurujú, zabednia, a odídu, aby sa nikdy viac nevrátili. Dakedy zas zabijajú svojich psov, ktorých si ináč vysoko cenia, aby ich mäsom od hladu zachránili ostatných psov, alebo aj samých seba.

O Eskymákoch by sa mnoho nevedelo, keby nebolo cestovateľov a zkúmateľov, ktorí pomocou Eskymákov po ľadových krajoch cestujú lebo poľujú. Nebyť Eskymákov, severná točna by nebola mohla byť objavená. Na ich sánkach, ťahaných ich psami išly skoro všetky výpravy belochov ku severnej točne. Pes je jediným domácim zverom Eskymáka, ktorý na malých ľahkých sánkach, ťahaných psami vychádza na lov do veľkej dialky. Psi tí sú draví, vlkovití, snáď preto, že často hladujú, ale ináč sú poslušní a užitoční; bez nich by daktoré kmeny vôbec ani nevyžily.

Asi o hodinu po odchode Eskymákov zjavil sa medzi ostrovami čln, na ktorom vidno bolo viac ľudí. Kapitáň vysvetloval ostatným, že to je eskymácky "umiak", čili ženský čln, ktorý je o mnoho väčší od obyčajných člnkov. Čln blížil sa rýchle a v ňom sediace ženské výkrikami obracaly na seba pozornosť matrozov. Čln tento bol do tridsať stôp dlhý a šesť stôp široký. Jako malé člny, tak aj tento bol kožou obtiahnutý na rámoch člna, ktoré boly z kostí a z dreva posväzované spolu. Na člnu sedelo štrnást Eskymáčiek a jeden starý Eskymák s vráskovitou tvárou. Plavci už vopred boli zpustili schody s paluby lode, aby ženské mohly vynsť hore bez ťažkostí.

Eskymáčky bez slova stály na palube, obzerajúc sa vôkol, a keď sa na ne začali usmievať plavci, usmievaly sa aj ony. Vo chvíli sa už všetci smiali. Ženy tieto maly skoro také isté šaty jako mužskí, ale nosily biele rukavice z kože nejakých vtákov.

Na hlave nemaly ničoho, lež na kožušených kabátoch prišité boly vrecká, ktoré si v páde dáždu lebo zimy mohly na hlavu zatiahnuť. Nohavice maly z bielej kože, a tieto boly až po kolená zakryté sárami čižiem. Tvár maly Eskymáčky tmavú, jako cigánky, ale boly vo všeobecnosti belšie než mužskí. Zuby maly biele, oči a vlasy však celkom čierne. Skoro všetky boly nízke, ale hrubé, a telo sa na nich triaslo jako na veľmi tlstých ľuďoch.

Aby sa Eskymáčkam zavďačili, ponuknuli ich cukrovinami. Ženské prijaly cukríky, lež držaly ich v rukách, lebo neznaly čo s tým robiť. Na to jeden z matrczov pristúpil a vložiac cukrovinku do úsť, posunkami kázal im činiť to isté, čomu Eskymáčky aj porozumely, lež jakonáhle požvaly cukroviny, hneď ich aj vypluly, pričom takú tvár robily, ani čo by im bol dal močky. Ony nikdy nič sladkého ešte nemaly v ústach, a patrne im to ani nechutilo. Plavci dali im iného pokrmu, ale ženy ničoho nechcely požiť; nič im nechutnalo. Ale keď im dali potom surového mäsa, to už áno. Porezaly si ho na dlhé pásy, ktoré strčily do úsť a nožom kosteným lebo kamenným si odrezávaly u úst toľko, koľko mohly požvať. Jedna dievka ukazovala stále na mosadzné gombíky kapitáňa, a čosi šomrala. Konečne vysvitlo, že prosí o jeden gombík, ktorý jej kapitáň aj odrezal a oddal. Kým sa ona smiechom odmenovala, priskočily aj ostatné a každá vystrkovala ruku, ukazujúc na gombíky, no kapitáň im viac nedal, lež plavci obdarily ich nožíkmi, ihlami a inými drobnostiami, ktoré si ženy zaiste vysoko vážily, lebo od radosti sa hlasne

chychotaly, ba aj vrieskaly. Lež ich radosť bola dovršená, keď im dali matrózy po dva kúsky dreva. Ženy teraz siahly za svoje sáry a vybraly odtiaľ malé kostenné výrezky, ktoré oddaly plavcom. Niektoré maly podporu ryby, iné hlavy človeka, daktoré zas psa atď. Táto zábava bola by snáď trvala dlhšie, keby sa vtedy nebol zjavil na palube černoch, ktorý prišiel oznámiť, že má obed uvarený. Jakonáhle zočily ženy černocha, strašne zvrieskaly a jedna za druhou skákaly dolu s lode, a potom rýchle odveslovaly preč. Eskymáci nemajú náboženstva, ale veria, že je jakýsi zlý duch v podobe čierneho človeka, ktorý je príčinou všetkého nešťastia, teda keď uzrely nigra, nemysleli iné, jako že je to on, ten zlý duch. Preto sa tak v strachu rýchle vzdialily.

Kapitáň rozkázal vytiahnuť kotvu a vystreť plachty, a o pol hodiny už loď plula ďalej na sever.

Na ceste zabávali sa plavci lovom a zažili rozličné dobrodružstvá s medveďmi a s mrožmi. Raz videli zápas medveďa s jakýmsi zverom, ktorý podobal sa trochu medveďovi a z čiastky vidre. Medveď chcel si prisvojiť rybu, na ktorej sa ten zver hostil. Z toho povstala tuhá patália, ktorej však plavci učinili koniec — priblížili sa na člnu a zastrelili oboch zápasníkov.

Jedného dňa uzreli matrózi velikánskeho medveďa na ľadovom pobreží, a šiesti plavci vybrali sa za nim. Loď zakotvila, čln bol spustený a naši dobrodruhovia v tichosti veslujúc hnali čln vopred smerom, kde medveďa boli videli. Museli však byť opatrnými, lebo kusy ľadu plavily sa pred nimi, a

museli im vyhybať. Mali so sebou aj svojho obľúbeného psa. Netrvalo to dlho, čo pes zabrechal. Plavci porozumeli, že musel dačo zaňuchať i upreli zraky na breh, kde cez mhlu videli utekajúceho macka. Na predu člnu sediaci plavec strelil, ale guľa len čo odrazila pod medveďom kus ľadu. Medveď strašne zabručal a skočiv do vody, ponoril sa, ale o chvíľku zjavil sa na vode a plával k najbližšiemu ľadu, na ktorý vyliezol. V tom strelil na neho druhý plavec. V tom okamihu pes skočil s člna a s ľadu na ľad preskakujúc hnal sa k medveďovi, ktorý, keď psa uzrel, skočil na neho a pes i medveď zmizli pod vodou. Za chvíľku vystrčil pes hlavu a hneď za nim aj medveď. Poľovníci teraz razom všetci strelili na medveďa a že ho trafili, nebolo pochybnosti, lebo hrozne zabručal a voda morská sčervenela sa na tom mieste, kde sa znovu ponoril. Pes medzitým rýchle plával k člnu, lebo soznal, že s medveďom ľadovým niet žartov, ale práve v tom okamihu, keď dosiahol čln, medveď zjavil sa za nim a strhnul psa do hlbky. Hlava psa objavila sa opätne a zároveň čosi sa otrelo o dno člna a v nasledovnom okamihu vynoril sa medveď s vody na druhej strane. Poľovníci v rýchlosti nabíjali svoje pušky. Kým nasypali prachu do rúry, zabili naň gule a potom založili kapsle, medveď už priplával k člnu a položiac svoje velikánske dlapy na okraj, hrozil im čln prevrhnúť, čo by sa zaiste aj bolo stalo, keby smelý pes nebol sa vrhnul na medveďa. Znovu ponorili sa nepriatelia, a len klokoče označovaly miesto, kde pes s medveďom zápasí. Poľovníci s dychtivosťou očakávali te-

raz výsledok toho boja. O medveďa už by neboli dbali, ale psa mali obľúbeného a obávali sa, že ho viac neuvidia živého. Zvery museli byť hlboko pod vodou, lebo za dlhšiu chvíľu nebolo o nich známky. Konečne pes vynoril hlavu a hneď za nim aj medveď, ktorého dobre mierenou guľou do hlavy strelili a učinili koniec boju. Psa vytiahli na čln celého dokrvaveného, medveďa však vytiahli na breh, kde mu kožu stiahli a vyložiac ju na čln, plavili sa ďalej.

Neveslovali ani štvrť hodiny, keď uzreli čosi veľkého a tmavého vedľa vody.

"To je morský kôň", zvolal vodca, "potichu teraz, aby nám neušiel".

Keď čln zatiahli na ľadom pokryté pobrežie, štvornožky plazili sa smerom ku zveru. Jeden z nich zostal pozadu so psom, aby tento zvera neodplašil. Lež bár jako opatrne pokračovali, zver ich zbadal a sošmiknul sa do vody, ktorá sa rozčápila na všetky strany. Dvaja strelili na neho, lež zaiste netrafili, lebo po obrovskom zveru nebolo ani znaku. Poľovníci ukryli sa teraz medzi skaly na brehu a tam s nabitými puškami vyčkávali, kým sa zver objaví. Prešla tak už štvrť hodina a poľovníci chceli práve odísť, lebo čakanie už zunovali, keď v tom ozvalo sa strašné ručanie na druhej strane ostrovka. Znelo to asi tak, jako keby tucet rozdráždených kráv mučalo.

"Čo to môže byť?" pýtali sa jeden druhého.

"To musí byť druhý morský kôň; poďme ta opatrne," riekol vodca.

Bučanie zdalo sa byť tak na pár sto krokov ďaleko. Držiac psa za sebou, bežali po pobreží, aby vy-

hnuli skaliskám, ktoré vypínaly sa na stredu ostrva do výšky stá stôp. Nenadále ozvalo sa bučanie priamo pod nimi, vlastne pod bralom, na ktorom stáli na pokraji vody. Keď sa z prekvapenia a tiež aj so strachu prebrali, priplazili sa na okraj brala a tam dolu na ľade videli ozrutu tmavo šedú a na pohľad nemotornú. Okrem veľryby a slona niet zvera, ktorý by sa vyrovnal mrožovi, jakého mali pred sebou. Mohol vážiť tonnu alebo aj viac. Hlavu mal pomerne malú, lež telo zázračne hrubé.

Vodca im pošeptal, aby razom všetcia strelili, meriac zveru nad predné plitvy. Rany zahrmely a zver tupo zabručal a sklznul sa do mora.

Poľovníci ponáhlali sa dolu, kde úfali uzreť zvera zabitého. Ale po ozrutnom zveru nebolo nikde ani znaku. Niektorí hovorili, že sa snáď ponoril, no ostatní vyslovili tú mienku, že pravdepodobne pluje pod vodou do dialky, aby sa tak zbavil svojich prenasledovateľov, a preto, že dobre bude, rozísť sa a dávať pozor, či sa dakde z vody nevynorí, v ktorom páde treba mu hneď na hlavu strielať.

Rýchle rozbehli sa po pobreží ostrova a pozorovali, či by mroža dakde neuzreli.

Medzitým začal povievať ostrý vietor, ktorý sa stále stupňoval, a plavci tušili, že sa prudká búra blíži. I volali jeden na druhého, aby sa zas shromaždili a vrátili na loď prv, než sa búrka rozmôže. V tom začal už aj dážď padať, vietor stával sa silnejším a plavci cvalom bežali v stranu, kde boli svoj čln zanechali. More bolo rozbúrené a vlny vrhaly sa vysoko na pobrežie.

"Pozrite! Čln nám berú vlny!" zvolal Tom Niel, ktorý bol prvý dobehnul na miesto, kde mali čln vytiahnutý.

A v skutku. prudké vlny morské zasiahly čln a kolísaly ho už asi na dvadsať krokov od ľadového brehu. Plavci rýchle skočili a brodiac sa po pás vo vode, zachytili čln a vytiahli ho vysoko na ostrov.

"Mali sme šťastie, že sme si čln zachránili," riekol udychčaný John Black, ohmatávajúc si mokré šaty. "Keby sme boli prišli o minútu pozdnejšie, náš čln by bol fuč, a kto zná jako by sme boli pochodili".

"To je strašné, jako sa more búri," riekol Edward Neck vážne. "Ja nemyslím, žeby nám bolo radno teraz ísť na loď; len pozrite na tie vlniská!"

"A tu zostať tiež nemôžeme, lebo celkom premokneme a noc nás zachytí. Len probujme, najlepšie bude neodkladať," skočil mu do reči Black.

"Ja som už aj tak dosť mokrý a morského kúpeľa mi netreba," prehovoril Niel. "Vtejto búrke bolo by nebezpečným pustiť sa v člnu na tie vlny, lebo by sme sa iste prevrhnuli".

"Nestojme tu v tom dáždu, ale hľadajme si nejaký úkryť, kde sa môžeme poradiť čo robiť. A možno, že búrka za ten čas aj utíši sa, lebo viete, že v týchto krajoch búrka jako rýchle príde, tak rýchle aj pominie".

Plavci zabehli ďalej od brehu, aby nejaký úkryt našli. Lež nemohli najsť žiadneho útulku. Dážď bil bokom tak husto, že pod žiadnými výklenkami ľadu lebo skaly neboli chránení od dáždu.

"Poďte zpiatky! Ukryjeme sa pod člnom!"

kričal Albert Burns na ostatných, a títo ho nasledovali k člnu.

Čln rýchle obrátili hore dnom a vliezli podeň, ale tak im bolo veľmi nepohodlne sedeť lebo kľačať, a dvaja z nich zas vybehli a prinesúc kus ľadu, postavili ho pod kraj člna od mora. Tak boli dočasne chránení od dáždu i od vetra, ktorý sa doteraz zmohol na víchor. Čln začal sa rušať pod tlakom víchrice a plavci ho pridržali za okraj, aby nebol prevrhnutý.

Za dlhší čas sedeli plavci pod člnom mlčky. Každý mal svoje myšlienky. Už sa aj hlad ozýval u nich a zima nimi mrvila. Ale boli ukonaní a mrzúti, nuž nechcelo sa im ani hovoriť.

"Kamarádi, mali by sme dačo robiť, lebo tu sedeť a mrznúť na veky nemôžeme," ozval sa konečne Neck. "Aj noc nás tu zachytí, a ja to nevydržím; mne je strašne zima, a som aj lačný ani vlk".

"Je pravda, ale čo robiť? K lodi plaviť sa nemôžeme v takej chvíli, lebo by sme iste zahynuli. Lež oheň by sme si mali rozložiť, aby sme sa sohriali trochu a usušili si šaty," prehovoril teraz Black.

"Áno, rozložme oheň!" zvolali viacerí, a odvalili čln na bok, lež dážd sa lial tak, že im chuť odišla od kladenia ohňa a zas len čln na miesto postavili a pod ním hľadali úchylku.

"No, oheň aj tak nemôžeme rozložiť, lebo k ohňu treba dreva a tu na tomto ostrove, ba snáď na stá a stá míľ nenajdete kúska dreva. Keby ľad možno bolo zapáliť, toho by sme nasbierali dosť," riekol smutne Whitney.

Čím dial rozmýšlali o svojom postavení, tým tmavšie myšlienky prenikaly im hlavou. Tu sú opustení, hladní, preziablí a premáčaní, a pomoci niet. Na loď vrátiť sa nemôžu pre vlnobitie, a tu zostať — Boh zná jako dlho — hladní, premrznutí, skrčení pod člnom, to veru nebolo radostné postavenie.

Plavci s veľkým potešením zbadali, že víchor tíši sa a aj dážď prestáva, lež ich radosť dlho netrvala, lebo o chvíľku búrka ešte väčšou silou začala zúriť.

"No, už nám pomoci dnes niet! Musíme tu prenocovať, lebo búrka tak rýchle neprestane," lamentoval Burns, kým ostatní smutne prisviedčali kývnutím hlavy.

Jako by sa boly proti ním všetky živly zriekly, búra neprestávala, a víchor chvíľami bol taký prudký, že im člu prevrhnul a kým ho zas na miesto postavili, zmokli znovu ešte viac. Medzitým tma nastávala, ačpráve bola tma odkedy začal dážď padať, a plavci hádali, že už musí byť noc blízko. Tomu sa z jednej strany aj radovali, lebo úfali, že za včasného rána budú môcť vrátiť sa k lodi a nasýtiť sa i sohriať svoje zkrehnuté údy. Aby im bolo teplejšie, pritúlili sa jeden k druhému, a napriek všetkému trápeniu a zime pospali.

Keď sa zobudili, bolo vonku už ticho a svetlo. Odvalili teda čln a vliekli ho k vode. Len teraz soznali, že jakí sú slabí a mdlí, lebo len horko ťažko vtiahli čln na vodu, kdežto predtým ho snadno vytiahli na vysoký breh.

"A teraz do práce! Ale si naostrime zuby, le-

bo niet pochyby, že raňajky budú chutnať,'' siliac sa k žartovaniu riekol Neck. ''Ja sám zjem tri porcie.''

Aj ostatní začali žartovať. Tešili sa, že ích trápeniu je koniec. Lež ích radosť dlho netrvala.

''Ale kde sa naša loď nachádza,'' riekol Niel, obzerajúc sa na všetky strany.

Plavci ustrnuli a prestrašene rozhliadali sa po mori a po pobreží ostrovov. Po lodi nebolo ani známky.

''Clapci, toto je nie žart!'' poznamenal Black. ''Ja mám predtuchu, že nás hrozný úder zastihnul.

''Pre Boha, snáď sa loď len nepotopila počas tej búrky?'' vykríknul Whitney.

''Tak zle to asi nebude,'' potešoval Niel svojich kamarádov.

''Kto vie? Tu na pobreží ostrovov nachádzajú sa pod vodou nebezpečné skaliská, a jestli víchor vrhnul loď na ne, vtedy jej bolo amen! Kapitáň čosi hovoril, že sú tu nebezpečné miesta a že musí byť opatrným v páde búrky,'' poznamenal Burns.

''Jak sa loď nepotopila, teda bude pravdepodobným to, že ju výchor a prúd morský odohnal dakde ďaleko do zálivu, v ktorom páde to tak zle s nami nebude, lebo kapitáň sa iste skoro pre nás vráti. Bude ale mať starosti dosť, že čo sa s nami stalo,'' riekol Whitney, ale aby zakryl svoje nastrašenie, začal si pískať núteno.

''Well, jako koľvek a čokoľvek sa stalo, nedobre je s nami. Dľa mojej mienky, kapitáň by bol spustil svoje kotvy a prúd by ho neodniesol tak ďa-

leko, aby sme plachty lode nevideli. Však predsa by ich bolo vidno aj na desať míľ. Ovšem, je možnosť, že loď je zakotvená dakde za niektorým ostrovom, kde ju nemožno vidieť," posmeľoval Niel ostatných, ačpráve sám svojim slovám veľkej váhy nekládol.

"Viete vy čo? Strieľajme do povetria a jestli je kapitáň s loďou na blízku, nuž počuje nás a príde," nevrhoval Burns.

Nabili si teda pušky a strieľali.

"Hej, chlapci, dosť! Šetrite náboje, lebo sa nám môžu dobre sísť dakedy," vystríhal ich Neck.

Za čas počúvali, či sa nejaká odpoved neozve na ích streľbu, ale nikde nič. Keby ich kapitáň slyšal, iste by aj on streľbou odpovedal, to vedeli.

Ale čo si počať? Čo robiť? To bolo otázkou, na ktorú nemohli si dať odpovede.

"Keby som aspoň nebol taký hladný," sťažoval si Black.

"Nuž, hladní sme všetci, ale otázka je, že čo budeme jesť dnes, a čo zajtrá a potom, jestli loď pre nás nepríde? A čo bude s nami, jak tu budeme nútení zostať na zimu?" vážne riekol Niel.

"Budeme sa živiť tuleňami jako Eskymáci," odpovedal Neck.

"Pfuj! ja by som to veru nejedol; mne by sa žalúdok hneď vyvrátil, keby som mal požiť takého tučného mäsiska! A čo je dobré a osožné pre Eskymáka, to nie je dobrým ešte pre Jenkyho," poznamenal Whitney.

"Well, hlad nás môže naučiť pískať inú notu;

ja veru nie som istým, či už zajtrá nepochutnal by som si na stejku z tuleňa,'' mrmlal Neck.

''Ale však je tu dosť divokých kačíc a iných morských a pobrežných vtákov, ktoré si môžeme zaopatriť,'' potešoval svojich kamarádov Swift. ''A môžeme aj ryby lapať, však ich je plné more.''

''Áno, ale kde sú háčky?'' pýtal sa Niel.

Swift poškriabal sa za uchom, lebo veru háčkov nemali a bez nich ryby loviť nemožno. Ale, nechcejúc sa poddať, riekol: ''Ale máme pušku a môžeme si divinu strieľať.''

''Koľko máme nábojov, chlapci? Spočítajme si ich, lebo tie nám budú viac hodny než ích váha v zlate,'' prehovoril teraz Whitney.

Plavci povyťahovali si z vačkov všetky náboje a položiac ich na hromadu, spočítali ich. Všetko spolu mali štyridsať dva náboje.

''Dobre, že máme aj bodáky a nože so sebou, tie nám tiež dobre poslúžia,'' ozval sa Burns.

''A teraz jako stojíme ohľadom ohňa? Koľko máme zápaliek?'' pýtal sa Swift.

Všetkým ovisla brada, lebo to bola vážna vec, a zápaliek nenosili sebou mnoho. Daktorí ani nekúrili, ale predsa vopchali si ruky do vačkov a hľadali, či by náhodou nenašli zápaliek. Ale nič nenašli, len jediný Whitney vytiahnul asi tucet siriek.

''Sláva Whitneymu!'' volali jeho kamarádi.

''Áno, ale keď som kúril, pojedni ste ma karhali, lež teraz vidíte, že aj kúrenie má svoje dobré stránky; keby som nekúril, nemal by som pri sebe

teraz siriek, a nemali by sme ohňa,“ odpovedal Whitney.

“Teraz poďme a pohľadajme nášho mroža, čo sme včera zabili.”

“To je ešte otázkou, či sme ho zabili, a druhou otázkou je, či ho najdeme,” odvetil Black.

“Ale poďme radšej nejakých vtákov postrieľať, tie budú lepšie,” navrhoval Burns.

“Viete vy čo? Polovica z nás pôjde hľadať s člnkom mroža a ostatní pôjdeme strieľať vtákov,” rozkazoval Neck. Plavci rozdelili sa a jedni išli po pobreží striehnuc na vtákov, kým ostatní veslovali druhým bokom okolo ostrova, ktorý nebol viac jako dve míle dlhý. Západná strana bola o mnoho vyššia než južná. Jako tak kráčali, uzreli množstvo divých vtákov, podobných husiam, sedeť pod skaliskami u mora.

“Na tých vtákov netreba márniť prachu, lebo nie sú dobré k jedeniu, ale tam ďalej vidím husy, na tie si strelíme,” riekol Black, ukazujúc prstom do diaľky.

Keď plavci prišli ku husiam asi na päťdesiat krokov, zastali a Swift riekol: “Ja si vyberiem tam toho húsera.”

“Dobre, a ja namierim na tú hus vedľa neho,” povedal Black.

Oba si dobre namierili a razom strelili. Húser a hus padli, ostatné husy ale odleteły.

“To bude hostina,” zvolal radostne Swift, “ja sa stavím, že váži po osem lebo deväť funtov.”

Idúc ďalej, videli na skalách množstvo kačiek, ktoré však odletely prv, než mohli na ne streliť.

"Ja som slyšal, že rybári sbierajú vajcia tých kačiek, a majú byť veľmi chutné," riekol Black. "Poďme a hľadajme."

Složili si pušky a liezli hore skaliskámi na miesto, odkiaľ boly kačky vyletely. Po dlhšom hľadaní, keď sa už chceli vzdať pátrania, našli hniezdo s troma vajciami, a potom hneď našli ďalšie dve. Ale obávali sa, že vajcia asi nebudú dobré tak pozdno v lete. Mysleli, že sú to zanechané a pokazené vajcia, a to tým viac, že okolo všade boly hniezda prázdne, len škrupiny čo boly roztrúsené pri nich. Aby sa presvedčili, rozbili jedno z vajec a našli ho celkom čerstvé. Posbierali teda všetky čo našli a naplnili si nimi čiapky.

Keď schádzali so skál ku svojim puškám, vyletela pri nich veľká kačka a na tom mieste našli hniezdo s jedenásť vajciami, ktoré si tiež prisvojili. Potom našli ešte ďalších šesť vajec zelenkavej barvy.

"Nezahynieme tu hladom," radostne zvolal Black. "Vajec a mäsa bude dosť, len chleba keby sme mali."

S husiami a vajciami pobrali sa plavci ku svojim súdruhom, ktorých našli vo veľkom rozčulení. Mroža boli našli a práve ho povrazom tiahnuli na ostrov. Morský kôň, jako zvera menovali, bol smrteľne ranený a len tak plavil sa po vode, ktorá bola zčervenelá od jeho krve. Whitney bol sa priblížil k mrožovi a svojim veľkým nožom ho dobil, po čom mu uviazali povraz na krk a tiahli ho von z vody.

Ale bol to taký veľký zver, že všetcia šiesti museli celou silou ťahať, aby ho na breh vytiahli.

"Rozložme si teraz oheň a upečme si prv tie husy a vajcia," riekol Burns.

Povedať ľahko, ale previesť ťažko, lebo dreva na okolí nebolo. Radili sa, ale nič nevyhútali. Niektorí radili, aby čln rozbili a tým zakúrili, lež potom si vec lepšie premysleli. Jestli by sa loď vrátila, bez člna by sa ku nej nedostali, a jestli sa pre ních nevráti, vtedy budú čln potrebovať, aby sa na iný ostrov preplavili. Konečne im napadlo, že Eskymáci kúria aj varia a svietia si tukom čili masťou z tuleňov a mrožov.

I dali sa do práce, aby zvera rozobrali. Kožu chceli si ušetriť a preto ju pozorne stiahli. Potom urezali dva veľké kusy tuku, ktorý porezali na drobno a uložili do jamy v skale. Do toho vložili potom pár kúskov dreva, ktoré z člna nastrúhali. Konečne s veľkou opatrnosťou zapálili jednu sirku a priložili hu k trieskam, ktoré sa lapily a horely ani sviečky, lebo tuk sa topil od tepla a vsiakal do dreva, ktoré čím diaľ tým lepšie horelo. Po chvíli už horela masť sama od seba, a uradovaní plavci zabudli na všetky svoje trápenia a dali sa do spevu a tancu.

Všetci obstúpili vatru a hriali si prv ruky a potom telo, lebo bár slnko jasne svietilo, bolo predsa chladno.

Potom dali sa do chystania hostiny. Jedni šklbali a čistili husy, kým iní išli hľadať plochý kameň s jamkou na jednej strane, do ktorej by mohli masti natopiť a v nej vajcia uškvariť. Po krátkom hľa-

daní našli takú skalu, ktorú postavili na tri iné kamene a potom pod to položili horiaci tuk. Black urezal kus tuku a vložil ho do jamky kameňa. Vo chvíli bol kameň horúci a tuk sa topil, po čom do horúcej masti rozbili vajcia, a tak za pár minút mali škvarenicu lebo vaječnicu hotovú.

"Prineste si taniere," zvolal Black, a kamarádi porozumeli ho a hneď sa rozbehli, hľadajúc ploché kamene, na ktoré si každý svoje vajcia položil a pomocou noža jedol. Škoda len to, že soli nemali. Neslané vajcia obyčajne nechutnajú, no oni boli lační ani vlci a s potešením si na nich pochutnávali.

"Fajné, ale keby bolo soli, boly by vajcia ešte lepšie," poznamenal Niel.

"Soli je tu dosť, len ju treba dostať," odpovedal Neck.

Kamarádi na neho pozerali, hádajúc, či chce žartovať alebo či v skutku zná o soli v blízkosti.

"Morská voda obsahuje hodne soli, a keby sme ju uvarili a vyparili, na dne zostala by soľ. Tam v člnku máme plecháč, ktorým vodu vyčapkávame, nuž v tom môžeme sprobovať," dokladal Neck.

"To je pravda," ozval sa Burns, "ale v tom my mnoho vody nevyvaríme, lež pozrite tam na tú skalu — v tej je veľká jama, a keby sme tam vody nanosili a potom vedľa jamy ohňa nakládli, voda by sa vyparila a soľ by zostala."

Nápad páčil sa všetkým. I vyčistili jamu v skale, v plecháči nanosili vody do nej a potom okolo jamy nakládli kopy horiacej masti. Voda začala sa vyparovať, lež vidno bolo, že sa tak rýchle nevyparí,

Ulovili mroža a husy, teda hladu sa nebáli.

aby si mohli vajcia posoliť, lež verili, že na druhý deň už budú jesť solený pokrm.

Keď vajcia užili, upiekli si jednu hus. Bola dobrá, ale tiež soľ chýbala. Niektorí omáčali si svoju pečienku v morskej vode, aby tak trochu slaného mali, ale to nebolo nič platné. Radšie len neslanú pečienku pojedli.

Hlad bol teda utíšený, lež teraz začali pociťovať smäd. Prameňa ani žiadnej inej sladkej vody na ostrove ani na blízku nebolo, morskú vodu však piť nemožno. Tu jednému napadlo, že si môžu ľadu natopiť v plecháči, čo aj učinili, ale teplá voda nebola dobrá. Roztopili si teda plný plecháč ľadu, a teplú vodu potom položili na ľad, aby si ju ochladili. Chladná voda z ľadu natopená bola lepšia, ale predsa nebola chutná. Mala jakúsi trpkú a trochu aj slanú chuť.

K večeru zachmúrilo sa nebo a chladný vietor prišiel.

"Budeme mať iste chladnú noc," riekol Niel, "a možno, že dostaneme aj dážď a ľadovec".

Začali sa teda chystať, aby zas takú noc neztrávili jako predošle. Za ohňom postavili si v rýchlosti zo skál múr v polokruhu, ktorého konce obrátené boly k ohňu. Potom s veľkým namáhaním priniesli čln a položili ho hore dnom na ten okrúhly múr. Takým spôsobom utvorili si úkryt. Potom pritiahli ta kožu z mroža, ktorá mohla mať plochu dvadsať štvorcových jardov. Mrož meral okolo prs asi dvanásť stôp, a jeho dĺžka obnášala do pätnásť stôp. Bol to veru velikánsky zver. Koža bola ťažká a ma-

li mnoho roboty, kým ju mohli pretiahnuť na čln a múr tak, že tvorila strechu. Srsť dali dolu k sebe, kdežto surová strana bola na vonok obrátená. Takým činom boli proti dážďu a vetru dobre zaobstaraní.

"A teraz nech prší koľko chce!" zvolal Black. "Cez tú kožu neprejde ani len kvapka dážďu."

Nad ohňom potom postavili zo skál sklepenie, žeby dážď na oheň nepadal a nevyhasil ho. Aby neležali na holom, nesbierali si machu, ktorý rástnul po skalách, a tým si postlali lúžko.

Niektorí radili, aby jeden z nich strážil za hodinu, potom druhý a tak rad radom, lebo kto zná, či ich Eskymáci nepozorovali a či ich v noci neprepadnú, no toho sa ostatní nebáli. Ostatne verili, že ich pes bude dosť dobrým strážcom cez celú noc.

Umorení plavci vtiahli sa do svojej búdy na svoje ležiská, ale bár boli ospalí, ešte dlho rozprávali sa. Swift hovoril, že on počul o jakejsi osade kresťanov, ktorí kedysi moravskí mnísi založili na atlantickom pobreží Labradoru. Osada tá má ležať tak asi šesť sto alebo sedemsto míľ od kraju, kde sa oni nachádzali. Moravskí missionári pokresťanili vraj aj niektoré eskymácke kmeny. Radili sa teda, že po prípade, keby loď pre nich neprišla, či by nemohli prejsť krížom cez Labrador ku tej kresťanskej osade, kde by sa im dostalo pomoci. No po lepšom premyslení uznali, že by to bolo celkom nemožným. Taká cesta by trvala viac mesiacov, a kto vie, čo by ich za nešťastie potkalo. Jestli by ich zima zastihla,

boli by bez pochyby ztratení. A okrem toho museli by ísť cez pusté kruje, kde by od hladu pomreli.

Ťažké myšlienky rojily sa im v hlave. Až teraz, ležiac učupeno na machu, začali ponímať, že ích položenie je nanajvýš nebezpečné alebo do cela beznádejné. Čo si počnú tu v divine, jestli sa loď pre nich nevráti? Cez letnú dobu by snáď ešte nejako vyžili, lež keď nastane zima a dlhá noc, kedy bude tma bez prestania za viac mesiacov; kedy more zamrzne a zveriny odsťahujú sa na juh, a kedy strašné mrazy zaľahnú na kraj tento, čo vtedy? To je nemožnosťou, aby to mohli prežiť.

Dážď začal cupkať na kožu rozprestrenú nad nimi, a vatra tuková praskala a čmud zavievaný bol ku nim. Potom nastal prudký leják. More muselo byť rozbúrené, lebo jeho šum a špľachot mocno dorážal ku nim.

Za čas spali všetci, ale náhle vyrušilo ich zo spánku strašné ručanie. Prestrašení plavci pozdvihli kožu nad sebou a na výšine, kde boli zanechali pozostatky mroža, uzreli cez tmu a dážď jakýsi veľký tmavý predmet.

"Čo to môže byť?" pýtali sa.

Jeden z nich uhádnul, že je to druhý mrož, ktorý vyňuchal svojho zabitého kamaráda a príduc ku jeho telu, zamručal patrne od žiaľu lebo snáď od prekvapenia.

Pes brechal hnevlive a bežal k mrožovi, a či ho pokúsal lebo ináč ho rozdráždil, to nevideli plavci, lež v nasledovnom okamihu hnal sa zver za psom, ktorý uchodil ku chalupe.

"Strieľajte, strieľajte!" volal Niel.

Neck a Whitney strelili; ale so strašným vrčaním hnal sa zver ďalej za psom.

"Uchoďte!" kričal Black, lebo pes ku nim bežal a dalo sa očakávať, že mrož príde za nim.

Plavci museli sa ponáhľať, aby neboli v búde zachytení. Pes cúval až do búdy a mrož, tisknúc sa za nim, strhnul veslo, na ňomž bola koža zachytená, a koža spadla, pochovajúc psa i mroža. Strašné vrčanie, prechot a mručanie nastalo. Konečne sa pes vymotal a ušiel, zanechajúc mroža pod kožou. Neck teraz priskočil a vrazil svoj bodák do boku zvera, ktorý sa tak rýchle zvrtnul, že celú búdu zrútil. Ostatní plavci útočili bodákmi na zvera zo všetkých strán. Ale mrož len sebou smietal a hrozne bručal. Konečne Black strelil ozrute rovno do modzgu a tým bol boj ukončený. Mrož hádzal sebou ešte za čas, ale potom zostal ležať mrtvý.

Svit rána začal osvetľovať smutné tieto kraje. Dážď ešte padal, a oheň bol vyhasnutý. Ich machové lúžko, na ktorom ležal zabitý zver, poliaty bol krvou. Ctení čitatelia si domyslia, že plavci octli sa v smutnom položení.

S veľkým namáhaním odpratali mroža, postavili si múry, na ktoré znovu vyzdvihli čln a na to pretiahli kožu. S dážďom začal padať aj sňah a všetci boli premrznutí. A poneváč ich mach na lúžku bol celý krvou zmáčaný, museli ho vyhodiť a na holých chladných skalách odpočívať.

"Koľko máme ešte zápaliek?" pýtal sa Niel.

"Mám ich ešte pol tucta," odpovedal Whitney.

"Musíme si ich šetriť! Oheň musíme si odteraz stále udržovať, aby nevyhasnul. Dobre bude, keď jeden z nás bude vždy pri ohni strážiť," hovoril Swift.

Zažali si znovu vatru, pri ktorej sa ohriali a svoju poslednú hus upiekli. Ale ju museli požiť neslanú, lebo dážď im pokazil výrobu soli.

Jeden z nich vybral sa pred poludním na hon a vrátil sa s dvoma kačkami, ktoré si na obed upiekli.

Asi o štvrtej hodine dážď prestal, a plavci dali sa do odierania zabitého mroža. Hádali, že to musí byť samec, lebo mal dlhé fúzy, kdežto prv zabitý zver bola samica.

Dvaja z plavcov prechladli následkom premoknutia, a dostali horúčku. Ostatní štyria sa tiež plano cítili, lež napriek tomu vyšli na skaly, natrhali rastlín, ktoré po skalách riastly, v plecháči rozstavili ľadu a v tom uvarili rastliny, a horúci odvar dali piť chorým kamarádom, a aj sami sa napili. Chceli dačo horúceho, nuž čo mali, to pili. A pomohlo im to trochu. Potom vyšli niektorí na hon a priniesli kopu vajec a niekoľko kačiek, s ktorými sa večer uhostili.

Na druhý deň (dňa 26. júla) lapili sa do vyrábania soli, ktorá im bola nanajvýš potrebná. Do jamy skaly nanosili v plecháči morskej vody, potom rozložili veľkú vatru a niekoľko veľkých kameňov položili na oheň. Keď sa skaly rozpálily, hodili ich do vody, ktorá svrela a začala sa rýchle vyparovať. To opakovali až sa voda celkom vyparila a na dne

jamy našli ležisko soli. Naškvarili si vacej rýchle a osolili si ich. To už áno! To chutnalo celkom ináč jako prv, keď ich jedli nesolené. Ale zásoba soli bola taká malá, že ju všetku na večer pojedli, len na raňajky čo si trochu ponechali.

Preto na druhý deň pokračovali vo výrobe soli, a celý deň vyparovali vodu v jame skaly pomocou rozhorúčených kameňov. Niektorí z nich vyšli popoludní na hon a zas prialo im šťastie, lebo našli vajcia a zabili aj jednu veľkú kačku. K noci posnášali si zas machu, aby si lepšie lúžka pripravili.

Dňa 28. júla vybrali sa traja z plavcov na pevnú zem, ktorá ležala na juh a ktorú chceli si obzrieť, či by sa tam nedalo prezimovať v páde, žeby sa ich loď nevrátila. Až pozdno v noci sa vrátili, a vyprávali, že tam našli len skalnaté vrchy, na ktorých nič neriastlo, kdežto doliny pokryté boly machom. Ale z najvyššieho vrchu uzreli svojim ďalekohľadom čosi zeleného v diaľke, čo vyzeralo jako jedlové lebo smrekové hory. To bola dobrá novina, lebo jestli sú to lesy, budú môcť vystaviť si nejaký dom, a budú mať dreva na palivo. Okrem toho dalo sa očakávať, že v lesoch najdú nejakú zverinu jako zajacov a jeleňov.

Za nasledujúce tri dni zamestnávali sa plavci vyrábaním soli a sbieraním vajec. Okrem toho, čo ztrovili, zostalo im pár futov soli na budúcnosť. Ale tuk z možov sa im míňal pritom a neznali, čím budú kúriť naďalej, lebo mrožov viac na tom ostrove nevideli.

Nasledovnej noci prihnala sa strašná búrka.

Víchor bol neobyčajne prudký a s ním prišiel ľadovec. Také veľké boly kusy ľadu jako kurie vajcia. Šťastie, že mali búdu pokrytú kožou mroža. Žiaden obyčajný šiator by nevydržal také prudké údery ľadovca. Jeden jediný ľadovec, keby bol padnul na hlavu človeka, bol by ho na mieste usmrtil.

Na druhý deň nestalo sa nič zvláštneho, ale v noci bolo všetko ožiarené jasne aurorou čili severnou žiarou slnka.

Kedykoľvek mali dosť času, chodili plavci na najvyššie skaly ostrova, aby sa rozhliadli, či by dákde neuzreli nejakú loď. Ďalekohľad, ktorý boli sebou vzali z lode, prišiel im v hod. Ale nikde ani stopy po žiadnej lodi.

Čo sa len mohlo stať s ích loďou? Jestli sa nepotopila, prečo sa kapitáň nepokúsil, aby ich vyhľadal? Jestli ho aj morský prúd a víchor odniesol, či sa už nemohol vrátiť? Však predsa už sedem dní uplynulo od toho času?

Jako tak pozerali do diaľky pomocou ďalekohľadu, na severe uzreli jakúsi loďku so šedou plachtou. Hneď im napadlo, že to bude asi eskymácka loďka. Pozdejšie videli aj pár člnkov pri loďke.

Swift im vyprával, že Eskymáci chodia so svojimi loďkami jarom na sever a potom ku jaseni tiahnu zas na juh. Tak cestujú často aj na viac sto míľ. Teda loďka, ktorú videli v diaľke, niesla Eskymákov do ích južných krajov, kde je lepšie zimovať.

Eskymácke člny blížily sa a o pár hodín zabočily ku pobrežiu, kde zastaly. Eskymáci potom vy-

tiahli člny ďalej na breh, keď prv vynosili z nich hromadu kožušín, harpún, šiatrov a podobného. Mohlo ich byť do tridsať, a vidno bolo tam starcov, jako aj ženy a deti. Všetci títo boli na loďke, kdežto mužskí plavili sa na malých člnoch.

Plavci radili sa za dlhý čas, jakým spôsobom by mohli Eskymákov použiť k svojim službám. Tu zostať nemôžu, lebo to by znamenalo istú smrť pre nich. Musia odtiaľ preč, a teraz, keď sú tu Eskymáci, majú prvú a snáď aj poslednú príležitosť, vydostať sa z týchto pustých krajov. Koniec porady bol ten, že sa usniesli, že Eskymákov použijú ku svojmu osvobodeniu, a jak to nepôjde po dobrom, vtedy aj násilím to prevedú. Vyčistili si pušky, nabili ich, nasadili na ne bodáky, a keď všetko svoje imanie odniesli na svoj čln, odplavili smerom ku táboru Eskymákov. Vzali sebou aj kože z mrožov.

Pozorne veslovali a pridržali sa brehu, aby ich Eskymáci nevideli. Keď došli na niekoľko sto krokov k člnom eskymáckym, svoj čln vytiahli na breh medzi dve veľké skaly a potom bežali k loďke, čili k umiaku. Loďka mohla byť do štyridsať stôp dlhá a sedem stôp široká, a plavci sa divili, že Eskymáci dovedú zhotoviť takú veľkú loď s kúskov dreva a kostí a kože mrožov lebo tuleňov.

Medzi vysokými bralami uzreli plavci päť kožených šiatrov, u ktorých tiekol potôčok.

S napraženými bodákmi a hotoví k streľbe, zostali plavci stáť tak asi desať krokov od Eskymákov, ktorí od prekvapenia nevládali sa ani pohnúť. Swift teraz predstúpil a posunkami i slovami, ktoré

znal po eskymácky, dával im na zrozumenie, že od nich žiadajú, aby ich Eskymáci odviezli na juh, lež Eskymáci nerozumeli.

"Musíme sa zmocniť ich loďky," riekol Swift. "Dáme ju odniesť sem ďaleko od mora, aby nám Eskymáci nejako neuvrzgli. Keď nebudú mať loďky, nebudú môcť ich ženy a deti odviezť, a tu ich iste nezanechajú, ale radšie zostanú aj oni s nami."

S tými slovami ulapil Swift najbližšieho Eskymáka a posunkami mu kázal prísť k lodi. Eskymák poslúchnul.

Swift počítal, že bude potrebno osem mužov ku odneseniu lode. Keď druhého ulapil za pleco, aby ho odviedol k loďke, tento udrel Swifta po hlave. Aby plavci udržali svoju auktoritu, a aby E kymákom prešla chuť od vzdorovania, Witney priskočil a ulapiac Eskymáka za vlasy, pozdvihnul ho a potom rútil nim o zem prudko, po čom priložil mu nôž k hrdlu. Preľaknutý Eskymák zostal razom krotký ani baránok a poddal sa. Tretí, štvrtý a piaty Eskymák poslúchnul rozkaz jakonáhle im Swift položil ruku na plece. Ale šiesty, územčistý tmavý chlapák, uskočil a potom kostennou dýkou útočil na Swifta, ktorý však šťastne uskočil a vyhnul rane. Witney v tom istom okamihu ovalil Eskymáka po hlave tak, že sa hneď svalil.

Niektorí Eskymáci bežali do svojich šiatrov a vrátili sa s harpúnami, ktorými chceli sa brániť. Ale Neck, vidiac ich zámer, uderil svojim bodákom po harpúne najbližšieho Eskymáka a vyrazil mu ju

z ruky, po čom mu oprel bodák o prsia, aby ho nastrašil.

Ostatní Eskymáci nastrašili sa a poslúchali rozkazy plavcov. Vybratých Eskymákov plavci obstúpili a viedli k loďke. V tom ktosi vykríkal 'Ka-ka! Ka-ka! Ka-ka! a v okamihu vyhrkli sa psi, ktorí doteraz ležali ticho, a brechajúc a zavyjajúc hnali sa na plavcov. Pes plavcov, veľký a mohútny to zver, postavil sa proti eskymáckym psom, ale bol by zle obstál proti presile, keby mu dvaja plavci neboli prišli na pomoc. Keď niekoľkých psov popichali bodákmi, Eskymáci začali prosiť plavcov, aby im psov nezabili.

Eskymáci potom už skrotli a poslúchali. Loď bola hore dnom obrátená a ku šiatrom zanesená. To však nebola taká ľahká práca, a Eskymáci museli si z času na čas oddychovať. Asi za hodinu konečne bola loď zanesená na určené miesto. Potom plavci rozkázali Eskymákom, aby ta priniesli aj ich čln a kože.

Plavci teraz rozprestreli svoje dve kože a naložili eskymáckym ženám, aby im kože spolu sošili, čo keď sa stalo, položili čln vedľa loďky v diaľke asi desať krokov, a krížom na čln a loďku položili sťažeň, ktorý boli s lode vybrali. Ponad to potom prestreli sošité kože mrožov, a šiator mali plavci hotoví.

"Teraz treba rozrobiť oheň a dačo prichystať k večeri," riekol Swift. Tam v šiatre Eskymákov videl som množstvo tuku z tuleňov. Deti ho jedly ani nejaké paškrtiny."

Viacerí Eskymáci teraz prišli ku plavcom, aby videli, jako robia oheň. Neck predstúpil pred jedného z Eskymákov a ukazujúc na svoje ústa volal: "Pasej, pasej!" (tuleň, tuleň) dávajúc mu tak na zrozumenie, že chcú dostať tuku z tuleňa. Ale Eskymák vzdorovite čosi mrmlal, čo síce plavci nerozumeli, lež toľko videli, že sa zdráha. Swift v tom skočil ku tomu Eskymákovi, povalil ho na zem, a potom na sáre čižmy začal si ostriť svoj nôž. Eskymák začal strašne revať, lebo myslel, že ho ide zarezať.

Všetci Eskymáci pribehli a divoko rozhadzovali rukami. Ešte aj psi začali brechať, a nastala všeobecná panika. Swift postavil preľaknutého Eskymáka na nohy a kričal mu zas do ucha "pusej", čo iste aj iní Eskymáci rozumeli, lebo viacerí zabehli do svojich šiatrov a priniesli hromadu tuku, ktorý mohol vážiť viac sto funtov.

"Teraz nám treba vajec," riekol Neck. Jako sa volajú vajcia po eskymácky?"

"Vave," odvetil Swift.

Neck začal teraz vykrikovať ku Eskymákom "vave, vave!" a za chvíľu priniesli Eskymáci asi dvadsať vajec, a niektorí vybrali sa na pobrežie, aby ešte viac vajec nasbierali.

Z toho bolo vidno, že Eskymáci boja sa plavcov a budú ich poslúchať. Čo sa po dobrom nedá, to sa prevedie po zlom. S polodivochmi inák nakladať nemožno. Čoby jako prosili o dačo plavci, to by nebolo platným u Eskymákov. Po dobrom by im nič neboli dali, takto ale stali sa ich poddanými.

Whitney nakládol tuku na plochý kameň a

potom pár ostružlín a suchého machu vložil do stredku. Viacerí Eskymáci sa mu prizerali. Keď potom zapálil sirku na nohaviciach, Eskymáci vykríkli od prekvapenia. To nenie možno, aby človek šmiknul po nohaviciach a už mal oheň v ruke. To bolo nepochopiteľným, lebo o zápalke nikdy ešte ani nepočuli. I nazdávali sa, že títo bieli plavci nie sú ani ľudia, ale buďto anjeli, alebo snáď čerti. Skoršie však čerti, lebo anjeli by s nimi tak ostro nezachádzali.

Keď bola vatra rozložená a vajcia uškvarené, plavci sa navečerali. Keď si vajcia solili, Eskymáci chceli znať, čo je to za prášok čo do vajec sypú. Neck im dal trochu soli okoštovať, no oni ju hneď vypľuli, a neprestali pľuť za dlhšiu chvíľu. I čudovali sa, že si belosi kazia jedlá soľou.

Eskymáci obyčajne požívali len surové mäso a tuk, lež pre deti alebo pre chorých dakedy pečú mäso. Tak sa zdá, že nemajúc nadosť paliva, nútení boli jesť surový pokrm, na ktorý konečne aj privykli. Jeden z Eskymákov, ktorého volali Šuglavina, zdal sa byť nejakým náčelníkom, lebo ho všetci poslúchali. Či zastával nejakú vrchnosť alebo či ho poslúchali len preto, že bol medzi nimi najväčší a najsilnejší, to sa nemohli plavci doznať.

Po odpočinku, vybrali sa štyria plavci ku Eskymákom, aby si obzreli ich šiatre, kým ostatní dvaja so psom zostali na stráži. Šiator pozostával z kúskov smrekového dreva, ktoré bolo pozväzované remienkami. V stredku bola žrď, na ktorej boly ostatné rebrá šiatra priviazané. Na to rozprestretá

bola koža, sošitá v jedon veľký kus. Koža tá bola buďto z tuleňa alebo z mroža. Na zadku šiatra visela lampa, ktorá pozostávala z vydlabaného kameňa, v ktorom horela masť z tuleňov, a kameň čili lampa visela na kožených motúzkoch. Knot usúkaný bol z machu. Na jednej strane šiatra rozprestrené boly kožušiny z líšiek a medveďov, a na týchto kožiach ležala Eskymákova žena a dcéra. Na druhej strane šiatra visely sánky, dlhý bič s krátkou kostenou rúčkou, a v kúte stálo niekoľko harpúnov. V zavesených kožiach mal Eskymák pár sto funtov tuku z tuleňov. To bol asi celý majetok Eskymáka. Niektorí mali aj kamenné hrnce, ktoré si sami zo skaly vytesali.

Neck pozdvihnul jednu z kožušín a ukázal ku šiatru plavcov. Eskymák prikývnul hlavou na znak, že im dá kožu. Tak pochodili po všetkých šiatroch a z každého si vzali jednu kožušinu z medveďa. Kože tie sa im dobre pridaly, lebo niektoré na lúžko prestreli a ostatnými sa mohli zakryť.

Aby plavcov Eskymáci snáď neprepadli neočakávane, Black zostal na stráži so psom, kým ostatní políhali si na mäkké lúžka, ktoré si zo suchého machu a z kožušín pripravili. Ale spať nemohli, lebo eskymácky psi ustavične brechali a vrčali. A to bolo jednako každú noc. Dakedy Eskymák vyšiel s bičom a šľahal psov, ktorí aj zatíchli, ale o pár minút zas bola medzi nimi šarvátka.

Cez deň bolo dosť teplo, lež v noci dostavil sa mráz, ktorý stával sa ostrejším každej noci, a dňa jedenásteho augusta bola už taká zima, že voda za-

čala mrznúť. Vyzeralo to jako u nás v decembri. Obloha pokrytá bola chmárami a víchor dul bez prestania od severu alebo severo-západu. Leto severné chýlilo sa rýchle ku koncu a blížila sa zima, ktorej sa plavci tak veľmi obávali. Zima v tých krajoch je hrozná. Sňahové metelice nakopia drobného sňahu na dvadsať lebo tridsať šúchov a more je obrátené v ľadovú púšť. Ešte aj Eskymáci tiahnú na juh pred zimou, do teplejších krajov, kde sa do svojich sňahových chalúp zabednia pred krutou zimou. Slnko zapadne vtedy a nevidno ho za pár mesiacov.

Plavci vydržiavali zas poradu, že čo robiť, lebo žeby ich loď pre nich prišla, to už neúfali. Na svojom člnku nemohli sa odvážiť ísť na juh. Na ostrove zostať a Eskymákov zadržať násilne pri sebe, aby ich chovali, to tiež bolo zúfalé.

V tom už aj Eskymáci boli nepokojnými a žiadali plavcov, aby im vydali ich loďku (umiak) a člnky (kajaky), lebo že oni musia ísť na svoje zimovisko na juh na Labrador. Plavci neznali čo robiť. Jedni navrhovali, aby išli s Eskymákmi na Labrador, lež iní namietali, že jakonáhle by tam prišli, Eskymáci by im buďto ušli, aby sa ich zbavili, alebo by si povolali na pomoc iné eskymácke rodiny, proti ktorým by boli málomocnými. Konečne odhlasovali, že zostanú tu na ostrove cez zimu a zadržia aj Eskymákov. Aby od hladu nepomreli, o to sa chceli postarať — mienili ustavične poľovať do zimy a mäso zo zverín odkladať do zásoby. Keď by už zle prišlo, mohli by aj eskymáckych psov

pobiť a ích mäsom sa živiť. A aby boli od zimy chránení, postavia im sňahové domy, v ktorých budú udržovať oheň, a tiež kožuchami budú sa chrániť od zimy.

Najviac trápilo plavcov to, že mali len málo nábojov do pušiek. Keby mali nadosť streliva, mohli by si kopu tuleňov a mrožov, ba aj medveďov ľadových nastrieľať.

K večeru začalo sňažiť. Smutná noc zaľahla na ostrov. Ale plavci si zväčšili vatru a pri ohníku hľadeli sa rozveseliť.

Razom vyrušení boli plavci zo spánku. Zdalo sa im, že slyšali výstreľ. Potom nasledoval druhý, tretí, ktorý už celkom dobre počuli. Čo to môže byť? Kto tu strieľa?

Vybehli von a obzerali sa.

Zo strany mora zas slyšali vystreľ.

Viacerí zabehli do svojho šiatru a vrátili sa s puškami i začali strieľať do povetria, aby sa ozvali, lebo začali úfať, že to nemôže byť nič iné jako ich loď, ktorá sa vrátila a teraz streľbou ich vyhľadáva.

Ponáhľali sa na breh, aby lepšie videli na more, a tu cez sňah a šero uzreli plachty lode.

"Huráh!" kričali všetci čo im len hrdlá stačily.

"Huráh!" ozvalo sa z diaľky mora.

"To je naša loď! Sme zachránení!" vykrikovali plavci, rúcajúc svoje čiapky do povetria od veľkej radosti.

Za niekoľko minút loď priblížila sa a kapitáň lode ich vítal radostne, a volal ich, aby so svojim člnom prišli k lodi, lebo on s ňou ku samému kraju

nemôže pristať. Keď mu vysvetlili, že čln majú ďalej na ostrove, kázal im ho priniesť a ponáhľať sa.

Eskymáci, ktorí boli tiež pribehli, začali vykrikovať "Umiak-suk! Umiak-suk!" ukazujúc na loď.

Plavci zabehli ku svojmu šiatru, shodili kože, vybrali si čln a odniesli ho k moru. Ale nezabudnuli ani na Eskymákov, lež pomohli im ich loďku čili umiak priniesť ku moru, čo však nebolo ľahkou úlohou. Eskymáci radostne vyvolávali "jíh-jíh-jíh!" že sa konečne zbavia svojich násilníckych hosťov.

Na to plavci na svojom člnku odveslovali k lodi, kde sa s kapitáňom a ostatnými námorníkmi srdečne uvítali, po čom si v krátkosti vyprávali svoje dobrodružstvá. Medzitým černošský kuchár prihotovil chutné raňajky. Že plavcom chutnalo varené jedlo, a hlavne káva, to netreba ani spomínať. Dlhý čas uplynul od toho času, čo nemali v ústach ničoho len vajcia, mäso a tuk, a to všetko len tak na masti tuleňov uškvarené. Ach! jakým chutným sa im zdal chlieb a všetky iné jedlá. Ich blaženosť a radosť nedá sa ani opísať.

Kapitáň im vyprával, že keď nastala búrka toho dňa, kedy plavci boli so svojim člnom na polovačke, vlny tak smetaly loďou, že sa im kotva utrhla a loď hnaná bola dolu morskou užinou ani streľa. Bolo nebezpečie, že loď rútená bude dakde na skaly lebo na ľadový okraj ostrovov a strozkotá sa, preto dal vyniesť aj reservnú kotvu, ktorú na duplované reťaze pripevnily, lež sila prúdu a vln a vetru bola taká náramná, že sa aj druhá kotva utrhla a tak

hnaní boli ďalej nezastavitelne. Nepozostávalo iného, jako vyhybať zemi a skalám a uržovať loď na čistom mori. Tak zahnaná bola loď ďaleko do Hudsonovho zálivu. Počas tej plavby aj kormidlo sa pokazilo. Nepozostávalo im iné, jako udržovať sa preč od brehov. Konečne, keď víchor prestal, zabočili ku pevnine zemskej, kde si loď v rýchlosti opravili a miesto kotvy priviazali na laná veľkú skalu. Potom poháhlal sa kapitáň hľadať ich na miesto, kde ich bol zanechal. Ale napriek všetkému usilovaniu skoršie pripluť nemohol. Kapitáň a jeho námorníci už ani neúfali ich najsť živých, lebo keby sa ztratení plavci aj od hladu zachránili, mohli buďto so svojim člnom dakde zahynúť, alebo pomrieť od zimy a vysilenia. Lež vzdor tomu usilovne hľadali plavcov až ich dnes našli.

Keď sa plavci občerstvili, naplnili čln rozličnými darmi pre Eskymákov, aby sa im odplatili za všetko, a sám kapitáň bol za to, aby boli štedrými. Potom všetci plavci aj s kapitáňom vrátili sa na ostrov, kde sa medzitým všetci Eskymáci shromaždili.

Plavci s kapitáňom išli potom na miesto, kde stály šiatre Eskymákov a kde boli aj plavci usalašení. Čln ale poslali nazad, aby na ňom priviezli s lode ešte viac darov. Keď sa potom po prehliadke plavci vrátili ku brehu, kde ich už čln s darmi očakával, privolali všetkých Eskymákov a začali im dary rozdávať. Každému mužovi dali dlhý kus železa. Eskymáci od prekvapenia a od veľkej radosti

Povďační Eskymáci žalostne spievali na rozlúčku.

vykrikovali a smiali sa ani deti alebo pochabí ľudia. Potom dali každej žene a dievky po tri jardy červeného plátna, čo narobilo toľko radostí, že nastal medzi nimi všeobecný jásot a plesanie. Potom dali každej ženskej kapesný nožík a po mäsiarkom noži, aby si mohly nimi rezať kože z tuleňov. Úbohí Eskymáci nevedeli, či sa im to len sníva alebo či je to skutočnosť. Na to kázal dať kapitáň každému mužskému jednu sekeru, a každému chlapcovi malý sekáč, jaké mäsiari upotrebujú k sekaniu mäsa.

Poneváč plavci chceli mať isté veci na pamiatku, jako harpúny, kostené dýky a podobné predmety, jako aj zuby z mrožov, kúpili to od Eskymákov za nožíky.

Čln bol potom poslaný nazad k lodi pre drevo, a každá osoba dostala jedno poleno asi štyri stopy dlhé. Tak sa zdalo, že tým bola už miera blaha dovršená. Eskymáci stískali drevo a radostne kričali. Konečne dali niektorým dievkam, ktoré sa ku plavcom najpriateľskejšie chovaly počas ich tamejšieho pobytu, veľké ihly, niti, nožničky a iné drobnosti, ktoré maly u Eskymákov veľkú cenu. Chceli sa úbožiakom štedre odmeniť za všetko, čo im boli násilne odobrali. Eskymáci nevedeli takú štedrosť ani pochopiť, lebo predtým im nikdy žiaden beloch nič darmo nedal, len čo ich ešte hľadel pri obchode a zámene oklamať a odrieť do poslednej kože.

Konečne plavci odobrali sa od Eskymákov a vracali sa na člnu k lodi. Od radosti zaspievali si plavci na člnu. Keď prestali, odpovedali Eskymáci tiež spevom. Štyri dievky, ktoré boly najobľúbenej-

šie u plavcov, pristúpily až ku samej vode, kým ostatní Eskymáci zostali v pozadí. Dievky začaly ľútostným tonom spievať, a keď prvý verš dokončily, ostatní Eskymáci spev prevzali a jakoby chórom odpovedali dievkam. Po prvej prestávke, dievky znovy zanótily a rukami mávaly nad morom. Nebol to obyčajný spev, ale jakési prejavenie hlbokých citov. Spievali veľmi pomaly, vlakom, a ich hlas zdal sa tlumačiť, že svojich dobrodincov požehnávajú. Spev bol veľmi vážny a dojímavý tak, že plavcom slzy vyhrkly z očú, ba ešte aj kapitáň, ktorý sa zdal byť chladným a tvrdým mužom, musel slzu vyroniť v tejto chvíli. Všetci boli nanajvyš dojatí spevom a povďačnosťou Eskymákov, jako aj myšlienkou, že títo ľuďkovia musia tu žiť vo večnej zime a chudobe, jakej žiadný iný kmeň ľuďský nezná. Trebárs to boli len polodiví Eskymáci, predsa boli to len ľudia, ichž srdcia poznali cit a lásku.

Jakonáhle vrátili sa plavci na loď, kamenná kotva bola vytiahnutá, plachty rozpustené a loď majestátne plula na juh, ku domovine naších dobrodruhov. Zima sa blížila, nuž ďalej sotrvať v ľadových krajoch nemalo pre nich cieľu.

Eskymáci, stojac na pobreží, dívali sa za odchádzajúcou loďou kým len na obzore nezmizla.

Plavci ale šťastne vrátili sa domov, kde si potom často pripomínali časy, ktoré na ďalekom severe medzi Eskymákmi zažili.

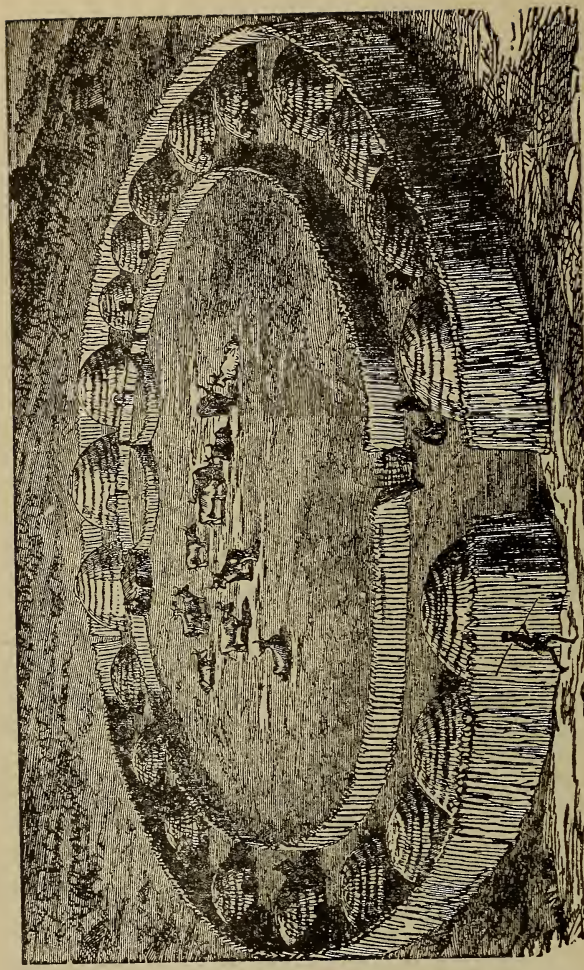

Typická osada Afrikánov. (Opis na druhej strane.)

OSADA AFRICKÝCH ČERNOCHOV.

Africké národy nežijú v pokoji a bezpečnosti. Kde niet vlády a zákonov, tam ani poriadku byť nemôže. Africkí divosi vedú medzi sebou vojny, a okrem toho sú vždy vystavení nebezpečiu so strany divých zverov. Preto, jako to na vyobrazení predošlej strany vidno, ohradzujú si obec vysokým plotom. V prostriedku kráľa, jako osadu menujú, držia si kravy v ohrade, aby im lev lebo iná zver daktorú nevzal za nočnej doby, a tiež, aby ich mali v bezpečnosti pred súsedmi, ktorí statok neradi kukujú, ale za to tým radšie berú a kradnú. Okolo ohrady postavené sú domy a či chatrče, robené zo slamy na spôsob širokých úlov, v ktorých rodiny bývajú. Najďalej od brány, ktorá vedie do osady, je dom panovníka a jeho príbuzných. Bránu na noc zatvoria, aby žiaden nepriateľ lebo zver nemohol dnu vniknúť. Kravy vyvádzajú na pašu, ale vtedy ich celé vojsko stráži. V páde veľkého nebezpečia, osada presťahuje sa na iné miesto. Domy si prenosia na pleciach, plot však strhnú a prenesú. Mlieko držia v kožiach z menších zverov. Keby medzi nimi svornosť panovala, mohli by žiť v pokoji, bez práce a bez starosti, lebo príroda im poskytuje všetko, čo potrebujú. Nemusia veru ničoho kupovať, ani nájom né platiť lebo dom splácať, poneváč búdy si sami postavia, šiat im netreba, a pokrmu je dosť od samej prírody.

Pevnosť na strome. (Opis na druhej strane.)

PEVNOSŤ DIVOCHOV NA STROME.

Africké národy vedú medzi sebou časté války, a okrem toho belosi a Arabi ich napádajú a nivočia. Arabi ešte aj teraz usporiadajú na černochov hon, aby ich pochytali a do otroctva predali. Niektoré arabské kmeny ani iné nerobia len divochov lapajú a predávajú. Z tej príčiny domorodci uťahujú sa do hôr a tam si budujú na stromoch pevnosti, aby sa mohli brániť proti svojim nepriateľom. V krajoch, kde belosi vládnu, otroctvo je zakázané a neľudskí Arabí sú prenasledovaní a trestaní, lež obchod s otrokmi je výnosný a leniví otrokári ho prevádzajú napriek prekážkam.

Na predošlej strane vyobrazená je bitka medzi Arabmi, ktorí divochov lapajú, a medzi domorodcami, ktorí sa vo svojej pevnosti na obrovskom strome bránia. Keby divosi mali streľnú zbraň, jako majú ích protivníci, snadno by sa obránili, no pikami a šípami, lebo skalami, ťažko bojovať proti puškám. Arabi sostreľujú ich so stromu ani vtákov, kým ich nepremôžu, alebo kým sa pozostalí divosi nepoddajú. Ale Arabi dakedy draho platia svojou krvou za otrokov, poneváč divosi sa udatne bránia a vzdor presile usmrtia a zrania niekoľkých svojich nepriateľov. Stáva sa, že divosi bojujú, jako sa hovorí, do poslednej kvapky krve, a radšie všetci zahynú, než by sa mali dať ulapiť. V takom páde víťazstvo otrokárov je marné.

KRÁĽ ZVEROV.

Lev je od dávnych čias považovaný za kráľa zverov, z čiastky pre jeho veľkú silu a hlavne pre jeho srdnatosť a hrdosť a zúrivosť v boji. Lev premôže bár ktoré iné dravé zviera na svete, len tiger indický je stavaný na jeho úroveň. Bengalský tiger je dlhší a ďa mienky lovcov divokejší a taký mocný jako lev, lež nemá tej hrdosti a údatnosti, jakou vyznačujú sa levy. Domovinou levov je Afrika, kde žijú viaceré plemená levov. V južnej Afrike sú aj čierne levy, menšie od ostatných, ale dravé a divoké to zvery. Levy najdú sa však aj v južných krajoch Asie, kde žijú zvláštne druhy levov bez hrivy.

Lev nie je väčší než dorastlé teľa a váži okolo päťsto funtov, ale je veľmi silný. Boly prípady, čo lev uniesol kravu lebo koňa. Starý lev obyčajne uspokojí sa, keď zabije jeden kus statku jestli sa dostane medzi kravy lebo iné domáce zvery, ale mladí samci vykynožia dakedy celé stádo razom. Jestli sa mladý lev dostane do ohrady, kde stádo nemôže ujsť, on rad radom skáče po nich a údermi pazúrov lebo prehryznutím svalov zabije alebo dokaličí celé stádo. Patrne cvičí sa zabíjať svoju korisť. Cez deň sú levy ukryté po svojich skrýšach, a za nočnej doby vychádzajú na lov. Človek je jediným tvorom, ktorého sa lev bojí a pred ním cez deň uchodí. No jak je zranený alebo rozdráždený, alebo jestli má samica mladé, vtedy je lev nanajvýš nebezpečným. Ovšem toto pravidlo neplatí vo všetkých pádoch, lebo jako medzi inými zvermi vôbec, tak aj medzi

levami sú jednotlivci s rozličnými povahami. Toľko však je zisteno, že v noci je lev vždy nebezpečnejším, a keď sa raz pustí do boja, obyčajne nezná strachu a zápasí zúrive, kým nezdochne.

Bieli osadníci chovajú si velikánskych a odvážlivých psov, ktorí strážia cez noc stáda, a tak sa zdá, že levy majú pred psami rešpekt, jako by vedely, že psov pán je človek, ktorý je mocnejší so svojou puškou než bár jaký iný zver. O smelosti týchže psov svedčí nasledovná udalosť: Istý biely osadník mal troch obrovských psov, s ktorými chodil na hon. Keď sa jedného dňa vracal domov, zazrel na dvore leva, ktorý vniknul potom do domu. Jakonáhle psi uzreli leva, hneď hnali sa za ním do domu, kde nastala strašná bitka. Osadník neopovážil sa ísť dnu svojim psom na pomoc, ale pred dvermi čakal na leva, počítajúc, že tento sa psov naľaká jako obyčajne. Za pätnásť minút trvala v dome bitka medzi psami a levom. Konečne vyliezol z domu jeden zo psov celý dotrhaný a dohryzený. Z boku trčaly mu črevá. O chvíľu zdochnul. Na to vybehnul z domu lev, tiež celý dokaličený, ktorého osadník zastrelil. V dome našiel jedného psa dotrhaného, a aj tretí bol dokaličený, ale vylýzal a vyliečil sa konečne.

Jeden borský sedliak opozdil sa v meste na trhu a pozdno v noci viezol sa na svoj majetok. Mesiačik svietil dostatočne, aby videl dráhu pred sebou. Razom kone začaly frkať a rozčulene skákať, a v nasledovnej chvíli uzrel sedliak za vozom dvoch levov, z ktorých jeden preskočil voz a jedným úderom

pazúra zlomil koňovi krk. Druhý kôň vo veľkom strachu trhnul sebou a skočil tak prudko, že sa utrhnul od voza a ušiel. Jeden z levov pustil sa za ním. Nastrašený sedliak učupil sa na svojom voze a zakryl sa plachtou. V tom cítil, že voz sa ruší, a keď pozrel cez dierku, videl, že lev ťahá zabitého koňa, ktorý bol pripriahnutý, a tak tiahnul koňa s aj s vozom, čo svedčí o veľkej sile leva. V tom na šťastie prišiel druhý voz s viacerými chlapmi, ktorých sa lev naľakal a ušiel.

Za nočnej doby lev tak strašne ručí, že sa ostatné zvery začnú triasť od strachu a všetko vôkol zatíchne. Rev leva slyšať dakedy do diaľky viac míľ. Hon na levov vydržiava sa obyčajne pomocou honcov. Na príklad Theodore Roosevelt, bývalý president Spojených Štátov, mal so sebou na poľovačkách v Afrike viac sto ľudí, zkúsených poľovníkov, nosičov, vodičov a honcov. Keď dakde videný bol lev, oznámili to Rooseveltovi, ktorý potom vyslal z jednej strany honcov, aby krikom a lomozom vyplašili leva, kým on so svojimi spoločníkmi s druhej strany čakal. Vyplašení lev obyčajne ztratí bojovnú náladu a uteká ani zajac. Ale vzdor tomu aj sám Roosevelt nachádzal sa viac ráz v nebezpečí, lebo podráždený alebo zranený lev vrhá sa na svojich prenasledovateľov zúrive. Keby Roosevelt nebol mal sebou dobrých strelcov, a keby aj sám nebol znal dobre strieľať a chladnokrvnosť zachovať v kritickom okamihu, iste by sa bol stal obeťou svojho sportu. Viac ráz dorazil Roosevelt leva práve v

Kritický okamih — lovec v pazúroch leva.

tom okamihu, keď už chcel na neho zúrivý dravec skočiť.

Istý millionár z Clevelandu dokázal, že pomocou psov možno s najlepším zdarom poľovať aj na samých levov. On si nabral z Ameriky viac psov, ktorých potom cvičil, sledovať stopy levov. Keď sa mu to podarilo, pustil sa za levami na poľovačku. On zabil viac levov za krátky čas než bár ktorý iný poľovník. Dakedy zabil za deň aj desať levov. Hon so psami má tú výhodu, že psi vždy brechotom oznamujú, kde sa lev skrýva, nasledovne strelec zná, kam ísť a z ktorej strany čakať leva. Dakedy stalo sa, že lev za pol hodiny utekal pred psami, ale potom sa utiahnul dakde do svojej skrýše alebo do húštiny, kde ho psi stále znepokojovali. Psi zo svojej zkúsenosti naučili sa, že od predu nenie radno ísť k levovi, lebo keď ktorého pazúrom zasiahnul, toho zabil alebo odhodil do veľkej diaľky. Psi len od zadu napádali leva, a počínali si tak drzo, že ho aj hrýzli. Strelec šiel za brechotom psov a našiel leva obstúpeného psami, takže mal snadnú prácu zakradnúť sa ku levovi a zastreliť ho.

Za starších čias, kedy ešte pušky neboly také dokonále a kedy strelci nemali žiadnej zkúsenosti v lovení levov, vtedy bol hon skutočne nebezpečným, a nejeden poľovník zahynul strašnou smrťou. Istý Harry Kane poľoval na vysokú zver v Afrike za dva roky a nastrieľal množstvo všeliakej diviny, ačpráve nemal so sebou len jedného bieleho sluhu a miestami najímal si domorodcov za honcov a nosičov zásob. Ale raz mu veru len veľmi málo chý-

balo od smrti. Kane poľoval na žirafy, keď razom v húštine zareval lev rovno pred nim. On zastal a s puškou pohotove čakal až sa lev ukáže. Lev hrčal a reval zlostne, ale nerušal sa, teda Kane blížil sa ku húštine. Rev leva priviedol ta aj jeho pomocníka a divochov. O chvíľku lev vystúpil a Kane strelil na neho. Zver musel byť trafený, lebo hrozne zreval a svalil sa do trávy, ale v nasledovnom okamihu vyskočil a útočil na Kaneho, ktorý aj podruhé strelil. Keď sa dym z pušky roztratil, pomocník videl svojho pána ležať na zemi a lev držal ho pazúrom, aby mu pretrhnul krk. Kane bol patrne omráčený a málomocný. Jeho pomocník však zachoval si chladnokrevnosť, a, aby pozornosť leva na seba upútal, strašne zakričal. Lev, vidiac nového nepriateľa pred sebou, ceriac na neho zubiská, reval, ani čo by ho do boja vyzýval. Pomocník túto chvíľku použil ku tomu, aby si dobre namieril a strelil. Na šťastie trafil dobre. Guľka, jako sa pozdejšie ukázalo, vrazila levovi do tlamy a prevrtala mu modzog, tak že okamžite padnul na chrbát, a keď za chvíľu pohádzal sebou krčovite, vystrel sa a bol mu konec. Tento kritický okamih vidno na predošlom obrázku znázornený.

Keby bol pomocník Kaneov len za okamih váhal, lev by bol tohto iste usmrtil jednou ranou. Keď leva prezerali, vysvitlo, že Kane bol leva trafil do čela, ale guľa len šikmo dopadla na lebku a odrazila sa, spôsobiac mu len nepatrnú ranu, ale úder guľky bol taký prudký, že leva na chvíľku omráčil. Kane mal na ľavom boku veľký ranu, kde mu lev

bol zaťal pazúry, a z toho dostal horúčku, na ktorú trpel za viac mesiacov. Za dlhší čas visel medzi životom a smrťou, no konečne jeho životné sily zvíťazily a vyliečil sa. Ale nikdy viac nechcel poľovať na levov, ani na žiadnu dravú zverinu.

Divosi majú veľký strach pred levom, ale za to z času na čas usporiadajú poľovačku na neho, jestli im totiž veľkú škodu robí. Viac sto dlhými pikami ozbrojených divochov pustí sa za levom, a keď ho najdú, obstúpia ho, a potom blížia sa stále, úžiac tak kolo. Lev chce z kola utiecť, ale ho vždy zaženú do stredku. Keď sa konečne kolo súži, hádžu na leva kopiami. Často aj sto kopií hodia do neho, kým ho zabijú. Ale skoro vždy lev tiež usmrtí niekoľkých honcov.

— Vypočituje sa, že behom tohto storočia rozmnožia sa Slaviani na viac sto millionov duší a že budú panovať nad svetom. Francúzi, Taliani, Španieli sú už vyžití; Nemci a Angličania sú na vrcholu svojho pokroku a začnú ísť dolu brehom, a teraz nastáva doba moci Slavianov.

— Nemec, Žid a Maďar nikdy nebol priateľom Slovákov. Oni sa len vtedy s nami priatelia, keď chcú medzi Slovákmi koristiť.

— Dejiny Spojených Štátov sú veľmi zaujímavé a poučné. Kto ich chce čítať, ať si kúpi Dejiny Ameriky za 50c. pod adressou: P. K. Kadak, Box 79, Scranton, Pa.

— V Amerike je viac míľ železníc, než na celom ostatnom svete spolu.

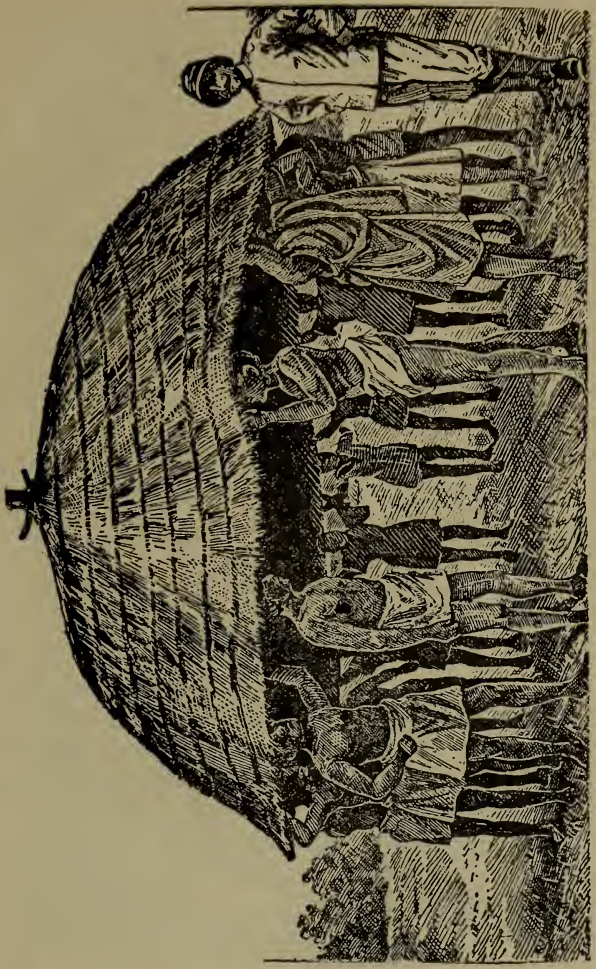

Prenášanie domu. (Čítanie na druhej strane.)

AFRICKÁ "MUFOVAČKA".

V starom kraji ľudia skoro neveria, keď im krajan prišlý z Ameriky vypráva, že v Spojených Štátoch celé domy prevážajú a či "mufujú" s miesta na miesto, čo sa deje snáď najčastejšie v Chicagu. K prenášaniu domov potrebné sú rozličné prístroje a je to drahá a zdlhavá robota. V tom ohľade africkí černosi kmenu Turegov predčia aj vynálezavých Amerikánov, lebo oni svoje "paláce" prenášajú bez všetkých prístrojov. Kto sa chce presťahovať, jednoducho povolá si priateľov na pomoc, ktorí dom vyzdvihnú na plecia a mašírujú s ním na určité miesto bez všetkých okolkov. Na obrázku predošlej strany vidno takú africkú mufovačku. Príbytky menovaných domorodcov sú pletené zo slamy, a slúžia hlavne k tomu, aby si v nich majitelia odpočinuli v páde dážďov alebo keď slniečko nemilosrdne pripeká.

Vzdelanosť národov meria sa podľa ich príbytkov; čím pokročilejší národ, tým väčšie a nádhernejšie domy si budujú, a zas čím chatrnejšie búdy stavia si národ za príbytky, tým je zaostalejším. Africkí domorodci budujú si rozmanité príbytky, lež všetky len z trávy lebo slamy, alebo z blata. A že sú africkí černosti na nízkom stupni pokroku, to vie každý. Australskí černosi však nemajú vôbec žiadnych príbytkov, len počas dážďov vybudujú si z kôry stromov biedne búdy.

Posvätné lesy. (Čítanie na druhej strane.)

POSVÄTNÉ HÁJE PAPUANCOV.

Medzi najhlúpejších ľudí sveta počítaní sú takzvaní Papuanci, ktorí žijú na ostrovoch Tichého oceánu. Cestovatelia tvrdia, že Papuan má len tridsať päť slov kmenových vo svojej reči, a dovedie napočítať len do sedem. Čo je vyše sedem, to mu je už nepochopiteľným a povie len toľko, že je to "mnoho". Jako všetky hlúpe národy, aj títo divosi majú rozličné povery a čary.

Na ostrovoch Melanesie žijú niektoré kmeny v nepriechodných pralesoch, cez ktoré noha bieleho človeka ešte nekráčala nikdy. Z jednej strany skoro nemožnosťou je, prejsť cez tieto velikánske husté pralesy, s druhej strany však domorodci cestovanie činia nemožným. Kto by sa odvážil vniknúť do tých pralesov, živý by sotva vyšiel, lebo divosi by ho zabili a sožrali. Niektoré kmeny sú veľmi bojovné a zároveň lakomé za ľudským mäsom. Vo válke zabitých svojich nepriateľov obyčajne upečú a pojedia. Zvlášte dobre im vraj chutná telo človeka bieleho.

Zbraň Papuanov pozostáva z lukov a šípov, kopií, sekier zo skaly vytesaných, a z kyjakov. V boji neznajú bojazlivosti a odhodlane vrhajú sa do hrtana smrti.

V pralesoch majú domorodci takzvané posvätné háje, v ktorých sú ích vodcovia a náčelníci pochovaní. Žiaden cudzinec nesmie vkročiť do takého hája pod trestom smrti. Háje tie bývajú ohradené stlpami. Na stlpoch vytesané sú rozličné ohavné

podoby, pravdepodobne tým cieľom, aby pohľad na ohradu bol strašný. Mimo toho ozbrojení divosi ustavične strážia pri vchodoch do tých posvätných hájov, aby dakto cudzí ta nevkročil. Na predošlom obrázku vidno takého strážnika, prichystaného skoliť každého, kto by sa priblížil.

Papuani títo nechcú stýkať sa s belochmi. Kresťanskí missionári dali si mnoho záležať na tom, aby domorodcov pokresťanili, lež všetko ich namáhanie zostalo bez výsledku. Na pobreží morskom ešte jako tak dá sa s divochmi obcovať, lež do vnútra ích vlasti vnikať, tomu usilujú sa zabrániť domorodci.

Domorodci Melanesie sú veľmi čierni, jako muríni, lež vlasy nemajú kučeravé jako nigri, ale vlnovité. Postavy sú strednej, ale majú silné húževnaté telo a vydržia veľké telesné namáhanie a nedostatok. Náboženstva určitého nemajú, ale veria v rozličných bohov a duchov, ktorých sa veľmi boja. O duši majú rozličné mienky. Daktorí veria, že po smrti zrodia sa znovu, a iní zas tvrdia, že duša človeka prejde do nejakého zvera. K utíšeniu bohov prinášajú obete medzi vrchami pokrytými obrovskými stromami.

— Dobrá kniha je užitočná a každý ju vďačne prijme. Keď sa chcete priateľom na Slovensku zavďačiť, zašlite im knihy. P. K. Kadak, Box 79, Scranton, Pa., zašle vám do kraju knihu za 10c. doplatok.

— Bielych ľudí je na svete vyše šesť sto miliónov, teda viac než tretina celého ľudského pokolenia.

DESNÉ MUKY.

Smrť amerického hrdinu.

Počas boja amerických osadníkov za svobodu, nesvedomití a krutí Angličania najímali si Indiánov na pomoc, čo sa nijako nesrovnávalo s pravidlami války civilisovaných národov, poneváč Indiáni boli ešte divochmi, bez citu a milosrdenstva. Rozličné kmeny indiánske bojovaly po boku odrodilcov a Angličanov.

V území, kde leží terajší štát Ohio, bývali vtedy tri hlavné kmeny indiánske, ktoré ohrožovaly osady v západnej Pennsylvanii. Do roku 1781 títo Indiáni zajatých Amerikánov prv mučili a potom oddali ich do rúk Angličanov, jestli totiž od mučenia neumreli. Angličania potom žiadali od takých zajatcov výkupné, a ktorý bol dosť zámožným, mohol sa vykúpiť.

Ale pozdejšie, keď Amerikáni bili anglické vojsko a ukazovalo sa, že americkí junáci zvíťazia, velitelia anglickí odkázali Indiánom, aby viac Amerikánov neprivádzali do zajatia, ale aby s nimi nakladali dľa ích vôle. Divokí Indiáni od toho času každého zajatca hrozným spôsobom umučili na smrť.

Odrodilci podnecovali Indiánov, aby napádali americké osady. Istý renegát, menom Simeon Girty, presťahoval sa medzi Indiánov a vodil ich pri útokoch do západnej Pennsylvanie. Domy osadníkov boly plienené a pálené a obyvatelia strašným

spôsobom zabíjaní. Osadníci nemohli sa dobre brániť proti divochom, poneváč všetci zdraví mužovia slúžili vo vojsku George Washingtona.

Lež nápady Indiánov stávaly sa takými nesnesiteľnými, že pozostalí obyvatelia rozhodli sa, shromaždiť ozbrojené mužstvo a vtrhnúť do indiánskeho územia, aby divochov potrestali a odstrašili od ďalších útokov. Vyzvali teda každého osadníka, ktorý bol schopný boja, aby sa súčastnil výpadu na Indiánov. Za veliteľa dobrovoľníkov vyvolený bol plukovník William Crawford, ktorý bol slúžil vo vojsku a vyznamenal sa viac ráz v bitkách svojou údat nosťou a odvahou.

Dobrovoľníci shromaždili sa koncom mája pri Mingo, na východnom brehu rieky Ohio, asi štyridsať míľ západne od Fort Pitt, ktorá pevnosť stála na tom mieste, kde je teraz Pittsburg. Sišlo sa štyristošesťdesiatpäť mužov, z ktorých niektorí boli slúžili vo vojsku. Veľká väčšina však pozostávala z osadníkov, ktorí nevedeli ničoho o válčení. Každý muž sa sám vystrojil koňom, puškou, strelivom a pokrmom na mesiac.

Plukovník Crawford nemal času ku cvičeniu svojho vojska. Mužstvo podelené bolo na šesťnásť kompánií, ktorých mužstvo samo zvolilo si svojich dôstojníkov.

Dňa 25. mája 1781 Crawford previedol svoje čaty cez rieku Ohio a vrhnul do územia indiánskeho. O tri dni pozdejšie potulujúci sa Indiáni ukradli Amerikánom viac koní, a následkom toho museli sa

ich majitelia vrátiť, lebo pešo neboli v stave sledovať svojich kamarádov na koňoch.

Dňa štvrtého júna dorazili Amerikáni ku Sandusky, kde na čas zastavili sa, keď prv vyslali oddiel jazdcov vopred, aby pohľadali Indiánov. Jazdci sa hneď vrátili, oznamujúc, že veľká sila rudochov leží v úkryte priamo pred americkým táborom. Plukovník Crawford hneď vydal rozkaz, aby vojsko ponechalo kone na mieste a pešo útočilo na Indiánov v lesoch ukrytých. Útok vydaril sa a divosi boli nútení ustúpiť z lesa.

Lež o krátky čas dostali Indiáni veľkú posilu a teraz podnikli útok na Amerikánov, ktorí octnuli sa v nebezpečí, lebo rudochov bolo o mnoho viac.

Crawford rozostavil svoje vojsko tak rozumne, že odbilo všetky útoky so strany rudochov. Na druhý deň divosi opakovali útoky, lež boli pokaždé odbití. Medzitým vždy viac a viac Indiánov dochádzalo.

Nasledujúcej noci Crawford uznal, že nemôže merať svoje sily s rudochmi, a preto vydal rozkaz, aby sa v tichosti utiahli za tmy. Utvorily tri rady, a v strednom rade nosení boli ranení. Bola tma nepriezračná, lež napriek tomu Indiáni hneď zbadali úmyseľ Amerikánov a začali strieľať, aby ostatných Indiánov poplašili.

Amerikánov zmocnila sa hrúza a dali sa voslep na útek. Keby to boli bývali vycvičení vojaci, mohol sa Crawford brániť a po prípade bol by svoje vojsko zachránil od záhuby. Lež na vojnu nenavyknutí osadníci nevšímali si rozkazov a výstrahy.

Crawford rozkazoval, potom aj prosil svoje mužstvo, aby sa postavilo do radov a aby svojich ranených kamarádov neopúšťali, ale márne. Vojaci jako rozumu zbavení začali uchodiť. Len niekoľko mužov, ktorí boli slúžili vo vojsku, zostalo u Crawforda, ktorý im rozkázal, aby posbierali ranených a aby ich za každú cenu chránili. Ranených vojakov vyložili na kone a mnohým podarilo sa za tmy uniknúť. Možno, žeby sa boli všetci zachránili, alebo aspoň mnohí z vojska, ale na nešťastie Crawforda, jeho syn, traja dôstojníci a Dr. Knight, ktorí tvorili zadnú obranu, ztratili sa po tme od ostatných. Vo chvíli boli rudosi pri nich a okrem Crawforda a Dr. Knighta všetkých zajali. Crawford chcel ísť brániť zajatých, lež Dr. Knight ho násilne odviedol, lebo že by to bolo márnym. Na to postretli dvoch uprchlíkov, jedného starca a jedného mladíka, ktorí sa ku nim pripojili a tak uchodili. Lež ten starec stále vykrikoval na ostatných, aby vedel, že kadiaľ idú. Napomínali ho, aby bol ticho. Svoju neposlušnosť zaplatil životom, lebo Indiáni ho zlapali, kým ostatní traja ušli.

Nad ránom Crawford a ten mladík museli svoje kone zanechať, ponevráč boli vysilené, a šli ďalej pešo. Nad ránom natrafili na dvoch uprchlíkov, kapitáňa Biggsa a poručíka Ashley. Tento posledný bol ťažko ranený a Biggs ho niesol na svojom koni. Nasledujúceho dňa potkali ešte jedného mladíka. Dr. Knight teraz prepustil svojho koňa Biggsovi, aby lepšie mohol pomáhať jeho ranenému kamarádovi. Dr. Knight a Crawford išli peši vopred; za

nimi jazdili Biggs a Ashley, a sto krokov za týmito išli dvaja mladíci.

Tak išli za dva dni, keď razom zjavili sa pred nimi početní Indiáni, ktorí Dr. Knighta a Crawforda premohli a zajali. Odviedli ich do táboru indiánskeho.

Na druhý deň ukázali zajatcom skalpy čili kože s vlasmi, ktoré sodrali s hláv Biggsa a Ashleyho. Týchto boli ulapili a zabili ešte v noci. Pozostalí dvaja mladíci však ušli. Do táboru priviedli rudosi ešte deväť iných zajatcov, ktorí mali tvár na čierno zafarbené, na znak toho, že budú usmrtení. Na to pohli sa divosi so svojimi zajatcami ku Sandusky. Na ceste divosi štyroch zo zajatcov zabili sekerami a ponechali mrtvoly vedľa chodníka, keď im prv stiahli kožu s hlavy.

Konečne došiel sprievod ku Sandusky. Crawforda a Dr. Knighta posadili Indiáni na stranu od ostatných zajatcov, ktorých potom vydali do rúk žien a detí. Indiánske ženy a deti vyskakovaly a vrieskaly okolo zajatcov, bily ich, pichaly im do očú, a konečne ich sekerami porúbali a kožu s hláv stiahly. Počínaly si pri tom jako zbesilé lebo zlým duchom posadlé. A Crawford s Dr. Knightom museli sa na to prizerať. No nebolo na tom ešte dosť Indiánkam. Šelmy potom mrtvolám uťaly hlavy a kopaly ich sem a tam jako lobdy.

Na to pohli sa Indiáni ďalej so svojimi dvoma pozostalými zajatcami, až potkali belocha Simeona Girta, toho odrodilca, ktorí vodil divochov proti

Amerikánom. Čo nasledovalo, to opísal Dr. Knight, ktorý pozdejšie ušiel, nasledovne:

"Plukovníka Crawforda Indiáni do naha vyzliekli a rozkázali mu, aby si sadnul vedľa ohňa. Potom začali ho biť paliciami a päsťami. Na to ubili aj mňa podobným spôsobom, po čom poviazali Crawfordovi ruky na chrbte a priviazali ho ku stlpu. Povraz bol dosť dlhý, aby Crawford mohol pár ráz okolo stlpa obísť a potom sa zas vrátiť, alebo sadnúť si na zem.

"Crawford na to oslovil Girta a pýtal sa ho, že či ho chcú upáliť za živa. Girty mu odpovedal, že áno. Crawford odvetil, že on bude snášať muky trpezlive. Na to jeden z náčelníkov držal reč ku ostatným Indiánom, počtom asi štyridsať mužov a šesťdesiat žien a detí, a keď dokončil, všetci divosi začali revať a kričať, že súhlasia s ním.

"Indiáni pochytali teraz svoje pušky, ktoré boli dostali od Angličanov, a strieľali Crawfordovi do tela od nôh až po hlavu, lež nestrieľali guľami, ale len slepými nábojami. Úbožiak mal celé telo popálené a očerneté od pušného prachu. Keď vypálili na neho asi sedemdesiat rán, vrhli sa na Crawforda a odrezali mu obe uši.

Od stlpa, pri ktorom bol nešťastník priviazaný, asi na šesť stôp horela vatra, na ktorú nakládli tenkých konárov, ktoré keď v prostriedku prehorely, divosi po troch alebo štyroch brali horiace drevá a prikladali ich na telo Crawforda. Tak rad radom všetci divosi ho pálili, kým niekoľko starých žien bralo na dasky žeravé uhlie, ktoré sypaly na

hlavu úbožiaka. Po zemi bolo vo chvíli toľko horiaceho uhlia, že Crawford stúpal po ohni.

"V tých strašných mukách Crawford prosil Simeona Girta, aby sa nad ním smiloval a ho zastrelil. Tento bezcitný odrodilec s úsmevom odpovedal, že nemá pušky pri sebe. Vôbec zdalo sa, že ho muky nešťastníka zabávajú.

"Na to Girty pristúpil ku mne a riekol, aby som sa aj ja chystal na smrť. Ale doložil, že mňa tu nezabijú, ale odvedú ma ku inej osade, kde ma upália. Pritom zaprisahal sa, že ja budem ešte horšie trápení než Crawford.

"Crawford v tom čase prosil Boha, aby sa nad ním smiloval. Hovoril nízkym hlasom a snášal všetky muky trpezlive. Skoro za dve hodiny chodil Crawford okolo stlpa, a keď konečne opustily ho sily, ľahnul si na bruch. Teraz pristúpili divosi a stiahli mu kožu s vlasmi s hlavy, a rúcali mi ju medzi oči, vysmievajúc sa , že takého máme my veliteľa. Jedna stará Indiánka nabrala na dasku žeravého uhlia a posypala Crawfordovi hlavu a chrbát. Uhlie svrčalo na zakrvavenej hlave úbožiaka, ktorý potom vstal a začal stúpať okolo stlpa. Indiáni znovu brali horiace drevá a prikladali ich na telo Crawforda, lež zdalo sa, že je celkom bezcitným, lebo si mučenia viac ani nevšímal."

Čo sa ďalej dialo s Crawfordom, to Dr. Knight nevidel, lebo ho odviedli. Nasledujúceho rána ofarbili Knighta na čierno a oddali ho jednému divochovi, ktorý ho mal odviesť do ďalšej osady, kde ho chceli umučiť. Keď prechádzali cez miesto, kde bol Craw-

ford pálení, Dr. Knight videl v ohni len pozostatky kostí.

Dr. Knight umienil si, že učiní všetko možné, aby sa zachránil od hroznej smrti. Keď už má zomrieť, zomre, lež mukám chcel vyhnúť. Na ceste robil si všelijaké plány. Medzi iným mal v úmysle, že divocha tak rozhnevá, že mu tento sekerou rozpoltí hlavu, alebo iným spôsobom bude hľadať rýchlu smrť. Indián, ktorý ho viedol, dával vždy dobrý pozor, aby mu neušiel, a mal svoju sekeru pripravenú na každý prípad. Tak prešli cez viac dolín. Dr Knight všelijako prekážal rýchle napredovanie. Čím ďalej chcel zadržiavať Indiána na ceste.

Indián viedol svojho zajatca po chodníku, ktorý teraz tiahnul povedľa neveľkej, ale hlbokej rieky, ktorú keď Dr. Knight uzrel, hneď sa rozhodnul, že toto je príležitosť lebo zomrieť náhlou smrťou, alebo, jak možno, vysvobodiť sa. Ruky mal poviazené, a koniec povrazu držal Indián. Keď prechádzali po mieste, kde bol breh rieky príkry a voda zdala sa byť hlbokou, zajatec náhle celou silou rútil sa dolu brehom do rieky. Jeho čin bol taký nenadály a rýchly, že Indián, ktorý držal povraz pevne v ruke, strhnutý bol tiež do vody. Divoch znal dobre plávať, lež tento nenadály kúpeľ ho tak prestrašil, že za chvíľu zabudnul na svojho zajatca a staral sa len o svoju bezpečnosť.

Vo chvíli vyškriabal sa rudoch na breh, kde postál, pátrajúc po zmiznutom zajatcovi, ale toho nebolo vidno nikde. Indián teraz bežal raz dolu, raz hore riekou, aby bol hotový, keď by zajatec dakde

vystrčil hlavu. Ale nič nevidel. Kde tu zazdalo sa mu, že sa čosi ruší, a hneď skočil do vody a ponoril sa na tomže mieste, lež zajatca nenachádzal. Konečne mysliac, že voda odnesie zajatca dolu nižšie, bežal aj on s vodou, pozorujúc každú vlnku, každé šumy. Potom vrátil sa zas hore vodou, a keď za dlhý čas nemohol uzreť ničoho podozrivého vo vode, sadnul si na breh a pohľadom metal hore a dolu riekou. I napadlo mu, že poneváč zajatec mal ruky poviazané, teda nemohol plávať a iste utopil sa, a jeho mrtvola bude dolu riekou splavená. Odišiel teda opäť dolu riekou, aby aspoň mrtvolu zajatca mohol vyloviť a kožu s hlavy stiahnuť na dôkaz, že mu zajatec neušiel.

Keď Dr. Knight skočil do vody, túha po živote ho opanovala, a začal plávať nohami pod vodou. Ruky mal poviazané, ale za to mohol nohami rušať aspoň na toľko, aby nevyšiel na povrch vody, lebo vtedy by bol ztratený. Indián by ho uzrel a ulapil. Dal sa teda niesť vodou a len na tom usiloval sa, aby čím dlhšie mohol vydržať pod vodou a aby čím ďalej odplavil sa. Mohol byť pod vodou snáď za celú minútu, keď začal pracovať hore, aby si nabral povetria, lebo ďalej vydržať nemohol. Náhle pocítil, že čosi do neho búšilo. Chcel sa opätne ponoriť a radšie zomrieť, než dať sa ulapiť, lebo nazdával sa, že ho to Indián chytá. Ale keď otvoril oči, videl, že má korenie nad sebou. Na šťastie bol sa dostal na kraj rieky, kde korene mohútneho stromu až do vody siahaly. Aby ho voda neodniesla, ulapil sa zubami jedného koreňa nad vodou, a tam za chvíľu oddycho-

val. Potom obrátil sa hore značky a pohľad poskytnul mu novej nádeje, lebo videl, že sa nachádza pod molou, kde ho prenasledovateľ tak snadno neuzre. Ale voda ho hneď odtiaľ preč brala, a poneváč mal ruky na chrbte sviazané, nemohol sa zachytiť. Ponoril sa znovu a pracoval nohami na toľko, že sa dostal nazad na svoje miesto, kde sa prevrátil na chrbát a bár mal ruky sviazané, mohol sa na chrbte jedného koreňa ulapiť a pridržať.

Dr. Knight obával sa svoj úkryt opustiť, a bár snášal strašné muky vo vode v takom položení, držal sa tam až do noci, kedy horko ťažko vyplával a vyliezol na breh. Cez celú noc uchodil potom cez hory a doly, pričom dokaličil sa na celom tele, lebo po tme nevidel pred sebou prekážky a často padal na skalách a pňoch lebo udieral sa o stromy. Konečne opustily ho sily a ztratil pamäť. Keď sa na druhý deň zobudil, prvou jeho túžbou bolo, zbaviť sa povrazu, ktorým mal ruky poviazané. Keď uzrel jednu veľkú skalu, jejž okraj vyčnieval ostro, oddychnul si, a potom obrátil sa ku kraju skaly chrbtom a začal treť povraz o skalu. Bár si pri tom ruky odrel do krve, pokračoval v trení, až bol povraz predraný. Dr. Knight cítil sa byť teraz svobodným.

Cez húštiny a kriaky plaziac sa, ponáhlal sa Dr. Knight na západ. Ale jeho trápeniu ešte nebolo konca, lebo od hladu a často od smädu a od únavy bol celý umorený. Sbieral zeleny a korienky a tým hľadel svoj hlad utíšiť, lež to ho nenasýtilo a bol by snáď zahynul, keby nebol našiel hniezdo vajec, ktorými sa občerstvil. Aby ho divosi nenašli, išiel vždy

veľmi opatrne a pomaly cez húštiny, a kde takých nebolo, cez deň neopovážil sa ani rušať, ale ležal dakde v diere utiahnutý a až keď tma nastala, vybral sa ďalej. Aby nezablúdil, pozoroval polohu hviezd, dľa ktorej vedel zistiť, že kde je západ. Konečne po dlhých trápeniach došiel ku osade belochov celý vysilený a dokaličený, ale zachránený.

— Najviac humbugárov je v Chicagu a potom v New Yorku. V novinách ohlasujú obyčajne hodinky zdarma, lebo na splátky, a vysielajú tovar na C. O. D. Od takých nikdy nekupujte.

— Daktoré kmeny ľudské v ľadových krajoch neznajú o žiadnych chorobách. Tam niet zárodkov chorôb a nikto sa nepamätá, žeby daktorý z jeho známych bol kedy ochorel. Všetci ľudia mrú len následkom staroby alebo nešťastia.

— Najlepším, najzdravším a najlacnejším nápojom na svete je čerstvá voda, a najlepším siliteľom čisté povetrie. Prevetrujte domy, kostoly a iné miestnosti vždy, aj v najväčšej zime.

— Nezabúdajte heslo: Svoj k svojmu, Slovák ku Slovákovi! Podporujte slovenské obchody a podniky, a nedajte sa svádzať švindlerským firmám, ktoré vyhlasujú sa falošne za slovenské.

— Na celom svete je asi dvetisíc rečí a nárečí. A počet všetkých ľudí odhaduje sa na vyše poldruha billiona duší.

Hostina v Persii. (Opis na druhej strane.)

Z RÍŠE PERSIČANOV.

Persičania sú jedným z najstarších národov sveta Už dvatisíc rokov pred narodením Krista Pána bola Persia mohútnou a pokročilou krajinou, ktorá však rozpadla sa. Až pozdnejšie založili si Persičania državu, keď ich kráľ Cyrus odňal Medom nadvládu a dobyl Babylon. Vtedy boli Persičania pomerne vzdelaným národom, ale keď ich prv Gréci, potom Mongoli a Turci premohli, národ upádal, a dnes je Persia slabá a zaostalá krajina. Že Persičania nepokračujú vo vzdelanosti, to vidno aj po ich živote. Bár jaký bohatý je Persičan, ona nemá v dome žiadneho náradia. Naše vyobrazenie predstavuje v dome vysokého úradníka hostinu pohlavárov. Stola nemajú, ale na dlážku pokladú taniere. Stoličiek tiež niet u nich a len jako cigáni si pokľakajú alebo posadajú okolo jedla. Vidličiek, lyžíc a nožov nepotrebujú, ale všetky jedlá len prstami vyberajú a pchajú do seba. Ich domy sú dakedy nádherné, drahé, lež všetky chýže v nich sú prázdne, len na dlážke prestretý je koberec. Európčan zaiste nepochutná si na hostine, kde zamazanými rukami jedia. No nie je to ešte tak ošklivo jako dakde inde. Na príklad v Polynesii ženy žvú jedlá pre hosťov, a u Baškírov poctia vzáctneho hosťa tým, že mu do úst strčia kus mäsa, ktoré bol hostiteľ prv dobre požval.

Hon na nosorožcov. (Čítanie na nasledovnej strane.)

NOSOROŽEC, ČILI RHINOCEROS.

Na suchej zemi najmohútnejším zverom po slonovi je nosorožec. Je to velikánsky, neobratný zver s tvrdou kožou a na nose s rohom alebo s dvoma. Nosorožci sú rozličných druhov a veľkostí, a žijú v južnej Asii, skoro v celej Afrike a na ostrovoch Java, Sumatra a Borneo. Zvery tieto sú príbuznými hippopotamusom a tapirom. Daktoré druhy majú veľmi tvrdú a porásenú kožu, ktorej sa ani olovená guľka nelapí. U iných plemien nevidno rásy tak dobre, a iné vôbec majú hladkú kožu. Sú aj biele druhy nosorožcov so štvorhrannou papulou, ktoré dosiahnu výšku šesť stôp u lopatiek, a dlžku vyše dvanásť stôp, a ich váha páči sa až na tritisíc funtov, ba aj väčšie boly zabité.

Nosorožec je hlúpy zver, a obyčajne neškodný, ale keď je rozdráždený, prejavuje neslýchanú divokosť a odvahu, a bár je nemotorný a ťažký, zná veľmi rýchle bežať. Živí sa rastlinstvom a korenami, ktoré si rohom na pisku ryje jako sviňa rypákom.

Divé národy nehonily nosorožcov často, poneváč nemali k tomu náležitých zbraní, ale belosi s dobrými puškami natoľko prenasledovali ich, že počet rhinocerosov sa stále menší, a sú obavy, že o krátky čas ich vôbec nebude. Za starších čias, kým ešte neboly vynájdené pušky moderné, lov na nosorožcov bol nebezpečný, poneváč olovená guľka neprerazila nad mieru tvrdú kožu zvera, a jestli ho aj zranila, to na veci nemenilo, poneváč nosorožec má veľmi tuhý život a ťažko ho usmrtiť. Obyčajne zakradnuli sa

lovci blízo nosorožca a usilovali sa, streliť mu cez oko do modzgu, alebo do rásu v koži pod lopatkou. Jestli lovec dobre netrafil, jedinou jeho spásou bolo utekať a ukryť sa, alebo na nejaký strom vyliezť. No nosorožci obyčajne žijú na rovinách medzi húštinami rastlinstva, kde stromov niet. Jak lovec nestačil ujsť, zranený a rozdráždený nosorožec na neho podniknul krutý útok a vyhodil ho do výšky svojim rohom na rypáku, alebo ho zašliapnul na smrť. Na vyobrazení predošlej strany vidno jako lovec uteká pred rozpajedeným nosorožcom, ktorého len zranil a ktorý jedného sprievodčieho divocha prekotil. Bývalý prezident Spoj. Štátov, T. Roosevelt, tiež len, že nezahynul pri love na nosorožcov. Jedného zvera zranil ťažko, ale nosorožec sa obrátil a útočil na Roosevelta a bol by ho iste usmrtil, ale v poslednej chvíli, keď už zver bol na blízku, Roosevelt obdivuhodnou chladnosťou strelil a trafil ho tak šťastne, že nosorožec spadnul mu mrtvý u nôh. Sprievodčí boli vo veľkom strachu, keď videli Roosevelta v takom nebezpečí, a kričali na neho, aby utekal. Ale to bola zlá rada a Roosevelt ju na šťastie neposlúchnul. Zver by ho bol iste dohonil a porazil.

— Najvyšší vrch sveta, Everest, je skoro šesť míľ vysoký. Jeho končiar vznáša sa nad oblohu, vlastne nad mrákavami, a noha ľudská po ňom ešte nestúpala, poneváč nikomu nepodarilo sa naň vyliezť.

TRÁPNA DRÁHA.

Prešiel tisíc míľ cez Alasku o samote.

Asi v prostriedku Alasky u rieky Jukon leží indianská osada Kokrines. Kraj ten je ešte divý a neznámy. Okrem jednotlivých zlatokopov, ktorí v chladnej Alaske hľadajú svoje šťastie, vlastne zlato, žiadni belosi tam nežijú ani necestujú. Zima je tam dlhá a krutá.

Mimo francúzskeho missionára, ktorý účinkoval medzi Indiánmi, Leon Stark, zlatokop, bol jediným belochom na celom okolí. Stark tam mienil prezimovať, aby nasledujúceho jara znovu proboval svoje šťastie, lež veľká túha po domovine a po vzdelanom svete ho pojala, i umienil si, že trebárs je zimné cestovanie spojené s ťažkosťami a útrapami a s mnohými nebezpečiami, on predsa odcestuje domov. Svoj úmyseľ aj uskutočnil dňa 20. februára 1909, napriek všetkému odhováraniu so strany missionára a Indiánov.

Do sánok zapriahnutí psi zatiahli opraty na povel a za všeobecného brechotu pohol sa záprah dolu chodníkom, vedúcim ku zamrznutej rieke. Missionár kýval rukami na rozlúčku a o chvíľu už som bol na počiatku mojej dlhej dráhy. V rýchlosti pozrel som na teplomer (thermometer) Fahrenheitovho stupňovania. "Dvadsať päť stupňov pod nullou," mrmlal som sám k sebe, uvažujúc, že jaká zima ma očakáva ďalej v divých krajoch.

Mojim cieľom bolo, dostať sa čo najskoršie do daktorého prímorského prístavu, kde by som mohol vysadnúť na loď, ktorá by ma domov priviezla. Z týchto krajov bolo zvyčajným cestovať cez Fairbanks ku Valdezu, v dialke asi tisíc míľ, ale po dokonálom študovaní mapy odhodlal som sa probovať inú dráhu, po ktorej ešte nikto nešiel. Chcel som zažiť dobrodružstvá a obzreť si neznáme kraje, cez ktoré mňou vyznačená dráha viedla.

Površie Alasky tvorí prirodzené hranice tohože územia. Na severe vlievajú sa rieky do Ľadového Oceánu alebo do Beringského Mora, kým na južných stranách tečú rieky do Tichého Oceánu. Ja som si vyznačil dráhu po rieke, ktorá tečie ku površiu, potom som mienil prejsť cez vrchy a vyhľadať inú rieku, ktorá odtiaľ tečie ku Tichému Oceánu. Inými slovami, ja som chcel precestovať Alasku južným smerom, kadiaľ ešte noha belocha nestúpala. Takým smerom mienil som sa dostať do Sewardu, na polostrove Kenai, kde by som počkal na dajakú loď. Táto dráha viedla skoro tisíc míľ cez Alasku, kde panovala arktická zima a kde bola zem ešte neznáma, a ja som len sám jediný cestoval. Mal som dobrý záprah pozostávajúci zo sedem psov, ľahké sane naložené potravinami a inými potrebami, a mal som sebou aj zvyčajné vystrojenie šnahových topánok (snow shoes), kožušín a pušky.

Za prvé dni nič zvláštneho nepotkal som. Sledoval som zamrznutú rieku Jukon za päťdesiať míľ a potom obrátil som sa južným smerom po menšej rieke Jukakaket zvanej. Tak som cestoval až ku vtoku

menovanej rieky, kde som potkal dvoch zlatokopov, ktorí mi radili počkať za čas pri novo objavených zlatých poliach Innoko, kde by som si mohol zadovážiť čerstvé zásoby mäsa pre seba aj pre psov.

Cestovanie po Jakakaketu bolo veľmi obtížné a nebezpečné. Rieka bola síce zamrznutá, ale miestami boly veľké prúdy a voda tiekla po ľade, dakedy aj v hlbke dvoch stôp. Pobrežie zariastnuté bolo hustými kriakmi, takže nebolo možno na brehoch cestovať. Voľky-nevoľky pokračoval som po zamrznutej rieke, vyhybujúc vode jako som najlepšie mohol. Mnohokrát boly brehy rieky také príkre, že som musel často na druhú stranu prechádzať. Ale to nebolo ináč možným, len keď som porobil mosty z vrbín a haluzia. Cez takéto slabé mosty preťahoval som psov so sánkami cez rieku. No ja, znajúc cestovanie po Alaske, bol som na to pripravený, a podobné prekážky som očakával.

Mojou obyčajou bolo, rozložiť si šiator asi o troch hodinách popoludní, aby som mal dosť času dreva narúbať na celú noc, a uvariť si nejakú večeru. Spať v šiatri v zime od dvadsať do päťdesiať stupňov, človek musí byť opatrným, a musí cez celú noc veľký oheň udržovať, aby sa koľko toľko sohrieval pri ňom. Ovšem, ja som bol dobre zaopatrený kožuchami, do ktorých som sa na noc zamotal. Jakonáhle začalo svitať, už som bol zas na nohách, sobral som šiator, položil ho na sánky a pokračoval vo svojej ceste.

Asi o týždeň pozdnejšie opustil som Jukakaket a prejdúc cez výšiny a hory, prišiel som k rieke In-

noko, ktorá tiež vteká do Jukonu. Ale neprešiel som po tejto rieke mnoho míľ, keď som natrafil na schodnú cestu, ktorá má zaviedla do novej osady Ophir City, ktorú zlatokopi len nedávno boli založili. Osada táto ležala asi sto päťdesiat míľ od Kokrinesu.

Rozhodnul som sa tu zostať za čas a odpočinúť si. Aj psom treba bolo sotavenia, lebo následkom planej dráhy boli vysilení a vytrápení. Okrem toho traja mali nohy omrznuté a boľavé. Preto som sa tu chcel za čas zadržať, aby sa psi vyliečili. Ale zahálať som nechcel a preto vybral som sa na polovačku, lebo som potreboval čerstvého mäsa pre seba i pre psov. V okolí Beaver Mountains zastrelil som kariboa, zvera to, ktorý je jako polovičný byvol a jeleň. Mäsa teda mal som dosť.

Poneváč dvaja zo psov boli v takom stave, žeby pokračovať v ceste nemohli, zanechal som ich v Ophir City a dňa 18. marca odcestoval som preč. Toto bola moja posledná stanica, kde som našiel belochov; ďalšia moja dráha viedla cez divé a neznáme kraje. Poneváč som chcel čím rýchlejšie pokračovať, nemohol som všetky zásoby brať sebou, už aj preto nie, že som mal len päť psov teraz. Teda šiator a iné zbytočné vystrojenie zanechal som na mieste. Od toho času musel som spávať pod stromami, kde ma noc zastihla. Proti zime chránil som sa tak, že som si každý večer narezal konárov, ktoré som na kopu nahádzal. Na to položil som svoj spáci mech z kožuchov ušitý, do ktorého som sa vtiahnul na noc. Aby som však ešte lepšie bol chránený, zavolal som psov a dal som im spať na mne. Tak bolo i mne

i psom teplejšie. Rozumie sa ale, že som vždy rozložil taký oheň, ktorý cez celú noc horel pred nami. Vedla lúžka mal som nahotovené drevo, aby som na oheň mohol prikladať dľa potreby, a tiež svoju ušku držal som si po ruke. Potravín nabral som si čo najviac, lebo na celej svojej ďalejšej ceste, ktorá mohla obnášať šesť sto míľ, šiel som cez divinu, kde som okrem snáď mäsa ničoho nemohol dostať.

Na štvrtý deň po odchode z Ophir City dorazil som ku rieke Kuskokwim, ktorá je veľmi veľká a začína sa v površí v súsedstve Mount McKinley, ktorý je navyšším vrchom v severnej Amerike. Umienil som si, že budem túto rieku sledovať dokiaľ mi len bude možno, a potom prejdem cez nejaký priešmyk pomedzi vrchy a tak ďalej ku pobrežiu Tichého Oceánu.

Prejdúc asi päťdesiať míľ po rieke Kuskokwim, prišiel som k menšej rieke, ktorá do tamtej vtekala. Tu našiel som niekoľkých Indiánov, ktorí mi dali úpravu jako ďalej cestovať. Jedného z Indiánov vzal som si za vodiča a bez meškania nastúpil som ďalšiu cestu hore riekou Kwikpukna až sme prišli na miesto, kde sa rieka na dvoje delila. Ja som sledoval ľavý tok rieky až k jej začiatku, a tam medzi vrchmi našiel som velikánska ležiská uhlia, ktoré až na povrch zeme vyčnievalo na brehoch. Zem bola síce zapadlá sňahom, ale jako som najlepšie vedel, naznačil som si mapu, a z uhlia som si vzal na ukážku. Pozdnejšie poslal som kus uhlia vládnym úradom do Washingtonu. O pár dní vrátil som sa ku Indiánom u rieky Kuskokwim.

Asi tridsať míľ od ústia rieky Kwikpukny našiel som druhý tábor Indiánov, pomenovaný Nikolaj preto, že medzi Indiánmi žil jeden pravoslávny kňaz menom Starý Nikolaj, ktorý pochádzal z ruskej a indiánskej krve, a ktorý za mladých čias účinkoval v ruských missiách na pobreží Behringského Mora. On bol veľmi pobožný, ale si sťažoval, že nemôže omše slúžiť často, poneváč nemá sviečok. Keď som mu daroval niekoľko sviečok, veľmi mi ďakoval a dával mi rady ohľadom ďalšej mojej dráhy.

Trebárs som bol ďaleko od všetkých belochov, predsa nemal som strachu pred Indiánmi. Ja som bol presvedčený, že Indián je dobrý človek, len s nim treba znať jako zachádzať. Aj to som zkúsil, že čím menej styká sa Indián s belochmi, tým sa má lepšie jako hmotne tak aj mravne. Tak sa zdá, že belosi robia Indiánov zlými ľuďmi.

Starý Nikolaj mi vyprával, že on raz za mladi prešiel tým krajom, kadiaľ ja cestujem, a nakreslil mi mapu, ďľa ktorej som mal pokračovať. Ale prikazoval mi, aby som dával pozor na jeden trojhranný vrch, od ktorého na ľavo v dialke asi dvadsať míľ najdem priešmyk, ktorým môžem prejsť cez tamejšie veľké vrchy.

Zanechavše Nikolaja, našiel som rieku v zlom stave ku cestovaniu. Na mnohých miestach bola rieka taká prudká, že ľad tvoril len veľmi tenkú pokryvku vody, a preto som musel byť opatrným. Raz psi so sánkami prešli cez kus hladkého ľadu a ja som bežal za nimi. Razom ľad preboril sa mi pod nohami a pred očima zjavil sa mi ostrý prúd vody.

Rýchle vyskočil som na sánky, lež psi, cítiac väčšiu ťarchu, začali ustávať a v tom už aj sánky začaly sa cez ľad zapádať. Sobral som všetky svojej sily a sústrednil som ich v jeden stašný výkrik, ktorý mal dobrý účinok, lebo psi sa naľakali a skokom hnali ďalej vezúc sánky a mňa na nich za sebou až došli na pevný ľad, kde sme si oddychnuli. Vrátil som sa potom ku diere v ľade a vopchal som tam dlhý stromčok, lež na dno rieky som nedosiahol. Tak nebol som veru ďaleko od smrti.

Na miestach, kde víchor vymietol sňah na ľade rieky, psi išli rýchle a cesty nám ubúdalo, lež často došiel som na miesta, kde vysoký sňah pokrýval ľad a psi sa tam nemohli hnúť. Vtedy musel som ísť vopred na svojich sňahových topánkach, aby som im prekliesnil cestu. Potom vrátil som sa pre psov a tak musel som tou istou cestou prejsť tri razy.

Raz došiel som na miesto, kde v dlžke viac míľ vietor odfúkal sňah a ľad bol čistý ani sklo. Psom sa išlo dobre, lež ja som sa klzal a viac ráz som spadnul. V každom takom prípade, psi sa obzreli, otočili a vrátili ku mne, pričom sánky prevrhli, a mal som potom daromnú robotu a márnil som čas. Na jednej zákluke zbadal som, že prvý pes zabrechnul a začal prudko bežať. Iní psi ho nasledovali a vo chvíli sánky letely po hladkom ľade tak, že som nestačil s nimi bežať. Ja som si neznal ináč vysvetliť vec, jako tak, že tadiaľ musel prebehnúť zajac lebo líška a psi že stopu sledujú. Schytil som teda pušku a prichystal sa na každý prípad. Psi čím diaľ tým väčšiu dychtivosť prejavovali, a sánky kolísaly sa

raz sem, raz tam jako loď na rozbúrených vlnách mora. Mal som dosť ťažkostí s udržovaním rozvnováhy, aby sa sánky neprehodily. Náhle zatočili sme sa na zákrute rieky, a tam stojác pod stromom, bol ozrutný medveď. Že som bol prekvapený, to si každý domyslí, lebo bár je v Alaske mnoho rozličných medveďov, v zime všetci odpočívajú v dierach medzi skalami, lebo v zemi, alebo len pod sňahom. Tento snáď prebudil sa priskoro a vyšiel pozreť, či už jaro blíži sa. Psi bežali na medveďa odvážlive, ale boli by iste zle pochodili, lebo súc zapriahnutí do sánok, neboli by sa mohli chrániť v páde bitky. V rýchlosti strelil som na macka, lež len zranil som ho. Medveď zdal sa byť veľmi prekvapeným, a ja očakával som, že na mňa podnikne útok, jako to obyčajne ranený medvedi robia; ale miesto toho začal si kúsať ranu v klbe a potom zapchávať ju sňahom, čo keď nepomáhalo zastaviť tok krve, naškriabal machu so stroma a tým si ranu zapchával.

Jednanie medveďa bolo také smiešne, že som sa nemohol zdržať od smiechu. Lež keď medveď slyšal môj smiech, rozdráždil sa, srsti sa na ňom zježily a chystal sa skočiť ku mne, no na to nečakal som, ale nameriac si dobre, strelil som mu do krku. Sotva sa svalil medveď na ľaď, už boli psi na ňom a trhali ho pažrave. Medveď však bol na mieste mrtvý, lebo guľa mu prerazila väzy v krku.

Zabitý medveď mohol byť jedenásť stôp dlhý a mal hnedú srsť. Ale bol taký chudý, a kožušinu mal takú zkazenú, že sa ho nevyplatilo ani odrať.

Nasledujúcej noci prebudil som sa na brechot psov, ktorí zdali sa byť veľmi popúdení, lebo sem a tam skákali a hrčali. Ja som ulapil svoju pušku, ktorá vedla mňa ležala, a ohliadal som sa, lež v tme nič som nemohol uzreť. No chovanie sa psov mi vysvetlovalo, že dačo neobyčajného musí byť na blízku. Vyliezol som teda zo svojho mecha, na čo psi začali vyskakovať na strom, pod ktorým som spal, a hnevlive hrčali a skučali. V tom na strome čosi strašne zamačalo až sa v horách ozývalo. Mačanie bolo zdlhavé a končilo sa asi tak, jako keby ženská srdcolomne kvílila. Mne až krv v žilách zastydla, ale bár jako som zrak napínal, nemohol som ničoho vidieť, až razom zjavily sa tam dve malé ohnivé guľky. Bez váhania nameril som medzi tie svetlá a strelil. Desný vresk ozval sa a potom čosi spadlo so stroma, a psi v tom istom okamihu skočili na horného leva, čili pumu, lebo ona to bola. Za chvíľu trvala tam veľká patália; psi skučali a brechali a mrvili sa s pumou. Ja som rýchle hodil suchých konárov na oheň a keď plamene vyšlahly, videl som, že psi trhajú dravca, ktorý bol smrtelne ranený do hlavy, ale ešte bránil sa, no psi čoskoro dokončili dielo guľky. Jako sa mohla puma dostať na strom rovno nad mojou hlavou, keďže psi na mne spali, to je záhadným, jako divným je aj to, že sa zver opovážil prísť k ohňu. Ja som sa vrátil k ohňu a vliezol zas do svojho spácieho mecha, no zaspať som nemohol, lebo psi boli cez celú noc nespokojní a chodili ku zabitému zveru, aby na ňom svoj hnev opätne vyliali. Netrpezlive čakal som na svitanie, aby som mohol

vstať a pobrať sa ďalej. Nevyspatí a nevrlý vstal som ešte za tmy, a jakonáhle začalo trochu svitať, už som bol na ďalšej ceste. Puma bola celá dotrhaná psami a zanechal som ju na mieste.

Povedla rieky, po ktorej som cestoval, videl som stopy vlkov, a poneváč v Alaske sú vlci veľkí a draví, pripravoval som sa na nich v páde by ma napadli. Aby som ich odstrašil cez noc, nakládol som dvojnásobný oheň pri svojom lúžku medzi hustými jedlami. Nespal som snáď ani za hodinu, keď psi začali vrčať a jeden poťahoval môj spáci mech, aby ma upozornil na nebezpečie. Ja som pochopil, že pes ma darmo neťahá. Okolie toho bolo plné dravých zverov, nuž bol som na všetko pripravený. Rýchle hodil som na oheň kopu konárov a suchých kriakov a plamene hneď vyšlahly vysoko a žiarily okolie. Obzeral som sa na všetky strany, lež nič som nevidel, ale poneváč psi neprestávali vrčať a skučať, vedel som, že čosi musí byť na blízku. Ale razom videl som pred sebou dve oči, ktoré na mňa pozerali. Oheň zrkadlil sa v nich. Nazdával som sa, že mám pred sebou dákeho velikánskeho vlka. Nemeril som medzi oči a strelil. Oči sa hneď ztratily. Za chvíľu som čakal, čo bude nasledovať, ale poneváč vôkol bolo všetko ticho, hneď som zas zaspal, lebo som bol od minulej noci nevyspatý a unavený. Ráno šiel som pozreť zastreleného vlka, ale k svojmu prekvapeniu našiel som tam zastrelenú velikánsku sovu.

Ja som sa obzeral, či by som dakde nenašiel stopy nejakých indiánskych lovcov. Bolo mi veľmi clivo v tých pustých a tichých horách. Človeka ne-

videl som už za sedem týždňov a veľmi som si prial, potkať aspoň Indiána. Mrtvá tichosť hôr strašne na mňa účinkovala. Cestovanie po rieke bolo plané, lebo napriek tuhej zime miestami miesto ľadu našiel som zúrivé prúdy vody. Na takých miestach musel som rieku opustiť a cestovať po brehoch, čo bolo s ťažkosťami spojené, nakoľko popri rieky boly všade husté vrbiny, cez ktoré musel som kliesniť cestu pre psov so sánkami. Niekedy musel som vrbiny vytínať sekerou a viac ráz sem a tam chodiť a sňah šliapať. Na jednom mieste boly brehy rieky také príkre, že sánky nemohly tamaď prejsť vôbec. Rieka bola tu veľmi prudká. Nechal som teda psov kde boli zastali a šiel som hľadať priechod. I prišiel som ku stavu, kde boly veľké kopy ľadov nahromadené cez rieku, a tvorily na pohľad silný most. Prechádzajúc po tom ľadovom moste, poklznul som sa, ľad sa podo mňou preboril a spadnul som do silného prúdu. Prvou mojou myšlienkou bolo, shodiť so seba bundu a sňahové topánky, a po veľkom namáhaní vyplával som úplne vysilený a premrznutý. Aby som si sňahové topánky a bundu zachránil, bežal som propri rieke za vodou a šťastne vylovil som si sňahové topánky, bez ktorých bolo by mi nemožným po hlbokom sňahu cestovať, ale bundu som utratil. V bunde som mal kadené okuliare, ktoré človek musí mať, aby mohol hľadeť keď sňah odráža slnečné lúče, a tie som tiež utratil, jako aj kompas a zlatého prachu v cene viac sto dollárov.

Horko ťažko dostal som sa ku svojmu záprahu, lebo zmáčané šaty na mne zamrzly a ztvrdly tak, že

som sa sotva rušať mohol. Na šťastie bol som oheň rozložil pri sánkach, na ktorý nahádzal som ráždia. Tu som sa usalašil a prenocoval, lebo som nebol v stave ísť ďalej.

Nasledujúceho rána soťal som vysoký strom, ktorý padnul krížom cez rieku. Ale psi so sánkami nemohli prejsť cez drevo a tak som bol nútený jako psov, tak aj sánky a batožinu na chrbte prenosiť na druhú stranu rieky.

Odkedy zanechal som Starého Nikolaja, cestoval som cez kraje, kde boly samé roviny bez vysokých vrchov, lež teraz prichádzal som ku pohoriu Alasky. V dolinách vrchov boly jedlové lebo smrekové a jalovcové lesy, lež vrchy boly celkom pusté, smutné, bež všetkých stromov. Sňah na vrchoch bol veľmi hlboký, takže cez ne prejsť bolo by nemožnosťou. No na šťastie rieka bola dobre zamrznutá a sňah s ľadu odfúkaný vetrom, čo umožnilo rýchle pokračovanie v dráhe. Pred sebou uzrel som vysočizný vrch, ktorý bol trojhrannej podoby. Dľa neho som poznal, jako mi to Nikolaj bol hovoril, že som blízko priešmyku, cez ktorý možno prejsť na druhú stranu površia.

Pokiaľ som len mohol okom uzreť, všade len pusté vysoké vrchy stály predo mňou. Vedel som, že cez vrchy nemožno prejsť, len cez ten priešmyk, ktorý bol Nikolaj označil. Stromov a vôbec žiadnych rastlín nebolo vidno nikde na míle a míle. Preto som bol nútený vrátiť sa ku najbližšiemu lesu, aby som si dreva nabral na sánky. Palivo musel som mať, aby som v noci nezamrznul, a tiež, aby som si mohol

jedlo pripraviť. S tým ztratil som mnoho času. Tej noci stál som pri svojom ohni, dve sto míľ od najbližšieho človeka, a poslúchal som zavyjanie dravých vlkov, ktorí po tme hľadali si dajakú korisť. Až teraz začal som dobre chápať, že v jakom postavení sa nachádzam.

Na druhý deň vyšiel som na končiar vrchu a ohliadal sa. Všade boly len samé vrchy a za nimi tiež len vrchy, ichž končiare siahaly ku oblohe nebeskej. Okrem sňahu a vrchov nevidel som ničoho, len početné stopy vlkov.

Za týždeň vychádzal som na vrchy, hľadajúc priechodný priešmyk, ale po každé vrátil som sa do svojho táboru na noc bez výsledku. Na siedmy deň však šiel som iným smerom a ku svojej radosti našiel som priešmyk, ktorý tiahnul sa dolinou medzi príkrymi a vysokými vrchami.

S novou chuťou vybral som sa na ďalšiu cestu. Sňah bol na vrchu zamrznutý a strieň bol tak silný, že psom bolo ľahko ťahať sánky po hladkom a rovnom strieňu. O pár hodín zbadal som, že idem dolu dolinou k južnej strane pohoria. Ale nové ťažkosti sa mi zjavily, lebo víchor prihnal tmavé mračná a za chvíľu dostavila sa sňahová metelica. V rýchlosti vypriahnul som psov a tam sme sa spolu utiahli ku sánkam na hromadu, aby nám bolo teplejšie. Sňah padal bez prestania za dva dni a dve noci, a za ten čas som sa z mojho mecha ani raz nevytiahnul.

Keby som nebol sňah smietal a dlávil, boli by sme sňahom celkom zapadli. Dreva som nemal a na blízku nebolo ani kriačka, teda zimu som pocitoval

dvojnásobne, a musel som jesť len surové mäso a slaninu, a sňahom som si smäd hasil.

Keď sňah prestal padať, ponáhlal som sa preč, aby som dorazil dakde ku lesu, kde by som si mohol oheň rozložiť a sohriať sa, a hlavne vysušiť svoje premoklé šaty. Ale hneď som musel od svojho plánu upustiť, lebo sňah bol taký hlboký, že psi norili sa v ňom a nevládali sánky ťahať. Pripravil som si teda sňahové topánky, pomocou ktorých mohol som po vrchu sňahu chodiť, a ponechavše psov na mieste, šiel som sám preč. Prejdúc asi dvanásť míľ, prišiel som na prvú stopu stromov. Narúbal som dreva a zapálil vatru, pri ktorej som aj prenocoval, lebo bolo už pozde vrátiť sa ku psom. Za včasného rána vybral som sa zpiatky ku sánkam a ku svojmu prekvapeniu videl som, že psi sami prichádzajú za mňou, lež veľmi ťažko im bolo sánky tiahnuť.

Sotva sme došli ku lesu, kde som bol nocoval, keď znovu začal sňah padať. Pokrm sa nám mínal a uznal som za potrebné, vynsť na polovačku. Úfal som zabiť soba, ktoré sa tu maly živiť dľa rozprávania Starého Nikolu. Sob je najväčší jeleň na svete a váži aj vyše tisíc funtov, nuž jeden by nám bol postačil na dlhú dobu. Vyčkal som kým sňah prestane padať a potom vybral som sa do lesa. Slnko jasne svietilo na sňah a to mi škodilo očiam, lež nepripisoval som tomu veľkú dôležitosť. Lež o nejaký čas pocítil som v očiach ostrú bolľasť, jako by som mal horúci piesok v očiach. Kým som sa vrátil domov, bol som skoro slepý a od bolasti šialený. Vedel som, že trpím na tak zvanú sňahovú slepotu. Vtiahnul som

sa do svojho mecha a stonal som, na čo psi prišli a lízali mi tvár zo súcitu. Za celé dva týždne ležal som tak bez pomoci. Cez deň nevidel som nič, ale v noci v polotme bol som v stave predmety rozoznávať. Ale aj to mi robilo ťažkosti. Na šťastie mohol som prikladať na oheň a narúbať dreva a nakrmiť psov.

Po dvoch týždňoch oči sa mi zahojily. Prezeral som zásoby a vypočítal, že mám len niekoľko funtov rýže a mletého ovsa a trochu jelenieho mäsa a slaniny. K najbližšiemu človeku ale mal som ešte najmenej stopäťdesiať míľ cesty. Jak sa mi čo nepritrafí zastreliť, zhyniem hladom aj moji psi.

Nasledujúcej noci zobudený som bol strašným zavýjaním a brechotom, a v nasledovnej chvíli povstal boj o život medzi psami a vlkami, ktorí na nich veľkým počtom útočili. Bez rozmýšľania pochytil som pušku a začal strieľať, aby som vlkov odstrašil. No musel som strieľať len do povetria, ponevádž psi s vlkmi boli v jednom klbku a mohol som práve tak psa zastreliť jako vlka. Tak sa zdalo, že vlci si strely nevšímali. Vyskočil som teda a pochytiac hromadu nachystaného ráždia a dreva, hodil som to na oheň, ktorý bol skoro vyhaslý. V tom pocítil som, že ma čosi za čiňmu ulapilo a na zem do sňahu stiahlo. Nemal som času na rozmýšľanie, a ani neviem jako som to zrobil, ale predsa ulapil som v ohni horiacu hlaveň a šťúril ju vlkovi medzi oči, lebo to bol vlk, čo ma za nohu bol ulapil. Vlk skavučal a odskočil. Medzitým oheň zmohol sa a mohol som vidieť ten strašný boj psov s vlkmi. Chudáci psi boli dotrhaní tak, že z daktorých už aj črevá viseli, ktoré vlci

hneď hladovite hltali. Rýchle nabral som horiaceho dreva z vatry a rútil na zápasníkov, čo malo nad očakávanie dobrý účinok, lebo zbesilí vlci strašne zavýjajúc, rozprchli sa. Hodil som ešte viac dreva na oheň, aby som vlkov odplašil, a tu pri svetle vatry zjavil sa mi desný obraz. Moji verní a oddaní psi boli roztrhaní. Dvaja sa už v posledných smrteľných úzkostiach triasli, a druhí dvaja oblizovali si krv so škaredých rán, pričom ľútostive pišťali a na mňa upierali svoje zraky jakoby o pomoc prosili. Nemohúc sa na to dívať, postrieľal som ich, aby boli zbavení trápenia. Len jeden zo psov jako by zázrakom vyšiel zo strašného boja temer bez poranenia.

Nasledujúceho rána sobral som sa ďalej. Do sánok zapriahnul som svojho jediného psa a sám seba vedľa neho. A tak sme spolu tiahli sánky po sňahom pokrytom ľade rieky. Cez deň slnečné teplo zmäkčilo sňah a dráha bola obtížna. Z tej príčiny umienil som si, že napozatým budem v noci cestovať a cez deň odpočívať. Dráhu som po tme ztratiť nemohol, poneváč rieka tiekla cez vysoké a príkre koryto. Ale bolo to nebezpečné cestovanie, lebo ľad na rieke bol miestami veľmi tenký, takže som slyšal prúd vody žblnkotať. Raz stalo sa, že pes vybrechnul, a pozrúc dolu, videl som, že prepadnul cez dieru v ľade a visel na remeňoch, ktorými bol do sánok zapriahnutý. Mňa ľad lepšie udržoval, poneváč som mal na nohách sňahové topánky vyše šesť stôp dlhé, takže moja váha rozdelená bola na väčší priestor.

Pes zanechával krvavé stopy za sebou, čo ma upozornilo na jeho boľavé nohy, ktoré mal na tvr-

dom sňahu a ľadoch sodraté do krvi. Aby som mu odpomohol, narezal som kusy kožucha a tie som mu na nohy obviazal, po čom on patrne veselšie ťahal sánky.

Za tri nasledujúce noci cestoval som dolu riekou, a potom dorazil som ku veľkej rieke, ktorá bola Indiánom známa pod menom Skventna. Na tom mieste bola temer pol míle široká, a vedel som, že idem dobrou dráhou, lebo rieka vtekala do rieky Jentny, a táto zas ešte do väčšej rieky Susitny, ktorá vtekala do Tichého Oceánu.

Ja som sa teraz pustil dolu Skventnou a cestovanie tu bolo lepšie, lebo ľad zdal sa byť hrubším a bezpečnejším. Za štyri noci cestujúc, došiel som na miesto, kde rieka spájala sa s Jentnou. Blahoželal som si, že som toľkú dráhu už prekonal, a odteraz že mi bude už snadnejšie. Lež prišiel dážď a padal ustavične cez celý deň aj nasledujúcej noci. Následkom dážďu sňah zmäknul tak, že som ani so svojimi sňahovými topánkami nemohol po ňom chodiť, lebo za každým krokom vhúpnul som na tri alebo štyri stopy do sňahu. Proboval som výnsť na vrch, ale sňah bol všade mokrý a mäkký, a nebolo mi možno ísť ďalej.

Po dlhšom uvažovaní rozhodnul som sa, že počkám tu kým sa ľady na rieke pustia, čo sa mohlo dosť skoro stať následkom príchodu teplejšieho počasia a dážďu. Keby sa ľady pustily, potom by som mohol na nejakej plti plaviť sa dolu vodou. Prezrel som si potraviny a našiel som ešte na štyri dni jedla

pre mňa a pre psa. Vypočitoval som si aj to, že som už len asi šesťdesiať míľ od najbližšieho človeka.

Štyri dni prešly a jedlo sa mi celkom minulo, ale ľad na rieke ešte stál. Za ten čas soťal som niekoľko stromov a shotovil si plť, no tá nebola náležite zrobená, lebo nemal som žiadnych nástrojov okrem sekery.

Aj piaty deň prešiel a ľady sa nehnuly ešte, a celý deň som už hladoval. Hlad pociťoval som tým viac, že už za viac dní sporil som s pokrmom a nikdy som sa nenasýtil. Chcel som ísť na poľovačku, no nohy mi vypovedaly službu. Bol som taký slabý, že som sotva obstál na nohách. Hlad ma trápil natoľko, že som svojho obľúbeného psa zastrelil, aby som sa ním mohol živiť. Ale keď som ho videl mŕtvého, taká ľútosť ma pojala, že som sa pustil do plaču a ležal som tam na mieste do druhého rána.

Za dva celé týždne nejedol som ničoho okrem mäsa z môjho psa, ktoré som si nad ohňom po kúsku piekol.

Že jako som sa pritom cítil, to sa ani opísať nedá. Nejiesť nič len psie nesolené mäso, ktoré už aj škarede páchlo, bez prístrešie a samojediný žiť tu v divine, to veru bolo hrozné. Ale aj psie mäso sa mi už míňalo, a čo si počnem, keď ho viac nebude? Zaiste tu hladom zhyniem, lebo odnikiaľ žiadnej pomoci očakávať som nemohol.

V noci 17. mája ľad začal praskať a lámať sa, čo znelo jako by z kanónov strieľal, a potom sa ľady pustily dolu riekou. Na druhé ráno potisnul som svoju plť do rieky, aby som sa na nej odplavil,

poneváč inej rady som si nevedel dať. Bolo to nebezpečným podujatím, púšťať sa na slabej malej plti medzi ľadmi, ktoré po prúdoch rieky boly tým viac nebezpečné, lež tu zostať bez pokrmu, bez prístrešia, to nebolo lepšie. Práve som začal svoje veci nosiť na plť, keď hore od rieky slyšal som veslovanie a hneď potom aj ľudské hlasy, ktoré boly prvými čo som za dva mesiace slyšal. Pretieral som si oči, či sa mi to len nesníva. Kde by sa tu ľudia vzali? Lež hneď na to uzrel som na rieke veľkú plť, na ktorej dvaja mužovia veslovali.

Vystrelil som z pušky na znamenie, že pomoc potrebujem. Pltníci pristali na brehu, kde som sa nachádzal, a boli práve takí prekvapení jako ja, a nechceli mi ani veriť, keď som im vyprával, že som samojediný cestoval od Jukonu. Z reči do reči dozvedel som sa, že to boli dvaja zlatokopi, ktorí pri prameňoch rieky Jentny hľadali zlaté ležiská. Jeden z nich menoval sa Daniel a druhý Connor. Oni nemali žiadneho pokrmu sebou, lebo boli mali malé zásoby a tie už pred dňom spotrebovali, ale keď som im ponuknul mojej psiny, ďakovali mi, že ešte nie sú hladní nadosť k takému jedlu. Vzali ma na svoju plť a onedlho cestovali sme rýchlosťou šesťdesiať míľ za hodinu, to jest tak rýchle jako expressný železničný vlak.

Ja som bol slabý a nezdravý, takže som im nemohol byť na žiadnej pomoci. Ľahnul som si teda na stred plte a tam som si blahoprial ku tomu šťastiu, ktorého som sa dočkal. Hlas ľudský zdal sa mi byť veľmi milým, a tešilo ma, že som v spoloč-

nosti ľudí. Samota v horách bola ma prv viac trápila než hlad a všetky iné neresti.

Keď sme boli na plti asi za pol hodiny, Connor hovoril, že on zná o jednom úkryte, v ktorom sa trochu pokrmu nachádza, ale že sa musíme preplaviť na druhú stranu menšej rieky, ktorá vteká do Jentny. S plťou nebolo nám možno prejsť cez rieku pre veľkú prudkosť vody a tiež pre nárómné množstvo ľadov, lež pozdejšie našli sme starý indiánsky čln, na ktorom chceli sme sa previesť na druhý breh, ale v prostriedku rieky ľady udrely do člnu, ktorý sa hneď prelomil a utonul. Octnuli sme sa vo vode, ktorá nielen prudko tiekla, ale aj massy ľadu a dreva sa dolu ňou plavily, následkom čoho nám bolo plávanie obťažené. Daniel myslel, že sa topím, lebo pre slabosť len horko ťažko držal som sa nad vodou, a prispel mi k pomoci. Viac ráz jeden lebo druhý z nás bol ľadom alebo drevom zastihnutý a urazený, a boli sme všetci traja v nebezpečí smrti, ale sme si vzájomne pomáhali a konečne aj šťastlive sme vyplávali. Potom sme sa ponáhľali k úkrytu, kde sme úfali najsť pokrmu, no miesto bolo prázdne a my na tele i na duchu zronení kráčali sme hore riekou, hľadajúc nejaký spôsob, dostať sa na druhú stranu ku našej plti. Po dlhom pochode našli sme priechod, a potom za deň a noc pripluli sme na svojej plti ku stanici Susitny, kde táborilo asi päťdesiať belochov a mnoho Indiánov. Tu sa mi dostalo pomoci. Z počiatku musel som požívať len tekutý pokrm, ale aj to len v malej miere. No za niekoľko dní som sa sotavil, len nohy ma bolely a boly ešte

veľmi spuchnuté. Cukor a soľ išly mi najviac na chuť, a ľudia sa divili, že si všetko trikrát solím a cukor stále ciciam.

Keď som sa už dosť dobre cítil, odcestoval som ďalej a dňa 1. júna dorazil som ku moru. Tak som prekonal tisíc míľ dráhy cez drsnú krajinu o samote. V prístave Seward počkal som na loď, ktorá ma k domovine priviezla, a keď som zas uzrel svojich milých príbuzných a priateľov, bol som blažený nad mieru, ale na svoju cestu po Alaske nikdy nezabudnem.

— Najbohatším národom sveta sú Amerikáni. Spoj Štáty vládnu väčším bohatstvom, než bár ktoré dve iné krajiny spolu.

— Anglická míľa je dlhšia trochu než poldruha kilometra. Kilometer je asi päť osmín míle. — Jard je o tri a tretinu cola kratší než meter.

— V Alaske sú vajcia veľmi drahé — tucet stojí obyčajne $5.00, a najnižšia cena bola $1.00. Príčina je tá, že zrno a iné krmivo je drahé. Pre veľkú zimu obilie tam nedozreje, železníc niet, a na vozoch dovážať do diaľky po zlej dráhe je ťažko.

— Slovenské knihy sú pomerne o mnoho drahšie než anglické. Príčina je tá, že Slováci málo kníh kupujú. Slovenská kniha je tlačená obyčajne v 5,000 výtiskoch, kdežto anglické knihy tlačia sa na stá tisíce. Čím viac tlačí sa razom, tým sú knihy lacnejšie.

— Z Viedne do New Yorku je 4,740 anglických míľ, a z Brem do New Yorku 4,235 míľ.

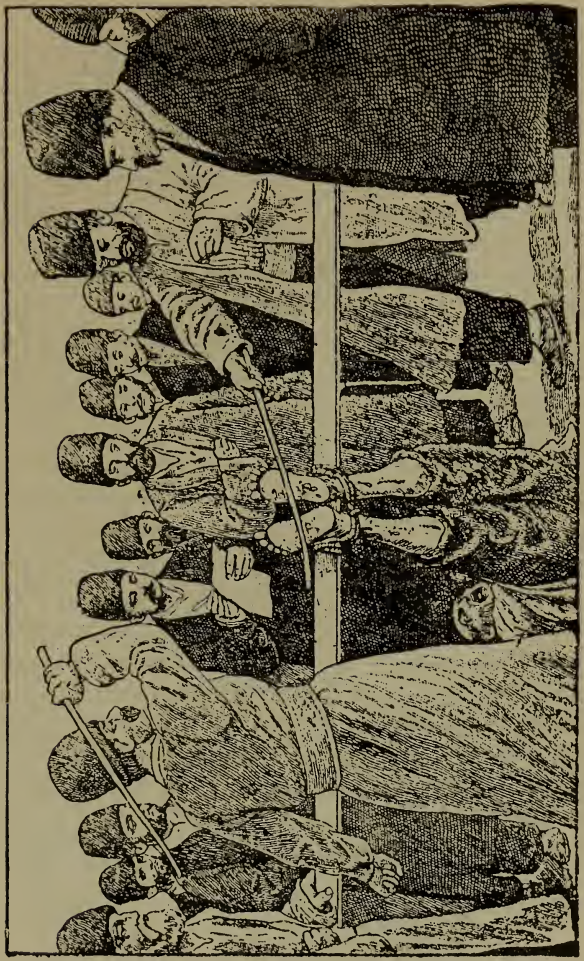

Trestanie zradcov. (Čítanie na druhej strane.)

TRESTANIE ZRADCOV V PERZII.

Povstania proti vláde perzickej sú veľmi časté. Boje medzi povstalcami a prívržencami vlády sú kruté, poneváč pardonu nedávajú si protivníci, ale zajatcov nemilosrdne zabíjajú. Preto tam panuje heslo: zvíťaziť, alebo zomrieť!

Víťazi neuspokojujú sa s tým, že premožených protivníkov zabijú; jestli tušia, že zajatci vládnu nejakými pokladami, nútia ich vydať všetky bohatstvá, a jak sa zdráhajú, používajú strašného mučenia nešťastníkov, aby ich prinútili vyzradiť, kde majú peniaze ukryté.

Medzi iné spôsoby mučenia patrí takzvaná "bastonada", ktorá pozostáva z toho, že nešťastníka po podošvách bijú paliciami. Nohy mu priviažu na rozdvihnutú žrď, jako to vidno na vyobrazení predošlej strany, a potom ho šľahajú. Po niekoľkých úderoch palice pretnú kožu úbožiaka, takže mu telo vyčnieva, a po dlhšom šľahaní má podošvy celkom dokaličené. Lež kati palicujú ho ďalej až mu do kostí rozcapartujú telo. Sú to strašné muky, lež najdú sa zatvrdliví mužovia, ktorí to všetko radšie snesú aj zomrú než by mali svoju tajnosť vyzradiť a protivníkom učiniť radosť. Väčšinou však mučení zajatci upádajú do mdlôb a v boľastiach povoľujú katom.

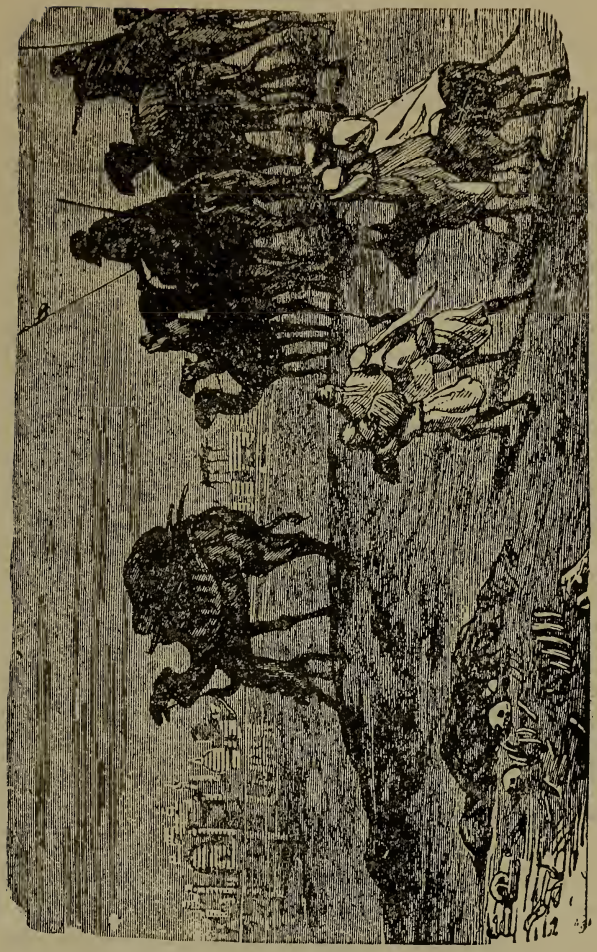

Klamlivý zjav. (Opis na druhej strane.)

KLAMLIVÝ ZJAV PRÍRODY.

Na pustatinách a na mori zjavujú sa cestujúcim rozličné predmety na obzore. Zjavy tie menujú všeliako, lež fata morgana je všeobecný názov medzinárodný. Najčastejšie vidno tie zjavy vtedy, keď za letného dňa vietor rozbúri povetrie a more a potom keď razom nastane úplne ticho. V okolí mesta Messiny na Sicilii sú také zjavy časté. Na povrchu vody zjavia sa záhrady, ľudia, kozy, ovce, skaly, stromy, a také isté podoby vidno aj nad vodou hore koncom obrátené. Kto by o týchto zjavoch neznal, toho by iste na smrť nastrašily, jestli totiž je poverčivým. Dakedy vidno obrazy len nad vodou celkom prirodzene, ale niekedy zjaví sa druhý podobný obraz na oblohe prevrátený dolu hlavou. Plavci a cestovatelia vyprávajú o rozličných podobných zjavoch, najmä v severných ľadových krajoch a na pustatinách afrických.

Klamlivé tieto zjavy priviedly mnohých nevedomých cestujúcich do záhuby. Keď karavána za viac dní tiahla po nekonečných piesočnatých púšťach Sahary a voda sa ľuďom minula, ochotní sú ísť do veľkej diaľky ku nejakej oaze, kde by sa mohli vodou občerstviť a pod palmami v tôny uchýliť sa pred pálčivými lúčami afrického slnka. Stalo sa často, čo na obzore zjavila sa smädným cestujúcim oaza s vodou a palmami, okolo ktorých sa tráva zeleňala, a utrápení ľudia hnali svoje ťavy tým smerom čo najrýchlejšie, aby čo skoro dosiahli zeleň, za ktorou dychčili. Išli stále vopred v náde-

ji, že za pár hodín dôjdu ku oaze a zahasia si smäd, aj svojim zúboženým zverom dajú sa napiť, aby vytrvaly v ďalšej ceste cez horúcu púšť. Lež prechádzali míle zeme, hodiny ubiehaly, a oaza s palmami vždy bola jednako ďaleko pred nimi. Ale ešte sobrali svoje posledné sily a hnali sa vopred s nádejou, že vodu dosiahnu. No bár jako ďaleko išli, vždy len v jednej diaľke stála pred nimi oaza. Konečne utrápená a vysilená karavána nevládala ísť ďalej a tam biedne zahynula. Po Sahare a na iných afrických púšťach vidno kostry nešťastných ľudí a ích ťáv na miestach, kam boli privábení klamlivým zjavom prírody. Dakedy uzrú cestujúci celé mestá pred sebou, a zjav ten je taký prírodný, že ani zkúsení ľudia nevedia rozoznať hneď, či v skutku stoja pred nejakým mestom, alebo či je to len fata morgana.

Na predchádzajúcom obrázku vidno karaván na piesočnatej pustatine v Afrike, ktorá vidí pred sebou zjav mesta. Karavána zastala, aby cestujúci mohli sa presvedčiť, či sú skutočne blízo pomoci, alebo či je to len zjav. Na obrázku vidno aj pozostatky inej nešťasťnej karavány, ktorá tam biedne zahynula od smädu a pálčivosti a únavy.

— George Washington, slávny americký generál a prvý president Spojených Štátov narodil sa vo Virginii r. 1732. Presidentský úrad nastúpil r. 1789, a o desať rokov pozdejšie odobral sa na večnosť.

— Z New Yorku do San Francisco, California, je 3,250 míľ, a vlak prejde túto dráho za 106 hodín.

V PAZÚROCH TIGRA.

Tragická udalosť v Burme.

Východne od Indie leží kraj zvaný Burma, ktorý je ešte málo známy. Obyvatelia Burmy sú polodiví Mongoli, ktorí sú pod anglickým nadpánstvom. V tomto území je mnoho divých zverov, medzi ktorými najdravejšími sú tigri, pre ktorých je cestovanie po Burne nebezpečné. Tigri sú tam takí odvážliví a draví, že prepadajú záprahy, a cieľom vzájomnej pomoci, vozkári obyčajne čakajú kým sa ich viac nasbiera a tak spolu cestujú. Ale tiger nenie jediným nebezpečným zverom. Je tam aj mnoho divých slonov, byvolov a iných zverov, ktoré sú ľuďom nebezpečnými.

Obyvatelia Burmy žijú v stálom nebezpečenstve keď buďto cestujú alebo keď idú za svojou robotou po lesoch. Na svoju obranu nosia vždy velikárske nože, a jestli ich noc zastihne v divine, nocujú na stromoch, kde si pripravia k tomu cieľu lešenia. Anglická vláda dala postaviť u telegrafických línií drevené búdy, v ktorých by robotníci a zamestnanci mohli v bezpečnosti odpočívať. Búdy tieto postavené sú na stĺpoch a pozostávajú z dvoch komôr. Obloky a dvere dajú sa zatvoriť drevenými hasnami, a po prípade možno ich lepšie pripevniť silnými žŕďami z vnútra.

Niekoľko míľ od Sampillay táborili pred dvoma rokmi domorodci, ktorí sbierali pre Angličanov

vlákna upotrebované k výrobe povrazov. V súsedstve postavená bola jedna taká búda, v ktorej mienili bývať dočasne. Neboli tam ešte dlho, keď velikánska črieda slonov prebehla tým smerom, a Burmanci museli utekať, aby neprišli do cesty slonov, lebo tí by ich iste podlávili. Jedna žena, ktorá mala sebou dieťa, nestačila dosť rýchle uchodiť, leť na jej šťastie hodila sa za skalu, ktorej zvery vyhýbaly, a tak sa zachránila

Keď Burmanci došli ku búde, oddýchli si a začali sa tam usalašovať. Batožinu vyniesli si hore do komory, a jeden z nich siel pre vodu, aby si navarili rýže. Jedna zo žien, menom Ma Pju, vypožičala si od muža dlhého noža, aby si mohla ním urať kus dreva a ustrúhať lyžicu k jedeniu.

Ale nezašla ďaleko od búdy, keď uzrela na vršku jakéhosi veľkého zvera, ktorý smerom ku nej bežal. Nastrašená žena obrátila sa a čo jej len nohy stačily, ponáhľala sa nazad ku búde, kde rýchle upozornila ostatných na nebezpečie, a pochytiac svoje dieťa, bežala hore schodami do vyšnej komory. Ostatné ženy ju nasledovaly. Dvaja chlapi vytiahli svoje veľké nože, aby ženy ochránili. Posledný z chlapov videl jako obrovský tiger vyskočil z húštiny rovno na schody, a sotva čo ten chlap zatvoril za sebou dvere, keď už tiger na ne škriabal svojimi pazúrami, pričom hrčal a ňuchal.

Burmančania boli prestrašení, lebo videli teraz, že žrď, ktorou sa dvere bezpečne privierajú, nebola tam. V rýchlosti skočila jedna zo žien ku dverám, ktoré tie dve izby delily a vybrala z nich

žrď, ktorou teraz pripevnily dvere, pred ktorými sa tiger nachádzal. Teraz už cítili sa byť bezpečnejšími a vykrikovali na tigra, ktorý driapal na dvere tým horlivejšie. Tiger, ani čo by bol mal rozum, odišiel od dvier a obídúc chalupu, proboval teraz druhé dvere, ktoré driapal a škriabal náramne. Vo chvíli jedna z desák vypadla. Dvere boly totiž sbité z malých desák, ktoré sa v prostriedku priečily. To posmelilo tigra a začal ešte viac útočiť na dvere, a netrvalo to dlho, čo vylámal takú veľkú dieru, že ho bolo vidno cez ňu.

"Hore ku streche s deťmi!" kričali teraz chlapi na svoje ženy, zároveň postaviac sa ku diere tak, aby mohli tigra svojimi dlhými nožami privítať.

Tiger vstrčil do diery hlavu, aby sa obzrel po chyži. Dvaja Burmani zaťali nožami, mieriac tigrovi do hlavy. Ale jeden nôž zaťal sa do dreva, a druhý odrazil sa od nosa zvera. Chlapi nečakali ďalej, ale odskočili od diery a liezli po stlpoch búdy hore na poval pod strechu. Ma Pju podala svoje dieťa medzitým iným ženám na povalu a potom aj ona liezla hore stlpom. Lež v tom okamihu dvere vyvalené boly tigrom, ktorý od boľasti sebou metal šialene, lebo nôž mu bol zaťal až do kosti nosa, a pritom dvere vylomil. Ma Pju rýchle liezla, ale tiger bol ešte rýchlejším. Vyskočiac, zasiahnul jedným pazúrom nešťastnú ženu a strhnul ju dolu. Žena padla na tigra, svalila sa s neho, a potom skočila na nohy, aby uchodila, lež tiger ju mal v okamihu pod sebou.

Ma Pju teraz kričala na svojho muža, aby ju zachránil, no ten bol od strachu jako porazený. Ešte raz vykríkla v smrteľnom strachu a v tom istom okamihu tiger zahryzol jej do krku a prelomil jej väzy. Potom pomaly začal trhať telo ženy a žrať.

Za dlhý čas dívali sa ostatní Burmani na to hrozné divadlo, ale žiaden z nich neopovážil sa ničoho podujať. Všetci zostali ticho, aby na seba nepritiahli pozornosť tigra. Trámy povala boly len asi deväť stôp nad dlážkou a tiger do takej výšky ľahko vyskočí. Báli sa teda, že aj ich z trámov postrhá a usmrtí.

Keď sa tiger nažral, povstal a pozeral hore na prestrašených ľudí. Potom pomaly kráčal ku dverám, a Burmani si oddýchli, lebo mysleli, že už odíde Ale u dvier postál, obzrel sa znovu na ľudí hore na trámoch trasúcich sa, a vrátil sa ku roztrhanej mrtvole, ktorú pochytil do pisku a vyniesol z chyže. Burmani slyšali jako pod tigrom vrzgajú schody, po ktorých šiel dolu. Za chvíľu boli ticho, a ľudia nazdávali sa, že sa tiger vzdialil.

Burmanom odľahlo na srdci, a začali sa rozprávať. Chceli už aj schádzať dolu, keď tiger vbehnul a obzeral sa. Patrne očakával, že najde ľudí už dolu. Zlostne pozeral hore na nich, ale bol sýty a zaiste ťažilo sa mu hore skákať, aby ich dolu postrhal. Za dlhší čas pozeral na nich, oblizujúc si pisk, a potom zas odišiel.

Teraz nevedeli si Burmani radi. Hore sotrvať nebolo pohodlným, a dolu ísť zas obávali sa, lebo dravec mohol sa vrátiť každým okamihom. Jestli

hore zostanú, dvere zostanú otvorené a tiger môže sa zas vrátiť a pozabíjať ich. Ale jako nahradia polámané dvere, a čím ich pripevnia?

Dlho neodvážil sa nikto sostúpiť, no konečne po jednom poschádzali so svojich hambalkov. Cez obloky pozerali opatrne, či dakde tigra neuzrú. Tigra nikde nevideli. Tak sobrali svoje deti a zásoby a postaviac ženy a deti medzi seba, Burmani dali sa na útek smerom ku mestu Nyankydhaw.

Keď svoje dobrodružstvá povyprávali v meste, vystrojená bola výprava, ktorá mala tigra vystopovať a zabiť. Tridsať Činsov a Burmanov, ozbrojených oblukami a šípami a nožami vybralo sa ku miestu, kde sa tiger utiahol s mrtvolou predošlého dňa. Na pár sto stôp od búdy našli kúsky roztrhanej mrtvoly nešťastnej ženy. Ale tigra nemohli vystopovať. Tak pozostatky ženy pochovali a vrátili sa do Nyankudhaw.

O niekoľko dní pozdejšie zjavil sa u mesta tiger, ktorý počínal si neobyčajne odvážlive. Burmani, aby ho prilákali, priviazali ku stromu teľa na noc. Teľa bučalo a jeho hlas prilákal dravca. A to bol jeho koniec, lebo keď sa ku teľaťu priblížil, Burmani z úkrytu strelili do neho veľký počet šípov, a potom ho pikami a nožami dobili. Na nose tigra vidno bolo veľkú ranu, po ktorej poznali, že je to ten istý tiger, ktorý bol ženu usmrtil a ktorému jeden z Burmanov bol zaťal nožom do pisku.

Svadba u Kafrov. (Čítanie na druhej strane.)

SVADBA JUŽNO-AFRICKÝCH DIVOCHOV.

Svadba odbýva sa rozmanitým spôsobom u rozličných národov a kmenov. U Kafrov, ktorí bývajú v južnej Afrike, v obyčaji je, najprv vystrojiť poriadnu hostinu. Svadobníci jedia a pijú za pár hodín bez prestania a potom dajú sa do tancu. Aby si bosé nohy neuráňali, svadobníci vyskakujú po hnoji alebo sene a prachu. Hudba deje sa na jednej píšťali, pár trúb, robených z rohov, a jeden lebo dvaja drngajú na strune, ktorá je pretiahnutá na obluku. Svadobníci výskajú, vreštia a skáču ani rialeni kým sa nevysilia.

Konečne nasleduje sobáš. Otec lebo príbuzní mladej nevesti napomína v dlhej reči mladého zaťa, aby svoju budúcu ženu nebil a aby jej nedal hladovať. Z anglického úradu, ktorý tam vládne, príde policajný sluha, ktorý v mene zákona pýta sa nevesty, že za koho sa vydáva. Táto nožom ukáže na svojho budúceho a rečie: "Za toho chlapa." To je celá ceremonia, po ktorej mladoženích zaplatí anglickej vrchnosti daň od svojej chalupy, do ktorej sa so ženou utiahne, a svadba je skončená.

Mladoženích vymieni si vopred, že koľko kráv alebo oviec a kozí mu musí žena priniesť do vena. Ovšem, toto platí len u Kafrov. Iné kmeny africké majú iné zvyky a obyčaje. Dakde si mladoženích musí ženu kúpiť za kravu, alebo si ju musí dakde ukradnúť. Kým u jedných kmenov majú len po jednej žene, u iných má ich muž viac a tým mu je lepšie, lebo ženy musia na neho pracovať a ho opatrovať ani vtáčka.

POSVÄTNÉ JAZERO V INDII.

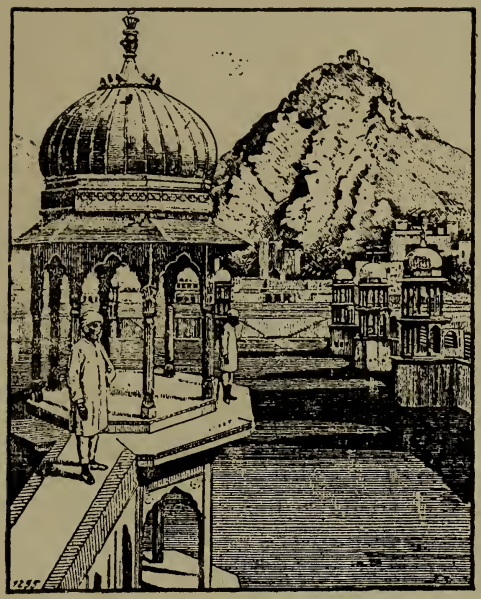

Angličania vládnu nad celou Indiou, jejž chudobných obyvateľov nemilosrdne využitkujú, ale je tam ešte neveľká krajina Alvar, ktorá nechce byť pod jarmom anglickým a do dnes bola v stave udržať svoju svobodu. Anglický kráľ má síce titul, že je patronom Alvaru, ale ináč nemá tam žiadnej moci a alvarský panovník maharadšach tam svobodne panuje. Panovník tento má veľké bohatstvá, na ktoré si Angličania ostria zuby. Svoje hlavné mesto

Alvar má ohradené vysokým múrom, v ktorom sú len štyri brány, vedúce do mesta. Panovník má veľkolepý palác a početné vládne budovy, báječne zariadené. Sú tam budovy pre vládu, knižnice veľkej ceny, komora pokladov, sbierka zbraní a iných vzácností. Všetky tie budovy stavané sú z bieleho mramoru. Za palácom je veľké jazero, siahajúce až po vrch, na ktorom je vybudovaný zámok. Zo všetkých strán vedú z utešených pavilonov mramorové schody hlboko do jazera. Na druhom brehu jazera, naproti palácu, nachádzajú sa chrámy Hindov, veľmi bohato budované z drahých skál umelecky kresaných a zdobené drahocennosťami. Toto jazero volá sa "posvätným", lebo panovník a jeho ministri a úradníctvo s duchovenstvom kúpajú sa v ňom každodenne dľa predpisov ich vieronauky. Jazeru tomuto pripisujú veľkú zázračnú moc. V ňom vraj spočíva sila krajiny a blaho národa. Viacerí panovníci a hodnostári, ktorí boli už na smrť chorí, uzdravili sa, keď boli v tomto jazere okúpaní. Vodou z jazera dajú sa smyť všelijaké choroby, ba aj slepí a hluchí lebo nemí boli uzdravení vodou z tohto jazera, o ktorom majú obyvatelia početné bájočné legendy. A že sa vedeli obrániť od jarma anglického ,to tiež len sile jazera pripisujú. Preto je jazero toto držané vo veľkej úcte a posvätnosti.

— Z veľkých miest najďalej leží od New Yorku mesto Bangkok v Siame (Asia) a síce 12,990 míľ, potom Adelaide v Australii 12,845 míľ.

Hon na slonov. (Čítanie na nasledujúcej strane.)

HON NA SLONOV.

Najväčším zverom na suchej zemi je slon (elefant). Obrovské zvery tieto nachádzajú sa v značnom počte v južnej Asii a v Afrike. V Indii a v súsedných krajinách majú domorodci slonov zkrotených a považujú ich za domácich zverov. Slon patrí medzi "najmúdrejšie" zvery a koná rozličné užitočné práce; Indusi nosia sa na slonoch, dávajú im ťarchu nosiť, vôbec využitkujú ich veľkú silu k rozličným prácam. V Indii nie je nič zvláštneho vidieť, jako slony nosia brvná a stlpy železničné a jako pekne rovno ich na hromady ukladajú. Ale divé slony robia obyvateľom veľké škody na poliach. Keď sa črieda slonov priženie na roľu, tak všetko znivočia a podlávia kadiaľ boly prešly. Pozoruhodným je to, že slon, keď už svoj dlhý vek strávil (žijú aj vyše sto rokov), ide na vzdialené miesto a tam čaká na smrť. Sú isté doliny, kde veľké množstvo slonov mre a kde je zem posiata kostrami. Sú to tak zvané hrobytovy slonov.

Slony majú rozličné plemená, a učenci delia ich na trojaké: asiatické, africké a sumatranské. Africké slony sú najväčšie a najdivokejšie. V Afrike ulovili slonov, ktoré vážily do desať tisíc funtov a boly pätnásť stôp vysoké. Zuby slonov sú dakedy aj osem stôp dlhé. Najväčší najdený zub slona váži tristo päťdesiat funtov, ale má sa za to, že zub ten pochádza z iného plemena slonov, ktoré už vymrelo.

Zuby slonov majú veľkú cenu — to je tá tak zvaná slonová kosť — a africkí divosi hlavne pre

zuby ich honia a zabíjajú. K honeniu slonov majú domorodci rozmanité spôsobi, viac menej nebezpečné. Nie zriedka rozhnevaný slon usmrtí viacerých divochov, kým ho konečne učinia neškodným. V strednej Afrike divosi vydržiavajú veľmi rozčuľujúce hony na slonov. Jedinou ích zbraňou sú dlhé nože, podobné mečom, ktoré majú na ostro vybrúsené. Domorodci znajú zo skúsenosti, že slona nenie ľahko zabiť, vyjmúc dobrou puškou a tej nemajú. Teda hľadia ho prv učiniť neškodným. Keď sa domorodci doznajú, že dakde odpočíva slon, hľadia sa ku nemu nespozorovane doplaziť a utnúť mu žilu pod kolonom, aby nemohol bežať. Lež slon je veľmi opatrným a jakonáhle zbadá nepriateľa, dá sa na útek. Divosi však sú výtečnými behúňmi. Oni nevídanou rýchlosťou a vytrvanlivosťou bežia za slonom, aby mu mohli zadať ranu a pretnúť mu žily. Často cez mnohé míle trvá hon. Vzdor svojej zdanlivej nemotornosti slon beží rýchle, ale divosi za ním. Keď sa im podarí slona predbehnúť a priblížiť sa ku nemu, musia byť veľmi opatrnými a obratnými, aby ich rozhnevaný slon nezasiahnul svojim rypákom. Často len bleskurýchlym odskočením zachráni sa divoch od strašnej smrti. Ktorý by sa potknul alebo nebol dosť rýchlym, toho slon rypákom ovalí a na mieste usmrtí, alepo ulapí ho a rozmrví mu kosti. Lež žiadna nehoda neodstrašuje divochov, ktorí aj ďalej letia za slonom, až sa doktorému podarí slona pod kolenom zasiahnuť a pretnúť mu žilu, čo keď sa stane, priskočia aj druhí divosi a slona ochromia ďalšími úderami. Ranený slon stane sa potom už

snadnou korisťou domorodcov, ktorí ho s veľkým namáhaním usmrtia a potom so zubami a dakedy aj s kusami mäsa vracajú sa domov víťazoslávne.

Cestovatelia rozprávajú, že žiaden biely človek nevydržal by s divochmi bežať. Dakedy aj za viac hodín bežia za slonom celou rýchlosťou cez húštiny a rozličné prekážky. A poneváč celá ich pozornosť venovaná je slonovi, teda často oni sami stávajú sa korisťou hadov, levov a leopardov, ktoré z úkrytu nenadále vyskočia na honca. Lež taká nehoda nemýli honcov; oni aj ďalej bežia za slonom, kým ho nezabijú.

O samicu nebijú sa slony jako iné divé zvery, ale obyčajne pokojnou cestou vec vybavia. Jeden cestovateľ hovorí, že slony postavia sa pred samicu, ktorú chcú dostať za družku. Jeden z nich potom odlomí konár a predloží ho pred soka. Tento odlomí ešte väčší konár a zas ho položí na zem. Potom trhajú kriačky, potom stromky, a konečne stromy, a ktorý na konci vytrhne najväčší strom, s tým samica odíde, a slabší slon odíde zahanbený inou cestou.

— Amerika dostala svoje meno od talianskeho plavca Ameriga Vespucci, ktorý stál v službe Portugalska a ktorý po Kolumbusovi prišiel do Ameriky. Kolumbus nikdy nevystúpil na pevninu Ameriky, ale len na ostrovoch okolo Kuby sa zdržoval. Amerigo Vespucci prvý objavil pevninu americkú r. 1497.

V POLÁRNYCH KRAJOCH.

Zimovanie prvých belochov v ľadových končinách.

(Historická udalosť.)

V námornickom museume Hollandskom v Hagu postavená je chaluja, ktorá budí veľkú pozornosť navštevovateľov. Kto by neznal historiu tejto chalupy, čudoval by sa, že sa ľudia toľko prizerajú na ten drevený dom, ktorý nie je ani pekne budovaný, ani farbený, ani niet v ňom ničoho nádherného. Je to stará, chudobná drevená chatrč, pozostávajúca len z jednej priestrannej chyže. Na prostried izby je ohnište, na jednej strane stôl, na druhej bečka s vyrezaným bokom, vedľa nej halaparty a dve starosvetské pušky. Na stene zavesené sú perpendlíkové hodiny, a povedľa zadnej steny sú postele pribité v podobe lešení. Iného nábitku niet v dome, a každý si môže domysleť, že v ňom museli prebývať len veľmi biedni ľudia.

Dom tento však má zaujímavé dejiny za sebou.

Keď sa Hollandsko osvobodilo zpod jarma španielského, jeho usilovní občania lapili sa do svetového obchodu, soznajúc, že krajina je chudobná a iným spôsobom ťažko si svoj stav polepšia. Obchodníci chceli prísť do styku s Čínou a s Japonskom, kde úfali s dobrým prospechom zamieňať svoje tovary za tamejšie plodiny a výrobky. Angličania už v tých časoch vynikali čo odvážliví a schopní plavci a Hollandčania sa od nich rýchle naučili plavectvu.

Tak začaly hollandské lode pluť po všetkých končinách sveta. Ale plavba do Číny bola priďaleká, nakoľko lode musely sa plaviť okolo francúzskeho a španielskeho pobrežia, potom preplaviť sa okolo celej Afriky a popri južnej Asii, kým mohly dôjsť do čínskych vôd. Mnohé tisíce míľ musely prejsť plachetné loďky za všeliakych ťažkostí a nebezpečí. Jestli sa loď vrátila za pol roka, to bolo považované za veľmi šťastnú a rýchlu plavbu. Suezský kanál medzi Afrikou a Asiou, ktorý veľmi zkrátil cestu lodí, bol by vtedy býval nad mieru vítaným, lenže v tých časoch sa o tom ľuďom ani nesnívalo. Pochopiteľným je teda, že plavci vynasnažovali sa, vynajsť kratšiu cestu cez severné morá. Angličania sa už prv o to pokúsili, ale bez zdaru.

Hollandskí obchodníci obrátili sa na istého Vilema Barentza, ktorí požíval povesť zkúseného plavca, aby on proboval vynajsť cestu do Číny. Barentz prijal návrh a roku 1594 vybral sa na lodi Mercure probovať šťastie. Preplaviac sa popri Norsku, plul rovno ku ostrovu Novaja Zembla, ktorý leží severne Ruska. On mienil obísť tento šesť sto míľ dlhý ostrov a potom pluť východne, lež ďaleko nezašiel, lebo mu ľady zamedzily dráhu. Barentz kliesnil si cestu medzi ľadmi a odvážlive plul ďalej, ovšem len veľmi pomaly, a vyše osemdesiat ráz musel sa s loďou obracať, aby vyhnul veľkým ľadom. Tak prešiel asi tisíc a sedemsto míľ. Ľady stávaly sa vždy hustejšími a plavci prosili Barentza, aby sa už vrátil, lebo ináč tam v ľadoch zostanú a zahynú. Barentz s neslýchanou odhodlanosťou a vytrvanlivo-

sťou plavil sa, kým len mohol. Konečne sa však vrátil do Hollandska.

Výsledok tejto plavby zdal sa byť takým dôležitým, že hollandský minister na druhý rok poveril Barentza, aby viedol veľkú výpravu pozostávajúcu so sedem lodí, ktoré boly so všetkým dobre zaopatrené. Barentz pustil sa tou istou dráhou jako prv, a prešiel proti Novej Zembly ku sibírskemu moru, ale ďalej nebolo možno pre ľady, ktoré vody vo veľkom množstve pokrývaly. Hollandská vláda bola nemálo sklamaná, keď sa výprava navrátila bez výsledku. Stálo to veľké peniaze a osohu žiadneho. Vláda viac nechcela vydávať peniaze na žiadne pokusy v tomto smere. Ale vypísala predsa odmenu pre toho, kto prvý prejde cestu do východnej Asie.

Holladskí obchodníci, odkázaní sami na seba, vystrojili dve lode a za veliteľov vymenovali istého Heemskerke a Jána Rijp, kdežto Barentz mal len úrad vodiča, ačpráve on bol skutočným riaditelom a vodcom celej výpravy. Na lodiach nachádzal sa aj historik Gerrit de Veer, ktorý mal udalosť zapisovať. Dňa 10. mája roku 1596 pohly sa loďky z Amsterdamu, prešly pri ostrovoch Šetland a Faroe, a dňa 5. júna uzrely v diaľke biele ľady, ktoré zpočiatku považovali za labude. Odtiaľ rýchle preplavili sa ku ostrovu, južne od Spitzbergov, kde 11 júna vystúpili na pevninu. Tu nasbierali veľké množstvo vajec morských vtákov, a po dlhých ťažkostiach zabili jedného ľadového medveďa, ktorý bol neobyčajnou ozrutou. Keď ho vystreli, meral od pazúrov zadných nôh ku pisku vyše trinásť stôp, a

plavci odhadovali, že vážil do osemnásť sto funtov. Preto, že tu zabili medveňa, pomenovali zem Medvedím ostrovom. O týždeň pozdejšie prišli ku rozsiahlej zemi, ktorú pomenovali Spitzbergen preto, že tu vyčnievali ostré a končité vrchy. Tu sa im postavily v cestu také husté ľady, že sa museli vrátiť ku Medvediemu ostrovu, kde sa Rijp s jednou loďou od nich odlúčil, aby šiel hľadať inú cestu na sever.

Po rozličných ťažkostiach dorazil Barentz s Heemskerkeom na jednej lodi ku pobrežiu Novej Zembly. Tu zmenili svoj smer a plavili sa severne, kým im ľady znovu nezastavily cestu. Po rozličných odbočkách a kríženiach a obchádzaniach ľadov, dostali sa konečne ku severnému brehu Novej Zembly a začaly sa plaviť východne, no ľady tu boly také husté, že ďalej ísť nebolo možno a vplavili do jedného zálivu, kde ich ľady úplne zatvorily koncom augusta.

Množstvo ľadu začalo sa kopiť okolo lode, pričom zavítala aj sňahová fujavica. Velikánske kusy ľadu vrhaly sa jeden na druhý, iné ich od spodu do výšky tisly, a všetko vôkol hrozne praskalo. Loď bola vyzdvihnutá a ľady pri nej a pod ňou práskaly a lámaly sa. Zdalo sa, že loď bude na tisíce trosiek rozlámaná. Prestrašeným plavcom až vlasy dúpkom vstávaly na hlave od hrúzy. Nazdávali sa, že im udrela posledná hodina, a že sa stáva dačo nadprirodzeného s nimi. Potom bola loď pozdvihnutá ani nejakým prístrojom, a raz jeden, potom druhý jej

koniec bol dvíhaný. Patrným bolo, že loď to dlho nevydrží. Drevá na nej prašťaly a kliny pukaly.

Na rozkaz Barentza plavci začali s lodi vynášať na breh potreby, jako pokrm, plachty, streľný prach, olovo, pušky a inú zbraň a iné články a zásoby. Zároveň začali si Hollandčania budovať búdu, kde by boli od zimy a divých zverov chránení. O pár dní vyšli viacerí plavci do vnútra zeme na niekoľko míľ, aby sa poobzerali, či by dačo potrebného nenašli alebo niečo neobjavili, čo by im k dobru poslúžilo. Títo oznamovali, že našli rieku so sladkou vodou, v ktorej je mnoho splavného dreva; tiež prišli na stopy jakýmsi divým zverom, ktoré sa podobaly koziam a jeleňom. Dňa 11. sept. bolo celé more pokryté hromadami a vrchami ľadu, ktorý bol spolu smrzlý. Loď stála na ľade primrznutá a plavci uznali, že sa odtiaľ viac toho roku nevymôžu a musia na mieste prezimovať. K tomu cieľu začali si budovať dom, do ktorého by sa mohli všetci utiahnuť. Na loď ísť, toho sa báli, lebo bár bola primrznutá, predsa nevedeli, čo sa môže vo chvíli stať. K svojej nemalej poteche našli na pobreží celé jedlové a smrekové stromy, ktoré boly ta splavené zo Sibíru po riekach. Teda nasbierali a privliekli si toľko dreva, že im postačilo nielen sa stavbu domu, ale aj na palivo cez celú zimu.

Ešte nikdy predtým žiaden Európčan nezimoval v týchto ľadových krajoch, kde nehybné a strašné more praská ani čo by sa vrchy válaly, a kde nesnesitelná zima, fujavice, víchrice a tma panujú cez zimné obdobie. Teda rozumie sa, že úbohí títo Hol-

Loď strašne praskala a ľady ju vyzdvihly.

landčania nevedeli si predstaviť to strašné trápenie, ktoré ich tu očakávalo. Oni vzdali sa nádejí, že sa navrátia kedy do svojej vlasti, no posmelovali sa vzájomne, a odporúčajúc sa do vôle Božej, snášali svoj krutý osud s obdivuhodnou zmužilosťou. Dom, ktorí si stavali, bol by sa iste stal ich hrobom, keby ich vodca Barentz nebol býval takým prozretedlným a keby ho všetci neboli tak oddane poslúchali.

Dvaja z plavcov, ktorí sa boli vybrali na hon, vrátili sa celí prestrašení. Videli vraj veľké ozruty, ktoré sa šmíkajúc a skáčuc pohybovaly a ich ručanie ozývalo sa na míle. Videli tiež mnoho sňahobielych a žltavých medveďov, z ktorých daktorí boli väčší než voly.

Skutočne v tom čase bolo tam neobyčajne mnoho medveďov, ktorí sa až ku plavcom dotierali. Niektorých zastrelili, lež uspokojili sa s tým, že kožu z nich stiahli a mrciny ponechali na pospaš dravcom. Keby boli mäso jedli a odložili si na ďalšie časy, boli by hladu a chorobám lepšie vzdorovali.

Dňa 23. septembra tesár zomrel, a na druhý deň ho pochovali v pukline brala, poneváč zem bola tak tvrdo zamrznutá, že rýlom a čakanom nebolo možno ani len jamku zrobiť. Ani čo by do skaly kopali, taká tvrdá bola zem. Nasledovného dňa začali snášať drevo ku stavbe domu. Keď steny postavili, neznali jako zrobiť strechu. Konečne im napadla dobrá myšlienka; rozobrali na lodi vrchné kabiny a z tých postavili strechu.

Dňa 31. septembra nastal prudký víchor, ktorý more rozbúril a ľady sa rozborily. Vo chvíli bolo

more otvorené a pokiaľ okolo uzrelo, vlny morské lámaly a hnaly preč ľadiská. V prístave však ľady kopily sa vyšej a loď bola ešte o niekoľko stôp vyšej vyzdvihnutá. Tak sa zdalo, že v prístave je more až po samé dno zamrznuté, ačpráve bola voda na viac než sto stôp hlboká.

Dňa 12. oktobra začali spávať v dome, ktorý ale ešte nebol dohotovený. Pozdnejšie začali do domu snášať rozličné zásoby a potreby. Čo považovali za potrebné, všetko odniesli s lode a uložili si to v dome. Medzitým nastávala vždy väčšia tma, a dni trvaly len krátko. Úbožiaci pevne očakávali, že slnko ide zmiznúť úplne. Na stredku strechy postavili si komín vysoký, na stenu zavesili hodiny, z desák pribili ku stene postele, a z vínovej bečky zrobili si vaňu na kúpanie. Ich lekár rozumne ich poučoval o potrebe čistoty, zvlášte pri takom živote, jaký oni tu viedli. Keby sa neboli kúpali, boli by iste viacerí z nich podlahli chorobám.

Koľko napadlo tej zimy sňahu, to je zázračné. Za jednu noc napadlo toľko sňahu, že dom bol nim úplne zakrytý, čo ale prišlo úbožiakom vhod, lebo sňah zadržiaval víchrice a tak udržoval v dome teplo. Pokaždé keď chceli vynsť z domu, museli si cez sňah vykopať tunel. Každej noci slyšali najprv medveďov, potom líšky, ktoré sa na strechce domu shromaždovaly a driapaly dasky, aby sa dnu do domu mohly dostať. Ale dom bol mocno posbíjaný. Plavci na to časom privyknuli, a potom jeden lebo druhý chodil do komína a cez otvor strielal na dravú zver. Takým činom postrielali viac medveďov a

líšiek. Okrem toho postavili si plavci vonku početné pasce, do ktorých nachytali veľký počet bielych a modrých líšiek. Z kožušín ušili si Hollandčania čiapky a šaty, ktoré ich proti zime chránily. Časom ale začali aj mäso líšiek požívať, aby tak svoje zásoby potravín chránili.

Svetlo dňa ztratilo sa konečne celkom a nastala ustavičná noc. Keď mesiac svietil, vtedy mohli vynsť na vonok a loviť líšky, lež ináče panovala tma, takže ani nevedeli, kedy je deň a kedy noc. Tá večná tma mala zlý následok na duševný stav a na zrak úbožiakov. Videť slnečné svetlo, to stalo sa ich jednou z najväčších túžieb. Boli by snáď aj rozum ztratili pritom, keby sa neboli navzájom potešovali a povzbudzovali ku trpezlivosti. Napriek všetkým útrapám, usilovali sa byť dobrej a veselej nálady.

Stávalo sa dakedy, že náramný víchor hnal dym dolu komínom do chýže, následkom čoho nemohli veľký oheň udržovať a v dome bolo zima k nevydržaniu. Na podlahe a na stenách bol mráz na tri palce hrubý, ba ešte aj v posteliach pod pokryvkami mali mrazivý strieň. Vino, ktoré každý druhý deň rozdávali po poháriku každému, museli nad ohňom roztaviť, lebo bolo zamrznuté. Vonku bola taká zima, že keď ktorý vyšiel na chvíľku pobehať a krv do obehu priviesť, para dychu im mrzla už v nose, fúzy a brady mali ľadom pokryté, ba ešte aj slzy, ktoré im víchor nútil, mrzly im na očiach. Jeden dotknul sa rukou sekery a hneď sa mu prilepila tak, že ju nemohol odrapiť, a konečne mu koža sliezla ani keby ju bol na žeravom ohni oškvaril. Keď chceli líšku la-

penú v pasci rozobrať, museli ju buďto pri peci roztaviť alebo mäso sekerou sekať, tak bolo zamrznuté a tvrdé. Jeden z nich s prekvapením videl, že voda, ktorú von vylieval, zamrznula v okamihu a utvoril sa z nej ľadový grmbolec, stojáci sťa peň. Inému sa zas sekera rozbila na drobné kusy, jako by bola so skla, keď ňou zaťal do kameňa, ktorý bol na dreve primrznutý.

Dňa 7. dec. drsné počasie sa ešte viac zhoršilo a tma bola jako v noci tak aj cez deň. Ďaleko na obzore, priamo na sever, zjavily sa prekrásne svetlá v podobe ohnivých kruhov, v ktoré nevedeli si plavci nijako vysvetliť, a považovali ich za božské znamenia. No vo chvíli sa zas všetko ztratilo, prišly nové strašné víchrice, ktoré hrúzou naplnovaly všetkých, a divá zver vôkol zavyjala a revala. Zároveň prišla taká krutá zima, že sa nemohli nijako zohriať ani pri ohni v dome. I radili sa, že čo si počať. Jeden z plavcov navrhoval, žeby naložili na oheň kamenného uhlia, ktoré boli s lode priniesli. Uhlie, vraj, dáva horúcejší oheň než drevo a dlhšie trvá. K večeru teda nasypali kopu uhlia na oheň, a keď sa uhlia rozhorelo, teplo pocitoval každý s radosťou. Aby im ani čo najmenej tepla z domu neušlo cez komín, dieru zapchali a políhali si spať. V dome nastal živší a veselší ruch, lebo polozamrznutí plavci sa v teple sotavovali. Ale o nejaký čas všetci pocitovali závrať a bolenie hlavy, a ktorí boli chorí, tí zostali celkom bez seba. Konečne dvaja, ktorí boli najsilnejšími, vstali a komín odocpali a tiež dvere otvorili. Ale ten ktorý otvoril dvere, zamdlel a spadnul u dvier, ku

ktorým sa bol štvornožky priplazil. Vidiac to jeho kamarád, vyhľadal ocot a trel mu nim telo, i vzkriesil ho k životu. Pozdnejšie, keď sa už všetci sotavili, kapitáň dal každému trochu vina, aby im srdcia posilnil.

Dňa 11. dec. bolo pekné počasie, ale taká zima panovala, jakú si nikto nemôže ani len predstaviť, kto ju nezkúsil. Ešte aj čižmy a boganče im primrzly k nohám. Koža bola taká tvrdá jako železo, a dnu v obuve bolo toľko ľadu, že si ju museli pri ohni roztápať. Šaty mali na sebe celkom biele od mrazu a ľadu.

Na Vianoce, dňa 25. decembra zas zúrila strašná búrka, a divá zver dobíjala sa do domu. Zvlášte líšky driapaly do dreva a zavýjaly a skučaly od zúfalstva, že sa dnu do domu nemôžu dostať. Vzdor všetkým trápeniam, plavci pripravili si sviatočný obed a dostali aj za pol pohára vína, a lekár prevzal zástoj duchovného a upomínal všetkých na Syna Božieho, ktorý prišiel na svet, aby ľudí vykúpil, a pritom podstúpil ešte hroznejšie muky, než v jakých sa oni nachádzajú. Január roku 1596 zavítal ešte s krutejšou zimou a sňahovými fujaviciami. Sňah celkom zavial dom, a žiaden neopovážil sa ani len výsť z domu. Jedného dňa poprosili plavci kapitáňa, aby im dovolil trochu radosti v ích trápení, a pýtali si trochu vína, z ktorého malo sa im každý druhý deň za pohár udelovať. Mali ešte dva funty múky, z ktorej si na oleji napiekli halušiek, a každý dostal jeden biely suchár, ktorý si do vína máčali a tak jedli. A zdalo sa im, že sú doma vo svo-

jej otčine, medzi svojimi rodinámi a príbuznými. Rozveseľovali sa a konečne si aj zaspievali. Vskutku obdivuhodnú vieru a zmužilosť preukazovali títo jednoduchí ľudia, na ichž mieste boli by iní zúfali a Bohu sa rúhali. Najviac ich trápila tá myšlienka, že snáď nikdy viac neuvidia svetlo slnka. Smrti sa tak nebáli, len slnko vidieť si priali ešte aspoň raz. Barentz ich posmeľoval a potešoval, hovoriac, že keď zima prejde, slniečko sa zas zjaví na oblohe a bude ich sohrievať svojimi zlatými lúčami.

Po 21. januári líšky sa začaly tratiť z okolia, ale medvedi zas prišli vo veľkom počte. Potom začalo sa zväčšovať svetlo, takže plavci mohli sa aj na von trochu odvažovať, aby sa behaním sohriali a čerstvého vzduchu nadýchali. Niektorí strieľali aj na medveďov, ale nebolo dosť vidno k dobrému cieleniu. Dňa 24. jan. jeden z plavcov, ktorý bol za dlhší čas chorý, zomrel, a pochovali ho v sňahu. O štyri dni pozdejšie vybrali sa všetci z domu, lebo počasie bolo pomerne pekné, ačpráve zima bola ešte vždy krutá. Vtedy soznali úbožiaci, že sú veľmi slabí a údy majú zdrevenelé. A skoro všetci trpeli na chorobu škorbut. Po veľkom namáhaní nasbierali si dreva k palivu a odnosili ho do domu, pričom sa však tak vysilili, že niektorí klesli a museli byť domov privlečení a kriesení. Vo februári zas nastaly hrozné víchrice a sňahové metelice, tak že sa museli v dome sdržovať neprestajne. Začiatkom marca zbadali plavci, že sa more ruší za desného rachotu. Sila vetru a prúdy rozbily ľady, kto-

ré vo veľkých kusoch hnané boly preč víchrom a vlnami. Ale zima bola ešte vždy nesnesiteľnou. Barentz posmeľoval svojich ľudí k vytrvanlivosti. Najhoršie vraj už prešlo a o krátky čas budú môcť opustiť toto smutné zimovisko a odplaviť sa k svojej vlasti. Ale ích loď bola ešte silne primrznutá na kopci ľadov. Ďalej von z výlevu však ľady skoro celkom zmizly, a vlny rozbúreného mora valily sa vysoko po omrznutých ľadových brehoch.

Dňa 15. apríla Hollandčania navštívili svoju loď a našli ju v dosť dobrom stave. Ale odpluť ešte nebolo možno. Začiatkom mája stali sa plavci netrpezlivými a prosili Barentza, aby ich už osvobodil od trápenia a zaviedol zpäť domov. Barentz odpovedal, že musia vyčkať do konca mesiaca. Do toho času sa snáď loď osvobodí od ľadov. V páde, žeby loď bola ešte na ľadoch primrznutá, zanechajú loď tak a odplujú na člnkoch. Konečne začali plavci robiť prípravy k odcestovaniu. Zabudli na všetky neresti a trápenia a vyspevujúc si, dali sa do práce. Oba člny sňali s lode a odvliekli ich po ľadoch na more. Pripravili na ne plachty, naložili potraviny a iné potreby a s dychtivosťou očakávali povel, aby sa pohli preč. Keď sa ľady na mori celkom ztratily a prajný vietor dul. Heemskerke šiel k Barentzovi, ktorý za dlhší čas chorľavel, a riekol, že je na čase, aby v mene Božom opustili Novú Zemblu. Barentz už predtým opísal bol ích cestu a všetko čo sa s nimi vodilo. Listinu tú stočili a vopchali do pušky, ktorú zavesili na komín, aby na prípad, žeby zahynuli, ľudia zvedeli sa o ích osude,

Dom, v ktorom plavci prezimovali.

jestli by totiž daktorí kedy prišli k ích domu, kde zimovali.

Dňa 13. júna, 1597 Hollandčania zanechali loď, ktorá bola ešte mocne primrznutá, a odporúčajúc sa do vôle Božej, na dvoch člnkoch odpluli. Ích cesta bola nanajvýš ťažká a nebezpečná, lebo časom víchrice, časom ľady a obrovské vlny člnami smietaly sťa hračkou. Pomaly vracali sa popri pobrežiu Novej Zembly k Europe.

Dňa 20. júna Andrieu ťažko ochorel, a bolo patrným, že dlho nevydrží. Keď to oznámili Barentzovi, ktorý bol na druhom člnku, tento riekol: "Mne sa zdá, že aj môj život bude veľmi krátky." Plavci boli prekvapení, lebo Barentz si nikdy nesťažoval a preto ani netušili, že je nezdravý. Po chvíli pýtal si Barentz dačo vypiť, a keď sa napil, zachvátila ho veľká slabosť, oči sa mu v hlave obrátily a za chvíľu zomrel. To veľmi pormútilo plavcov, lebo Barentz bol ích hlavným vodcom a mali v ňom dôveru. Nebožtíka vyniesli na breh a tam ho pochovali za všeobecného smútku.

Na ďalšej ceste boly plavci v neprestajnom nebezpečí. Vlny morské valily sa im často do člnov a plavci mali plné ruky práce, aby vodu vyčapkávali. Mnoho ráz museli člny na breh vyťahovať a popráváť, lebo v dnách tvorily sa diery a pukliny. Ľadiská bily o člny a hrozily ich rozdrtiť v každom okamihu. Mnoho ráz ľady pred nimi spojily sa a more pokryté bolo plášťom ľadovým, takže sa museli vrátiť a inú voľnú dráhu hľadať. Pritom trpeli hladom a smädom, lebo vody nenachádzali k uhase-

niu svojho smädu. Dakedy vystúpili na breh a na ohni roztopili si sňahu a to pili. Jedného dňa stiskly jeden čln ľadové vrchy tak, že sa prekotil a plavci vrhnutí boli do mora, pričom všetky svoje potraviny utratili. Na šťastie, druhý čln bol zachránený od podobného nešťastia, a čo bolo na ňom pokrmu, to si všetci podelili. Medzi takými okolnosťami, keď im už hlad smrťou hrozil, našli na jednom ostrove sedemdesiat kačacích vajec, na ktorých si hladní plavci pochutnali a svoj hlad trochu uspokojili. Potom však znovu zavítal ku nim ešte hroznejší hlad a smäd. Úbožiaci boli takí slabí. od hladu a trápenia, že sotva vládali na člnoch usedeť. Tak v strašnej biede pluli ďalej a ďaleko po ľadovom mori. Odpočinutia a spánku nenachádzali, zima ich tiež trápila, a smäd s hladom dovršovaly ích biedu. Keď už boli na pokraji zahynutia, zjavili sa pred nimi u zálivu Sv. Lorinca loďky. Úbožiaci obávali sa, že sú to nejakí nebezpeční námorníci alebo lupiči, a hľadeli sa pred nimi ukryť. Ale potom k svojej veľkej radosti videli, že sú to ruskí rybári, ktorí posunkami dávali im na javo, že sú priateľmi. Holandčania poznávali niektorých, a tu vysvitlo, že predošlého roku potkali sa s tými rybármi. Keď Rusi videli smutný stav výpravy, prejavili Holandčanom srdečnú sústrasť a dali im potravín a všetkého potrebného. Rozumie sa, mnoho im dať nemohli, lebo mali sami len toľko, čo pre nich bolo potrebným. Keď sa Holandčania sotavili a nasýtili, Rusi im vysvetlili najkratšiu dráhu, a poradili im užívať jakúsi rastlinu, ktorá je dobrým liekom proti

škorbutu. Poďakujúc sa Rusom za ich veľké dobrodenie, Hollandčania pohli sa ďalej popri brehoch Novej Zembly na juh. Na pobreží a okolo krajov bol ešte ľad vo veľkých rozmeroch a oni plavili sa na okraji. Z času na čas vystupovali na breh, aby si údy napravili a trochu odpočinuli. Pri jednej takej príležitosti objavili škorbútovú trávu, o ktorej im Rusi boli vyprávali. I natrhali si lístkov a semena v hojnosti a začali to požívať. K svojej nemalej radosti zbadali plavci, že tráva tá vskutku je výtečným prostriedkom proti škorbutu, na ktorú chorobu všetci trpeli, a ktorá stíha všetkých ľudí, ktorí za dlhší čas nepožívajú čerstvého pokrmu a zelenín. Medzitým míňal sa im pokrm, čo dostali od Rusov, a zostalo im len trochu chleba a málo mäsa. Aby si cestu zkrátili a tak vyhli hladu, rozhodli sa opustiť pobrežie, ktoré sa sem a tam točilo, a pluť ďalej k Rusku rovným smerom cez otvorené more. Keď už boli zas u konca svojich potravín a hlad pozeral im v oči, zas potkali sa s ruskými rybármi, ktorí slyšiac ich smutný osud, zaopatrili ich hojne pokrmom. Nebyť týchto rybárov dobrodušných, úbohí Hollandčania boli by iste od hladu zahynuli. S novými silami a nádejami pohli sa Hollandčania ďalej. Jedného dňa zaľahla na more hustá mhla a hollandské dva člny sa rozlúčily a v hmle ztratily. Za dlhý čas na jednom člnu neznali nič o osude druhého, ale pomoci nebolo a plavili sa ďalej. Po dlhšom čase však sišly sa zas člny u ostrova Kydlinu, kde im ruskí rybári povedali, že v Kole sú tri hollandské lode. Rijp poslal hneď po-

slov v sprievode jedného Lapa do Koly, aby ich príchod bol oznámený hollandským lodiam. O niekoľko dní vrátili sa poslovia s tou radostnou novinou, že v skutku tri hollandské lode pod veliteľstvom Jána Rijpa na nich čakajú. O pár dní prišiel k ním aj sám Rijp a priniesol im hojne potravín a lahôdok. Rijp bol veľmi prekvapený, keď ich videl živých a keď slyšal, že sa na člnoch preplavili za sto a štyri dni z diaľky tisíc a dvesto míľ. Tu si ubiedení plavci odpočinuli a hostili sa na dobrých jedlách, za ktorými za dlhé mesiace bažili. V krátkom čase sotavili sa všetci a škorbut ich zanechal. Na to nastúpili ďalšiu cestu do Hollandska na lodiach a prvého novembra dorazili do Amsterdamu. Plavci mali na sebe tie isté šaty, ktoré nosili na Novej Zembly počas zimovania v ľadových krajoch. Rozumie sa, že v meste vzbudili všeobecný rozruch a taký záujem, že tisíce ľudí išlo sa na nich prizerať. V meste Amsterdame zapanovala veľká radosť, lebo boly obavy, že ztratení plavci zahynuli a nikdy sa viac nevrátia. Pánstvo a šľachtici vítali a hostili smelých plavcov a preukazovali im úctu, po čom sa každý do svojho domu utiahnul. Mená plavcov, ktorí sa navrátili, sú: Jakub Heemskerke, Peter Vos, Gerrit de Veer, Ján Vos, Jakub Sterenburg, Leonard Henry, Lorinc William, Ján Hillebrants, Jakub Hoochwout, Peter Corneille, Jakub Buisen a Jakub Everts. ...

O týchto smelých plavcoch nenie nič viac v historii poznačeno, len to, že De Veer na druhý rok uverejnil celú ich plavbu, a Heemskerke stal sa ve-

liteľom veľkej výpravy, ktorá s početnými lodiami viac ráz navštívila Indiu, a v roku 1607 stal sa veliteľom dvadsať šesť lodí, s ktorými porazil anglické loďstvo u Gibraltáru, pričom však život utratil.

To miesto, kde Barentz a jeho plavci zimovali na Novej Zembly, nebolo navštívené až roku 1871, teda skoro tristo rokov pozdejšie, kedy morský kapitán Carlsen, cestujúci po ľadových krajoch, našiel Barentzov dom. Budova a vôbec celá chalupa bola tak dobre zachovaná, jako by bola bývala len pred pár týždňami postavená, a v dome bolo všetko tak isto nájdené, jako to pred tristo rokami De Veer opísal. Žiadna živá duša nebola pri dome za celé storočia, len stopy medveďov, líšiek a iných zverov ukazovaly, že sa títo dravci u domu schádzali. Veľké kopy kostrí tuleňov, mrožov, medveďov a líšiek nachádzaly sa v blízkosti domu. Ale dnu bolo všetko tak, jako to boli Hollandčania zanechali. Postele boly na stene pribité, hodina tam visela na stene, a pod ňou boly pušky a halaparty. Kapitán Carlsen všetko, čo mohol sobral a doviezol do Norska, kde sa stretnul s jedným hollandským kupcom, ktorý od neho tie starožitnosti odkúpil a poslal hollandským úradom. V námornickom museume vystavený bol potom dom celkom tak isto jako bol dom plavcov na Novej Zembly, a všetky privezené predmety a nádoby boly tam umiestnené. Kto zná historiu toho domu, nemôže sa zbaviť mocných dojmov, ktoré naň pôsobia tieto starožitnosti a pamiatky.

Vandrovné zvieratá. (Obráťte stranu.)

SŤAHUJÚCE SA LEMINGY.

V Norvegii žije množstvo takzvaných lemingov. Sú to zvery podobné naším sysľom a sdržujú sa medzi vrchami. V dolinách porastlých trávou vyhrabávajú si lemingy svoje podzemné hniezda, najčastejšie pod skalami, kde sa cez letné mesiace zvery veľmi množia. V dolinách obsadených lemingami býva celé rastlinstvo zničené, ponevráč zvierať je tam na tisíce a každý chce dačo pod zuby.

Stáva sa, že zvieratá všetko požerú a hrozí im hlad. V takom páde vyberú sa na vandrovku do iných krajov. Zvláštnym a pozoruhodným je to, že lemingy, ani čo by sa vedely dorozumeť, jedného dňa sídu sa z celého okolia a potom razom sťa na povel v dlhých radoch pohnú sa na pochod. Dakedy viac millionov lemingov sťahuje sa razom a sťa veľká armáda idú za svojimi vodcami cez hory a doly. Prekážok neznajú žiadnych. Jestli prídu k nejakej vode, nezastanú, lež poskáču do nej a plavia sa ďalej svojim smerom. Ani more im nenie prekážkou. Na obrázku predošlej strany vidno jako lemingy prechádzajú cez skalnaté pobrežie a cez more putujú ďalej k svojmu vytknutému cieľu. Draví vtáci majú vtedy hody, lebo putujúcich lemingov snadno chytajú a žerú. Dravé zvery vo veľkom počte sledujú púť lemingov a koristia ich na tisíce. Vtáci ich ešte aj v mori chytajú. Najnovšie zamýšľajú Norčania zvery tieto lapať a ich mäso upotrebiť ku krmeniu ošípaných a drúbeže, ba aj virštle chcú z nich vyrábať špekulanti.

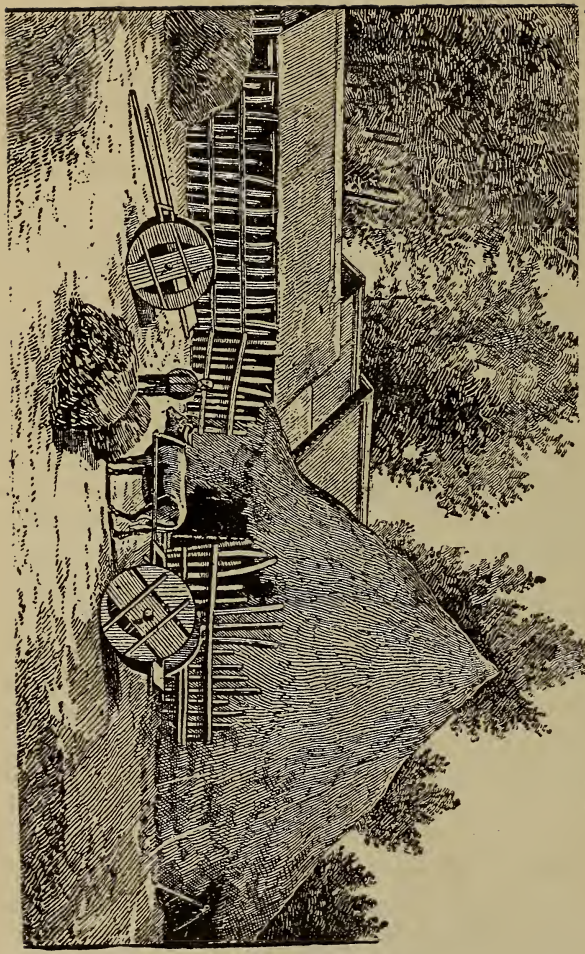

Búda čínskeho sedliaka. (Opis na druhej strane.)

ČÍNSKY SEDLIAK.

Národ čínsky je jedným z najstarších národov sveta, ktorý za starých čias pokračoval vo vzdelanosti, ale potom osamotil sa a zostal stáť na istom stupni za dlhé doby, kdežto biele národy išly vopred a predhonily Číňanov ďaleko. Dnes je Čína o tisícročie pozadu.

Čína je veľká ríša, ale aj tak je priveľmi zaplnená, lebo má vyše štyri sto millionov obyvateľov. Na obyvateľa pripadne málo zeme. Preto sú Číňania veľmi biedny vzdor pylnosti a sporivosti. Hlavným prameňom výživy Číňanov je hospodárstvo. Sedliacky stav je tam vysoko vážený, lebo vidia, že nebyť sedliaka, museli by hladom pomrieť. K pocte roľníctva sporiadajú tam veľké slávnosti, na ktorých aj sám cisár berie účasť. Cisár pri tej príležitosti poháňa voly s pozlátenými rohami, ktoré sú do nádherného pluhu zapriahnuté. Keď pár brázd vyore, jeho príklad nasledujú iní hodnostári, ktorí rad radom orú. Najviac pestuje sa v Číne ryža, pšenica, raž, kukurica a pohanka, a pestovanie čaju hrá veľký zástoj. Do záprahu upotrebujú najviac len voly. K jedeniu dochovávajú najviac ošípané (svine), lebo bravčovina je ích hlavnou pečienkou. Domy a náradie majú biedne, doma robené, jako to na našom vyobrazení vidno na predošlej strane. Vozy majú len dve kolesá, sbité z desák. Ľudia však vozia sa len na ľahkých vozoch, ktoré sú ťahané chlapmi, alebo nosia sa na nosítkach.

Podivný zver gnu. (Opis na druhej strane.)

AFRICKÝ ZVER GNU.

Medzi všetkými časťami sveta Afrika je najbohatšia na zverinu. Je tam mnoho rozličných zverov, ktoré sa nikde inde na svete nenachádzajú. Na predošlej stránke vidno divé zvery, ktoré vyzerajú jako pol koňa a pol byvola, lebo hlavu a krk majú jako byvol a zadnú časť jako kôň, aj cválajú sťa kone, kopajúc do výšky kopytami. Domorodci ich volajú gnu. Zvery tieto žijú v južnej Afrike a sú veľmi plaché. Najmenší zvuk alebo zjav zvera alebo človeka ich poplaší a dajú sa na útek jeden za druhým, nasledujúc svojho vodcu, ktorý je vždy nad mieru ostražitý a nedôverčivý.

Zvery tieto by vôbec nebolo možno uloviť, len pre ich veľkú zvedavosť. Keď sa splašily a ušly, veľmi radi by chcely vedeť, že čo ich to postrašilo, a často vrátia sa na výzvedy. Poľovníci túto zvedavosť zverov využitkujú, lež po prvom výstrele gnu už letia preč neslýchanou rýchlosťou a viac sa neukážu. Kde sú prenasledované, z toho okolia sa celkom vysťahujú. Jestli je gnu zranený alebo nemá spôsobu ujsť, vrhá sa svojimi rohami na lovca. Domorodci preobliekajú sa za pštrosov lebo inú zver a tak lstivosťou približujú sa ku týmto zverom, aby ich šípami alebo kopiami skolili. Belosi na nich polujú viacej len pre ích kožu, aby ju mali čo veľkú zvláštnosť na pamiatku. Tieto čudné zvery teraz už aj v cirkusoch ukazujú.

SMRŤ PRINCA RUDOLFA.

Strašný koniec milostných zápletiek.

O smrti rakúsko-uhorského korunného princa Rudolfa, jediného syna Františka Jozefa, nevedelo sa za dlhé roky ničoho určitého. Vrchnosť usilovala sa všemožne v tajnosti držať všetko, lebo jako život, tak aj smrť Rudolfa bola škandalózna.

Že Rudolf zahynul smrťou neprirodzenou, to sa nedalo tajiť, lež jakým spôsobom zomrel, o tom rozchyrovalo sa všeličo. Jedni tvrdili, že Rudolf lozil jednému lesníkovi za manželkou a žiarliví manžel rozvalil Rudolfovi hlavu kolbou pušky. Z iného prameňa pošuškávali, že dvaja ujcovia českej barónky Márie Večerovej zavraždili Rudolfa, aby sa za ňu pomstili. Rudolf ju sviedol sľubami, že si ju pojme za manželku, keď sa rozsobáši so svojou manželkou Štefániou, alebo keď sa jej zbaví jakým takým spôsobom. Krásna a mladá a nevinná Večerová dala sa omámiť a upadla do osídla Rudolfovho, ktorý s ňou aj naďalej udržoval milostný pomer, ale nijako nestaral sa o to, aby jej česť zachránil. Tak upadla celá rodina Večerovej do veľkej hanby a potupy, a ujcovia Večerovej z pomsty zahlušili Rudolfa. Jeden z nich tak ovalil princa ťažkou fľašou zo šampaňského vína, že mu lebku rozštiepil. Maďarskí veľmoži, ktorí boli priateľmi Rudolfa, s ktorým po radovánkach chodievali, zabili tam hneď na mieste útočníka, ba dľa zpráv až

dvoch a ích mrtvoly v tajnosti odpratali a zahrabali. Túto zprávu podporovaly chýry, že v skutku z letohrádku v Meyerlingu za nočnej doby odpratali pár mrtvol. Zas z iného prameňa tvrdilo sa, že Rudolf spáchal samovraždu zastrelením, keď prv zastrelil aj svoju milenku Večerovú. Učinil to vraj preto, že poneváč ju nemohol mať za manželku, teda rozhodli sa, radšie spolu zomrieť. K tomu však iní tvrdia, že vec sa mala takto: Rudolf lumpoval a pil ešte viac než obyčajne. V opilom stave potom hroznným a neopisateľným spôsobom zavraždil svoju milenku. Chcel vraj previesť na nej kriminálnu operáciu, aby zničil jej plod, a pritom ju tak domäsiaril, že zomrela. Rudolf spal v tej chyži opitý až do rána. Keď sa potom zabudil a videl, že čo vykonal, prestrelil si hlavu.

Také a podobné chýry išly o smrti korunného princa Rudolfa. Ale nevedelo, sa, ktorá povesť je pravdivá a komu veriť. Okrem Habsburgskej rodiny a pohlavárov, ktorí boli v Meyerlingu prítomní, nikto nič určitého nevedel. Tak prešly roky a desaťročia.

Konečne grófka Mária Larisch, vnučka kráľovny Alžbety, ktorá bola do veci zapletená, vyjavila všetko. Grófka Mária Larisch bola vnučkou bavorského kniežaťa Lojza, brata nebohej kráľovny Alžbety. Kým bola Mária dievkou, Alžbeta mala ju veľmi rada a pridržala ju pri sebe, a neskoršie našla jej ženícha v osobe bohatého grófa Juraja Larischa. Po smrti Rudolfovej však kráľovna Alžbeta

vyhnala grófku Lerischovú z Burgu, lebo ju upodozrievala, že ona v tajnosti usporiadala dostaveníčka medzi Rudolfom a Večerovou. Táto potupa trápila grófku Larischovú, a aby sa konečne ospravedlnila, rozpovedala udalosti, ktoré odohraly sa v dobe smrti Rudolfa.

Rudolf bol roztopašným a ľahkomyseľným mužom, jakými sú aj mnohí iní princovia a panovníci, ktorí len rozkoše sveta užívajú, jako by svet bol len na to svorený, aby im dobre bolo. Zamestnania nemajú a v lenivosti a pohodlí a v samých rozkošiach trávia svoj život, márniac milliony, ktoré chudobní ľudia na nich skladajú daňami. Zaháľanie a lenivosť a prepych vedú ľudí k nemravnosti a hriechu, to vidno aj v každodennom živote, nuž niet divu, že členovia panovníckych rodín majú toľké škandále a potupy. Známo je, že istí panovníci vydržiavali si aj herečky a frajerky skoro verejne; princezny, svobodné i vydaté uchodily s mladými mužmi; tri dcéry istého panovníka maly nezákonité deti s jedným paholkom, ktorý u nich slúžil; princovia lozily po parížskych a iných veľkomestských zábavných sieňach, kde herečky a iné dámy obsypávali zlatom a perlami a diamantami atď. O podobných udalostiach popísalo sa dosť aj v novinách. Nuž a to je isté, že len malá čas škandálov vyšla na javo, lebo panovnícke rodiny sú dobre chránené pred verejnosťou.

Jaké drevo, taký klin; jaký otec, taký syn. Prirodzeným je, že zpustlosť rodičov prechádzala aj

na ich potomkov, ktorí tiež podobný život viedli. Jablko nespadne ďaleko od jablone. O Františkovi Jozefovi kolovaly tiež rozličné klebety, ktorými bol spájaní s jakýmisi židovkami a maďarkami. Určitého nevie sa ničoho, lež tak sa zdá, že kráľovna Alžbeta, ktorú prebodnul istý taliansky anarchista, nežila pri svojom mužovi za posledné roky jej života, ale stále cestovala. Povrávalo sa, že ona následkom škandálov v rodine zbláznela. To sa vie, že nemala zdravého rozumu, lež pre jakú príčinu ztratila rozum, to sa určite nevie ani do dnes.

Poneváč panovnícke rodiny považujú sa za iných, vyšších ľudí než sú ostatní smrteľníci, ešte aj do dnes panuje v Europe ten hlúpy a starosvetský zvyk, že princ smie si vziať za ženu len princeznu, a princezna smie sa vydať len za princa. V mnohých pádoch ani neženia sa z lásky, ale len z politických ohľadov; ktorú princeznu vyberú princovi, tú si musí pojať za ženu bez ohľadu na to, či ju miluje alebo nie. Tiež aj princezny musia sa vydávať za princov, ktorí sa im vôbec nepáčia. Prirodzeným je, že také manželstvá nebývajú blaženými, ani ich potomkovia nemôžu byť duševne a telesne zdravými a silnými. hlavne preto nie, že panovnícke rodiny všetkých europejských krajín sú viac menej krvnými príbuznými, lebo od stá rokov uzavierajú manželstvá medzi sebou, takže všetci spolu sú jednou rodinou. Keby si princovia mohli brať za ženy zdravé a cnostné dievky z pospolitého ľudu, a zas princezny keby sa smely vydávať dľa svojej vôle za sta-

točných a bujarých mládencov z ľudu, vtedy by sa krv panovníckych rodín obživovala a posilňovala, a nebolo by medzi nimi toľko škaredých škandálov.

Rudolfa ospravedlňujú daktorí jeho priatelia tým, že on nebol horším od iných princov, a že keby nebol mal toľko nepríjemností pre intrigy, a keby sa nebol spil poslednej noci, žeby dnes bol býval uhorským kráľom a snáď aj rakúskym cisárom, a jeho minulosť bola by zabudnutá.

Neboly to len milostné zápletky a nešťastné manželstvo Rudolfa, čo ho priviedlo k zúfalstvu a predčasnej smrti. Maďari vtedy ešte snívali o svojej samostatnosti a radi by sa boli od Rakúska odtrhnúť, aby tým lepšie mohli maďarčiť. František Jozef povoloval im rad radom všetko, čo žiadali, napriek tomu, že proti nemu bojovali a nebyť Ruska, boli by ho aj s tronu shodili. Nemaďarské národy ale ktoré zostaly kráľovi vernými, tých František Jozef bezcitne vydal Maďarom do moci, ktorú nevďačnosť ani Slováci nikdy nezabudnú.

Gróf Andrássy vyslovil sa, že za smrťou princa Rudolfa leží aj dačo iného okrem jeho milostných zápletiek. A v skutku nájdená bola oceľová truhla, ktorú len s ťažkosťami otvorili. Truhla obsahovala listiny, z ktorých vysvitlo, že Rudolf spiknul sa s maďarskými pohlavármi proti svojmu otcovi a chcel mu odobrať Uhorsko. Rudolf mal sa stať uhorským kráľom, a Uhorsko malo byť odtrhnuté od Rakúska. Do veci zapletený bol aj arcikniežа Ján a viacerí maďarskí magnáši, ktorí chodievali s Ru-

dolfom na poľovačky a zábavy. Rudolf obával sa následkov svojho plánu, a to s inými škandálmi a zvadami s jeho otcom dohnalo ho do zúfalstva.

Oceľová truhla s listinami sverená bola do opatery grófke Larischovej, v ktorej mal Rudolf vtedy dôveru. Grófka mala truhlu oddať istému maďarskému hodnostárovi, ktorý znal povedať Rudolfom ustálené heslo. Lež zúfalý čin Rudolfov plány prekazil a truhla dostala sa potom do rúk Františka Jozefa.

Grófka Mária Larisch nachádzala sa v Meyerlingu pred smrťou Rudolfa, a keď videla, že tento priviedol baronku Máriu Večerovú, robila mu výčitky. Rudolf nahneval sa na ňu a vytýkal jej, že ona je vyzvedačkou a že podáva do Viedne zprávy o jeho živote. I rozkázal jej, aby sa z kaštieľu vypratala, čo keď sa zdráhala učiniť, ulapil ju za hrdlo a druhou rukou oprel jej do čela revolver, ale keď mu povedala, že je pripravená zomrieť, utíšil sa. Keď mu potom grófka prisľúbila, že ničoho nevyzradí, prepustil ju v pokoji.

Rudolf bol povolal svojich kamarátov na polovačku do Meyerlingu. Početní veľmužovia dostavili sa, lebo také polovačky spojené bývaly vždy s veľkými hostinami a radovánkami. Svojej manželke Štefánii odpísal Rudolf do Laxenburgu, že sa o pár dní vráti do Viedne.

Verný vozkár Rudolfov, istý Bratfisch, v tajnosti zaviezol 17 ročnú Máriu Večerovú do Meyerlingu ešte pred príchodom hosťov, a ubytovaná bo-

Barónka Mária Večera.

la v chýži korunného princa, s ktorým deň a noc ztrávila. Keď sa mala polovačka započať, Rudolf vyhováral sa, že je prechladnutý a preto sa nemôže súčastniť streľby, ale oni aby len išli všetci. Keď sa hostia vrátili z polovačky, Rudolf mal krk zaviazaný hodvabným šátkom, aby mu verili, že je prechladnutý.

Spoločnosť zasadla za stôl ku hostine, lež korunný princ sa dlho nebavil s nimi. Kázal im zabávať sa, a on, vraj, ide si ľahnúť. Že sa tak skoro vytratil od spoločnosti, to nebolo nič zvláštnym, poneváč on vždy chodieval za včasu spávať keď mal nejakú frajerku v dome.

Osobný sluha Loschek tajne zaniesol večeru pre Rudolfa a Večercvú do ích svetlice, a korunný princ mu rozkázal, aby ho o siedmej hodine ráno zobudil.

Dolu v sieni trvala hostina a pijatika cez celú noc. Veľmožovia pili, jedli, kúrili, hrali v karty a žartovnými povedačkami a spevom zabávali sa cez celú noc, kým Rudolf so svojou milenkou na hornom poschodí v tichosti trávil svoju poslednú noc.

O siedmej hodine ráno Loschek zaklopal na dvere Rudolfovej spálne, a tento mu kázal, aby o pol hodiny pozdejšie znovu zaklopal, čo sluha aj učinil, lež nedostal žiadnej odpovede. Zaklopal podruhé, aj po tretie, a keď nemohol zobudiť svojho pána, dal privolať maďarského grófa Hajosa.

Keď ani Hajos nemohol dostať odpovede, vypáčili dvere, poneváč tušili, že sa muselo stať dačo mimoriadneho.

Hrozný pohľad sa im naskytnul. Izba bola celá postriekaná krvou. Posteľ bola krvou zaliata, a pod posteľou bola kaluža krve, kdežto po stenách boly veľké krvavé škvrny. Rudolf ležal na boku a ešte držal pištol v ruke. Temeno hlavy mal skoro celkom odstrelené.

Mrtvolu nešťastnej Márie Večerovej našli pod zákryvkami. Ona bola tiež strelená do hlavy. Hajos rozkázal potom sluhovi, aby mrtvolu Večerovej zaniesol do druhej izby, čo keď sa stalo, obe izby, v ktorých boly mrtvoly, boly zamknuté. Hajos na to šiel ku hosťom a povedal im, že korunný princ náhle ochorel, a on že musí ísť do Viedne pre lekára.

Smutnú zvesť priniesli najprv cisárovnej Alžbete, ktorá zostala sťa zkamenelá. Neplakala vôbec. Ona sama išla potom upovedomiť Františka Jozefa o tragedii. V tom prišla ku cisárovnej dvorná dáma Ferenzyčka a oznamovala, že barónka Večera žiada si audienciu, aby požiadala cisárovnu, žeby Rudolfa prinútili prepustiť jej dcéru Máriu Večerovú, ktorú vraj uniesol a drží v zajatí. Stará Večerová ešte neznala, že jej dcéra je mrtvá. Cisárovná Alžbeta pripustila k sebe starú Večerovú a bez všetkých okolkov chladnokrvne jej povedala, že jej dcéra zomrela. Večerová zamdlela a cisárovná bez všetkej ľútosti pozrela sa na ňu a odišla.

Dr. Wiederhofer, dvorný lekár, bol hneď poslaný do Meyerlingu. Gróf Hajos oddal mu kľúče od izieb, kde ležaly mrtvoly. Wiederhofer našiel všetko tak, jako bol Hajos vyprával. V chyži Rudol-

fovej boly ešte pozostatky večere na stole; bolo tam aj niekoľko prázdnych fliaš zo šampaňského vína, a jeden stolok bol prevrhnutý. Vedľa postele na koberci bola z polovice vyprázdnená fľaša pálenky. Lekár rozkázal fľaše vyniesť, aby ich tam cisár nevidel, keď príde do Meyerlingu.

Lekár dočasne poviazal Rudolfavi rozbitú hlavu, smyl mu krv s hlavy, krku a tela, a pomocou sluhu očistil posteľ jako sa najlepšie dalo a zakryl ju, aby tak zaodial stopy strašnej udalosti. Všetko iné bolo tak ponechano do príchodu Františka Jozefa.

Sluha Loschek potom zaviedol lekára do tmavej chyže, kde ležala mrtvola Večerovej zakrytá v koši, okolo ktorého pohádzané boly šaty, klobúk a iné predmety nešťastnej devy.

Lekár našiel mrtvolu dievky zohavenú. Jednu stranu tváre mala celú dokaličenú a jedno oko bolo vypadlé z jamy a viselo len na čuve. Lekár umyl tvár a vlasy dievky, poviazal jej rany kusami plátna, ktoré z plachty natrhal, a zavinúc ju do postelnej plachty, rozkázal sluhovi, aby ju zaniesol do druhej chyže.

Keď František Jozef došiel do Meyerlingu a uzrel mrtvolu svojho jediného syna, dal sa do plaču a za dlhý čas nemohol sa utíšiť. Keď mu všetko vyrozprávali, že jako našli mrtvoly, vrátil sa hneď do Burgu vo Viedni.

Strýkom baronky Večerovej povedali, že mrtvolu jej oblečú do každodenných šiat, a oni, strýko-

via, že ju musia niesť medzi sebou tak, aby ľudia mysleli, že žije. Keď mrtvolu nešťastnej dievky niesli ku koču, záväzky roztrhly sa a hlava dievky ovisla. Gróf Stockau sňal si s klobúka čiernu pantlu a tou poviazal mrtvole hlavu. Na chrbát a krk dievky priviazali palicu tak, že ona udržovala mrtvolu hore koncom.

Mrtvolu dievky posadili do koča a jej príbuzní, gróf Stockau a A. Baltazzi museli pri nej sedeť a držať ju medzi sebou tak, aby nespadla. Vyzeralo to v skutku tak, jako by Večerová bola živá. Mala na sebe všetky šaty, na nohách hodvabné punčochy a pantofle, na hlave klobúk s perami, a zaodiata bola bundou. Tak ju vyviezli z kaštieľa. Za nejaký čas došiel koč ku istému kláštoru, kde dvaja mnísi na sprievod čakali. Mrtvolu položili na máry a zaniesli ju do márnice na cintoríne Cisterciánskeho Kláštora sv. Kríža. V márnici, ktorá podobala sa viac drevárni, mali mnísi už pripravenú rakvu, sbitú len tak náhle z nehoblovaných desák, a do nej uložili mrtvolu kedysi krásnej a pôvabnej devy, ktorá stala sa obeťou zkazenosti princa. Jaký hrozný koniec vzala táto dievka, ktorá mohla mať skvelú budúcnosť pred sebou! Pochovali ju do drsnej truhly, kdežto jej svodca a vrah odpočíval medzi kvetami na nádhernom výstavku, medzi veľkou nádherou a pompou. Taká je spravodlivosť sveta! Truhla Večerovej nebola ničím vyplnená, len tak jako zver vložili ju dnu, a aby mala hlavu trochu pozdvihnutú, gróf Stockau stočil jej klobúk a tak dal

jej ho pod hlavu. Potom jej sňal s krku zlatý krížik a vložil jej ho medzi stvrdnuté prsty. Na to mníši priklincovali na rakvu dosky a vyniesli ju von. Blízko múra bola už vykopaná jama, do ktorej vložili rakvu bez všetkých ceremonií, a potom zasypali jamu zimničnou rýchlosťou.

Mária Večera, jejž jediným hriechom bola hriešna láska ku princovi, pochovaná bola sťa pes. Jej príbuzní, ktorí si kľakli pri hrobe, aby sa za jej dušné spasenie pomodlili, odohnatí boli policajným úradníkom, ktorý mrtvolu sprevádzal.

O mnoho väčší hriešnik, princ Rudolf, pochovaný bol s velikánskou pompou za slávnostného requiumu za prítomnosti cirkevných i svetských a vojenských hodnostárov a veľkého počtu ľudu, lebo však on bol princ, ktorému nemerá sa takou mierou jako inému smrteľníkovi.

— Krokodyl kladie svoje veľké vajcia do horúceho piesku, kde sa mladé vyliahnu od slnečného tepla, jestli totiž nejaký zver vajcia tie nepožre. Žije tam mačke podobný zver, ktorý živí sa krokodylovými vajciami. Jestli ho krokodyl u vajec dostihne a nemá príležitosti ujsť, zver postaví sa na zadné nohy a keď krokodyl otvorí tlamu, aby zvera pohltnul, tento skočí krokodylovi do hrdla, kde ho škriabe a kúše zúrive. Krokodyl otvorí tlamu a je rád, že mu nepriateľ z hrdla vyskočí a ujde.

— Jaro začína sa dňa 20. marca, leto 21. júna, jaseň 23. sept. a zima 21. decembra.

Vzdávanie vojenskej úcty. (Opis na druhej strane.)

VZDÁVANIE ÚCTY V BAROCE V AFRIKE.

Vo vnútri južnej časti Afriky leží krajina Baroce, ktorá počituje asi million obyvateľov a ktorá má svojho vlastného kráľa, ačpráve krajina patrí ku územiu Zambezi, nad ktorým vládne Anglia.

Vojsko krajiny Baroce vycvičené je prísnej poslušnosti a pokornosti vôči svojim predstavením. Keď sa blíži kráľ alebo nejaký vyšší anglický úradník, vojsko na povel hodí sa hore značky na zem a tleskaním rúk vzdáva česť a úctu predstavenému pánovi. Celý rad vojakov hodí sa na zem razom, ani čo by ho bol vietor sfúknul. Naše vyobrazenie predstavuje podobné vzdanie úcty.

Vojaci títo majú rovnošatu plátenú, ktorá pozostáva z dvoch kusov, a síce z krátkych nohavíc a košele. Iného odevu, ani obuve nemajú. Kráľ je ich hlavným vodcom, ale musí slúžiť Angličanom v páde potreby. Keď divosi poprvé videli automobil, nazdávali sa, že to čert ide a vo veľkom strachu zostali ležať. No Angličania už majú tam viac automobilov a divosi na ne privyknuli, lež ešte vždy nevedia pochopiť, jako ten voz môže ísť bez koní.

Angličania robia veľké námahy, aby zem mohli vykoristiť ku svojmu prospechu a tým cieľom držia obyvateľstvo a vojsko v nízkom poddanstve.

Domorodci musia konať Angličanom rozličné služby temer bezplatne a vobec ovocie ich práce ide do rúk pažravých Angličanov, ktorí divochov všemožne utláčajú a využitkujú k svojmu zisku.

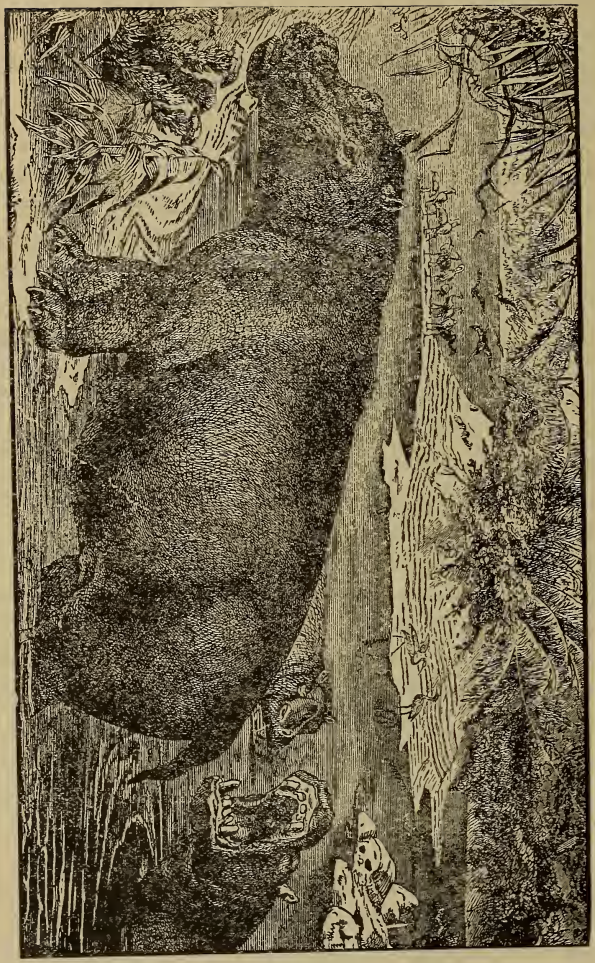

Hippopotamus, čili vodný kôň.
(Opis na druhej strane.)

AFRICKÝ VODNÝ KÔŇ.

Domovom hippopotamusov je výlučne Afrika. Najviac ich je v severnej časti menovanej časti sveta. Zvery tieto sú rozličných plemien, menšie i väčšie, a volajú ich vodnými koňmi, ačpráve nepodobajú sa koňom. Samec je väčší, dakedy aj sedemnásť stôp dlhý a paťnásť stôp hrubý v objeme. Hlavu má veľkú, vyše troch stôp dlhú. Srsti má málo a len veľmi krátku.

Hippopotamus žije vo vode a medzi rákoším v bahnách, a má asi také obyčaje jako sviňa. Je on veľmi silný zver, ale ináč neškodný, okrem vtedy, keď je rozhnevaný. Domorodci a lovci vyprávajú, že rozhnevaný hippopotamus napáda a prevrhuje člny svojich prenasledovateľov a vo vode je vôbec najnebezpečnejším.

Na hippopotamusoch vidno často vtáčkov, ktorí sú ich veľkými priateľmi a dobrodincami, lebo vyberajú im z kože rozličných červov, a mimo toho dávajú im výstrahu keď sa dakto blíži. Cez deň obyčajne ležia tieto zvery ukryté v húštinách rákošia, kde mávajú aj hniezda. V noci potom vychádzajú na pašu, a svoje jediniatko — majú vždy len jedno mladé — nosia často na chrbte. Domorodci chvália mäso hippopotamusov a lovia ich neprestajne. Keď sa im podarí uloviť veľkého kanca, celá obec má hostinu.

Vyobrazenie na predošlej strane predstavuje rodinu hippopotamusov v ich domovine. Dravé zve-

ry majú obyčajne respekt pred hippopotamusom, ale dakedy odoberú im mladé, pričom povstáva krutý boj medzi rodičmi mladého hippopotamusa a levom, tigrom lebo leopardom, a dakedy aj krokodylom, ktorý si chce na mladom tučnom hippopotamusu pochutnať.

— V lesoch Afriky žijú diví trpaslíci, malučkí, lež nebezpeční divosi, ktorí jedovatými šípami strieľajú z úkrytov.

— U severnej točny vidno slnko na jednej strane a mesiac na druhej za úplných 135 dní a nocí. Hviezdy tam nemajú žiadneho svetla, vlastne neosvetľujú zem za tmy jako u nás, ačpráve je nimi obloha husto posiata. Hviezdy vyzerajú jako by boly na oblohe len zlatom vymaľované.

— Postrachom niektorých krajov Afriky je mucha zvaná cece. Mucha táto je menšia než domáca mucha a jej uštipnutie je také jedovaté, že dobytok zdochne od neho, človek ale dostane tak zvanú uspávajúcu chorobu, na ktorú celé kmeny domorodcov mrely. Človek taký je stále ospalý a slábne a hynie za viac rokov, až konečne zomre. Na šťastie belosi vynašli liek proti tejže strašnej chorobe.

— Africkí divosi majú veľkú hostinu keď sa im podarí zabiť obrovského hada phytona, ktorý má vraj výborné mäso. Ale ináč boja sa toho hadiska tak, že dakedy od strachu nemôžu sa ani hnúť, a vtedy má had na nich hostinu. Oni veria, že phyton ich očarí a preto sa nemôžu pohnúť.

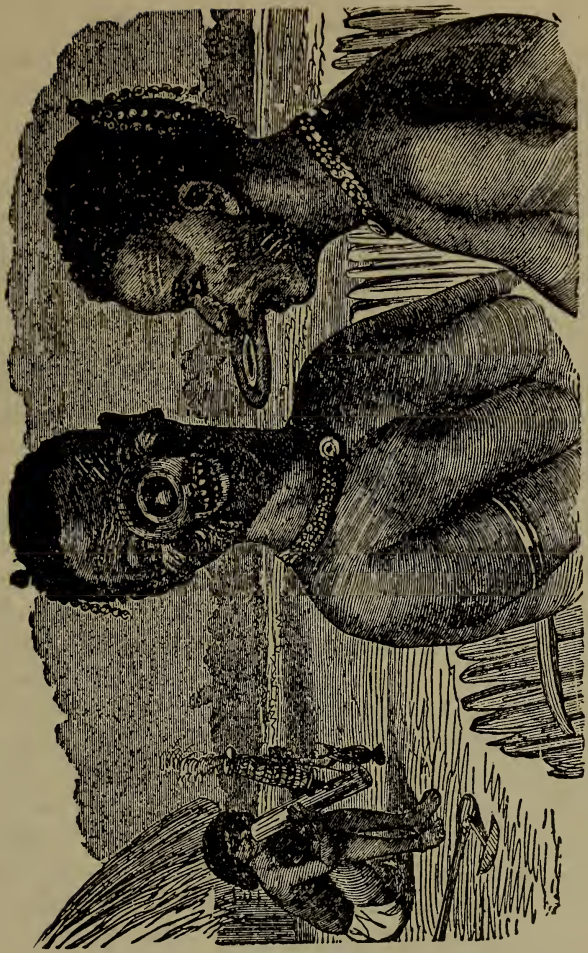

Moda v Afrike. (Čítanie na druhej strane.)

INÉ KRAJE, INÉ OBYČAJE.

Ženy vymýšlajú všelijaké mody, aby sa mužom páčily a aby sa staly "krásnymi" a príťažlivými. Ovšem pojem krásy je rozličný. U nás ženské ve šajú na seba všelijaké čačky, sťahujú sa cez poly, nosia vysoké opätky, klobúky všelijaké s perami a kvetami; na ramenách, na krku a na prstoch šperky, nuž a na tvárach hodne pudrovačiek a farby. Hej, a falošné zuby a vlasy a vypchávania by som bol zabudnul. Moda mení sa ani počasie často síce, lež v jednom je stejná: vždy je márnivá. V iných krajoch inými modami chcú ženy zrobiť sa krásnymi a pre mužských váblivými. Na príklad v Afrike sú kmeny, kde si ženské vypília zuby na končito, takže vyzerajú jako pilky. Do nosa vešajú si obrovské obruče, a dakedy aj do gamby prevrtajú si dieru a prepchajú kosť alebo obruč cez ňu. Okrem toho si tvár porežú alebo pofarbia na všelijako, a ktorá môže, navešia si na krk, na ramená a na nohy všelijaké okrasy, zvlášte obruče, z ktorých niektoré vážia aj pár funtov. V šatoch módy nehľadajú z tej príčiny, že žiadnych šiat nenosia, len jak by nejaké lísty lebo trávu okolo pásu, alebo kus handry. Obrázok na predošlej strane predstavuje dve také africké krásavice. Jako by sa naším parobkom zapáčily tieto vyfintené dámy, to je hádankou. Nuž, ale taká je tam moda, a ženy idú podla nej. Márnivosť ženská panuje všade na svete, ovšem v rozličných podobách, a mody budú vymýšlané vždy. Ženy tvrdia síce, že ony sa cifrujú len pre okrasu a nie k voli mužským, ale tomu sa veľmi neveri.

ZAKLIATE PÁSMO.

Desné príhody zlatokopov v Australii.

Veľká časť Australie ešte nenie známa svetu. Velikánske územia sú tam, o ktorých sa mnoho nevie. Pre divokosť a bojazlivosť domorodcov, ktorí sa pred belochmi uťahujú, alebo z úkrytov napádajú cestujúcich, jako aj pre pustotu a neprístupnosť krajov, civilisovaní ľudia neboli v celú stave menovanú časť sveta prezkúmať a k svojmu prospechu využiť.

V prostriedku Australie nachádza sa velikánska pustatina, ktorá je za suchého obdobia taká neschodná jako africká Sahara. V dobrých časťach roka, kedy padajú dážde za dlhši čas, cestovateľ nemá núdze o vodu. Ale potom, keď nastane sucho a dážd nepadá za dlhé mesiace, ba dakedy aj za viac rokov, vtedy všetky vodné diery a či jamy vyschnú a ľudia i zvery hynú smädom.

Na celej tej púšti a či pásme nemožno zver domácu dochovávať, ani obrábaním zeme živiť sa, z ktorej príčiny sa tam ľudia ani nesdržujú okrem pár domorodých kočovných kmenov, ktoré sú belochom nepriateľsky naklonené. Domorodci títo sú divochmi, ktorí nechcú sa stýkať s inými ľuďmi a pri každej možnej príležitosti ich napádajú.

Pred rokami utúžilí zlatokopi častejšie vnikli do pustého pásma tohto, hľadajúc stopy zlata. Daktorí pokúsili sa aj statok dochovávať, lež keď prišly su-

ché časy a tráva vyschla a celá zem obrátila sa v piesočnatú púšť, museli sa preč ponáhlať, aby aj oni tam nezahynuli.

Za pustatinou leží pohorie, ktoré priťahovalo belochov napriek všetkým ťažkosťiam a nebezpečiam, ktoré museli podstupovať počas priechodu cez pusté pásmo, poneváč rozhlasovalo sa, že v tých vrchoch nájdené boly ležiská zlata. Pustatinu nazvali belosi "zakliatym pásmom", poneváč mnohí tam na svojej ceste zahynuli.

Na pokraji zakliateho pásma sedeli jedného večera štyria slnkom opálení mužovia. Sedeli pri svojom ohníku a patrne odpočívali po ťažkých denných útrapách. Všade vôkol boly kriaky a nízke húštiny. Všetci boli v myšlienkach pohrúžení. Nehovorili ani slova už za dlhší čas, len mlčky hľadeli na ohník, pri ktorom mienili prenocovať.

Razom všetci vyskočili, lebo v dialke zaslyšali volanie. Poslúchali, že čo to môže byť, ale nebolo viac počuť ničoho, okrem krkania žiab v blízkych bahrinách. Po dlhšej chvíli však znovu ozval sa v dialke hlas "Kují!" volanie to Austrálčanov. A po nejakej prestávke zaslyšali volanie po tretie.

"Ktosi volá o pomoc", riekol jeden z mužov. "Ohlásme sa mu". Všetci štyria povstali a začali vykrikovať "Kují! Kují!" Na to zatíchli a poslúchali, a odpoveď aj hneď došla im do ušú slabým kujíkaním.

"Poďme ho vyhľadať", riekol teraz jeden z mužov, menom Edward Toole, ktorý bol vodcom

ostatných. "Vy, Jake, zostaňte pri ohni, aby nevyhasnul a my traja pôjdeme".

Jake naložil na vatru kopu ráždia a zapálil aj jeden vyschnutý strom, aby ztratený človek mal vyznačený smer ku nim. Traja mužovia z času na čas vyvolávali a cez húštiny kliesnili si cestu smerom ku ztratenému človeku, ktorý sa častejšie ozýval. Asi za hodinu stretli sa s nim a priviedli ho ku svojmu ohňu, pri jehož svetle videli, že cudzinec musel prejsť cez veľkú biedu a trápenie, lebo bol vychudlý, utrápený, ošarpaný a vysilený. Dali sa mu najiesť a napiť, a keď si odpočinul, začal im vyprávať svoje príhody a dobrodružstvá. Jeho vyprávanie bolo nanajvýš zajimavé, a podivné veci porozprával. Nakoľko si to omhli zapamätať a v krátkosti naznačiť, vyprával im asi nasledovné:

Vás sem tuším nebo poslalo, aby ma konečne po mojich strašných utrpeniach zachránilo. Keby som vás nebol našiel, iste by som bol tu zakončil svoj život. Už dlhý čas uplynul, čo som sa tak neobčerstvil jako teraz u vás. Vďaka vám! Toto je prvý raz za dva roky čo kúrim. (Oni mu totiž podali fajku s dohánom, keď sa prv dobre najedol, a on s veľkou obľubou poťahoval dym ani čo by chcel fajku čo najneskoršie vykúriť).

Ja a traja moji kamarádi, vybrali sme sa sem zlato hľadať. I otvorili sme si malú baňu neďaleko odtiaľto. Baňa sa dokázala byť dosť dobrou, ale my sme chceli najsť bohatšiu a preto sme ju predali, a išli hľadať iné ležisko zlata. My sme boli dosť dlho

tu na pokraji zakliateho pásma, aby sme znali všetky tie tažkosti a nebezpečia. Videli sme mnohých isť tadiaľ, ale len málo sa ich vrátilo. Ale napriek tomu všetkému, my sme si trúfali previesť to, čo sa iným nepodarilo. Kúpili sme si voz a záprah býkov a vydali sme sa na dráhu cez pásmo. Počasie bolo veľmi dobré. Vody bolo všade dosť. Za mesiac prešli sme cez púšť tam ku vrchom.

V jednej doline bola paša dobrá, teda sme sa tam u tálili. Aby nám býci neušli, ohradili sme ich, a potom išli zlato hľadať. Jako sme zlato našli, to nebudem vyprávať, lebo by to bola dlhá historia, len toľko poviem, že sme našli v našej bani takú veľkú zlatú rúdu, to jest taký veľký kus čistého zlata, jaký ešte nikdy nebol nájdený. Kus zlata bol taký veľký, že sme ho pomocou býkov museli na voz nakladať. Ale práve bolo nastalo suché obdobie a nemohli sme sa vrátiť so svojim pokladom cez zakliate pásmo. Za tri roky sme o tam čakali kým napadlo dosť dáždu, aby sme sa mohli odvážiť cez pustatinu.

My sme boli vzali sebou veľkú zásobu prachu a kapslí a boli sme strelivom dobre zaopatrení. Keď sme sa vybrali na cestu cez pustatinu ku vrchom, naložili sme voz najviac vodou a potrebami ku dlhšiemu sdržovaniu sa v divine. To bolo pre nás neznesiteľným, že sme museli so svojim pokladom čakať mesiac za mesiacom a rok za rokom. Zlata mali sme dosť pre nás všetkých, len ho treba bolo odviezť cez pásmo nazad do civilizovaného sveta, kde by sme ho speňažili. Boli by sme si žili ani veľkomožní páno-

via. Lež dážd nechcel padať a zakliate pásmo bolo také vyschnuté, žeby sme tam boli iste od smädu zahynuli. Zlato vážilo mnoho a voz náš nebol by mohol prejsť cez pásmo ani za šesť týždňov, lebo kolesá voza norily sa v piesku.

Divosi napadnuli nás viac ráz, ale sme ich šťastne vždy odrazili. Zveriny bolo tam nadostač, teda keď sme vyšli na polovačku, vždy sme sa s dobrou korisťou vrátili. Mäsa mali sme v hojnosti. Probovali sme siať obilie a vydarilo sa nám, a na druhý rok sme nasiali viac než nám bolo potrebným. Bolo nám tam veru dosť dobre a mohli sme tam zostať do smrti, ale ten kus zlata nás vábil preč, aby sme sa stali boháčmi.

V našej doline, a vôbec všade medzi vrchami bolo dážďu dosť, lež na zakliate pásmo ani len kvapky nepadlo. O inom sme ani nehovorili, len kedy už začne pršať na pustatine. Konečne o tri roky začalo pršať a na pustom pásme začala sa tráva zeleňať. Od radosti sme si aj zatančili, a keď sme si prv naznačili najlepšiu dráhu cez zakliate pásmo, zapriahli sme svojich vytučnelých býkov do voza a pohli sa na cestu. Ale pred odchodom sme zemou zahádzali našu baňu, kde sme ten veľký kus zlata našli, a zakryli sme všetky znaky, aby na náš cenný nález nikto neprišiel.

S radosťou opúšťali sme ten kraj, kde sme za tri roky žili v hojnosti. Všetko išlo dobre v poriadku, až jednej noci napadli nás divosi a prebodli nám troch z býkov. Pozostalým býkom bolo ťažko ťahať

naložený voz, a aby sme im obľahčili, pozhadzovali sme s voza mnohé zásoby, a sami išli sme pešo. Po oblakoch hnaly sa tmavé mrákavy, ale dážď prestal padať, a čím ďalej sme išli, tým suchšia bola krajina. Tráva začala zas schnúť, a voda v jamách vysychala povážlive. Pomali cestovali sme ďalej. Paše bolo vždy menej pre náš záprah, a onedlho zdochly nám dva býci, a jeden zaviaznul pri vodnej jame tak, že sme ho len horko ťažko vytiahli. Ufali sme, že začne konečne pršať, lebo mrákavy ešte vždy hnané boly po oblohe, a že budeme zachránení. Začali sme už trpeť smädom a ponáhľali sme sa k vodnej jame, no jaké bolo naše sklamanie keď sme ju našli vyschnutú! Čo najrýchlejšie sme mohli, tiahli sme k druhej jame, ale aj v tej bolo len trochu blatistej vody, teda šli sme ďalej v tej nádeji, že v tretej jame najdeme vodu. Jama tá bola o mnoho väčšia než iné a mienili sme pri nej za pár dní počkať, aby si býci odpočinuli, lebo boli už do krajnosti vysilení a blízo smrti. Jedného z nás poslali sme vopred, aby pozrel a oznámil nám stav vody. S dychtivosťou sme sa za ním dívali jako namáhave kráčal po piesočnatej púšti, a keď vyšiel na jednu výšinu, od ktorej bolo vidno jamu, videli sme, že vyhodil rukami hore a rútil sa na zem. Vedeli sme hneď, čo to znamená. Teda aj tá jama je vyschnutá. To bolo hrozným. Úbohé zvieratá nevládaly ďalej a konečne vyvalili sa do piesku. Veľké horúčavy panovaly už za viac dní, ktoré nás trápily.

Čo sme mali robiť? S vozom sme ďalej ísť ne-

mohli. Aby sme si aspoň život zachránili, museli sme všetko tak zanechať a uchodiť, ináče by sme iste pri svojom zlate od smädu zahynuli. O zlato sme už nedbali, lež predsa trápila nás myšlienka, že my sme sa preň toľko natrápili a teraz ho tak zanecháme a najde ho snáď dakto iný, ktorý sa našou prácou obohatí. Keď ho oni nemôžu mať, nesmie ho dostať ani nikto iný, tak sme si hútali. I usniesli sme sa na tom, že ho zakopeme a ukryjeme. Vykopali sme teda jamu a kus zlata do nej s voza svalili, po čom sme poklad zahrabali a piesok narovnali tak, aby ani znaku nezostalo po našej práci. Potom sme s ťažkosťou odvliekli voz preč, aby snáď dakto nepátral po príčine zanechania voza na mieste a tak aby snáď zlato nenašiel.

Zakopávanie zlata a odťahovanie voza tak vysililo nás, že sme potom za dlhý čas museli odpočívať. Na to podelili sme si všetky zásoby pokrmu a vody rovnou mierou, a zaprisahali sme sa, že jestli ktorý z nás výnde živý, že on zo zlata udelí rodinám svojich kamarátov. Potom si každý zastrčil revolver do kapsy na obranu proti divochom, a podali sme si ruky na rozlúčku. Teraz už každý bol svobodný, a mohol ísť hľadať svoju vlastnú spásu kadiaľ chce. Jeden radil, aby sme sa vrátili do pohoria, odkiaľ sme prišli, a kde sme za tri roky žili, ale to bolo vytvorené, poneváč sme vedeli, že v tej strane vody nenajdeme. Teda sme sa uradili ísť iným smerom. Traja sme boli jednej mienky.

Ale Harry nechcel poslúchnuť a sám vybral sa

zpiatky, kdežto my traja išli sme ďalej svojou vytknutou dráhou. Za tri dni išli sme za veľkých horučostí po pieskovitých rovinách a dolinách. Čo sa so mňou potom stalo, na to sa nemôžem pamätať, len to viem, že keď som sa zobudil, ležal som pod suchým stromom a moji dvaja kamarádi boli preč. Nevedel som nič, ani odkiaľ som prišiel, ani kadiaľ mám ísť, ani ničoho. Len to som tušil, že je asi poludnie, lebo slnko bolo vysoko a pálilo strašne. Na suchej haluzy uzrel som svoju fľašku vody a na nej napísano: "Voda je rovno pred vami." Pochopil som, že ma moji kamarádi sem zavliekli, bár boli aj sami unavení a blízo smrti, a keď ma už ďalej vliecť neboli v stave, tam ma položili a napísali mi na fľašu, kadiaľ mám ísť k vode.

Predo mňou rozprestierala sa veliká pustatina, z ktorej vychádzala horúčosť ani z pece. Nohy som mal zpuchnuté tak, že som ani kročiť nemohol. Teda jako prejdem cez tú pustatinu? Budem darmo trpeť. Nádejí niet viac pre mňa, teda učiním všetkému koniec. Radšie sa zastrelím, než by som mal tu v šialenosti ďalej trpeť. Pochytil som svoj revolver a pritisnul ho ku čelu. V tom uzrel som v diaľke na piesočnatej rovine jakýsi tmavý bod. Bližšie bol druhý taký bod, a ešte bližšie tretí. Body tie pohybovaly sa zvolna. Čo to môže len byť? Jaké zvery sa tu môžu živiť na tejto vyschnutej pustatine? A prečo neležia dakde v chládku, ale idú po horúcom piesku?

Pretrel som si oči a tu mi napadlo, že sú to naši

býci. A napadlo mi aj to, že zvery zapáchnu vodu na veľkú diaľku, a že teraz iste vlečú sa smerom ku nejakej jame, v ktorej je ešte voda. Zdalo sa mi to byť zázrakom, ale videl som to na svoje oči. Teda keď zvery môžu najsť vodu, môžem ich sledovať a dôjdem k nej aj ja. Tak som uvažoval.

Dosť na tom, že som sobral všetky svoje sily, zabudnul na chvíľku na smäd, ktorý ma trápil, a šiel som vopred. Kde som len mohol, uchyľoval som sa do tôny vyschnutých stromov a kriakov, aby som sa aspoň trochu chránil od horúcich lúčov slnka. Ale musel som dávať dobrý pozor, aby som neztratil z očú býkov. Keď som už ďalej nevládal ísť, hodil som sa pod kriak a hneď som aj zaspal. Ráno zobudilo ma slnko, a keď som pozeral do diaľky za býkami, nebolo ich vidno nikde. Lež na šťastie našiel som ich stopy, ktoré v piesku zanechaly. Keď som šiel asi za dve hodiny, uzrel som v diaľke zelené stromy, čo ma nad mieru potešilo, lebo som trúfal, že kde je zelený strom, tam musí byť aj nejaká voda alebo aspoň vlhkosť.

Nádej dodávala mi novej sily a tešil som sa až vopred tomu okamihu, v ktorom budem pri vode, kto ron si vyschnuté a opálené ústa zmáčam a svoj pálčivý smäd uhasím. S namáhaním plazil som sa ďalej a ďalej, až na mňa prichádzala slabosť. Dostával som závrat a padal som. Viac ráz povstal som a liezol ďalej, až konečne som zamdlel.

Šťastie mi prialo znovu, lebo spadnul som pod suchý strom, pod ktorým bola tôňa; keby som bol

padnul inde, kde slnko svietilo, iste by som tam bol zahynul. Keď som zas prišiel k sebe, sústrednil som všetku svoju pevnú vôľu a podnecoval som sa k ďalšej ceste. Ale na šťastie soznal som, že v takej pálčivosti by som ďaleko nezašiel, a že lepšie bude trochu počkať a odpočinúť si. Až keď slnko začalo zapádať povstal som a šiel ďalej za šľapajami býkov. Už som zas zamdlieval od útrap a chcel sa poddať smrti, keď zaslyšal som krkot žiab, ktorý sa mi zdal byť vtedy tou najkrajšou muzikou na svete, poneváč žaby žijú pri vode a mojou najväčšou túžbou bolo, prísť k vode.

Po tme nebol by som aj tak došiel ku svojmu cieľu, lež na moje opätné šťastie mesiačik vyšiel a svietil jasne, takže som mohol pokračovať. Zdalo sa mi, že vršky piesková, po ktorých som sa vliekol, nemajú konca kraja, a nikdy nezabudnem na tú chvíľu, kedy som konečne zočil jamu v ktorej bola voda.

Bola to neveľká jama, ale v prostriedku hlboká. Okolo hlbokej jamy, kde zostalo ešte trochu z dážďovej vody, bola hlina, a okolo celého miesta stály vyschnuté trávy a rákošie. Rozbehnul som sa rovno ku vode, lež v tom obrátená bola moja pozornosť na štyri predmety ležiace v blate. Boly to mrciny býkov a jeden muž — môj kamarád Reed. Videl som, že mrtvola môjho kamaráda i mrciny býkov boly zaviaznuté v lepkej hline u vody. Kto je raz ulapený do takej prirodzenej pasci, ten sa odtiaľ nikdy viac nevymôže bez pomoci iných ľudí.

Bol som smädný do šialenosti, no bral som si príklad z mrtvoly môjho priateľa a nebežal som ku vode po blate, ale hľadal som nejaký iný spôsob dostať sa ku nej. Na druhej strane jamy soťatý bol strom, ktorého vrcholec dosahoval až ku vode. Strom ten tvoril jakoby most nad lepkasťou hlinou ku jame vody. Ďalej na pravo uzrel som vatru, z ktorej sa ešte dymilo. Začal som jamu obchádzať, aby som sa dostal ku tomu soťatému stromu, po ktorom mienil som sa priplaziť ku vode. Tu medzi rákoším našiel som mrtvolu môjho druhého kamaráda, ktorý bol pikou prebodnutý a hlavu mal roztlčenú. Vzal som od mrtvoly revolver a kliesnil sa ďalej ku stromu.

Pochopil som hneď, že tu na mňa čaká ešte iné nešťastie. Tu musia byť dakde divosi, ktorí mojich kamarádov zabili. Bár som bol utrápený a vyslabnutý, prial som si vidieť tých vrahov, aby som sa na nich mohol vypomstiť, že mi priateľov zavraždili. Došiel som ku pňu a liezol po strome ku vode len tak voslep. Čo aj život pri tom utratím, musím sa vody napiť. Tak mi zomrieť, alebo inak. Aspoň raz v živote ešte chcem vody, a potom ať sa robí so mňou bár čo.

Doplazil som sa až ku vode, ktorá bola teplá a lipká a kalná, no napil som sa do vôle. Ale nemal som na tom dosť, lebo bár som viac piť nemohol, telo mi viac vody žiadalo. Sobliekol som sa teda a skočil do jamy, aby som sa vykúpal a ochladil.

Slnko začalo práve vychádzať. Razom videl

som tieň preleteť popri mne, potom druhú. Pozrel som na stranu a krv mi skoro zastala v žilách od ľaku a prekvapenia. Videl som uchodiť dvoch divochov s pikami. Bežali ku stromu, po ktorom dostal som sa ku vode. V okamihu pochopil som celú situáciu, a čo len najlepšie som mohol, bežal som ku miestu, kde som bol svoje dva revolvery zanechal na vetve stromu. Sťa divá mačka skákal i bežal som. Divosi tiež bežali nevídanou rýchlosťou, no ja som prv dobehnul ku svojim revolverom než oni. Jeden z nich hodil na mňa svoju piku a prebodnul mi ľavé rameno, ale v tom už som ja strieľal. So strašným výkrikom prv jeden a potom druhý divoch vyskočil do výšky a potom svalil sa dolu hlavou na zem, kde sa za chvíľu triasli, ale potom zostali mrtví.

Streľba privábila iných čiernych divochov, ktorí teraz bežali ku miestu, kde bol peň stroma. Jako sa to stalo, to neviem, ale isté je, že som nahý prebehnul po soťatom strome, držiac v každej ruke jeden revolver, a bár na mňa hádzali divosi svoje piky, nebol som zasiahnutý. Bez rozmýšľania a bez všetkého strachu skočil som teraz medzi divochov a čo najrýchlejšie som stačil, strieľal som pred seba i na pravo a na ľavo, medzi čím kričal som horšie než divosi.

Moja odvaha nahnala strachu mojim nepriateľom, ktorí v chvíli rozprchli sa na všetky strany. Ja som rýchle nabíjal a pálil za nimi, kým všetci nezmizli. Zabil som ich asi desať a iní boli ranení, te-

da pomstil som dobre smrť mojich priateľov. Bol by som ešte ďalej strieľal vo svojej rozčulenosti, lež k môjmu strachu zistil som, že mi len jeden jediný náboj zostal.

Poneváč som sa obával, že divosi naberú novej smelosti a vrátia sa, musel som sa vzdialiť čo najrýchlejšie. Obliekol som sa v náhlosti, a keď som si obviazal ranu, bežal som preč. Ale hneď som sa zas vrátil, lebo mi prišla na myseľ voda. Viacerí divosi, ktorí sa boli prv ukryli a teraz ma stopovali, nazdávali sa, keď ma videli zpiatky ku vode bežať, že ich chcem napadnúť a postrieľať, a preto vreštiac ani zvery odchodili predo mňou. Ja som vzal moju fľašku, jako aj druhú fľašu môjho prvého kamaráda, a keď som si obe naplnil, ponáhľal som sa preč, pri čom natrafil som na tábor divochov, ktorý bol opustený. Nabral som si potravín, ktoré mali divosi prichystané u ohňa, a zmiznul som z toho strašného miesta.

Za šťastného som sa teraz považoval, len to ma trápilo, že mi len jeden náboj zostal. Znal som divochov a očakával som, že ma budú prenasledovať, aby ma dakde z úkrytu zabili.

Z počiatku mienil som sa ukrývať pred divochmi, no potom uznal som, žeby to oni považovali za strach pred nimi. Lepšie bude, ukázať sa smelým. Tak som sa pustil cez púšť najkratšou rovnou cestou. Za viac dní som šiel cez piesky, a keď som uzrel zelené tieto kriaky a hory, pevne som úfal, že sa konečne šťastne vysvobodím zo zakliateho pásma.

Jedného dňa videl som v diaľke tlupu divochov, ktorí ma sledovali, ale neopovážili sa ku mne priblížiť. Oni ma chceli prekvapiť dakde spiaceho, alebo z úkrytu skoliť ma pikami, ale to sa im nepodarilo, poneváč som šiel cez rovinu, kde sa ku mne priblížiť nemohli. Ukryť sa tiež nemali kam, lebo okrem suchých halúz nebolo na piesku ničoho. V noci by ma boli mohli skorej dostať, ale australskí domorodci boja sa duchov a v noci za nič na svete nešli by zo svojho tábora.

Tušil som, že divosi číhajú na mňa jako mačka na myš, veriac, že ma dakedy pristihnú na púšti unaveného, alebo keď prídem za pásmo do húštin, ktoré im poskytnú skrýše. Aby ma snáď nepredišli a dakde v húštinách nevyčkávali, zostal som cez deň na rovine, a keď nastala noc, rýchle pohnul som sa preč, vediac, že ma v noci nebudú sledovať.

Do húštin dorazil som šťastne a vody našiel som tam dosť. Na jednom kopci postál som a pozeral na pustinu. A v skutku v diaľke videl som mojich prenasledovateľov stopovať moje šľapaje. No ešte nebol som bezpečný. Divosi pôjdu za mňou ďalej. Poneváč som sa s nimi do bitky púšťať nemohol s mojím jedným nábojom, vymyslel som plán k ich nastrašeniu. K tomu cieľu vyhľadal som jeden koreň, ktorý vyzeral jako noha nejakého divného a veľkého zvera. Nožom som koreň tak pristrúhal, že sa mi to samému páčilo.

Kráčajúc po piesku lebo po mäkkej zemi, pritískal som vedľa mojich šľapajach koreň. Vyzeralo

to tak, jako by nejaký podivný tvor bol kráčal povedľa mňa. Také stopy narobil som asi na pár sto krokov, po čom som sa vrátil bokom a ukryl som sa v jednom dutom strome. Tam som vyčkával, že jaký účinok bude mať môj vynález na divochov.

Sedel som v prázdnom strome asi za hodinu, keď uzrel som štyroch divochov pozorne prichádzať. Obzerali sa na všetky strany s hotovými pikami. Keď predný z nich došiel na miesto, kde som začal drevenou nohou z koreňa robiť stopaje, postál a vykríknul. Ostatní traja pribehli ku nemu a všetcia štyria hľadeli na stopaje. Teraž som zareval čo najhlasnejšie a najškaredšie som mohol, a to postačilo. V smrteľnom strachu divosi uchodili, kričiac "Kučí! — Kučí!" ("čert, čert"). Ostatní divosi, ktorých bola veľká tlupa, keď videli svojich predstrážcov uchodiť, nečakali na žiadne vysvetlenie, ale dali sa tiež na útek o zlomkrk.

Konečne teda zbavil som sa nepriateľov a oddýchnul som sa v bezpečnosti. To som dobre vedel, že divosi sa viac ku tomu miestu ani na míle nepriblížia, lebo oni majú hrozný strach pred "kučím". Ale poneváč som bol celý utrápený a ubolený a vysilený, zostal som tam na mieste za pár dní. Potom som sa pobral ďalej a keď o tri dni uzrel som tu váš oheň, srdce mi od radosti bilo a začal som volať o pomoc. Keď sa vaša odpoveď ozvala, moje radosti nemaly kraja, no keď ste ku mne prišli a ma sem priviedli, teraz sa cítim byť ešte šťastnejším. Člo-

vek nevie si oceniť život a zdravie, až keď po veľkých nebezpečiach octne sa v bezpečnosti.

Možno, že ešte pôjdem ten náš kus zlata hľadať, ale až potom, keď nastanú silné a dlhé pršky, ktoré jamy preplnia vodou.

Tak skončil prišlý muž svoju rozprávku, ktorú sme my bedlive počúvali, lebo dľa všetkého sa nám videlo, že čistú pravdu hovorí. Jeho tvár a jeho chovanie sa, a vôbec celá jeho bytnosť svedčila o pravdivosti jeho slov.

Fred Cooney, tak menoval sa prišlý dobrodruh, spal sladko cez celú noc. Ani sa len nepohnul. Ale my ostatní nemohli sme nijako zaspať. Túha po zlate, o ktorom bol rozprával, nedala nám pokoja. Nemohli sme sa dočkať rána, aby nám podrobnejšie povyprával o tom zlate. Začalo svitať, slniečko vyšlo a vystupovalo vždy vyššie a vyššie, ale náš hosť ešte vždy spal. Pracovať sa nám v ten deň nechcelo. Posbierali sme svoj zlatý prášok, čo sme si pri ťažkej práci za viac mesiacov nashrňali, a uložili sme si ho opatrne. Ale jakou malichernosťou sa nám videlo teraz naše bohatstvo, keď sme si povážili, že koľkým zlatom vládnul náš dobrodruh. Premýšľali sme, že či by on nepristal, aby sme spolu išli hľadať ten ozrutný kus zlata, ktorý v zakliatom pásme do piesku zakopali.

Keď sa Cooney prebudil, dali sme mu raňajky a hneď sme sa s ním pustili do reči, no on len s nevoľou a s jakousi reservou odpovedal na naše dotazy. Potom sa mu však jazyk rozviazal a povedal

nám, že by sa ten kus zlata hľadať nevyplatilo, lebo na ňom spočíva jakási kliatba, a kto by ho chcel dostať, vrhnul by sa do nebezpečia. Dľa jeho mienky zlato to na každého privedie nejaké nešťastie a z tej príčiny on už chce mu dať pokoj, aspoň nateraz. Konečne ale dal sa nám nahovoriť a utvorili sme s ním účastinárstvo, totiž nakoľko sa to týkalo hľadania a vyzdvihnutia zakopaného pokladu.

Usniesli sme sa teda na tom, že si kúpime záprah volov a pôjdeme zlato priviezť jakonáhle bude to možným. Kedy to bude, to sme nemohli určiť, poneváč vec závisela od dážďu. Keby sa dostavily prudké a dlhé pršky, môžeme sa odvážiť, lež kým trvá suchá doba, bolo by to nebezpečným a nerozumným. Kým príde čas k výprave, budeme pracovať v našej bani, tak sme sa ustálili. Cooney zostal a pracoval s nami.

Za celé dva roky sme čakali, ale zakliate pásmo zostalo takým neprístupným, jako bolo na počiatku. V potokoch a vo všetkých prúdoch horských postavené boly početné stavy, v ktorých zastavovali vodu pre ovce, kravy a iný statok. Ale keď prišly dážde a potoky a rieky rozvodnily sa, stavy boly preplnené a voda vyliala sa po okolí, následkom čoho utvorily sa potoky celkom v iných zemiach než predtým, a velikánske doliny a nižiny boly zaliate vodou, z čoho utvorily sa mláky a jazerá. Ale za ten celý čas na pustatine Zakliateho Pásma panovaly suchoty a rastlinstvo bolo úplne vypálené slnkom.

Keď sme už ztratili trpezlivosť, začalo pršať aj na Zakliatom Pásme, a my sme sa s dobrými nádejami vybrali hľadať ztratenú hrudu zlata. Cooney dobre si bol zapamätal cestu a viedol nás rovno ku tej jame, kde jeho súdruhovia boli povraždení a kde aj on mal potýčku s divochmi. Všetko bolo práve tak jako to bol on povyprával. Divochov sme síce nevideli, ale početné hrobky dosvedčily, že on pravdu hovoril o postrieľaní mnohých divochov. My sme vedeli, že divosi sa vrátili ku tej jame len na to, aby svojich mrtvých zahrabali, po čom odpratali sa v iné kraje, lebo dľa obyčaje australských domorodcov, kmen sa nikdy nesdržuje na tom mieste, kde daktorého zo svojich členov pochoval. Odtiaľ museli sme ísť cez pustatinu nebezpečnú. Deň za dňom sme pokračovali a už sme očakávali, že skoro prídeme na miesto, kde bola zlatá hruda zakopaná. Cooney stával sa zamyslenejším a obzeral sa jako by bol pomýlil dráhu, a keď sme sa ho pýtali po príčine jeho neistoty, riekol, že jako sami vidíme, tu nepršalo a hrozí nám nebezpečie, a on, že si nerád berie zodpovednosť za našu istotu. Keby bolo aj tu pršalo a jamy by boly naplnené vodou, tak by nás smele viedol bez slova, takto však má ťarchu na svedomí. I dal nám na rozhodnutie, či chceme ísť ďalej a či sa vrátiť cestou, ktorou sme prišli. Cooney hovoril, že poneváč vody máme na vo ze dosť a môžeme sledovať dráhu kolies vozových, nasledovne, že sa môžeme smele vrátiť jak chceme. On sám však odhodlaný bol ísť ďalej. Ďalej povedal

nám, že zakopané zlato sme už prešli a že on videl dobre, že miesto je neporušené. Ale on teraz zlato nechce vyzdvihnúť, lebo má vážnejšiu vec pred sebou, totiž vyhľadať svojho kamaráda, ktorý sa bol od nich samo jediný odlúčil, aby sa vrátil ku vrchom, kde boli zlato našli. Darmo sme ho odhovárali, on stál na tom, že musí najsť svojho kamaráda živého lebo mrtvého prv, než by zlato vyzdvihnul.

Čo sme si mali počať? Vrátiť sa, toho sme sa báli, lebo cez zakliate pásmo ísť vtedy bolo už veľmi nebezpečným. Ísť s Cooneym ku površiu a hľadať jeho kamaráda, to sme považovali za hlúposť, lebo bolo skoro istým, že ten buďto zahynul na púšti alebo ho zabili domorodci.

Ale obdivovali sme Cooneyho vernosť a oddanosť. Niet mnoho ľudí na svete, ktorí by išli hľadať svojich kamarádov medzi takými okolnosťami. Konečne sme uzavreli, že ho budeme sprevádzať.

Ku pohoriu došli sme šťastne, trebárs viac dážďu nepadalo. Ale zkapalo nám niekoľko volov na ceste. Po ztratenom zlatokopovi nenašli sme žiadnej stopy, ale Cooney našiel kmen černochov, ktorí mu povedali, že ďaleko medzi vrchami žije jeden beloch o samote. Po dlhom putovaní a hľadaní našli sme toho belocha, lež nebol to ztratený kamarád Cooneyho, ale jakýsi trestanec, ktorý ta ušiel a žil medzi divochmi. Znovu stopovali sme Cooneyho kamaráda. Jedného dňa bolo nám povedano, že v jednej doline niekoľko míľ od nás žije jeden starý domorodec, ktorý našiel na pustatine mrtvolu be-

locha. Vyhľadali sme toho starca a keď nám ukázal remeň a iné veci, ktoré bol od mrtvoly belocha odobral, Cooney prikývnul hlavou. Boly to tie isté predmety, ktoré nosil pri sebe jeho ztratený kamarád.

Viac nemali sme tam čo robiť a Cooney bol ochotný ísť teraz s nami zpiatky a vyzdvihnúť zlatý poklad. Dážďu padlo dosť za posledné časy a znovu nastúpili sme cestu cez Zakiate Pásmo. O pár dní prepadli nás černosi a zabili nám viac volov, následkom čoho nemohli sme ísť ďalej s vozom. Zanechali sme voz na mieste a vybrali sa ďalej pešo. Cooney nám povedal, že keď nemáme voza, zlatú hrudu nebudeme môcť odviezť, ale vzdor tomu ukáže nám skrytý poklad a môžeme ho vykopať a obzreť, a dakedy pozdejšie môžeme preň prísť s vozom.

Dráha cez púšť bola zdlhavá. Sledovali sme koľaj nášho voza z predošlej cesty. Ale koľaj nás zaviedla priamo do jedného jazera. To bolo veľmi podivným, lebo keď sme prv tadiaľ cestovali, nebolo tam žiadnej vody, ale len pieskovitá pustatina. Vysvetľovali sme si vec tak, že keď daktoré stavy medzi vrchami vylialy sa, voda stiekla na pustatinu a utvorila tu jazerá, z ktorých jedno stalo sa práve na našej dráhe. Cooney tvrdil, že zakopaný poklad musí sa nachádzať asi tam, kde je stredok jazera. Z toho všetkého sme si mnoho starostí nerobili, poneváč sme vedeli, že také jazerá na pustatine rýchle vyschnú, a keď toto jazero vyschne, budeme môcť po-

klad vybrať. Cooney zaviedol nás aj na to miesto, kde bol so svojimi kamarádmi zanechal svoj voz, na ktorom boli zlato doviezli. Voz ten stál ešte tam. Nezbývalo nám teraz iné, jako vrátiť sa ku svojmu stánu a druhým časom prísť pre zlato. Ďalšiu dráhu prekonali sme bez všetkých ťažkostí. Keď sme si nový voz a záprah kúpili, vydali sme sa na ostatnú cestu ku zlatému pokladu.

Po všeliakych ťažkostiach a prekážkach došli sme na miesto, ale k svojmu prekvapeniu našli sme jazero v takom stave jako sme ho boli zanechali. Bár za dlhší čas nepadal dážď, voda bola jednako vysoká. Išli sme potom hľadať ten starý voz, lež toho už tam tiež nebolo. Vidiek ten bol vôbec cele zmenený; nové pieskové kopce a doliny stály pred nami. Patrným bolo, že prudké víchrice a búrky miestami odfúkaly lebo smyly massy piesku a nakopily ho inde. A poneváč voda tu stála za dlhší čas, začaly rástnuť u nej vysoké rákoše a kriaky, takže celý vzor krajiny bol zmenený k nepoznaniu. Aby sme aspoň starý voz našli, začali sme v piesku kopať na mnohých miestach. Keby sme starý voz našli, mohli by sme zistiť, kde sa poklad nachádza. Ale daromné boly všetky naše práce.

Utáborili sme sa na dlhší čas. Chceli sme počkať, kým voda v jazeru upadne. Po nejakom čase našli sme u jazera niekoľko oviec a kozí, ku ktorým sa pozdejšie pridružily aj kravy a kone, ktoré zaiste boly odišly od čried dochovávateľov dobytku medzi

vrchami. Tak sme mali mäsa dosť, aj vody z jazera dosť, nuž mohli sme čakať dlho na upadnutie vody.

Cooney medzitým zhotovil si čln, na ktorom vozil sa často po jazere, pátrajúc za zlatom. Jedného dňa pribehnul ku nám a celý prestrašený kričal, že jazero neupadá, ale stáva sa zo dňa na deň hlbším. Keby bol hrom z jasného neba medzi nás udéril, ani vtedy neboli by sme takými prekvapenými. Začali sme značiť kraj jazera a v skutku sme našli, že voda ďalej vystupuje každým dňom. Celý zronení a zklamaní vrátili sme sa ku svojmu stanu.

Po nejakom čase Cooney vrátil sa ku tomu jazeru, aby ešte raz proboval vyzdvihnúť ztratený poklad, lež bez výsledku boly všetky jeho namáhania. Ale pritom chytal kone a kravy, ktoré sa pri jazere schádzaly, a vodil ich v čriedach ku najbližším osadníkom, ktorí statok od neho kupovali. Tak živil sa cez dlhé roky. Černosi, ktorí z času na čas chodili ku tomu jazeru, vyprávali, že pri svetle mesiačka videli často na jazere čln, v ktorom starý človek s dlhou žrďou bodal do dňa vody. Je to vraj zlý duch, pred ktorý majú veľký strach. Nebyť toho ducha na jazere, boli by sa divosi tam usadili, poneváč bolo by im tam ľahko živiť sa. My ale vedeli sme vždy, že to nenie žiaden duch v tom člnku, ale starý Cooney, ktorý hľadal ztratený poklad kým ho tam smrť nezastihla.

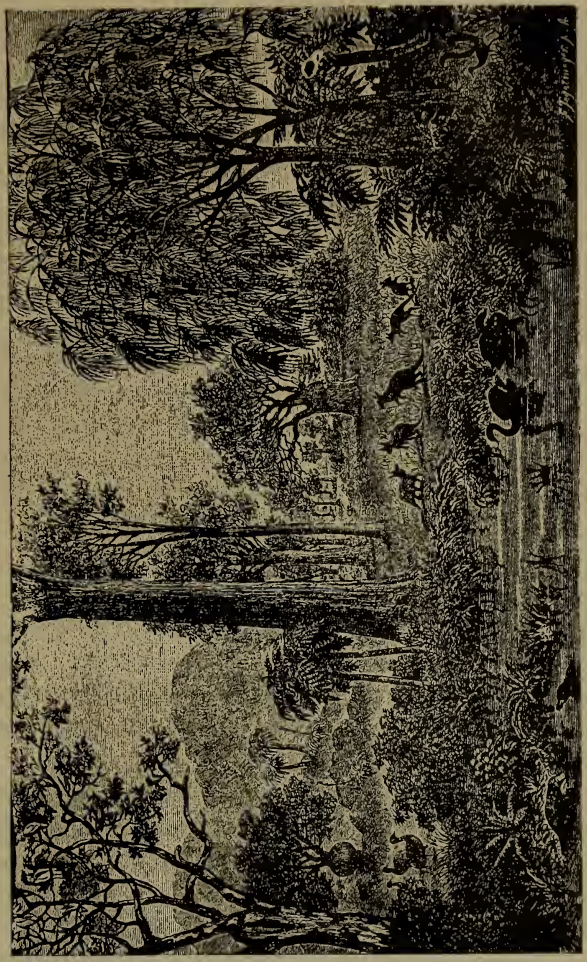

Obrázok z Australie. (Čítanie na druhej strane.)

ZVLÁŠTNOSŤ AUSTRALIE.

Australia líši sa v mnohom od ostatných čiastok sveta. Podnebie je tam tropické; cez deň slnko páli a panujú nesnesiteľné horúčavy, lež noci bývajú v mnohých krajoch chladné, ba dakedy sú tam aj mrazy. Cez deň sa ľudia pečú a v noci mrznú. Veľkých alebo dravých zverov tam niet žiadnych. Najväčším zverom je skokáň, podobný srne, lenže má veľmi dlhé zadné nohy a dlhý hrubý chvost, a nepomerne malé predné nohy. Skokáň skáče vždy, vyhadzuje sa zadnými nohami, a často vídať ho sedeť na chvoste. Zvláštnym u skokáňa je to, že má na bruchu kapsu, v ktorej nosí svoje mladé. Keď ho naplašia, poberie svoje mladé do kapsy a skáče preč rýchle. Podobné tašky na bruchu majú aj iné zvery v Australii.

Na vtáctvo je Australia snáď najbohatšou časťou sveta. Sú tam rozličné druhy utešených prekrásnych vtákov. Tam žije aj takzvaný rajský vták s prekrásnym perím. Cestovatelia vyprávajú, že v daktorých krajoch spev vtáctva zneje sťa v ráji.

Vo vnútri zemi sú veľké kraje, kde dážď nepadá za dlhé mesiace, a vtedy všetko vyschne a kraj obráti sa v púšť. Na to prídu lejáky, ktoré naplnia všetky jamy, rastlinstvo rastie bájočne rýchle, a pustatina sa zas zmení v zelený kraj.

Rastlinstvo je tiež iné než v iných teplých krajoch. Následkom toho, že zem je všeobecne suchá

a dážďov málo, stromy majú málo lístia a netvoria lesy, lež najviac len zriedkave stoja medzi krovím. Skoro všetky stromy majú dolu visiace lístie, takže tvoria slabú tôňu a pred horúcimi paprškami slnka človek pod nimi nenajde žiadúceho chládku. Daktoré stromy a kriaky zas majú tvrdé a hrubé lístie sťa kožené. V daktorých krajoch na míle a míle niet žiadneho stroma, len samé nízke kriačky.

Medzi ssavcov najnižšej triedy patria vodný platypus a mravečník, ktoré plodia mladé z vajec. V húštinách zjavuje sa zriedkave istý druh divého psa, ale sú to neškodné zvieratá.

Austrália patrí Anglicku. Daktorí zemepisci ne uznávajú Australiu za časť sveta, ale len za ostrov, najväčší ostrov sveta. Pobrežie je obydlené belochmi, lež vo vnútri zeme je ešte mnoho krajov neprezkúmaných. Domorodci sú australski černosi, ktorých považujú za najdivokejších a najhlúpejších ľudí sveta. Je ich ale už málo, len asi šesťdesiat tisíc duší v známych krajoch. Koľko domorodcov žije v neprezkúmaných zemiach, to sa nevie. Domorodci žijú veľmi biedne, horšie než bár ktoré iné národy sveta, okrem snáď Eskymákov. Domorodci Austrálie sú čiernej lebo hnedej, tmavej pleti, vlasy majú vlnisté, ale nie kučeravé; postavy sú strednej, ale vo všeobecnosti sú slabí. V neobydlených krajoch sú domorodci neškodnými a rýchle vymierajú a hynú. Skoro cez celý rok bývajú pod holým nebom, len keď nastávajú pršky budujú si z kôry stromov biedne chatrče. Oni nemajú žiadnych domá-

cich zverov, ani zem neobrábajú. Živia sa výlučne lovom, a pojedia všetko, čo ulovia, už či hadov, jašterice, žaby, ba ani chrobačou a hmyzom nepohrdajú. Jak zabijú skokáňa alebo iného podobného zvera, to je už veľká hostina pre nich. Nádob a náčinia nemajú žiadneho. Oblekov nenosia žiadnych, alebo len trochu nejakej kožu iny. Ženy sú u nich otrokyňami a mužskí s nimi strašne zachádzajú. Viery nemajú žiadnej, žijú v mnohoženstve, a dakedy aj ľudské mäso požívajú. Robiť sa im nechce, a v žiadnej práci u osadníkov dlho nevydržia. Ich zbraň pozostáva z kopie, kamennej sekery, obuškov, drevených sekier, a takzvaných bumerangov, ktorými hádžu.

Australski domorodci sú veľmi pôverčiví ľudia a preto sa im nečudujú, že sa strachujú pred duchami a mátohami, o ktorých si stále vyprávajú rozličné podivné bájky. Viaceré kmeny tvrdia, že v pohorí vo vnútri zeme žijú jakési ozruty, ktoré ľudí žrú, čo je vraj hlavnou príčinou, že počet divochov sa menší s roka na rok. Má to byť jakýsi velikánsky zver, podobný tigrovi, ale o mnoho väčší, ktorý človeka naraz pohltne.

Dravec chodí len za nočnej doby a má byť taký veľký, že ho vidno nad kriakami vyčnievať. Keď sa rozchýri, že taký zver sa zjavil, domorodci sa presťahujú do iných krajov.

Divosi Australie nemajú žiadnych majetkov, vôbec nevlastnia ničoho okrem svojich zbraní, a tak

sa zdá, že ani nechcú mať ničoho. Keď majú čo jesť, za ničím netúžia

Bieli osadníci chceli domorodcov priučiť k poľným prácam, ale ničoho nedocielili, poneváč divosi radšie hladom hynú, než by mali stále pracovať.

Zem obsahuje veľké bohatstvá mineralné, hlavne zlato, uhlie, železo a iné kovy, a tiež vzácne drahokamy. Podivným je istý druh kamenného uhlia, ktoré je biele.

Belochov žije v Australii asi štyri milliony.

— U severnej točny mesiac vidno zahalený jako by bol v hmle a po jeho stranách odráža sa žiara tak, že to vyzerá jako by boly na oblohe tri mesiace.

— Učenci tvrdia, že slnko pozostáva z takých látok jako naša zem, lenže povrch zeme je vyhaslý a tvrdý, kdežto slnko je v ohnivom stave a preto svieti a hreje.

— Slnko je v priemeru 110 krát väčšie než zemeguľa, a do slnka vmestilo vy sa vyše million takých gúľ jako je zem.

— V Tichom Oceáne žije istý druh žralokov, ktoré dosiahnu dlžku sedemdesiat stôp, ale na šťastie nie sú škodlivými, a ľudí nenapádajú nikdy. Sú to najväčšie ryby po veľrybách. Iné druhy menších dravých rýb, hlavne žralokov, ich napádajú a žrú.

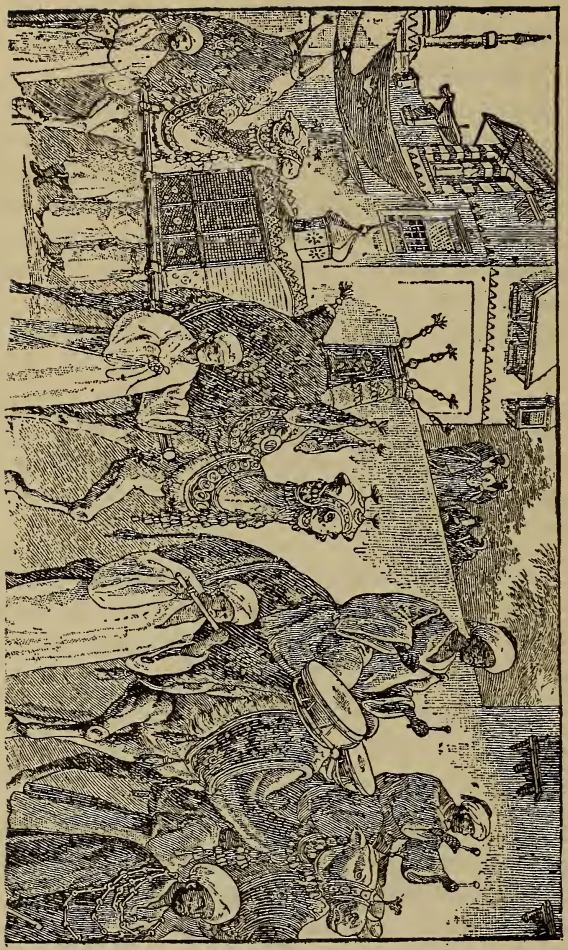

Svadobný sprievod v Egypte. (Opis na druhej str.)

SVADOBNÝ SPRIEVOD ARABOV.

Arabi veria v mnohoženstvo, a ktorý je zámožný, ten si drží viac žien vo svojom háreme, ale najviac je chudobných ľudí aj medzi nimi a preto sa väčšinou uspokojujú s jednou manželkou. Ženy bohatých Arabov žijú v úkryte, aby ich mužskí ani neuzreli, no chudobné ženy majú väčšiu svobodu, ponevádž musia konať všetky horšie práce. Chudobné Arabky len počas slávností a sprievodov zahaľujú si tvár. Na vonkove vydržiavajú menšie svadobné sprievody a mužskí nesú nad mladuchou baldachín, ale po mestách sú také sprievody veľmi bohaté a nevesty nosia sa na nádherných sedadlách, ktoré nesú dve ozdobené ťavy. Bubenníci nesú sa tiež na ťavách, kdežto iní hudebníci a sprievodci idú pešo. Pred domami pokrevných sprievod postojí a svadobníci dajú sa do tancu, pričom si štrkajú všeliakými hrkalkami a zvončekami visiacimi na retiazkach. Tak tiahne pochod cez ulice mesta, až prídu pred dom nevesty, ktorú dnu zavedú, sprievod sa rozíde a je po svadbe. Obrázok na predošlej strane predstavuje taký sprievod svadobný na ulici Kahyra v Egypte. Ovšem, Arabi sú všeliakych kmenov a majú rozličné obyčaje. Arabské kmeny, ktoré sa stále potulujú jako cigáni, odbavia svadbu pod šiatrom, kde sa ďatlami, jahňacinou a mliekom uhostia, trochu si poskáču a postrieľajú, a už je po veselke.

Arabi prislúchajú k semitickému plemenu, ku ktorému patria aj židia. Pracovať nechcú, ale hlav-

ne obchodovaním sa živia. Niektoré kmeny živia sa ovocinárstvom a dochovávaním statku, hlavne koní, oviec a ťáv, lež aj tie vedú nejaký obchod alebo vychádzajú na lúpež.

— Na púšti Sahare v Afrike panujú cez deň strašné horúčavy, ale za nočnej doby nie zriedka dostaví sa chlad, ba dakedy aj mráz.

— Anglicko vlastní najväčšie kolonie v Afrike, ktoré obnášajú asi tri milliony štvorcových míľ. Francúzsko vlastní v Afrike vyše milliona štvorcových míľ. Iné národy, ktoré majú kolonie v Afrike sú: Nemecko, Portugalsko, Belgicko, Turecko, Taliansko a Španielsko. Menované európské národy vládnu v Afrike územím osem millionov kvadrátnych míľ so sto dvadsať millionmi obyvateľov.

— Učenci odhadujú, že zem je okolo sedemdesiat dvoch millionov rokov stará.

— V pätnástom storočí mala Europa len asi päťdesiat millionov obyvateľov. Teraz má osem ráz toľko.

— Priemerný vek života ľudského je tridsať tri roky. Štvrtina ľudí zomiera pred šiestym rokom, a polovica všetkých ľudí vymiera pred šesťnástym rokom života. Zo sta narodených ľudí len jeden dožije šesťdesiat rokov.

— Ľudia začali reč zaznačovať a či písať znakmi pred šesť tisíc rokami.

— Spojené Štáty kúpily Alasku od Rusov v roku 1867 za sedem millionov dollárov.

Školy v Marokku. (Opis na druhej strane.)

VYUČOVANIE V MAROKKU.

Mohamedáni veľmi starajú sa o to, aby ích deti vyučili sa čím lepšie v ích náboženstve. Škôl v Marokku mnoho nemajú, ale zato každodenne vyučujú dietky na uliciach, alebo bár kde pod stromom. Marokkánci nedbajú mnoho o vedy; keď sa dieťa naučí čítať a písať, to je už dosť. Aj čítanie hlavne na to pestujú, aby žiak vedel prečítať svätú knihu mohamedánsku "korán". To pravda nie je snadná vec, poneváč arabské písmo a reč je veľmi ťažko osvojiť si. To je jedna z príčin, že sú Marokkánci, a vôbec mohamedáni zaostalí v osvete. Naše vyobrazenie na predošlej strane predstavuje pouličné školy v Marokku.

Krajina Marokko leží v severo východnej strane Afriky, a má asi päť millionov obyvateľstva. Hlavným mestom je Marokko, ktoré nemá stály počet obyvateľov. Dakedy malo toto mesto vyše sedemsto tisíc obyvateľov, kdežto inokedy má len štvrť toľko. Obyvateľstvo je miešané. Sú tam domorodci, zvaní Berberi, ináče Kabylovia, ktorí sú ešte polodiví a žijú hlavne medzi vrchami, a po mestách sú najviac Arabi, ktorí sa ta prisťahovali v siedmom storočí. Je tam aj množstvo židov, ďalej murínov a nigrov, a tiež niekoľko tisíc Európčanov. Za starších čias medzi Marokkánmi boli povestní morskí lúpežníci, ktorí europejské lode chytali, a krajiny musely im platiť ročné výkupné, aby ích lodiam dali pokoj.

Mimo Európčanov, medzi miešaným obyvateľstvom na prvom stupni stoja židia a muríni, čili Morovia, ktorí sú čierni sťa nigri, ale majú pekné ťahy. Za sarých čias muríni panovali nad celou severnou Afrikou, ba aj Španielsko mali v moci za dlhé storočia.

— Vek zeme delí sa na päť hlavných dôb. V prvej dobe nebolo žiadneho života na zemi. V druhej dobe začaly jestvovať rastliny. V tretej bol počiatok života zverov začiatočných a chladnokrvných. Vo štvrtej dobe nastaly zvery dokonálejšie s teplou krvou. V piatej dobe stvorený bol človek.

— Najviac ľudí zomiera na pľúcne choroby, menovite na suchoty a na zapálenie pľúc. Za tým nasledujú choroby srdca, potom vady ľadvienok a čriev, ktoré najviac ničia životy.

— Z europejských národov najviac vrážd páchajú Taliani. V samom Taliansku zavraždeno je ročne okolo päť tisíc osôb. Na druhom mieste stojí Španielsko. V Spojených Štátoch páchano je ročne do desať tisíc vrážd.

— Mesto New York malo v roku 1661 len sedemnásť sto obyvateľov. O sto rokov pozdejšie malo vyše dvadsať tisíc duší, a o dve sto rokov pozdejšie, totiž v roku 1861 malo už vyše osemsto tisíc obyvateľov. Odhaduje sa, že o ďalších sto rokov (1961) bude najväčším mestom v historii sveta.

— Veľký pyramid v Egypte budovaný bol tisíc rokov pred Kristom Pánom.

Mlatba zbožia v Afrike. (Opis na druhej strane.)

VAGOGOVIA V PRÁCI.

Za príkladom iných krajín aj Nemecko išlo do Afriky zaujímať územia, a vo východnej strane Afriky založili si Nemci veľké kolonie, kde teraz domorodcov civilizujú k svojmu prospechu. Divosi africkí neradi pracujú, lebo ani nemusia, nakoľko domov a šiat nepotrebujú, lebo je tam stále leto, a pokrmu najdú dosť v prírode. Ale keď poddaní nepracujú, vláda nemá čo s nich sdierať, lebo kto nič nemá, tomu ani cisár nič nemôže vziať. Z tej príčiny starajú sa Nemci, a tiež aj Angličania a iné mocnosti, aby černosi vzdelávali sa a pracovali. V území Ugagy žijú černosi kmenu Vagogov, ktorých vzali pod svoje patrónstvo Nemci, a nútia ich role obrábať a vôbec starať sa o živobytie. Na našom obrázku vidno, jako títo divosi zbožie mlátia, nie síce modernými strojmi, ani starosvetskými cepami, ale paliciami. V úpaľu slnka mlátia títo úbožiaci od rána do noci a za to dostanú nejakého tovaru v hodnote asi dvoch centov denne. Nemeckí osadníci ale bohatnú, lebo zeme vezmú si koľko chcú, černosi ju obrobia, aj úrodu požnú a vymlátia skoro zdarma, a celý osoh ide osadníkom a vláde. Kde sa domorodci štítia práce, tam ich násilne ženú do roboty. Belgičania aj ruky utínali takým, ktorí nechceli gumu snášať pre nich, a vôbec tyransky s nimi zaobchodili, len aby ich panovník mal čím väčšie dôchodky. Niet teda divu, že belochov nenávidia.

Ukrutnosti páchané na divochoch vzbudily v celom vzdelanom svete rozhorčenie.

Veľryba, najväčší zver sveta.
(Čítanie na druhej strane.)

NAJVÄČŠÍ ZVER SVETA.

Veľryba je najväčším zverom na svete. Jej dlžka obnáša dakedy aj sedemdesiať stôp a hrúbka štyridsať stôp v objeme, a váži aj osemdesiať tonn. Chvost veľryby je asi dvadsať stôp široký. Ale najdú sa aj väčšie veľryby, z ktorých niektoré plemeno je také obrovské, že ryba dosiahne dlžku stosedemdesiať stôp a jej váha páči sa na dvesto tonn. Ovšem to sú len zriedkavé pády.

Veľryby sú rozličných plemien a druhov, Najviac veľrýb žije v ľadových krajoch, kde žijú v rodinách, to jest celé rodiny rýb sdržujú sa spolu na jednom mieste. Svoje mladé majú veľryby veľmi radi, a medzi samcom a samicou panuje tiež istá láska a oddanosť. Veľryba, vzdor svojej veľkej sile, je zbabelá a nastraší sa najmenšieho zjavu lebo kriku, lež keď sa jedná o obranu jej mladých, vtedy bojuje srdnate jako najlepšie vie. Veľryba svoje mladé nikdy neopustí, ale hľadí ich zachrániť trebárs svojim vlastným telom, a jak sa jej to nepodarí, tak radšie aj sama pritom zahynie. Veľryba nemá žiadnej zbrane a preto je málomocná aj vôči menším zverom, ktoré ju napádajú.

Veľryby živia sa výlučne morskými malými zverami, jako rybkami, rakmi, červami atď., ktoré s vodou ulapia do svojho obrovského pisku a keď pokrm pohltnuly, vody vystrekujú cez otvor na vrch hlavy. Zver tento má pomerne veľmi úzke hrdlo, takže len malé zvieratá môžu hltať. Veľryba

nemá žiadnych zubov, lež na hornej žgrany má početné dlhé tenké prúty rohové, ktoré vyzerajú jako zuby. Z týchto rohovín je takzvaná rybia kosť, ktorá je v obchode hľadaným tovarom.

Obyčajná, čili grínlandská veľryba žije hlavne v severnom ľadovom mori, ale najde sa aj inde na svete. Jej barva je tmavo šedá. Ryba táto má mnoho tuku, čili oleja, takzvaného "fištronu", ktorým v kraju boty mastia. Aj vyše dvadsať tonn oleja vyrobia z jednej ryby. Samice tohoto plemena milujú svoje mladé nad mieru a rybári to využitkujú tak, že nabodnú na harpúnu mladé a potom čakajú, lebo isté je, že stará príde brániť svoje mladé a vtedy ju snadno ulovia. Francúzske, americké a anglické lode rybárske ulovia ročne mnoho veľrýb. Každá loď má päť alebo šesť členov. Keď loď uzre veľrybu, alebo vodu vystrekovať do výšky — znak to, že je tam veľryba pod morskou hladinou, hneď zpustia člny na more. Na predu člna postaví sa harpunista, ktorý drží k hodeniu pripravenú harpúnu, čili piku, ktorá má na konci háčik, jako háčky, čili udice na ryby. Harpúna priviazaná je na povrazu. Potom pozorne veslujú a dávajú pozor, kde sa ryba zjaví. Jej blízkosť dá sa poznať po tom, že sa voda búri, trasie a hučí jako hromobitie v dialke. K veľrybe nenie ťažko dostať sa na tridsať lebo štyridsať krokov, ale ťažko je, prísť ku nej tak blízko, aby mohli do nej zapichnúť harpúnu. Jestli harpúnista nevrazí harpúnu do ryby, ale ju len zraní, ona veľkou rýchlosťou odpláva a ostatné veľryby za ňou, a potom už

ťažko sa ku nim priblížiť. Keď je ryba zabodnutá, za chvíľu váha a zdá sa byť ranou omráčená, potom však začne sa ponorovať hlbšie a hlbšie a povraz odtáča sa na koliesku rýchle. Keby sa povraz nejako zachytil, ryba by čln prevrhnula. Rybári dávajú teraz pozor, ktorým smerom pluje a veslujú za ňou, potom blížia sa k nej, vťahujúc povraz, až sa ku nej dostanú, kedy ju dobre priviažu a zabijú. Keby veľryba povedomá bola svojej sily, ľahko by čln prevrhnula a svojich prenasledovateľov zničila. Keď veľrybu zabijajú, za každou ranou ručí tak strašne, že to slyšať do dialky viac míľ, a vystrekuje hustú bielu tekutinu. Keď však dostane smrtelnú ranu, vtedy už krv z nej vystrekuje a voda na okolí zbarvená je mne červeno.

Veľryba má podobu ryby, lež niektorí učenci vradujú ju medzi ssavcov, poneváč dycha pľúcami jako pozemské zvery, mladé lahne živé na svet (nie z ikrier jako ryby) a pleká ich mliekom, a pod vodou by dlhý čas nemohla žiť, ale by sa utopila.

Veľryba má okrem ľudi aj iných nepriateľov, menite dravé ryby, ktoré na ňu útočia a ju zabijú. Takzvané mečúni, ryby to s dlhými ostrými kostenými mečmi na piskoch, napádajú relryby a bodajú do nich, kým ich neusmrtia. Tiež aj isté druhy žralokov prepádajú a žerú veľryby, ktoré sú vzdor svojej veľkosti a sile málomocnými.

OBROVSKÝ HAD BOA.

V Južnej Amerike sú velikánske pralesy, v ktorých žijú obrovské hadiská, zvané boa, čili hrozniš. Obrovský had nenie jedovatý, ale pre svoju veľkú silu stáva sa postrachom ľudí a zverov. Dĺžka hrozniša obnáša aj štyridsať stôp. Hadiská tieto so stromov vrhajú sa na svoju korisť, okolo ktorej sa rýchle otočia a potom dolámuc jej kosti, pohlnú ju celú. Bár je hrozniš len taký hrubý jako stehno človeka, predsa dovedie pohlnúť srnu lebo inú podobnú zver.

ŠŤASTNÁ RANA.

Nožíkom zabil leoparda.

Nasledovná udalosť odohrala sa na území Mašony, ktoré je časťou anglickej Zambesie v Afrike a ktoré je obydlené černochmi kaffirského kmenu Bantu. Domorodci viac ráz povstali proti anglickej vrchnosti, ktorá pomocou svojich vojenských policajtov udržuje domorodcov v poddaní.

U Maloki táborilo šesť anglických policajtov roku 1895, ktorých napomáhali niekoľkí domorodí sluhovia. Poneváč dostávali len v plechových bedničkách zaprávané mäso, s ktorým neboli spokojní, vychádzali si z času na čas na lov, aby si tak zadovážili čerstvého mäsa. Vždy po dvaja chodili na lov, kým ostatní konali policajnú službu, alebo vo svojom šiatru odpočívali.

Jedného dňa vybrali sa dvaja z policajtov, menovite Jack Netherby a Frank Lascelles cez divinu, aby dačo zastrelili. Cez celý deň sa potulovali cez húštiny, lež nemali šťastia. Až pred samým večerom uzreli v dialke na vršku jakéhosi rohatého zvera, na ktoré aj strelili a zdalo sa im, že gule neminuly sa cieľa. Skutočne, keď došli na miesto, našli tam cíbija, čili antelopu. Poneváč sa deň blížil ku koncu, v rýchlosti stiahli kožu s cíbija, rozrezali ho na časti, ktoré potom na konár stromu zavesili, aby im hyeny a iné dravé zvery mäso neukradly. Na druhý deň

mienili poslať svojich domorodých nosičov, aby im mäso do šiatru priniesli.

V horúcich krajoch je večerné šero veľmi krátke. Tam tak rečeno ani niet rána a večera, ale len deň a noc, tak rýchle nastáva tma po západe slnka. Policajti to vedeli, ale vzdor tomu ich tma zastihla v húštinách. Keby si neboli smer ku táboru dobre zapamätali, boli by iste v tme zablúdili. Posmelujúc sa vzájomne, ponáhlali sa domov, lež len pomaly im ubývalo cesty, lebo, nevidiac pred seba, ustavične zaliezali do nepriechodných húštin, alebo padali na dreve a skalách. Pri tom hrozilo im nebezpečie, lebo na okolí je ešte mnoho levov a leopardov, ktorí sa za nočnej tmy potulujú po húštinách za kosrisťou.

Keď po nejakom čase uzreli policajti žiaru medzi stromami, uľahčilo sa im na srdci. Vedeli, že už nie sú ďaleko od svojho táboru a žiara im ukazovala rovnejšiu cestu. Ale keď aj na druhej strane za vrchom ožiarila sa obloha, to ich znepokojilo. Čo to môže byť? Snáď požiar na farme belocha?

Jako tak išli ďalej, Jack vykríknul, a Frank, ktorý šiel za nim, nazdával sa, že nejaká zver útočí na jeho kamaráda. Prichystal si pušku a napínal zrak, ale ničoho nevidel. Zároveň zdalo sa mu, že hlas jeho súdruha vychádza zpod zeme.

"Pozor!" volal teraz Jack. "Daj pozor, aby si aj ty tu nespadnul!"

"Ale kde si? Čo sa ti stalo?" pýtal sa prekvapený Frank.

Vysvitlo, že Jack spadnul do jamy, nastrojenej pre divú zver. Domorodci majú po húštinách mnoho takých jám, ktoré sú na vrchu pokryté konármi a potom ráždim, na dne jamy však vopchané sú zaostrené kôliky. Jestli nejaká zver prechádza cez takú pasc, prepadne cez ráždie a v jame nabodne sa na kôliky. Na šťastie Jack spadnul na samý kraj a minul sa ostrého dreva. Po veľkom namáhaní a meškaní Frank vytiahnul svojho kamaráda pomocou haluzia, ktoré bol ponadväzoval, a vybrali sa zas ďalej.

Keď došli ku svojmu stanu, horela tam veľká vatra, ale ani jednej živej duše nebolo na blízku.

Jack odhodil svoju pušku do šiatru a potom začal volať na sluhov, ktorí mali svoje lúžka pod plachtou prestretou medzi stromami. Ale nikto sa neozýval. Šiel teda ku lúžkam domorodých sluhov, aby pozrel, že čo je s nimi.

V tom okamihu asi tucet tmavých postáv vyskočilo s veľkým revom, a on v okamihu pochopil, že sa tu jedná o povstanie divochov. Už teraz vedel, že žiara, ktorú bol videl na oblohe, znamená záhubu pre belochov.

Viacerí černosi hodili teraz svoje piky na Jacka, lež on uskočil obratne a chcel bežať pre pušku, ktorú bol hodil do svojho šiatra. Zároveň kričal na svojho kamaráda, aby bol pripravený na útok. Ale Frank už nepočul jeho výstrahu, lebo jedna pika zasiahla ho stranou do hlavy a úder omráčil ho.

Práve keď Jack chytal svoju pušku do ruky, jeden z divochov chcel ho prebodnúť, lež on ešte zavčasu zbadal útok. Nemal už času obrátiť sa, teda len do zadu kopnul nohou a tak trafil čižmou divocha do brucha, že sa svalil na zem. Jack teraz pochytil pušku, aby ju použil, no porazený divoch okamžite bol na ňom a ulapil ho za hrdlo. Nastal strašný zápas. Jack musel pušku vypustiť z ruky, aby sa mohol lepšie brániť, lebo divoch ho škrtil. Jack osvobodil si hrdlo a vymohol sa zpod svojho protivníka, a bol by ho iste premohol, lež iní černosi priskočili a jeden z nich ovalil Jacka po hlave tak, že zostal na mieste ležať omráčený.

Čo sa ďalej s nimi robilo, to Jack nepamätal.

Keď zas prišiel k povedomie, našiel sa byť ku stromu priviazaným. Neďaleko od toho stromu horela vatra, okolo ktorej zafarbení divosi tančili a vyspevovali. Divochov bolo tam už veľké množstvo, lebo ku tomu tancu smrti poschádzali sa z celého okolia. Divosi točili sa vo dvoch kruhoch, jedni v pravo, druhí v ľavo. Z času na čas ich vodca vysokým hlasom predspevoval a ostatní za ním spievali sťa pútnici. Jack vedel, že to strašné divadlo platí jemu. Divosi títo vydržiavali podobné tance keď mali v zajatí nejakých belochov, ktorých chceli strašným spôsobom umučiť, aby tak pomstili krivdy a násilenstvá, ktoré na nich belosi páchali. Medzi policajtami bolo často hovoreno, že poslednú guľku aby každý sám pre seba ponechal, lebo sto ráz lepšie

je zastreliť sa, než padnúť do zajatia povstalých divochov.

Jack bol celý ubolený a ztrápený, a povrazy na rukách a nohách rezaly sa mu do tela pri každom pohybu, no vzdor tomu napínal všetky svoje sily, aby sa osvobodil. No všetko bolo marným. Bol mocno priviazaný.

Od hrúzy a slabosti opúšťaly ho smysle.

"Jack! Jack!" volal teraz ktosi v úzadí. To ho znovu vzkriesilo, že počul svoje meno volať.

"Kto je to?" pýtal sa slabým hlasom.

"Ticho, Jack, to som ja; počkaj, ja už mám ruky svobodné".

Divosi medzitým vždy hlučnejšie spievali a horlivejšie skákali v kolách, ktoré pomaly blížily sa ku stromu, kde bol Jack priviazaný.

V nasledovnej chvíli cítil Jack, že sa ho ktosi dotýka a povrazy mu reže na rukách.

"Buď teraz ticho! Hneď ti aj nohy osvobodím", šeptal teraz Frank, ktorý malým vačkovým nožíkom rezal putá.

"Teraz poď pozorne a ticho," šeptal Frank, lež Jack, bár bol svobodný, nemohol sa ani rušať, lebo mal nohy zpuchnuté a zkrehlé. Jack pochopil málomocnosť svojho súdruha a začal ho vliect preč. Keď boli asi v dialke sto krokov, Frank trel hánky svojho súdruha a rušal nim, aby ho rozknísal. A to aj trochu pomohlo, lebo Jack teraz už bol v stave kráčať, ačpráve mu to pôsobilo veľké boľasti.

V tom spev divochov razom prestal. Všetko zatíchlo, len praskot vatry bolo slyšať. Hneď na to ale nastal veľký krik.

Černosi zbadali, že im zajatci ušli.

"Teraz uchoďme", riekol Frank, a tiahnuc svojho kamaráda za ruku, bežal s nim cez húštiny.

Divosi s faklami stopovali uprchlíkov a za chvíľu boli im za pätami. Policajti boli vysilení a ťažká obuv prekážala im v behu, kdežto divosi bosí a nahí leteli za nimi veľkou rýchlosťou, a keby neboli museli stopy uprchlíkov vyhľadávať, boli by ich za chvíľku dohonili. Takto museli divosi pozerať, kde je tráva podlávená a konárky kriakov odohnuté lebo ulomené, lebo len tak boli v stave určiť, ktorým smerom belosi utekali. Ale napriek všetkému belosi uznali, že skoršie neskoršie budú dolapení jestli pôjdú aj ďalej po doline, kde zanechávali stopy.

"Poďme hore brehom!" zvolal Jack na svojho kamaráda. "Tam na skalnatej pôde nebudú nás môct stopovať".

Hore brehom bolo policajtom ťažko uchodiť. Od veľkej únavy klesali, a viac ráz, potknúc sa na kamene, ktoré po tme nevideli, popadali a urazili sa. Jack keď raz spadnul, nechcel povstať, hovoriac svojmu priateľovi, že on ďalej nemôže isť, a nech sa robí čo chce, už nedbá. Lež Frank ho podnecoval a ulapiac ho za ruku, ťahal ho ďalej. Divosi boli im teraz už za pätami. Žiaru faklí bolo vidno všade vôkol. Hlasy a výkriky černochov však aspoň natoľko

pomáhaly belochom, že znali kde sú ich prenasledovatelia a kadiaľ majú uchodiť.

Razom došli policajti ku veľkému bralu, ktoré im zastúpilo ďalšiu cestu. Obrátili sa v pravo vedľa skalnatého brehu, ale hneď sa zas vrátili, lebo rovno pred nimi ozvaly sa hlasy divochov. Jack už nevládal ďalej a klesnul a keď sa Frank ku nemu schýlil, aby mu pomáhal, jeden z divochov, ktorý tou istou cestou bežal, potknul sa na nich a spadnul rovno na Franka. Prv než by bol mohol divoch vykriknuť, Frank ulapil ho za hrdlo a stiknul mu ho tak, že divoch nemohol ani hlasu vydať. Divoch pri pádu ztratil svoju zbraň a len holými rukami bránil sa. Za chvíľu sa pasovali a škrtili vzájomne.

"Pomáhaj, Jack!" volal Frank. "Ja tratím sily".

Jack ho slyšal a šeptom odpovedal, že on sám je celý vysilený. Sotva sa môže rušať. Ale v tom mu napadla myšlienka.

"Drž ho za chvíľku! Rozpáram mu bruch," riekol Jack, a v nasledovnej chvíli už páral divochovi prsá a bruch, kým ho Frank stískal za hrdlo, aby nemohol kričať o pomoc. Divoch hádzal sebou, lež za chvíľu poddával sa a konečne zostal ticho.

"Už je po ňom. Teraz poďme!" šeptal Frank, a oba začali sa na rukách a kolenách plaziť ďalej. Na jednom mieste uzreli v skale čosi tmavého, a k ich radosti našli, že to bola diera, ktorá viedla do skaly. Rýchle vplazili sa. Ale k tomu upotrebili svoje posledné sily a teraz už celkom bezvládni klesli.

Vonku bolo počuť kriky, a Frank, ktorý bol silnejším, pochytil svojho kamaráda za nohy a vliekol ho ďalej do diery, ktorá sa tam už zväčšovala.

Kriky divochov mizly v dialke a o nejaký čas nebolo slyšať ničoho, okrem kvapkania vody. Oba boli od rozhorúčania strašne smädní, a kvapkanie vody vzbudili v nich neprekonatelnú túžbu napiť sa jej. Frank povstal a ohmatávajúc si rukou cestu, šiel smerom, kde voda kvapkala. I došiel ku jakejsi kaluži. Frank omáčal si hlavu studenou vodou a potom napil sa. Potom napil sa ešte pár ráz, a naplniac svoj klobúk, zaniesol vody aj svojmu kamarádovi, ktorý ležal bez seba. Voda rýchle občerstvila uprchlíkov, a potom začali zkúmať jaskyňu. Pri svetle zápaľky videli, že sa nachádzajú v priestrannej jaskyni.

V tom zdalo sa im, že slyšali jakýsi šramot. Oba zatíchli a plazili sa ďalej v tichosti, potom si sadli a naslúchali. Hneď vedľa nich zasyčalo čosi. Boli by uchodili, ale obávali sa, že tým len prezradia svoju prítomnosť. Syčanie opakovalo sa.

"Čo to?" tázal sa Jack, ale Frank miesto odpovede, potiahnul ho za rameno, aby mlčal, ale keď za dlhšiu chvíľu nebolo viac ničoho slyšať, Frank zažal jednu zápaľku, aby sa pozrel po príčine syčania. Policajti zostali sťa zkamenelí od hrúzy, lebo pri svetle zápaľky uzreli pred sebou jedovatého hada, hotového k útoku. Chceli povstať a uchodiť, lež svojim pohybom rozdráždili hada ešte viac, a tento hodil hlavou bleskurýchle. Jack, aby sa brá-

nil, pozdvihnul nohu hneď jako bol uzrel hada, a to bolo jeho šťastím, lebo zubiská hada narazily na podošvu boganče. Prv než by bol mohol had útok opakovať, Frank pochytil hada za krk. To všetko stalo sa v pár okamihoch. Zápaľka bola už práve dohorela, ale Frank mal toľko ducha prítomnosti, že hada nevypustil, lež držal ho mocno, preč od seba. Hadisko hádzal sebou jedovite, lež Frank držal mu krk tým silnejšie. Potom kázal Jackovi, aby zapálil sirku, čo keď tento učinil, Frank priložil hlavu hada na skalnatú pôdu a opätkom rozdrtil mu hlavu.

"To nebolo ďaleko od smrti, Jack," riekol Frank.

"Vel, od tej sme ešte nie ďaleko ani tak," odvetil Jack.

Cez otvor diery znovu slyšať bolo výkriky divochov, ktorí zaiste vrátili sa na miesto medzi skaly, kde boli uprchlíkov ztratili. Policajti, hľadajúc lepší úkryt, plazili sa ďalej a ďalej, až došli ku malej diere, cez ktorú sa len s ťažkosťou pretiahli. Ale ďalej už nemohli, lebo tam končila sa jaskyna. Viac neopovážili sa zapaľovať sirky, aby sa snáď svetlom nevyzradili, a len rukami ohmatávali stenu skaly. Tak zistili, že sa nachádzajú v malej miestnosti, ktorá nemala iného východu, len cez tú malú dieru, cez ktorú prišli. Tu sa teda učupili a odpočívali. Ale hneď napadnul im ošklivý smrad, ktorý nemohli dlho vydržať. Chceli sa odtial presťahovať, keď v tom slyšali jakýsi štrkot, a hneď na to strašné chrčanie v diere. Krv im v žilách chladnula od hrúzy.

Kým zostali nepohnutne, chrčanie tiež zatíchlo, lež jakonáhle sa porušali alebo prehovorili slovo, chrčanie opakovalo sa.

"To je skalný leopard, Jack" riekol Frank.

Pri jeho slovách zver, lebo to bol v skutku leopard, znovu hnevlive chrčal a prskal.

V takom postavení ztrávili dlhý čas, snáď viac hodín. Smrad a smäd trápil ich teraz tak, že sa rozhodnuli, koniec učiniť všetkému. Vedeli, že leopard, do jehož hniezda dostali sa, nevypustí ich, a musia tam zahynúť. Musia podstúpiť s dravcom boj na život a na smrť, iného východu niet pre nich.

"Podaj mi nožík," riekol Frank. V skutku nožík bol ich jedinou zbraňou.

"Tým ti nič nesvedieš," odvetil Jack.

Rozhovor popúdil dravca a znovu začal hnevlive vrčať.

"Inej rady nám niet, Jack. Keby som mu trafil do oka, nožík zasiahnul by mu do modzgu. Nie je to spoľahlivé, lež iné nám nepozostáva. Ty hádž skalami na bestiu a keď sa bude ťahať cez dieru ku nám, sprobujem naše šťastie.

Bár bolo tma, oči leoparda žiarily sa pred dierou. Frank postavil sa teraz s nožíkom v ruke ku diere. Jack začal hádzať skalami do diery, čo hrozne pohnevalo leoparda, a keď ho jeden kameň trafil do hlavy, dravec s hrozným vrčaním tiahnul sa cez dieru ku ním. V tom Frank celou svojou silou udrel nožom. Leopard zareval a neslýchanou rýchlosťou a silou začal driapať a trhať mužov. Prv než by sa boli

mohli utiahnuť, oba od bôľu a hrúzy zamdleli. Jako dlho tak ležali, to nevedeli, lež svetlo v hlavnej jaskyne svedčilo, že je už slnko na oblohe keď sa prebudili. Oba boli zalepení krvou a celé telo ich bolelo. Najviac však trpely ich nohy, ktoré im zver dopriapal. S ťažkosťou vytiskli z diery dravca, ktorý bol teraz mrtvý a chladný. Frank dobre mieril nožom, ktorým podarilo sa mu bodnúť šelme cez oko do modzgu. Pretiahnuc sa cez dieru, zašli k vode, kde sa umyli a napili, a potom pozorne vyšli z jaskyne. Bol už deň. Po divochoch nebolo ani známky nikde.

Horko ťažko išli dobrodruhovia smerom ku hlavnému stanu policajnému, a na ceste potkali sa s trestnou výpravou, ktorá bola vyslaná za povstalými divochmi. Tak boli konečne zachránení. Ale za viac týždňov ležali v poľnej nemocnici kým sa úplne uzdravili.

— Pulmonator je nový prístroj na kriesenie zadusených lebo utopených ľudí. Prístrojom tým nadúvajú pľúca a robia umelé dýchanie. Mnohých priviedli k životu, ktorí boli už za viac hodín mrtvými.

— V roku 1813 zjavily sa v Taliansku krvavé mrákavy. V roku 1847 padal medzi površím Alpov krvavý dážď a krvavý sňah. Pôverčiví a nevedomí ľudia považovali to za znamenie. Teraz však dokázalo sa, že víchor zanáša drobný červený piesok zo Sahary v Afrike a keď narazí na mračná, zbarví dážď lebo sňah na červeno.

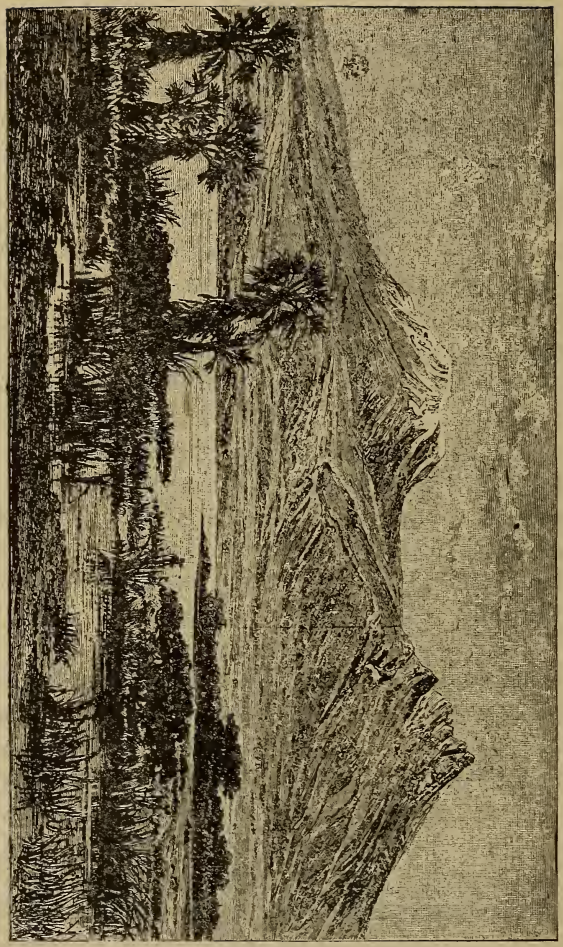

Vrchy Kilima-Ndžaro. (Čítanie na druhej strane.)

VRCHY KILIMA-NDŽARO V AFRIKE.

Vo východnej Afrike stoja osamelé dva vysoké vrchy známe pod menom Kilima-Ndžaro. Sú to dve vyhaslé sopky, ktoré dakedy oheň chrlily. Jeden z kráterov a či vrchov volá sa Kibo a druhý Kimavenzi. Vrchy tieto vidno z veľkej diaľky, poneváč žiadnych iných vrchov niet v tomže území.

Domorodci za starších čias chodievali ku týmto vrchom, aby obdivovali sňah beliaci sa na končiaroch, a tiež cieľom pocítenia zimy, ktorá je inde na okolí neznáma. Dolu pod vrchami a všade vôkol panujú cez celý rok horúčavy, kdežto na končiaroch vrchov leží sňah, kým v polovičnej výške je mierne podnebie. Človek tam môže dľa svojej vôle mať tropickú horúčavu, jaká trvá vždy pod vrchami, lebo môže vynsť na stranu vrchu, kde je mierne, alebo keď chce pocítiť zimu a ochladiť sa, vynde na končiar, kde sa môže po sňahu poválať.

Podobné trojaké podnebie, totiž zima, teplo a horúčosť na jednom vidieku nachádza sa aj inde na svete, kde sa vysoké vrchy nachádzajú v tropických krajoch, lež Kilima-Ndžaro je zvláštnym preto, že tieto dva vrchy stoja celkom samotné na veľkej rovine. Iné vysoké vrchy obyčajne vypínajú sa medzi inými vrchmi.

Cestovatelia africkí tieto zvláštne vrchy navštevujú pri každej príležitosti, aby sa mohli pochváliť, že oni boli na Kilima-Ndžaro, kde je razom leto i zima.

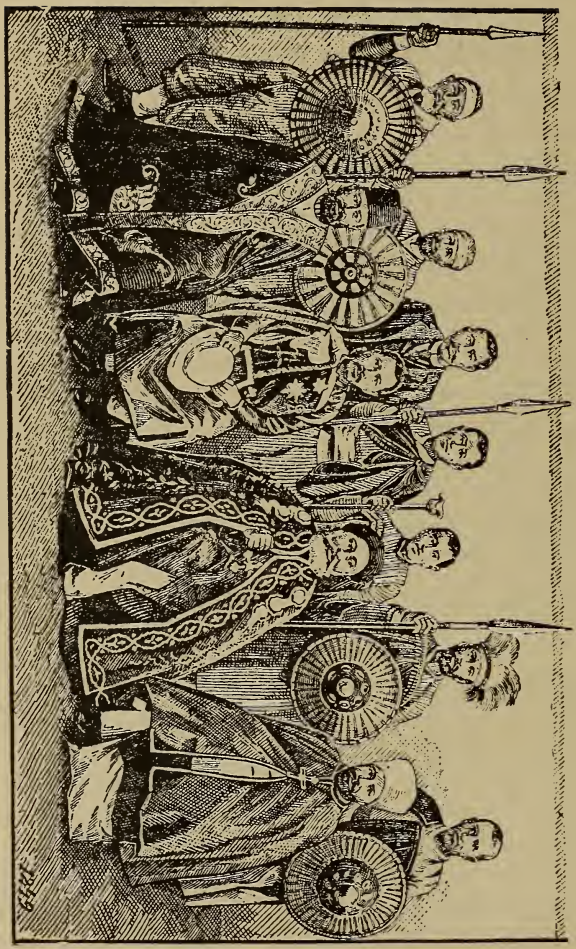

Sprievod habešského kráľa. (Opis na druhej strane.)

Z RÍŠE STATNÉHO MENELIKA.

Vo východno severnej Afrike leží krajina Abyssinia, čili Habeš, jejž obyvatelia pochádzajú z miešaných semitických a hamitických národov. Už za starých čias prijali kresťanstvo títo Afrikáni a aj do dnes sú pravoslávnymi. V šiestom století krajina dosiahla veľkej moci, ale potom Arabi vtrhnuli do zeme a znivočili ju, lež nemohli celú krajinu zabrať, poneváč občania kládli im tuhý odpor. Za viac sto rokov potom bola krajina ničená revolúciami a vojnami s mohamedánmi a Gallasmi, ktorí ju chceli podmaniť. V šestnástom storočí habešský kráľ požiadal Portugalsko o pomoc a sľúbil podrobiť sa pápežovi, jestli mu Portugalčania pomôžu nepriateľov vyhnať z krajiny. Ale duchovenstvo a ľud sa tomu protivil, a pápežský vyslanec musel krajinu opustiť. Na to upadla krajina do anarchie a kráľ, čili negus neznal si rady. Nikto ho neposlúchal, a viacerí poddaní vyhlásili za sa kráľov. Následkom toho krajina rozpadla sa na malé štáty. Pozdnejšie učinené boly pokusy, krajinu zas sjednotiť.

V roku 1885 Taliani chceli si osvojiť Abyssiniu, ale kráľ Menelik sobral veľkú silu vojska a Talianov porazil pri Adove, kde veľké tisíce talianského vojska zabil a zajal.

Abyssinia má asi štyri milliony obyvateľov. Na našom vyobrazení vidno hrdinského kráľa Menelika s jeho sprievodom.

PORAZIL KRÁĽA, ALE NECHCEL PANOVAŤ.

Istý Hugh Gillespie stal sa kráľom medzi divochmi v Afrike a nosil názov Kráľ Svazi II., ale za krátky čas korunu odhodil a ušiel. Gillespie je plavcom a od dlhých rokov zamestnaný bol na lodiach, ktoré pluly okolo Afriky. On si často prial príležitosť, aby mohol výsť na pevninu a zapolovať si tam v húštinách na levov a inú veľkú zver. Roku 1912 loď jako obyčajne vyplula naložená rozličným tovarom z prístavu New Yorku a o pár týždňov pozdnejšie zakotvila v prístave Mombasa, na východnom pobreží Afriky. Tu Gillespie požiadal o dovolenie, aby mohol ísť polovať.

Gillespie nájal si jedného vodiča, s ktorým vybral sa do vnútra Afriky. Keď prešli niekoľko míľ do húštin, našli stopy zvera zvaného eland, čomu sa lovec veľmi naradoval, lebo úfal elanda zastreliť. Stopy boly ďalej zretelnejšími, a vodič radil svojmu pánovi, aby sa rozišli a z dvoch strán blížili sa k elandovi, lebo že ho tak skoršie dostanú. Gillespie pristal na radu vodiča a zabočil cez nesmierne húštiny smerom, kde sa mal zver nachádzať.

Lovec horko ťažko kliesnil si cestu a šiel ďalej a ďalej, ale sám nevedel potom, že kam ide alebo kde je. I začal kričať na svojho vodiča, ale bár jako napínal hlas, žiadnej odpovede nedostával. Tu mu napadlo, že je v lesoch ztratený, a Boh zná, čo s nim bude. V strachu ponáhlal sa raz v jednu, potom v druhú stranu, z času na čas volajúc na vodiča, ale

ho nenašiel. Konečne celý unavený sadnul si a zaspal. Razom sa mu zdalo, že ho čosi za ruky a nohy ulapilo, a keď sa prebudil a otvoril oči, videl, že ho držia divosi. Bolo ich asi tucet lebo viac. Gillespie bránil sa čo najlepšie mohol, ale bol málomocným proti presile. Ohliadal sa po svojej puške, ale jej nebolo na mieste, kde si ju bol oprel. Chcel vytiahnuť revolver, ani toho nemal v opasku, ba ešte aj nôž polovnícky mu odobrali divosi kým spal.

Divosi povalili lovca, poviazali ho a tiahli ho preč cez húštiny. Za hodiny šli tak s nim, až došli na čistinu, ktorá nachádzala sa medzi lesami. Na čistine stálo vo dvoch radoch asi sto chalúp, postavených z dreva a z trávy. Na jednom konci osady stál velikánsky dom, podobný ostatným chalupkám. Ku tomu veľkému domu vliekli ho divosi, pričom deti zo všetkých strán vrieskaly a psi prechali.

Pred tým veľkým domom sedel na vyvýšenom lešení kráľ okolia, a Gillespie čoskoro doznal sa, že to je kráľ Svazi, prvý panovník Kamumusov.

Divosi, ktorí priviedli lovca, hodili sa na zem pred kráľom a na hlavu sypali si zem, a keď ich Gillespie nenasledoval, hodili ho tiež na zem, aby sa poklonil pred kráľom. Na znamenie od kráľa, divosi rozviazali lovcovi ruky, a potom ho tiskli pred kráľov tron, a poneváč ich nerozumel a zdráhal sa, začali ho biť a kopať. To bolo už priveľa pre lovca. Gillespie znal dobre päsťami narábať, jako obyčajne každý plavec, a teraz, keď sa nachádzal v nebezpečí života a keď ho tak surovo bili, to mu dodalo troj-

násobnej sily. Prv než by sa boli divosi nazdali, udrel rýchle a prudko najbližšie stojaceho divocha do brady, a potom zaťatými päsťami zráňal každého ktorý sa mu postavil v cestu. Netrvalo to len za pár okamihov čo sa viacerí divosi válali po zemi. To rozhnevalo kráľa, ktorý teraz s veľkým revom soskočil s tronu a rútil sa sťa lev na lovca, ktorý ho so zaťatými päsťami očakával.

Všetci divosi razom sťa na povel ustúpili, aby zrobili miesto pre svojho kráľa. Zároveň postavili sa do kola, aby videli jako ich kráľ potrestá vzdorujúceho a opovážlivého belocha. Keď sa kráľ ku lovcovi priblížil, náhle snížil hlavu a skočil na belocha. Gillespie, ktorý bol na pozore, odskočil na bok a kráľ dopadnul na zem celou prudkosťou svojho útoku. Šesť ráz podniknul kráľ podobný útok na belocha, ale tento pokaždé obratne odskočil v poslednom okamihu, aby ho kráľ nezastihnul. Kráľ bol po každé divokejším a zúrivejším, a preto tým prudšie dopádnul na zem. Jeho poddaní boli hrúzou omámení a s otvorenými ústami dívali sa na tento podivný zápas, do ktorého sa nezamiešali, lebo poprvé verili, že ich kráľ zvíťazí, a podruhé báli sa, žeby sa kráľ nahneval, keby mu radosť prekazili.

Po siedme skočil kráľ na lovca a tento raz sa mu podarilo tohto ulapiť. Beloch povalil kráľa, ale tento ho sebou strhnul na zem, kde sa potom vzájomne bili a sem a tam kotúlali. Skoro za pol hodiny trvala bitka, keď konečne lovec tak prudko udrel päsťou kráľa do brady, že tento ztratil povedomie. Gillespie

dal mu ešte pár úderov a potom povstal. Kráľ zostal ležať jako zabitý, a beloch očakával, že ho teraz ostatní divosi iste usmrtia.

Miesto toho, aby divosi boli lovca napadli, jako to očakával, títo stáli nepohnutne celí prekvapeni silou belocha. Kým tak stáli zahrúžení, divná príhoda sa stala. Jedna malá opica, ktorá bola sedela na stolku vedľa kráľovho tronu, teraz skočila a bežala ku Gillespiemu.

Za chvíľu postála opica pred lovcom a potom mu vyskočila na pleco. Keď sa to stalo, všetci divosi vrhli sa na zem dolu tvárou a čosi vykrikovali. To trvalo za dlhý čas, a lovec nevedel, čo to má znamenať. Potom prišiel ku nemu jakýsi starý divoch, ktorý mal na hlave masku kohúta a zahalený bol do bieleho plášťu. Viac ráz čosi vykríknul, klaňal sa, a ukazoval na trón. Lovec ešte nerozumel, ale keď ho viacerí divosi za ruky lapili a vyviedli na tron a tam ho usadili, vtedy mu svitlo v hlave, že si ho za kráľa zvolili. Opica neschádzala z pleca lovcovho, a keď ju pohladkal, od radosti zakvičala, na čo celá osada začala spievať a obchádzať okolo tronu.

Medzitým omráčený kráľ prišiel k povedomiu, a keď sa poobzeral a videl lovca na trone, prišiel bližšie, obzrel si ho dobre a potom ušiel do lesov a viac sa neobjavil.

Ten starý domorodec v plášti bol hlavným kňazom, a on plavca vyhlásil za kráľa Kamumusov s titulom kráľ Svazi II. Gillespie skoro dozvedel sa, že jako to všetko prišlo. Opica tá bola známa pod me-

nom Bu-bu a ona bola jakousi osobnosťou boha, ktorý žil v lesoch a ktorého Kumumusovia zbožňovali. Keď opica vyskočila na plecq lovca, to považovali divosi za znamenie, že ich boh chce, aby on sa stal kráľom osady.

Gillespie dostával od svojich poddaných čoho sa mu len zachcelo, jestli totiž mali to v majetku, a bolo by mu dosť dobre bývalo. Ale on nechcel zostať medzi divochmi. On chcel byť radšie na svojej lodi medzi svojimi kamarádami. Najviac však trápilo ho to, že mu dali šesťnásť žien, ktoré patrily ku tronu. Ženy boly žiarlivé jedna na druhou, a každá sa chcela kráľovi čo najlepšie zaliečať. Niektoré ho nikdy ani neopúštaly, ale stále sotrvávaly pri ňom a nedaly mu pokoja. Keď ho jedna prestala užierať a štekliť, hneď začala druhá, a dakedy ho aj tri štyri razom sužovaly. Darmo ich od seba odháňal. Ony myslely, že je to ich povinnosťou, aby sa kráľovi bez prestánia zaliečaly a jeho priazeň hľadaly. Mimo toho ženy vždy dačo od neho požadovaly. Hlavne pýtaly, aby im zadovážil zubov z levov, ale len zo samcov. Zo samíc, to by ani za svet na krku nenosily. Beloch vyslal viac výprav na lov, ale tie sa vždy vrátily bez leva. Konečne vybral sa sám na polovačku a podarilo sa mu zastreliť jedného dňa troch levov, z čoho mala celá osada nesmiernu radosť, lebo takého mocného kráľa ešte nikdy nemali, ktorý by bol za jeden deň troch levov zabil.

Za tri týždne však natoľko zunoval Gillespie svoje kráľovanie, že si umienil odísť. Jednej tmavej

noci, keď už celá osada spala, vzal si svoju pušku a revolver, ktoré mu boli divosi počas zajatia odobrali, a potichúčky vybral sa preč. Mal ešte niekoľko nábojov, na ktoré sa spoliehal na prípad, žeby bol divou zverou lebo divochmi prepadnutý. Jako tak lesom utekal, počul sa sebou kroky, a keď postál, aby sa obzrel, že čo to ide za nim, vyskočila mu na pleco jeho opica, ktorá ho nasledovala. Gillespie zaradoval sa jej. Myslel si, že bude mať kamaráda na ceste. Za viac dní túlal sa po lesoch a bol by od hladu snáď zahynul, ale opica, ktorá sa tu dobre vyznala, vyskočila na strom a zhodila dolu orechy a ovocie, na ktorých sa oba uhostili. Raz, jako tak cez velikánske húštiny išli, opica začala javiť nepokoj a potom škrečala a vrešťala, a keď lovec zastal, videl pred sebou na niekoľko krokov na konáre stroma obrovského hada, ktorý zaiste číhal na neho. Had ten bol hrubší než stehno človeka a zdal sa byť asi štyridsať stôp dlhý. Gillespie od hrúzy za chvíľku nevládnul sa pohnuť, potom však čo najrýchlejšie mohol utekal preč.

Gillespie blúdil ďalej po lesoch. Na noc vyliezol na strom a tam spal priviazaný, aby ho nejaká zver v noci nenapadla. Mnoho ráz počul v blízkosti rev leva, zavyjanie hyeny a šakálov. Hlad ho tiež moril, lebo ovocím a orechami nemohol sa dostatočne nasýtiť. Na šťastie natrafil na lovcov, ktorí ho odprevadili ku Bombasy. Opicu vzal si Gillespie sebou a nebol by ju predal za žiadnu cenu.

Súdruhovia Gillespieho dosvedčujú, že je to všetko pravda. To je isté, že šiel poľovať, a že sa mu vodič ztratil, lebo tento sa hneď vrátil do prístavu a vec oznámil, ale neznali kde ho hľadať. Opicu má tiež na dôkaz.

ZLOČINSKÍ BRATIA.

Vo Winnipegu v Kanade hlavný zástoj hrajú v kriminalných zápiskách bratia Bert a Charles Mecum. Títo dvaja zločinci dopustili sa rozličných krádeží a lúpeží, ba aj viac vrážd pripisuje sa im na úkor. Ích skutky dokazujú, že sú to do krajnosti zpustlí, zlostní, nesvedomití zbojníci. Lež bratská láska, tak sa zdá, je u nich o mnoho tuhšia než nachádzame medzi bratmi v živote.

Dňa 19. okt. 1910 zatvorený bol v Anamosa Reformatory v štáte Iowa istý Chas. Mecum pre krádež. Posúdený bol na päť rokov. Bár nebol ešte dvadsať ročným, toto bolo už podruhé čo sa dostal za mreže pre zbojstvo.

Z jeho chovania sa bolo vidno, že si buďto nič nerobí z trestu, alebo úfa, že ufrkne na svobodu. On bez slova chodil s ostatnými väzňami do roboty On patril medzi "geng", v ktorom bolo dvadsať trestancov strážených štyrmi ozbrojenými strážnikmi. Trestanci museli pracovať po desať hodín denne v kameňolomoch. Mecumovi nepáčila sa ťažká práca a jeho strážnik, Allan Hamaker, musel ho viac

ráz napomínať a karhať, a konečne ho dal aj potrestať. Mecum vyhrážal sa za to strážnikovi, že sa s nim kedysi vyrovná.

O pár mesiacov pozdejšie rozhlásilo sa v polepšovni, že Mecum dostane nový súd, a hneď potom, dňa 3. aug. 1911 Bert Mecum navštívil svojho brata Charlesa vo väzení. Aby dačo nevyviedli, jeden zo strážnikov stál pri nich a poslúchal ich rozhovor. Ale oni nehovorili nič zvláštneho, len o obyčajných záležitostiach. Strážnik nezbadal, že oba bratia vied li prstami rozhovor nemých, kým slovami hovorili hlasne o inom, aby strážnik ničoho netušil.

O štyri dni pozdejšie ubytoval sa v Gillen Hotele v Anamose, Iowa, asi devätnásť rokov starý mladík. On cez celý deň sdržoval sa pri kameňolomoch, kde trestanci pracovali. Za viac dní chodieval mladík ku kameňolomom. O týždeň pozdejšie kúpil si starú paktašku, a v druhom obchode kúpil si veľký revolver a množstvo nábojov, ktoré si vopchal do vačkov.

Dňa 10. augusta vypožičal si vozík a koňa a zaviezol sa ku kameňolomom, čo učinil aj druhý deň. Keď došiel s kočom ku kameňolomom, hnal koňa pomaly. Tam potkal oddiel trestancov. Jeden z týchto poznal svojho brata na koči — bol to Mecum, lež nedal na sebe znať ničoho. Bratia pozreli si do očú a porozumeli sa, kým strážnik ani najmenej nevšímal si veci. Charles Mecum vedel, že brat Bert mieni ho vysvobodiť.

Bert Mecum vrátil sa potom do mesta a v inej maštali objednal si zatvorený koč s dvoma rýchlymi koňmi, po čom telefonoval správcovi väzenia, že on je advokátom uväzneného Mecuma a chce sa s ním poshovárať ohľadom nového súdu. Správca väzenia privolil a odpovedal mu, že dá väzňa z práce priviesť do trestnice, teda aby sa mu páčilo hneď prísť.

Správca väzenia vyslal jedného zo strážnikov, aby šli ku kameňolomom a priviedli Mecuma. Bert Mecum medzitým vysadnul na objednaný koč a ponáhľal sa ku kameňolomom, kde koč s koňmi ukryl v jednej dolinke, a potom bežal ku dráhe, po ktorej chodievali trestanci do práce a zpiatky. Vedľa dráhy našiel veľkú skalu, za ktorú sa uchýlil a čakal. O nejaký čas zaslyšal Bert Mecum kroky, a pozrúc cez špáru pomedzi skálie, videl, že to ide jeho brat Charles v sprievode jedného strážnika.

Keď zločinec dľa zvuku krokov vypočítal, že väzeň a strážnik musia byť celkom blízko, vyskočil a namieriac dvoma revolverami na strážnika zvolal, aby dal hore ruky, ináč je synom smrti.

Ale strážnik nebol bojazlivec. V okamihu vytiahol svoj revolver a strelil na odvážlivca, no v rýchlosti nemieril dobre a guľa minula sa cieľa.

Teraz vypálil už aj Bert Mecum a postrelený strážnik klesnul ani čo by mu bol nohy podťal.

"Teraz bež tam do tej jamy! Tam najdeš v koči paktašku a v nej šaty, ktoré si obleč," riekol Bert Mecum svojmu bratovi, ktorý hneď bežal na

označené miesto a preobliekol sa do šiat, ktoré mu brat priniesol. Bert medzitým oprel revolver o strážnika, ktorý nebol veľmi ťažko ranený, a keď preoblečený Charles prišiel, strážnika odniesli na kraj lesa a tam ho ku stromu pevne priviazali, a ústa zapchali mu šátkom, aby nemohol volať o pomoc.

Zločinci potom vyskočili na koč a ušli.

Keď sa rozniesol chýr o úteku trestanca a o zranení strážnika, hneď na všetky strany telegrafovali a telefonovali, aby uprchlíkov hľadali a áreštovali, a jestli by sa nepoddali, aby zločincov na mieste usmrtili. Po celom okolí ozbrojené mužstvo hľadalo zlodejov, no tí zmizli bez všetkej stopy.

O niekoľko dní pozdejšie zastavený a olúpený bol železničný vlak u Fargoe, N. Dakota, troma lúpežníkmi. Pokladnica expressného vozňa bola dynamitom rozbitá a registrované zásielky poštové pokradnuté. Dľa opisu lúpežníkov boli to uprchlíci a istý W. Mecum, ktorý sa bol ku zlodejom pripojil. Na hlavy zločincov vypísaná bola odmena, ale nemohli ich nijako vystopovať.

Dňa dvadsiateho tretieho augusta zjavili sa vo Winnipegu v Kanade jakýsi zbojníci, ktorí spáchali viac krádeží vo všetkých častiach mesta. Veľký počet detektívov postavený bol do služby, aby zločincov stopovali.

Ľudia oznámili policmanovi Traynorovi, že pri moste videli troch podozrivých chlapov. On šiel vykázanou mu dráhou a dostihnul dvoch mladíkov

a rozkázal im, aby postáli, no oni dali sa na útek. Cez dvory a ploty naháňal policman zlodejov, na ktorých aj strieľal a tiež oni na neho, ale netrafili sa. Medzitým pripojili sa ku Traynorovi ešte dvaja policmani. Dvaja zločinci učupili sa v jednom dvore a keď tadiaľ prechádzali policmani, otrčili na týchto revolvery a rozkázali im odísť, čo policmani aj učinili. Na to zlodeji vnišli do domu. Vrátivší sa dvaja policmani vnikli za zlodejmi a jedného z nich dolapili v kúpelni. No v tom priskočil druhý zlodej a namieriac na policmanov, vystríhal ich, aby lapeného väzňa pustili. Videli, že ich má zlodej v moci a väzňa pustili, po čom zlodeji policmanov zatvorili do kúpelne a ušli. Ale Traynor im zastavil cestu, čo však zaplatil životom, lebo ho zlodeji zastrelili.

Po uličke bežali teraz zlodeji, ktorí neboli iní jako bratia Mecumovci. Jeden mladý policman, menom H. Brown, ktorý bol privábený výstreľami, pustil sa za zločincami, ktorí na neho stále strieľali. On nemal žiadnej zbrane len svoj klacok, lež vzdor tomu smele naháňal zlodejov. U jednej ohrady zločinci postáli a kričali na policmana, aby ustúpil, lebo ho zastrelia, no on nevšímal si ich hrozby. Či ho nechceli zabiť alebo jeho neslýchaná smelosť odobrala im guráž, to nevedno, dosť na tom, že ho nezastrelili, ale preskočiac ohradu uchodili ďalej. V jednom dvore, keď im bol už policman za pätami, strelili na neho štyri razy, a zas uchodili.

Na rohu ulice zastavila sa pouličná kára a zlodeji na ňu vyskočili a potom revolvermi rozkazovali motormanovi, aby rýchle uháňal preč, no motorman bol smelý chlapák a kľúč svoj odhodil cez oblok. Na to jeden z cestujúcich strhnul žrď s drotu a kára nemohla byť hnaná. Ľudia teraz obstúpili káru, a zločinci, vidiac takú presilu, vyšvihli sa na koč vedľa stojaci a chceli na ňom uprchnuť, lež policman Brown ich nasledoval. Jeden zo zlodejov strelil na neho dva razy.

V nastalom boji zločinci aj s policmanom vypadli s koča a diváci pomohli zadržať zločincov kým prišla posila policie.

Toľko všetkého popáchali za dva týždne.

Keď zbojníkov na policajnec stanici prehliadli, našli u nich mnoho hodiniek, prsteňov, retiazok a iných cenných vecí.

Zločincov posúdili na doživotný žalár, ale bratia Mecumovci hovorili, že žiadne múry a mreže nie sú dosť silnými, aby ich udržaly. A skutočne zlodeji nasledujúceho roku ušli, spáchali rozličné zločiny, potom opäť boli ulapení, a keď chceli znovu ujsť, v nastalom boji s policmanmi Bert bol postrelený.

Zločinci od toho času učinili viac zúfalých pokusov dostať sa na svobodu, lež ich plány nezdarily sa, poneváč dáva sa na nich v trestnici zvláštny pozor.

Lekári, ktorí zkúmali duševný stav väzňov, vyslovili sa, že Mecumovci nemajú zdravého rozumu a náklonnosť k zločinom majú vrodenú, jako to býva u ľudí, ktorí mali pijatikou zničených rodičov.

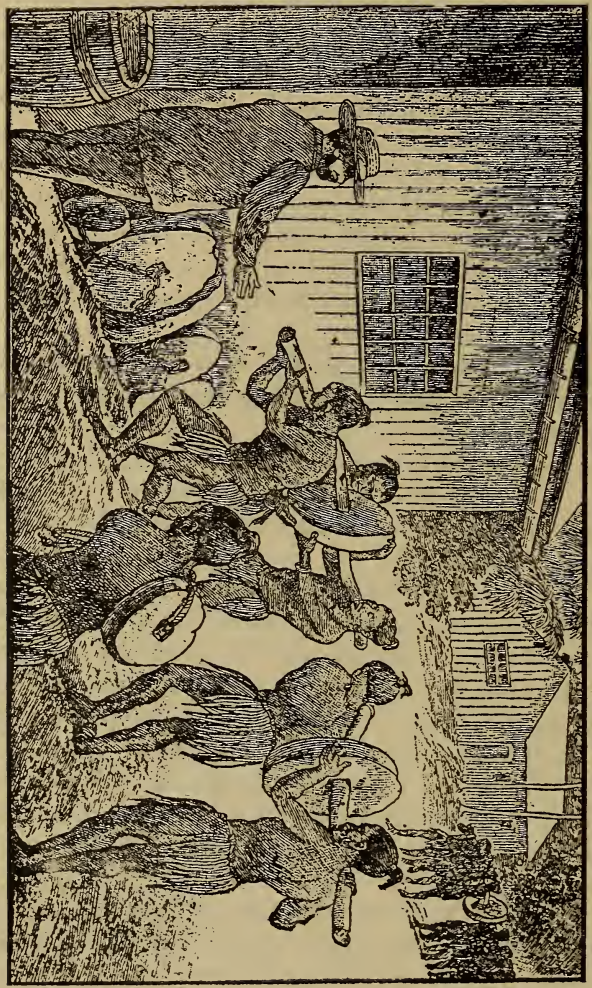

Kamene peniazmi. (Čítanie na druhej strane.)

TIETO PENIAZE ŤAŽKO UKRADNÚŤ.

Na Japskom ostrove, ktorý prináleží ku Karolinským ostrovom, stojácim pod nadpánstvom nemeckým, majú osadníci miesto kovových peňazí ťažké kolesá zo skál vykresané. Čím väčší kameň, tým vyššie hodnota, lež aj ten najmenší, ktorý má hodnoty jedného centa, je dosť ťažký.

Domorodci sú veľmi náklonnými ku krádeži, a osadníci nemeckí mali stále trápenia pre lakomstvo divochov, ktorí pri každej možnej príležitosti kradli peniaze, aby si mohli pálenky kúpiť, ba neštítili sa ani vraždy, len aby sa peňazí zmocnili. Nemecké úrady prísne trestaly zlodejov, lež to nič nepomáhalo, zvlášte preto nie, že domorodci boli prefíkanými zlodejmi, ktorých nebolo snadno vystopovať a ulapiť. Konečne vymysleli si také ťažké peniaze, že ich skoro nemožno ukradnúť. Skalové tieto peniaze nemusí osadník ani zamikať do pokladníc, ale jednoducho ich sviaže reťazami a tak nechá pod strechou. Domorodci nemajú spôsobu reťaz rozpýliť a všetky odniesť razom, k tomu nie sú nadosť mocnými.

Náš obrázok predstavuje jako domorodci nosia tieto ťažké groše. Rozumie sa, že obchod je veľmi obťažený za takých okolností, lež osadníci a kupci nedbajú, len keď majú svoje peniaze v istote. Podobné peniaze nezaškodily by ani pre poniektorých bankárov, aby s mozoľami ľahkoverných krajanov nemohli uvrzgnúť.

ODVÁŽLIVÝ ZLOČINEC.

V roku 1913 odviezli francúzski žandári do Algerii v Afrike mladíka, ktorý je jedným z najodvážlivejších zlodejov v dejinách Francúzska. Tam ho zavreli do toho najsilnejšieho a najprísnešieho väzenia. Trestanec osvojil si meno grófa Monte Christa, ale jeho pravé meno je Juraj Boucher.

Boucher bol vtedy dvadsať jeden ročným. On nastúpil dráhu zlodejstva už vo svojom detinstve. Keď bol dvanásť ročným, pristúpil ku nebezpečnej lúpežníckej bande, ktorá prevádzala rozličné krádeže a zbojstvá. Kým dosiahol svoj dvadsiaty rok, bol jedenásť ráz posúdený pre zločiny. Sedem ráz posúdený bol vo Francúzsku a štyri razy v Belgicku.

V roku 1905 vzali ho za vojaka a poslaný bol do Afriky ku alžirskemu pluku, ktorý pozostáva zo samých trestancov. Tam vyvolal vzburu a zavreli ho do trestnice, z ktorej však ušiel a vrátil sa do Paríža, kde znovu započal zlodejstvá páchať. Cez more dostal sa na lodi, na ktorej slúžil za topiča.

O krátky čas ho policia ulapila a chceli ho poslať nazad do Afriky, ale predbežne zatvorili ho v starodávnom strašnom žaláry v Marseilles, ktorý stojí pri mori. Jedného dňa, keď trestanci vodení boli po rampartoch, Boucher skočil do mora s výšky sto stôp a ušiel. Strážnici mysleli, že sa utopil, lebo ho nevideli plávať. On totiž plával pod vodou do neuveriteľnej diaľky, aby strážnici nemohli na neho strieľať. Z času na čas vystrčil nos z vody, aby

si oddýchnul, lež strážnici to nezbadali. Tento zázračný útek získal mu názov Monte Christa.

Pozdejšie dopúšťal sa Boucher všelijakých zlodejství v Paríži, a keď ho konečne policia vystopovala a prepadla, bránil sa zúfale a ťažko ranil siedmych policmanov, lež konečne ho premohli a poslali zpiatky do Afriky, kde ho do železnej klietky zamkli a dňom nocou strážili. Ale jakýmsi nepochopiteľným spôsobom zadovážil si kus ocele, ktorou na vrchu klietku prepílil a ušiel. Jako to mohol previesť, to sa nedá vysvetliť. Tento raz zaviezol sa na lodi do Španielska, kde hneď začal lúpežiť, a keď ho chytali, ušiel do Francúzska a v Paríži započal svoje remeslo, lež istý policajný špion, ktorý sa vydával za zbojníka a so zbojníkmi obcoval, prezradil Bouchera. Poneváč bol za nebezpečného zločinca považovaný, veľká sila žandárov a policie išla ho chytať, a po tuhom boji ho aj ulapili. Ale pritom postrieľal siedmych žandárov, a keď už nemal viac nábojov, bojoval nožom a dopichal štyroch iných. Odteraz ho budú dvojnásobne strážiť. Ale Boucher chvastá sa, že niet toho žalára, z ktorého by on neušiel. Pôverčiví ľudia hovoria, že Boucher musí mať zlého ducha na pomoci. Po dobrom by vraj nemohol také kúsky vystrájať.

— Pennsylvania bola založená, vlastne osadená skrze Wm. Penna v roku 1682.

— Rím založený bol sedemsto päťdesiať rokov pred narodením Krista Pána.

NIEČO O ALASKE.

Ľudia znajú o Alaske jedno druhé, na príklad, že je to najchladnejšie územie Spoj. Štátov, alebo že tam našli veľké zlaté ležiská. Ale sú isté drobnosti, ktoré nie sú známe širšiemu obecenstvu.

Alaska je chladná zem, kde tuhé zimy panujú. Ale Alaska je veľké územie a všade to nie je jednako. V krajoch zvýšených a tiež na pobreží niektorých častí je podnebie dosť príjemné. Na okolí Klondiku a inde, jako aj dakde na pobreží panujú strašné zimy a zem je pustá; žiadne rastlinstvo tam jestvovať nemôže.

V stredku Alasky sú výšiny, kde je cez leto teplo a kde rastú aj kvety a zeleniny. Zem je síce zamrznutá večne v hlbke, ale asi na dve tri stopy sa zem roztaví na leto a možno v nej sadiť zeleniny. V daktorých krajoch je zima cez celý rok, ale povetrie je také suché, že ľudia zimu necítia. V nižinách a na okolí močiarov je cez leto toľko komárov, že ľudia, aby sa chránili, cez celé leto pália surové drevo po okolí, aby dym komárov odháňal.

Dňa 22. júna slnko svieti stále za dvadsať štyri hodiny, to jest cez deň aj cez noc. Vo Fairbanksu o pol noci usporiadajú rozličné zábavy za slnečného svetla. Poneváč kury nejdú spať za slnečného svetla, musia ich zatvárať do tmavých miestností, lebo ináč chodia a od únavy a ospalosti padajú.

— Rímsky panovník Caesar podmanil Angliu päťdesiat päť rokov pred narodením Krista Pána.

NAJLEPŠIA ISTOTA A ZÁRUKA.

Keď chcete byť statočne obslúžený a keď chcete byť úplne presvedčený, že vaše peniaze sú v tých najistejších rukách, obráťte sa na

SLOVENSKÝ KRESŤANSKÝ

BANKOVÝ A ŠÍFKARTOVÝ OBCHOD

Michael Bosak,

MAJITEĽ

434 Lackawanna Ave., Scranton, Penn'a.

Posiela peniaze do kraju rýchle s úplnou zárukou za nízky poplatok.

Predáva šífkarty na všetky dobré línie, z Ameriky do kraju alebo z kraju do Ameriky. Nikto iný nemôže predať šífkartu ani o jeden cent lacnejšie.

Vystavuje smluvy, kúpno predajné smluvy, plnomocenstvá a iné úradné listiny, s konzulovým potvrdením.

Vymáha dedictvá, predáva a kupuje v kraju majetky a vôbec vybavuje všetky krajové právne záležitosti.

Banka táto má $100,000.00 záruky u štátu.

Píšte si pre soznam lodí a ceny peňazí, atď. pod adressu:

MICHAEL BOSAK

434 LACKAWANNA AVE., SCRANTON, PA.

SEP 22 1913

Slovenský Kresťansky Zásielkový OBCHOD.

PRE SPOLKY všetky potreby — zástavy, zlaté a hadbavné odznaky, klobúky, čiapky, pečate, šerpy, knihy, atď.

ELGIN HODINKY, uznávané za najlepšie na svete tu dostanete za miernu cenu. Žiadne lacné humbugárske hodinky nepredávame.

BRITVY najlepšieho druhu.

MAŠINKY na strihanie a druhovanie; gumové pečiatkové slovenské litery, listové papiere s vinšami a obrázkami, a iný podobný tovar tu dostanete najlepšie.

PRSTENE čisto zlaté za najnižšiu cenu, podobne aj retiazky, medále a iný zlatnícky tovar tu kúpte, keď nechcete byť oklamaní. Veľký výber modlitebných a poučných kníh. Píšte si pre cenník a udajte čo chcete kúpiť.

Listy a peniaze adressujte takto:

Paul K. Kadak,

BOX 79, SCRANTON, PENN'A.

Tovar vysielaný po celej Amerike.

Dobrý tovar a kresťanská obsluha.

Deacidified using the Bookkeeper process.
Neutralizing agent: Magnesium Oxide
Treatment Date: March 2007

PreservationTechnologies
A WORLD LEADER IN PAPER PRESERVATION
111 Thomson Park Drive
Cranberry Township, PA 16066
(724) 779-2111

LIBRARY OF CONGRESS
00023770635